

442/

HISTORIA ECCLESIASTICA
ZACHARIAE RHETORI VULGO ADSCRIPTA

I

PRAEFATIO.

I. Opus syriacum cuius versionem nunc damus primus notum fecit I. S. Assemanus, qui eius excerpta quaedam, quae a concilio chalcedonensi ad excidium Romae anno 546 factum extendunt, in Cod. Syr. Vat. CXLV invenit et in *Bibliotheca Orientali* cum citationibus descripsit.

Cum autem locus qui hic occurrit (nostri textus VIII, vii, ad fin.) a Dionysio Bar Šalibi sub nomine Zachariae Rhetoris et episcopi Melitenes proferatur, et plerique loci ab Evagrio de Zacharia Rhetore citentur, Assemanus Zachariae Melitenensi opus adscripsit. Fragmenta anno 1838 a Mai cum versione latina edita sunt, qui auctorem cum Zacharia Scholastico et episc. Mitylenes qui scripsit *Dialogum de Opificio Mundi* eundem fecit, eumque graece scripsisse recognovit. Sed opus de quo haec excerpta sunt, in duodecim libros divisum, in Cod. Brit. Mus. Add. 17202 exstat, unde a Land anno 1870 vulgatum est, qui ex ipsius auctoris verbis eum in libro tantum III Zachariam sequi incepisse notavit, perperam autem librum VII Zachariae adscripsit, quamquam libros III-VI solos de eo sumptos esse auctor indicat. A Syris (ex gr., Bar Šalībī et Michaelē) totum opus quasi Zachariae per errorem citatur.

In libro I auctor post exordium, in quo operis scopum ac methodum explicat, discrepantiam versionum libri Genesis graecae et syriacae chronologicam tractat, cetera capita versionem libri Ioseph et Aseneth Mosi ingileno adscriptam, Acta Silvestri, narrationem de inventionē reliquiarum s. Stephani et aliorum, et auctorum duorum syrorum brevem laudationem continent. In libro II, post Acta Septem Dormientium, historia proprie dicta, quae opera Socratis et Theodoretī continuat, anno 449 incipit, et Eutychis a gradu depositionem, synodum Ephesi secundam, successionem episcoporum, epistolam Procli ad Armenios, et brevē chronicon exhibet. In libris III-VI, qui ad annum 491 exten-

dunt, paucis rebus exceptis omnia de graeca Zachariae historia sumpta sunt et ad res ecclesiasticas pertinent; in libro VII regnum Iustini, in libris IX-XII regnum Iustiniani et res quae usque ad annum 569, quo opus finitum est, gestae sunt narravit auctor, sed liber XI omnino periit, et librorum X et XII fragmenta tantum conservata sunt; ultimum quod exstat caput (XII, vii) Ptolemaei Geographiae epitomen exhibet.

II. Opus, quamquam anno demum 569 finitum est (parte I, p. 4), variis temporibus scriptum est, XII, i, anno 561 et XII, vii, anno 555, et per totum opus ut nunc exstat Iustinianus ut vivus tractatur. In multis locis utrum in sua persona loquatur auctor an priorem auctorem exscribat dictu difficile est. Quin Dādḥā anachoretam (pt. II, p. 53), Domnicum italicum (p. 92), et Eustathium amidensem (p. 94) ipse cognoverit nihil obstat; sed eum Gadḥānā, qui Persas anno 504 prodidit (p. 21, 22), novisse, quamquam fieri potest, vix credendum. Quando Dioscorum Alexandriae 'nunc' sedere dicit (p. 40), auctorem qui 516/7 scribebat proculdubio exscribit, sed notitiae in eodem capite datae ad annum 524 extendunt. Cum se consilio patris cuiusdam vel fratris scripsisse dicat et 'in exercitium fratrum' (pt. I, p. 40, 72, 74), eum monachum fuisse clarum est; et propter longam obsidionum Amidae narrationem (VIII, iii-v), episcoporum Amidae Thomae et Māre laudationem (pt. II, p. 24, 54), Eustathii amidensis cognitionem, Abraham episcopi vituperationem (X, ii, iii), persecutionis monachorum Amidae historiam (XII, vi), et captivorum amidensium familiaritatem (p. 145), quin Amidae vixerit vix dubium est¹. Addendum est quod Mosis ingileni familiaritate utebatur (I, iv, v). Ingila autem, Amidae metropoli subiecta, ei finitima erat, et, ut e IOHANNE EPHESINO, *De beatis Orientalibus*, capp. iv, v videmus, cum ea arcte coniuncta.

Libri III-VI, ut diximus, ex historia Zachariae sumpti sunt, praeter breves de rebus saecularibus notitias quae in parte I,

¹ Immo rem quae Amidae contigit 'hic' gestam esse dicit (pt. II, p. 136, l. 5).

p. 115, 142, inveniuntur et catalogos episcoporum (pt. I, p. 142, et pt. II, p. 10), qui ab auctore catalogorum qui in parte II, pp. 40, 58, stant manifesto compositi sunt. Hic Zacharias cum Zacharia Scholastico qui vitas Severi ¹ et Isaiae ² scripsit idem fuerit vix dubitem, eumque historiam regnante Anastasio (491-518) et ante vitam Severi, quae post mortem Eupraxii cui historia dedicata est (p. 100) scripta est ³, scripsisse liquet. Gazae natus, Alexandriae et Beryti legem discebat, et Severi et Petri iberi familiaris factus est. Postea Cpolim migravit, et, ut e titulo eius *Dialogi de Opificio Mundi* discimus, episcopus Mitylenes factus est. Synodo anni 536 praesens erat, sed an chalcedonius factus sit dubitare licet; potest enim ab Anthimo ordinatus esse. Decreto synodi non subscripsit.

Praeter Zachariam et documenta quae in opere nominatim exscribit usus est noster chronico quodam de rebus saecularibus (pt. I, p. 79, 99, 116) et catalogo episcoporum (vide supra). Descriptio Iustini (VII, xiv) e Iohanne Malala ⁴ sumpta videtur. Ceteri fontes non liquent. Relatio cum Iohanne Ephesino obscura est. In narratione eiectionis Macedonii (VII, vii, viii) nihil difficile est; noster enim epistolam Samuelis exscribit, qua Iohannes proculdubio usus est. Epistolae Simeonis episc. Beith Aršam de persecutione Himyarāye (VIII, iiii), quam edidit Guidi (*Atti dell' Ac. dei Lincei*, ser. 3^a, VII, 471), epitomen quae paene eadem est Iohannes et noster exhibent; et, cum noster anno 569, Iohannes anno 571 opus suum vulgaverit, ille hunc exscripsisse non potest, et, si duos textus alterum cum altero et cum textu a Guidi edito comparamus, neutrum ex altero exscriptum esse clare videmus. Iohannes vero opera quaedam Simeonis hereditavit ⁵, unde coniciendum est Simeonem epistolae epitomen tantum retinuisse, eamque Iohanni legasse, et huius epitomes apographum ad nostrum pervenisse.

Restant tres loci de synodo Chalcedonis (pt. I, p. 147, l. 15-p. 148, l. 2⁶ = 'DION.' ap. NAU, *Rev. de l'Or. Chr.*, II, 457; p. 149,

¹ P. Or., II, 7. — ² *Vitae Monophysitarum* (in hac serie t. XXV), p. 3. —

³ P. Or., II, 104. — ⁴ P. 410. — ⁵ P. Or., XVII, 158. — ⁶ Ad textum refero.

l. 1-4 = LAND, *An. Syr.*, II, 149, l. 7-9 ; p. 153, l. 14, 15 = *ibid.*, 363, l. 3-5) qua ambo auctores paene verbaliter idem scribunt, unde Zachariae graeci usus communis exclusus est. Potest autem Iohannes nostrum exscripsisse, ut putavit A. P. Dyakonov¹. Epistula etiam Rabbulā (X, iv) ab utroque exscripta vel epitomata esse videtur. Sed de hac quaestione, cum 'Dionysii' textus vulgatus erit, melius iudicabimus.

Qua nomina uncialibus scripsi, vocalia incerta sunt.

III. — Bibliographia.

- I. S. ASSEMANUS, *Bibliotheca Orientalis*, II (Romae, 1721), p. 54-62. Citationes e cod. Vaticano cum versione latina.
- A. MAI, *Scriptorum Veterum Nova Collectio*, t. X (Romae, 1838), p. 332-360. Textus cod. Vatie. universus cum versione latina, quae in *Patr. Lat.*, t. LXXXV, col. 1146-1177, repetita est. Vide praef. ad textum.
- G. BICKELL, *Ausgewählte Schriften d. syr. Kirchenväter Aphraates, Rabulas, und Isaak von Ninive* (Kempten, 1874), p. 250-258 (REITHMAYER, *Bibliothek d. Kirchenväter*, CIV). Versio germanica epistulae Rabbulā (X, iv) e textu ab Overbeck edito (vide praef. ad textum) facta.
- TH. NÜLDEKE, apud R. A. LIPSIUS, *Zur edessenischen Abgarsage* (*Jahrb. für prot. Theologie*, VII, 189-191. Lipsiae, 1881). Versio germanica cap. iv libri XII e textu a Land edito. Repetita notis quibusdam additis apud E. VON DOBSCHÜTZ, *Christusbilder*, p. 4*-7** (*Texte und Untersuchungen*, Neue Folge, ser. 3^a). Lipsiae, 1899.
- I. GUIDI, *Il testo siriano della descrizione di Roma nella storia attribuita a Zaccaria Retore* (*Bull. della Comm. arch. di Roma*, XII, 218-239. Romae, 1884. Cf. vol. XIX, p. 61 et seq.) Textus cap. xvi libri X e codicibus C et V transcriptus cum versione latina et notis sagacissimis.

¹ *Iohann Efesskiy*, p. 235 seqq. Si ita res se habet, cum in primo loco textus 'DIONYSII' cum codice nostri congruat, an supplementa quae e MICHAELE addidi recte nostro attribuerim valde dubium videbitur.

- G. OPPENHEIM, *Patruia Josephi et Aseuthae apocrypha*. Berolini, 1886. Versio latina cap. vi libri I e textu a Land edito.
- A. CARRIÈRE, *Une version arménienne de l'histoire d'Asséneth* (*Nouveaux Mélanges Orientaux*, p. 506-509, 511, n. 2. Parisiis, 1886). Versio gallica partis I, p. 51, l. 20-p. 53, l. 21; p. 55, l. 22-28¹, e textu a Land edito.
- I. P. N. LAND, *Aardrijkskundige Fragmenten uit de syrische Literatuur der VI^{de} en VII^{de} eeuw* (*Verlagen en Mededeelingen der Kon. Akad. van Wetenschappen, Afd. Letterkunde, III^{de} Reeks, III^{de} Deel*, p. 167-174, 179-193. Amstelodami, 1887). Commentarium in caput vii libri XII cum versione batavica locorum p. 213, l. 24-p. 214, l. 10, et p. 215, l. 11 ad finem.
- II. GELZER, *Josue Stylites und die damaligen kirchl. Parteien des Ostens* (*Byz. Zeitschrift*, I, 42, 45, 46. Lipsiae, 1892). Versio germanica partis II, p. 50, l. 9-p. 51, l. 3; p. 54, l. 19-p. 56, l. 22, e textu a Land edito.
- TU. NÖLDEKE, *Die Synode von Sidon und Tyrus* (*ibid.*, p. 333-335). Versio correctior eorundem locorum.
- F. J. HAMILTON, *The Ecclesiastical History of Zacharias Rhetor*. 1892 (privatim impressum). Versio anglica librorum III-VI et ultimi paragraphi cap. vii libri VIII, e textu a Land edito.
- V. RYSSSEL, *Syrische Quellen abendländischer Erzählungsstoffe*, II (*Archiv für das Studium der neueren Sprachen*, XCIII, 251-294; cf. XCIV, 371, 372. Brunsvici, 1894). Versio germanica Actorum Septem Dormientium e textu 'Dionysii' cum variationibus nostri (II, 1).
- A. BAUMSTARK, *Lucubrationes syro-graecae* (*Jahrbuch für class. Philologie*, 24ster Supplementband, p. 359-361. Lipsiae, 1894). Textus partis II, p. 136, l. 1-p. 138, l. 14, cum versione latina et notis.
- G. KRÜGER et K. AHRENS, *Die sogenannte Kirchengesch. des Zacharias Rhetor*. Lipsiae, 1899. Versio germanica operis e textibus Mai et Land cum notis doctissimis. Libri I capita vi-viii,

¹ Ad textum ubique refero.

II cap. I, X cap. xv, xvi, et descriptio orbis Ptolemaei (XII, vii) desunt.

F. J. HAMILTON et E. W. BROOKS, *The chronicle of Zachariah of Mitylene*. Londinii, 1899. Versio anglica operis. Libri I cap. ii-viii, II cap. I, et descriptio orbis Ptolemaei desunt.

M. A. KUGENER, *Sévère, patriarche d'Antioche* (*P. Or.*, II, 267-298. Parisiis, 1907). Textus locorum qui de Severo tractant cum versione gallica. — Vide etiam EUNDEM, *La compilation historique de Pseudo-Zacharie le Rhéteur* (*Rev. de l'Orient Chrétien*, V, p. 201-214, 461-480. Parisiis, 1900).

VOLUMEN NARRATIONUM FACTORUM QUAE IN p. 2.
MUNDO ACCIDERUNT.

- Caput I, apologia ipsius initii libri. Caput II, epistula supplicationis de tabula generationum libri Genesis. Caput III, defensio
5 de tabula generationum in canonibus annos numerantibus, qui infra notati sunt. Caput IV, epistula supplicationis de interpretatione libri graeci Āsyath, qui inventus est in bibliotheca Beith
BRW' ¹ episcoporum qui de urbe Riš'ainā erant. Caput V, responsum ad eandem epistulam. Caput VI, interpretatio libri Āsyath.
10 Caput VII, interpretatio Silvestri ² patriarchae Romae, quae docet disciplinam ac baptismum Constantini regis fidelis, et disputationes doctorum Iudaeorum. Caput VIII, revelatio reliquiarum Stephani et Nicodemi, et Gamaliel et Habbibh filii eius. Caput IX, de Isaac et Dādhā doctoribus syris.
- 15 CAPUT I; si ei qui ut animalia ratione carentia (et mere bruti erant) consuetudinibus turpibus, et moribus scelestis, et motibus saevis et πολιτεία terrestri et traditione mala quam alius ab alio
acceperat inter passionum studium et carnis corruptionem et foedas corporis voluptates movebantur, quos carnem nominavit
20 Scriptura, eo quod dicit: * « Spiritus meus inter homines non » ³ p. 3.
habitabit in saeculum, quia caro sunt » ³; quos Salomon etiam impios vocat, eo quod dicit: « Impii verbis suis et factis mortem invocaverunt, eamque sibi amicam putaverunt, et tabuerunt; et iuraverunt, et foedus cum ea statuerunt, quoniam digni sunt qui
25 illius pars sint. Dixerunt enim in anima sua, nec recte cogitaverunt,
' Exigua est et cum tristitia est vita nostra, et in fine hominis iam non est medicina, nec manifestatus est qui a šēyul liberatus est quoniam subito fuimus, et post haec revertemur ut simus quasi
non fuisset, quoniam velut fumus est spiritus noster in naribus
30 nostris, et ratio ut scintilla in corde nostro movetur, qua extincta corpus nostrum fit ut cinis, et spiritus ut aer tenuis diffundetur,

¹ Vide p. 12, n. 8. — ² Sic textus. — ³ Gen., VI, 3.

et nomen nostrum post tempus oblivionem accipiet, nec quisquam opera nostra recordabitur, et vita nostra transibit, ut vestigium nubium, et ut caligo quae ante radios solis expellitur, quam calor eius adgravat. Umbra enim quae transit est vita nostra, neque in fine nostro est medicina, quoniam consignata est, et non est 5 qui revertitur. Venite igitur, his bonis *rebus* delectemur, et *rebus* creatis iuventute nostra studiose utamur. Vino lecto atque unguentis impleamur, neve flos aeris nos praetereat. Rosae flosculis coronemur antequam marcescat, neve quisquam nostri voluptate careat usque ad senectutem nostram, et in omni loco symbolum 10 voluptatis nostrae relinquamus, quoniam haec est portio nostra, et haec hereditas nostra' » ¹; qui, ut Moses testificatur ², « Fuit omnis terra una lingua atque unus sermo, et factum est ut, cum

* p. 4. ex oriente migrassent, campum invenerint in terra Sennaar, * et ibi consederunt, et dixerunt alius alii : ' Venite lateres fingamus, 15 eosque igni uramus'. Et fit eis later pro saxo, et gypsum fit eis pro caemento. Et dixerunt, ' Venite, aedificemus nobis oppidum, et turrim cuius culmen *erit* in caelo, et faciamus nobis nomen, ne super terram dissipemur' » ³; et sese fatigaverunt et diligenter aedificaverunt, et frustra de turri laboraverunt. Necnon et tribus 20 Ruben ⁴ et Gad et dimidium tribus Manassis, cum a ceteris tribubus fratrum suorum reversi essent, qui terram promissionis hereditaverant, et Galgalam iuxta Iordanem in terra Chanaan venissent, ibi saxis quae collegerunt aram visu magnam iuxta Iordanem aedificaverunt; et, cum ceterae tribus audiissent, Phinees 25 filius Eleazari sacerdos et primores congregationis, principes exercituum Israel, ad eos profecti sunt, dum de hac *re* eos interrogant; et responsum eis dederunt: « Ut sit testis inter nos et vos, ne postea filii vestri filiis nostris dicant, ' Quid est vobis cum Domino Deo Israel, filii Ruben ⁴ et filii Gad? quod en! 30 Dominus finem dedit inter nos et vos hunc Iordanem'. Et diximus, ' Locum nobis faciamus et aram nobis aedificemus, non in sacrificium, neque in oblationem, sed in testimonium inter nos et vos, et inter generationes nostras post nos' » ⁵; et Gedeon porro postquam Madianitas trucidavit pallium stravit, et ab unoquoque 35 in aurem de praeda quam collegerant homines qui cum eo erant

¹ Sap., I, 16-II, 9. — ² Ob longitudinem clausulae grammatica confusa est. —

³ Gen., XI, 1-4. — ⁴ Syr. 'Rubhil'. — ⁵ Ios., XXII, 9-27.

postulavit; et fuit pondus inaurium quas postulavit mille septingenti sicli; et cepit Gedeon, et fecit ex eis luphrā¹; et in oppido suo Ephra statuit; et filii Israel post id erraverunt, et fuit Gedeoni et domui eius in scandalum²; et mater porro Michae de monte

5 * Ephraim ea quoque mille et centum *nummos* argenti a filio * p. 5.

accepit, et fecit imaginem sculptam ac conflata³; et Absalom porro filius David ipse vivus imaginem sibi in valle regum statuit, quoniam dixit, « Non habeo qui faciat nomen meum », et imaginem secundum nomen suum vocavit, et vocata est Manus Absalom

10 usque adhuc⁴; praedicat autem et Methodius episcopus Olympi

et martyr in libro quem ad Aglaophontem fecit de resurrectione mortuorum de Phidia quoque artifice, ἀνδριάντων fabricatore, eum ἀνδριάντα quendam eburneum visu pulcrum formasse, et ut diu perduraret neve putresceret neve corrumpere⁵retur, oleum sub

15 pedibus eius infudisse, et *partes ceteras operis* sculpti unxisse⁶;

imagines autem hominum nonnullorum in locis compluribus videmus, et ὑπομνήματα in chartis scripta de rebus nonnullis quae in mundo acciderunt, et ἀνδριάντας in memoriam ac laudem eorum qui obierunt stantes invenimus; quam rectum profecto

20 ac iustum est igitur prudentibus ac studiosis ut post monumenta trium *historiarum Ecclesiasticarum*⁶, Eusebii et Socratis et Theodoreti, cetera facta quae variis temporibus fuerunt, quae dispersa sunt neque in uno libro collecta, quantum fieri potest, aut ex epistulis aut e codicibus, aut ex auditu vero, in utilitatem fidelium,

25 et eorum quibus integritas et animae pulcritudo curae sunt, colligantur ac notentur! Fiat commemoratio eorum auxilio Christi Dei nostri, quem precamur ut nobis sapientiam atque eloquentiam det, ut absque confusione veritatem rerum quae acciderunt conscribamus. Quoniam autem in codicibus syriacis in tabula

30 generationum Genesis diversitas quaedam ac perturbatio * a *textu* * p. 6.

graeco est, et defectus haud parvus numeri annorum, iustum est nobis et operi nostro consentaneum et rectum ut initium a libro Genesis sumat; et post hunc librum⁷ Ἀσύαθ, et post eum Silvestri, et κατήχησιν Constantini regis ac baptismum eius, quarum *rerum* accuratione aberravit Eusebius et veritate Socrates (quod non, ut scripserunt, ultimo tempore baptizatus est rex,

¹ Hebr. ephōdh. — ² *Iudic.* VIII, 24-27. — ³ *Ibid.*, XVII, 1-4. — ⁴ *II Reg.*, XVIII, 18. — ⁵ *De Res.*, I, XXXV. — ⁶ ἐκκλησιαστικῇ. — ⁷ Sic textus.

quoniam ipsa etiam historia disciplinae eius per Silvestrum *factae* scriptura et pictura in compluribus locis Romae conservatur, ut viderunt et narrant qui [ibi]¹ fuerunt et ad nos pervenerunt); necnon de² revelatione reliquiarii Stephani et sociorum eius, et de Isaac et Dād̄hā doctoribus syris. Et hic libro primo finem 5 faciemus, et post eum de ceteris *rebus*, ex eis quos invenimus *fontibus*, in libris et capitibus quae in eis separatim *continentur*, ut infra scriptum est, scribemus, ab anno 32° Theodosii filii Arcadii usque ad annum 880 Graecorum.

Deprecamur autem ne lectores vel auditores nos reprehendant, 10 si reges victores ac potentes non vocamus, et στρατηγούς fortes ac sollertes, et episcopos sacros ac beatos et monachos verecundos ac vita honorabiles; quoniam ut de rebus narremus nobis curae est, Librorum Sanctorum vestigia sequentibus, nec propositum est nobis ut rectores adulatione laudemus ac celebremus, vel 15 aliter credentes ipsi sponte contumelia vituperemus atque exprobremus, nisi modo in codicibus et epistulis quos interpretaturi sumus tale aliquid invenimus.

* p. 7. * CAPUT II, SUPPLICATIO DE COMPUTO TABULAE GENERATIONUM.

Integritati et animae pulcritudini hominem curam semper 20 studiose adhibere oportet. Integritas autem iustitia est quae factis bonis atque acceptis colitur; et animae pulcritudo fides vera ac scientia; et cum hac et dilectio item in fratres νόμου cultus consummatio ac perfectio est, ut dicit sapiens: « Dilectio νόμου observator est; et νόμου intellegentia veritas quae non corrumpitur; et facta incorrupta Deo proximum faciunt; et concupiscentia sapientiae ad regnum extollit. Sapientia autem verecundiam docet, et iustitiam et fortitudinem; nec quidquam hominibus melius quam ea in mundo est »³. Ideoque, cum vilitas mea his rebus studeat, ut a sanctis Scripturis ducar, et mihi magistri sint ut 30 Dei voluntati atque eius veritati diebus carnis meae spiritaliter serviam, ne in vanitate deficiam⁴, quando textum libri primi, id est Genesis, [a]¹ docto Mose conscripti lingua syriaca legi, in tabula generationum defectus, ut ita dicam, inveni, qui cum textu graeco per Hebraeos diebus Ptolemaei Philadelphi septuaginta 35

¹ In ms. excidit. — ² Sic textus. — ³ Sap., vi, 18-20; viii, 7. — ⁴ Ps. lxxviii, 33.

νόμου et scripturae Iudaeorum peritos per interpretationem facto non congruunt; et de hac *re* profecto dubitavi, quod tempore quod *se* usque adhuc *extendit* annorum octingentorum et quadraginta et amplius, e quo hic textus a Ptolemaeo factus est, qui
5 a Domino auctore causarum in utilitatem multorum commotus est, non a doctoribus sanctae ecclesiae probatum est * et in * p. 8. codicibus syriacis etiam firmiter sine perturbatione notatum, ne lectoris mens perturbetur. Quapropter in dilectione Christi obsecro prudentiam tuam, ut petitio mea utilitatis mihi a te praestetur,
10 dum verbum Scripturae recordaris: « Ne retineas donum tuum ab humili; et precem pauperis ne deseras. Inclina aurem tuam eique humilitate responde » ¹; et rursus: « Qui te rogat, da ei » ², et, « Secundum vires tuas responde proximo tuo; quoniam ab homine *est* cogitatio cordis, et a Domino sermo linguae » ³; et
15 rursus « Sors contentionem dissolvit; et frater qui a fratre suo adiuvantur, ut urbs ab arce sua » ⁴; et causam perturbationis codicis tabulae generationum, qui cum textu Graecorum non congruit, scribe ac mihi indica, ut eam lucide intelligamus, et mens mea pacem accipiat, et a morbo erroris sanetur; quoniam
20 « Lingua sapientum medetur » ⁵; quod, cum zelus tuus haec fecerit, lucrum erit omni qui in hoc libro syriaco leget, quod rationem intellexit. Vale in Domino nostro.

CAPUT III, RESPONSUM AC DEFENSIO SENSUS COMPUTI TABULAE GENERATIONUM DOMUS ADAM ET CETERORUM.

25 Qui in νόμος Domini « die ac nocte meditabitur » vere, secundum verbum Spiritus apud prophetam « erit ut arbor iuxta rivulum aquae plantata, qui fructus suos tempore suo dabit, cuius folia non decident, et quidquid faciet complebitur » ⁶; et « Qui legit intellegit » ⁷. Et, quia « dulciora sunt verba tua palato meo quam
30 mel ori » ⁸, ea cum studio tuo concordare ac congruere inveni, quod maledicto liberum est quia opus Domini cum negligentia non facit, ut dicit * *versio* graeca apud Ieremiam ⁹. Ideoque * p. 9. diligentia tua [ab] ¹⁰ exiguitate mea accepta est, et zelum tuum laudavi, et sapientiam tuam celebravi, quod Scripturae memini

¹ SIR., IV, 3, 4, 8. — ² MATTH., V, 42. — ³ SIR., XIV, 13 (?); *Prov.*, XVI, 1. — ⁴ *Ibid.*, XVIII, 18, 19. — ⁵ *Ibid.*, XII, 18. — ⁶ PS. I, 3. — ⁷ MARC., XIII, 14. — ⁸ PS. CXVIII, 103. — ⁹ IER., XXXI, 40 (LXX). — ¹⁰ In ms. excidit.

quae dicit : « Da sapienti occasionem, ut sapientior fiat, et iusto indica, ut ad scientiam adiciat » ¹. Et curam meam ut animal in latibulo eius dormiens ad effectum essentiae eius concitavit studium tuum; et, cum petitio tua mihi nimis difficilis sit, et diligentia tua gravior ac maior quam vires meae, et sapientem ⁵ recorder qui dicit, « Ne sis lingua gloriosus; quoniam sermo multus lassitudo est carnis, et multos libros scribendi non est finis » ² (in multis enim est peccare), et David prophetam « Vir linguosus non stabilietur in terra » ³, timore oppressus sum ea quae mihi, frater noster, scripsisti adgredi; quoniam « Cuncta ¹⁰ dicta laboriosa sunt » ⁴, secundum verbum sapientis. Sed, quoniam « Omnis sapientia a Domino est, eaque cum eo est a saeculis »; et mandat Scriptura ut « cunctae sermocinationes in viis sint Domini »; et « Verbum sapientis audiet prudens, et ei gratias aget et ad id adiciet »; et « Qui Dei cultum quaerit doctrinam ¹⁵ accipiet »; et, « Qui idoneus est omnia scrutabitur »; et, « Vir non satiabitur loquendo »; et, « Cor sapientis in dextra eius »; et, « Sapientia clara est et incorrupta; et facile ab eis qui eam amant videtur; et manifestatur eis qui eam quarere cupiunt; et constans est, et in omnibus cogitationibus eis occurrit. Initium enim ²⁰ concupiscentiae eius est veritas et eruditio; et eruditionis cura dilectio est » ⁵, cum ad haec et ad hunc ⁶ et ad exemplar Domini luminum ⁷ refugiam, quod mihi videtur sagacitati tuae scribo, ut, ^{p. 10.} si placebit, * accipiamur, sive rursus haud commodum erit, non reprehendar, quod paucitas scientiae non est voluntas mea. ²⁵ Spiritus ⁸ enim sanctus a fraude fugit [dum] ⁹ a cogitationibus scientia carentium remotus est; quoniam « Quicumque e labiis suis profert scientiam virum corde indigentem virga feriet »; nam « Cor sapientis tantum oris eius sermonem sciit, et labiis eius addet doctrinam »; et, « De fructibus oris viri venter eius ³⁰ satiabitur, et de rebus labiorum eius satiabitur »; quoniam « Lucerna Domini spiraculum est hominum; et cuncta ventris conclavia scrutatur » ¹⁰. Populus Iudaeorum, ut breviter dicam,

¹ Prov., ix, 9. — ² Sir., iv, 29; Eccl., xii, 10. — ³ Ps. cxxxix, 11. —

⁴ Eccl., i, 8. — ⁵ Sir., i, 1; ix, 13; xxi, 18; xxxii, 14; xxxiv, 9; Eccl., i, 8; x, 2; Sap. vi, 13, 17-19. — ⁶ Sapientem (?). — ⁷ Iac., i, 17. — ⁸ Cum adiectivum et participia fem. sint, an persona divina innuatur dubium est. —

⁹ In ms. excidit. — ¹⁰ Prov., x, 13; xvi, 23; xviii, 20; xx, 27.

quando cum populis commixti sunt, facta eorum didicerunt, et idola eorum timuerunt, et fuerunt eis in scandalum; et propheta testificatur, « Secundum numerum oppidorum tuorum fuerunt di tui, Iuda »¹. Post enim regem ac prophetam sapientem
5 David Salomon cor suum senectute sua non perfectum fecit cum Deo ut David pater eius, sed mulieres extraneas sidonias et ammonitidas et ceteras adamavit². Et Roboam filius eius quod malum est coram Domino fecit; et « Sesac rex Aegypti, anno 5° Roboam, primus contra Hierosolyma adscendit » eaque expugnavit,
10 et cepit gazam domus Domini, et gazam domus regis, et omnia scuta aurea quae fecit Salomon³. Et Ieroboam porro filius Nabat, rex Israel, peccavit et populum peccare fecit, et vitulum aureum in Samaria fecit, et Hierosolyma adscendere vetuit; ideoque Phul Assyrius Israel quoque adortus est, et a Manahem
15 rege Israel donum accepit, et reversus est. Necnon et Theglath Phalsar contra Israel adscendit et captivos fecit, et descendit. * Et * p. 11.
Phacee porro cum rege ipsius Iudae pugnavit, et captivos a Iuda fecit, ducenta milia, et duodecim myriadas uno die mactavit. Et Salmanasar contra Samariam adscendit, eamque expugnavit; et
20 omnem Israel in captivitatem abduxit, post ccl annos regni eorum in urbe Samaria, tribu Iudae et rege eorum exceptis, [et] descendit. Et post eum Sennacherib urbes praecipuas Iudae vastavit, praeter Hierosolyma quae servata sunt. Et Iosias rex vir iustus, qui cum Pharaone claudo⁴ pugnavit, occisus est; et
25 Ioachaz filium eius in captivitatem abduxit, et Hierosolymis captivos fecit, eaque expugnavit; et pro eo regem fecit Ioakim. Et, annis 3° et 10° regni eius, adscendit Nabuchodonosor, et captivos fecit, et vasa sacra, et Danielelem formosum et socios eius Niniven et Babylonem deportavit. Necnon, anno 11° regni Sedeciae,
30 rursus adscendit et Hierosolyma expugnavit, et templum combussit, et Sedeciam caecavit, post aedificationem eius annis ccccxlii, et regnum Iudaeorum etiam abolevit. Ioas autem rex, qui ante haec tempora erat, Zachariam filium Ioiadae sacerdotem et scribam, ut indicat liber Chronicorum⁵, gladio mactavit. Et
35 Ioakim porro volumen quod scripsit Baruch ex ore Ieremiae, quod Iudi a conclavi Elisamae attulit, postquam tres vel quattuor

¹ IER., XI, 13. — ² III Reg., XI, 1-4. — ³ Ibid., XIV, 25, 26. — ⁴ Ita reges Necos et Apries a Syris appellantur. — ⁵ II Chr., XXIV, 22.

columnas legit, scalpello scribae scidit, et prunis quae super
 caminum *erant* iniecit. His *rebus*, quas rapide dilectioni tuae
 scripsi, quae Israel et Iudae acciderunt, liber νόμου contemptus
 * p. 12. est, et periit; et abolutus est, * donec Esdras scriba, post annos
 cxxx captivitatis, Olympiade 80^a, diebus Artahšašt Longimani, 5
 adscensu captivitatis secundo, adscendit et libros memoriter
 scripsit ut ostendit ¹, et doctrinam tradidit. Sed etiam Ptolemaeus
 'Bar Arnēbhā ², et Antiochus Epiphanus ³, et Pompeius, et
 Hadrianus variis temporibus Hierosolyma vastaverunt et expu-
 gnaverunt, et νόμον aboleverunt, et scripturam libri Urāithā ⁴ 10
 combusserunt. Solus vero inter haec, post Ptolemaeum 'Bar
 Arnēbhā, Ptolemaeus Philadelphus a Domino excitatus est, et
 lxx scribas lege doctos adsumpsit, et lxx diebus in Pharo libros
 Mosis exscripserunt, et graece versi ac notati sunt in bibliotheca ⁵
 Alexandriae, et in utilitatem et ministerium Spiritus praeparati 15
 sunt, et lectionem item populorum qui futuri erant, ut scientia
 initiarentur per voluntatem Dei Patris et Domini spirituum, et
 passiones voluntarias Christi Dei et dispensationem eius in carne,
 et operationem Spiritus sancti Paracleti. Et haec singulatim ita
 facta sunt. Et post passiones Symmachus ebionita ⁶, et Theodotion 20
 et Aquila; necnon tres textus codicum qui cum his fuerunt, qui
 nominibus auctorum non notati sunt, graece scripti sunt. Codex
 autem syriacus Genesis, ut ab Epiphanio episcopo Cypri dicitur ⁷,
 ab uno e sacerdotibus quos Salmanasar rex in exilium deduxit,
 qui ad populum Samaritanorum missus est, qui de Babylone et 25
 de Cutha et de Avali, et de Emath, et de Sepharvaim erant, qui
 in terra Israel eius loco collocati erant, et vastationem leonum
 * p. 13. qui eos ibi adorti sunt timuerunt et νόμον postulaverunt ⁸, * lingua
 syriaca scriptus est; et ob hanc causam ab accuratione tabulae
 generationum patrum, ab Adam usque ad Abraham, a codice et 30
 textu *versionis* graecae nonnihil deminuit vel auget; quod si leges
 et probabis invenies. Computum autem annorum, cum χρόνον ac
 tempus *tot generationum* quot volueris sumes, ita sumes. Anni
 numerantur quot vivit unusquisque atavorum nostrorum, donec
 genuit; quoniam soboles eius computum annorum intravit, donec 35

¹ I (III) ESDR., IX, 37-48 (?). — ² Sc. 'fil. leporis' = υἱὸς Ἀλεξίου, ut a Syris intellegebatur. — ³ Sic. — ⁴ Sc. Thōrā = lex mosaica. — ⁵ βιβλιοθήκη. —
⁶ Ms. 'WB'YTYS'. — ⁷ Panar., VIII, VIII (?). — ⁸ IV Reg., XVII, 24-28.

ipse etiam gignit. Computus autem de textu *versionis* graecae, cum syriaca *ἀρχιβαλᾶ* comparatus, is est ut defectus *versionis* syriacae agnoscantur *esse* anni mille trecenti septuaginta quattuor, qui ita deficiunt, ab Adam usque ad Abraham. Cum textu syrorum
5 interpres quidam linguae eius uteretur, et accuratione computi annorum tabulae generationum, contra Sem scribit, dum librum Genesis interpretatur : « Is est Melchisedech qui Abraham obviam venit, qui xcix annos natus erat, quando a caede regum reversus est, eique benedixit, et decimam ab eo accepit Melchisedech ».
10 In computo autem *versionis* graecae temporibus Abraham mortuus erat Sem plus quam quingentis annis. Et is *est* Melchisedech cuius nec nomen patris nec nomen matris in genealogiis scriptum est ¹, quod de populis fuit ; et is Iebus aedificavit et in ea regnavit, quae postea Hierosolyma appellata est, ut sapiens
15 Iosephus, Iudaeorum auctor, clare ostendit ², ante initium vitae Abraham octoginta annis plus minus. Epiphanius autem episcopus * Cypri, quando contra haeresim Melchisedecianorum tractatum * p. 14. quendam scripsit, dum Aristorrhactae (?) defensionem facit, in eo visionem sibi apparuisse docuit matrem Melchisedech vocatam
20 esse Salathiel, et patrem Heraclam, eumque de populo Chanaan-aeorum fuisse ³. Bene vero scribit *versio* syriaca Mathusalam annos CLXXXVII natum genuisse Lamech, quod Mathusala sex annis ante diluvium mortuus est, ut oportet et accidit ; quoniam *versio* graeca scribit eum CLXVII annos natum genuisse Lamech ;
25 tota autem vita Mathusalae ⁴ est CMLXIX anni, ut dixit graeca *versio* et syriaca pariter. Ergo secundum textum *versionis* graecae inveniuntur XIV anni quos vixit post diluvium ; quod non est ; quoniam octo animae, secundum verum Scripturae testimonium, arcam intraverunt, et a diluvio conservatae sunt, et rursus ab ea
30 exierunt et in terra constitutae sunt, et oppidum aedificaverunt idque de nomine numeri sui Tēmonun nominaverunt ⁵. Et testis huius erroris graecorum, quamquam et eum haud correctum reliquit, Eusebius caesariensis, in commentatione a se composita : « Quae est lingua primaria ? » ⁶, in qua dicit « Si annos ab Adam
35 usque ad diluvium computabis, invenies aliquem viginti annis

¹ Hebr., VII, 3. — ² A. I., I, x, 2 ; B. I., VI, x. — ³ Panar., LV, II ; cf. P. Gr., XXVIII, 526. — ⁴ Ms. 'Lamech'. — ⁵ ECTYCH., ed. CHEIKHO, I, 14 (P. Gr., CXI, 916). T. = octo eorum. — ⁶ Alibi ignota.

maturius quam quod de eo scriptum est mori. Nec tibi id explicabo, ne acquisitis confidas neve ipse doctrinae studeas ». Computum autem tabulae generationum, *versionum* graecae et syriacae, canonibus *infra datis* scire poteris.

(*tabulam vide in sequente pagina*)

5

* p. 16. * Colliguntur autem anni ut supra scriptum est in *versione* Graecorum singulatim ab Adam ad annum 70um Thare, qui genuit Abram, *mmcccxxvii*; et in *versione* porro syriaca *mclmii*, qui *versione* graeca *mccclxxiv* pauciores sunt. Et haec scientiae tuae sufficiunt quae ordinem ac veritatem computi tabulae generationum doceant a *versione* *lxx*, secundum sensum *textus* graeci. Ergo computo graecorum addendi sunt amplius anni viginti qui annis Mathusalae deficiunt, *ita* ut accuratione computi quam maxime probati ac veri ab initio vitae Adam usque ad initium vitae Abraham inveniantur anni *mmcccxlvi*; et ab initio vitae Abraham usque ad mortem Mosis *dxlv*; et a morte Mosis et regimine Iosue Bar Nun usque ad mortem Samuelis et Saulis regis anni *cdxlv*; et ab initio regni David usque ad annum 11um Sedeciae et vastationem Hierosolymorum et incendium templi anni *cdlxxxv* et dimidium; et in captivitate fuerunt usque ad annum 2um Dāryāwuš et aedificationem templi annos *lxx*; et ab anno 2° Dāryāwuš usque ad nativitatem Domini nostri, quae *est* annus 310 Alexandri, anni *dxvi* et dimidium; et a nativitate Domini nostri usque ad annum 880 Alexandri anni *dlxx* *ita* ut ab Adam usque ad annum 880 Alexandri et finem Olymp. 336^{ae} 25 inveniantur anni *vmcmviii*. Quoniam autem ob causam variationis

* p. 17. * *textus versionis* syriacae a graeca nobis tabulae generationum computum facere necessarium fuit, ab Adam usque ad initium vitae Abraham, ne, dum cetera [extense] scribimus, sermonem hic datum denuo iteraremus, operi nostro consentaneum erat ut 30 ab initio vitae Abraham usque ad hoc tempus capitibus succinctis supra notatis scriberemus. Res vero quae his temporibus acciderunt en! sanctae Scripturae indicant et in Novo Testamento et in Vetere, et Chronicon Eusebii ab apostolis et usque ad Constantinum; et a Constantino *Historia Ecclesiastica* ¹ Socratis et 35 Theodoreti, usque ad annum 32um Theodosii minoris. Et ab hoc [tempore] usque adhuc hic, [quoad] valuimus, ² ex ordine

¹ ἐκκλησιαστικῇ. — ² Lacuna in ms.

* p. 15.

	Computus <i>revers.</i> gr. tab. generationum :	Computus <i>revers.</i> Syrorum :	Deficiunt :
I.	Adam ann. cccxxx natus genuit Seth.	Ann. cxxx natus.	Def. [c].
II.	Seth ann. ccv natus genuit Enos.	Ann. cv natus.	Def. c.
III.	Enos ann. [cxc] natus genuit Cainan.	Ann. xc natus.	Def. [c].
IV.	Cainan ann. [clxx] natus genuit Malaleel.	Ann. lxx natus.	Def. [c].
V.	Malaleel ann. [clxv] natus genuit Jared.	Ann. [lxv] natus.	Def. [c].
VI.	Jared ann. clx[i] natus genuit Henoch.	Ann. clxii natus.	Pares [sunt].
VII.	Henoch ann. clx[v] natus genuit Mathusalam.	Ann. lxxv natus.	[Def.] c.
VIII.	Mathusala ann. clxxvii natus genuit Lamech.	Ann. clxxxvii natus.	Exc. xx.
IX.	Lamech ann. clxxxviii natus genuit Noe.	Ann. clxxxii natus. ¹	
X.	Noe ann. d natus genuit Sem.	Ann. d. natus.	Pares sunt.
XI.	Sem ann. cii natus genuit Arphaxad ² .	Ann. cii natus.	Pares sunt. ³
XII.	Arphaxad ² ann. cxxxv natus genuit Cainan.	Ann. xxxv natus.	Def. c.

In *versione* syriaca deest Cainan, sed dicit « genuit Sale »⁴. Lucas autem genealogiam scribendo Cainan praetermittit, et in graeco codice eum praetermittit⁵.

XIII.	Cainan ann. cxxxix natus genuit Sale.	Versio syr. omnes ann. eius omittit.	
XIV.	Sale ann. cxxx natus genuit Heber.	Ann. xxx ⁶ natus.	Def. c.
XV.	Heber ann. cxxxiv natus genuit Phaleg.	Ann. xxxiv natus.	Def. c.
XVI.	Phaleg ann. cxxx natus genuit Reu.	Ann. xxx natus.	Def. c.
XVII.	Reu ann. [c]xxx[ii] natus genuit Sarug.	Ann. xxxii natus.	Def. c.
XVIII.	Sarug ann. [cxxx] natus genuit Nachor.	Ann. xxx natus.	Def. c.
XIX.	Nachor ann. lxx[ix] natus genuit Thare.	Ann. xxxix natus.	Def. l.
XX.	Thare ann. lxx natus genuit Abram.	Ann. lxxv natus.	Exc. v.

¹ Excessus hic et in summa infra data neglectus est. — ² Syr. 'Arphakshar'. — ³ Numeri syri et adnot. huius et seq. notitiae in ms. permutata sunt. — ⁴ Gen., xi, 12. — ⁵ Luc., iii, 36. — ⁶ Ms. 'xxxix', quod cum summa et defectu et cum P'ss. discrepat.

rapide scribimus. A computo autem Iosephi, et a duabus *vel* tribus commentationibus, quarum auctorum nomina ignota sunt, incipit saeculum septimum, e quo sol obscuratus est et terra quassata est et fuit post paulum pestis universalis.

CAPUT IV, SUPPLICATIO DE HISTORIA ĀSYATH ET IOSEPH ; EPIS- 5
TULA DE HAC RE AD MOSEN INGILAE¹.

Liber sapientis, o *vir* eximie, dicit: « Qui tempore suo loquitur, bene est »; et « Gloria regis quicumque scrutatur sermonem »; et « Ut pomum aureum in calice argenteo *est* qui sermonem loquitur »; et « Qui deliberant, sapientes sunt »; et « Dominus 10 sapientes corrigit; et in manibus eius sumus nos et sermones nostri »; et « Verba oris sapientis gloria *sunt* »². Ideoque « Quid quid manus tua facere inveniet fac », Scriptura nos admonet; et, ut 'verba sapientum et aenigmata eorum'³ scrutari nobis curae
* p. 18. sit, bene facimus; nam « Cor sapiens sermonem * sapientum 15 intelletget, et auris quae audit gratias agel »; quoniam « Os sapientis in concilio quaeritur, et sermoni eius animadvertent »⁴; « Sapiens enim sapientiam non relinquit absconditam, sed eam valde explorabit »⁵; et « Qui idoneus est omnia scrutabitur »⁶; et Paulus adfirmat omnem Scripturam, quae Spiritu scripta sit, 20 utilem esse 'ad doctrinam et ad reprehensionem et ad correctionem et ad institutionem in iustitia'⁷. Et sane, cum haec considerem, dilectioni tuae veritatem scribo; et deinde obsecro ut petitio mea a te concedatur, de eis *rebus* quas utili spiritus desiderio a te rogo. In bibliotheca enim episcoporum memora- 25 bilium qui vocabantur familia Beith BRW'⁸ ex urbe Riš'ainā, apud puerum quendam eorum genti propinquum cui nomen Mār'abhdā, mihi in Dño nostro dilectum, et mihi familiaritate sua a pueritia mea coniunctum⁹, librum quendam parvum inveni antiquissimum, qui vocatur liber Āsyath, graeca [lingua] conscriptum; 30 et *τοτοπία* tantum eius legi, et *θεωπία* non intellexi. Et, quoniam haec lingua mihi difficilis atque aliena est, hac de causa cum ad dilectionem tuam misi ut tu eum mihi in linguam syriacam

¹ Vide DUVAL, *Lit. syr.*, p. 364; BAUMSTARK, *Gesch. d. syr. Lit.*, p. 160.
— ² *Prov.*, xv, 23; xxv, 2, 11; xiii, 10; *Sap.*, vii, 15, 16; *Eccl.*, x, 12. —
³ *Eccl.*, ix, 10; *Prov.*, i, 6. — ⁴ *Sir.*, iii, 29; xxi, 17. — ⁵ Cf. *Sir.*, xx, 30, 31.
— ⁶ *Ibid.*, xxxiv, 9. — ⁷ II *Tim.*, iii, 16. — ⁸ Berrhoeae (?) — ⁹ Sic textus; absurdum vero videtur.

veritas, cum *ἱστορίαι* eius universa, et nonnihil de *θυσίαι* eius mihi explices, ut Dominus tibi scientiam dat (quoniam ‘omnis sapientia a Domino est, et eius ipsius spiritum omnibus dat ut ipsi’ placet²); et desiderium meum a te statim expleatur, cum
5 ea quae supra *scripta sunt* consideres, et mandatum Domini tui compleas quod dicit: « Qui te rogat da ei, et eum qui petit a te ne prohibeas »³. Ideoque obsecro ut hunc⁴ scribas, et ad me mittas, ut, dum in eo meditor, auctori causarum Domino gratias agam, et fraternitatis tuae curae, quae fratrem suum in Christo
10 adiuvat ‘ut * urbs quae ab arce sua’ adiuvatur⁵, et de [vicino]⁶ * p. 19. suo bene sentit, ut de se ipsa, secundum verbum Scripturae⁶.

CAPUT V, RESPONSIO AD EPISTULAM.

Gratias curae Dei qui super omnia *est* de prudentia tuo quoque, qui non *es* ut ceteri reliqui qui virtutes et eruditionem deseru-
15 erunt, et dies suos in vanitate consumunt, et in negotiis atque inanitatibus mundi versantur, et spiritus vexatione⁷, ut Demas qui Paulum peritum deseruit, et mundum dilexit, et qui in Asia *erant*, qui ab eo aversi sunt, et Phygellus [et Her]mogenes⁸, vel corporis porro [*μωρίας*] et ciborum varietatem quaeris, ut ei
20 « quorum Deus est venter eorum, et gloria opprobrium eorum, quorum mens tota in terra est »⁹; qui mentiuntur ut filii Cretae, qui mentiuntur ut de *Μεσηνίδης*¹⁰ quodam propheta ipsorum dixit: « Filii Cretae semper mentiuntur, malae bestiae et ventres pigri »¹¹; sed operam das ut passionibus libereris, et veritatis amori [ac]
25 scientiae, ut dicit Evagrius *ἀγωνιστής*¹²: « Unus est gustus bonus qui in saeculum perdurat, qui est veritatis scientia »; et rursus « Intellectus quanto passionibus denudatur, tanto magis rationem inspicit; et quanto studium eius adsiduum est, tanto scientia eius ditatur ». Et, quemadmodum verecundia tua in Christi amore
30 fraterne incepit, et vilitatem meam praeceptorem atque auxilium invocavit, ut in eo quod tibi difficile fuit ducat, hoc eius est *ἀρετή*; exiguitas vero mea, cum typum essentiae suae consideraret, * diligentiae tuae responsum facere dubitavit, sapientem recordata * p. 20.

¹ Fem., sc. ‘spiritui’. — ² Sir., I, 1, 9, 10. — ³ Matth., v, 42. — ⁴ Sc. ‘librum’. — ⁵ Prov., xviii, 19. — ⁶ Lev., xix, 18. — ⁷ Eccl., i, 17. — ⁸ II Tim., iv, 10; i, 15. — ⁹ Philipp., iii, 19. — ¹⁰ Vide *Classical Review*, XXXIV, 100. Requiritur potius ‘ut M. quidam dixit’. — ¹¹ Tit., i, 12. — ¹² Ev. Ponticus. Has citationes in operibus eius editis non inveni.

qui dicit « Qui cohibet labia sua intellegens est »; et rursus « Omni cautione cor tuum custodi »; et rursus « Os festinum ruinae propinquum est »; et rursus « Quicumque os suum custodit, animae suae cavebit »; et rursus « Gloria Dei *est* quicumque celat verbum »; et « Qui cordi suo confidit, stultus est »; et 5 rursus « Cuncta dicta laboriosa sunt »; et « Ne sapias nimium ne obstupescas »; et rursus « Fili, cave multos libros scribere, quorum non est finis; et sermo multus lassitudo est carnis »; et rursus, « Festinus es audire, [et] cum segnitudo da dictum; et, si dictum habes, responde propinquo tuo: sin autem, manum 10 tuam super [os tuum] pone »¹. Et haec quidem timore fecissem, et tacuissem, nisi dilectio me coegisset, et Scriptura me confirmaret, quae dicit, « Qui te rogat, da ei »²; et sapiens etiam mandat « Ne bonum facere recuses quantum facere vales, et, dum habes, ne dicas socio tuo, 'I et veni iterum cras et dabo tibi' »; et 15 « Qui verbum contemnit, eo perdetur »; et « Qui socium suum despicit peccat »; [et]³ « Medicina linguae arbor⁴ est vitae; et qui de fructibus eius comedit satiabitur »; et « Gaudium viri verbum oris eius; et qui tempore suo loquitur bene est ei »; et « Qui verbum cognoscit bonum inveniet »⁵; et « Sapientia et 20 verecundia et scientia a facie Domini est⁶, et dilectio et via bonorum factorum a praesentia eius sunt »⁷; ut E[vag]rius dicit: « Natura sciens scientiam probat; atque eadem scientia scientem purificat »⁸; et rursus « Quisquis in creatione Dei scientiae 25 capax est, et magis quam hanc scientiam honorat * inscientiam, iuste malus vocatur »; et rursus dicit Scriptura: « Rogate et accipietis, et pulsate et aperietur vobis; et vocate et exaudiemini »⁹; et rursus « Si sapientiae inops Deum rogabit, dum non haesitat, dabitur ei »¹⁰. Ideoque, o *vir* eximie, his de *causis* et ob dilectionem quae 'sua non petit'¹¹, sed propinqui sui, petitionem tuam 30 perficere adgredior. Ἰστορίαν enim libri antiqui graeci quem ad me misisti legi, et θεωρίαν ei inest ut breviter dicam veritas, Deum

¹ Prov., x, 9; iv, 23; x, 14; xiii, 3; xxv, 2; xxviii, 26; Eccl., i, 8; vii, 17; xii, 13; Sir., v, 11, 12. — ² Matth., v, 42. — ³ In ms. decidit. — ⁴ Ms. 'scientia'. — ⁵ Prov., iii, 27-28; xiii, 13; xiv, 21; xv, 4, 23; xvi, 20. — ⁶ Sic textus. — ⁷ Hoc non inveni; cf. Prov., ii, 6-9. — ⁸ Cent. V, lxxvi (ed. FRANKENBERG, p. 352). Citationem sequentem non inveni. — ⁹ Matth., vii, 7. Ultima clausula in nostris textibus non invenitur. — ¹⁰ Iac., i, 5, 6. — ¹¹ I Cor., xiii, 5.

nostrum Dominum nostrum Verbum qui Patris voluntate et operatione Spiritus Domini sancti incarnatur, et [inhumanatur] et animae cum sensibus eius perfectis adunatur ¹

CAPUT [VI] ², HISTORIA IOSEPH IUSTI ET ĀSYATH UXORIS EIUS ³.

- 5 Et factum est anno 1° septem annorum ubertatis, die 5° mensis 2ⁱ, ut Pharaon miserit Ioseph per omnem terram Aegypti circumiturum; et mense 4° anni 1ⁱ Ioseph ad fines regionis On, quae graece vocatur Heliopolis, pervenit, quod is frumentum regionis illius coacervabat ac colligebat, ut arenam maris ⁴. Et
10 erat vir in illa urbe, unus e praesidibus et primoribus Pharaonis, et hic vir ditissimus fuit ac sapientissimus et placidus, et consiliarius fuit Pharaonis, et nomen eius Putiphare sacerdos On urbis; et erat ei filia virgo specie pulcra, annos XVIII nata, cuius species omnes virgines per * illam terram superabat et filiarum ⁵ * p. 22.
15 illius populi. Et erat procera ac praeclara ut Sara et pulcra ut Rebecca ⁶ et eximia ut Rachel; nomen vero ei fuit Āsyath; et pulcritudo eius per totam illam terram celebrata erat; et omnes primores et praesides et filii regum et omnes adulescentes potentes eam laudabant: et erat pugna ac contentio inter eos de
20 ea. Et primogenitus Pharaonis de ea audiit, et patri suo supplicabat ut eam ei in uxorem daret; et dixit « Da mihi Āsyath filiam Putiphare sacerdotis On uxorem ». Et dixit ei Pharaon, « Quare, cum tu rex es ac terrae dominator, uxorem vis te inferiorem? En! filia regis Moab eximia est et tibi apta ». Fuit
25 autem Āsyath superba ac gloriosa et omnem virum contemnebat, nec quisquam eam unquam cognoverat. Et erat turris quaedam

¹ Finis huius capitis deest. — ² In ms. excidit. — ³ Huius cap. versio lat. ab Oppenheim (Berolini, 1886) edita est. Fabulae textus gr. et lat. a Batiffol (*Studia patristica*, fasc. 1, 2; Parisiis, 1889-90) editi sunt et textus gr. (quem non vidi) ab Istrin (Mosquae, 1898). Versio armen. in diario Mechitaristarum *Barmazep*, XLIII, 200, et XLIV, 25 (Venetiis, 1885-6); et a Basile in *Apocr. Arm. V. T.* (mihi incognito; vide *Jewish Encyclopaedia*, et HASTINGS, *Bible Dict.*, s. v. Asenath) Venetiis, 1896, edita est, et partes eius cum versione gallica a Carrière (*Nouveaux Mélanges Orientaux*, Parisiis, 1886, p. 490). Versio slavica a Novokovič in diario *Starine*, IX, 27 (Zagreb, 1877), edita est. Textum graecum ego (Londinii, 1918) anglice reddidi, et vers. armen. Issavardens (Venetiis, 1901). — ⁴ *Gen.*, xli, 49. — ⁵ Sc. 'speciem'. — ⁶ Syr. 'Raphqā'.

magna atque altissima, et domui patris eius contigua. Et supra hanc erat domus quaedam magna, in qua cubicula erant decem. Et primum eorum speciosum *erat* ac pulcre ornatum lapidibus bonis diversis, et lacunar eius auro obductum, et in parietibus eius cuncti di Aegyptiorum aurei atque argentei ordine stabant, 5 et cunctos verebatur ac colebat et *cunctis* libabat cottidie Āsyath. In cubiculo autem secundo erat aurum atque argentum, et lapides boni ac pretiosi, et omnia decora ornamentorum, et vestium virginitatis Āsyath. Et tertium erat eius habitatio; et in
* p. 23. eo erant omnes fructus, et omnes boni * terrae cibi. In reliquis 10 autem septem conclavibus septem virgines singulatim habitabant, quae ipsae Āsyath ministrabant, et erant aequales eius, et eodem die natae; et specie sua pulcræ erant, et ut stellae caeli splendebant; nec vir eas cognoverat vel adulescens ullus eas adlocutus erat. Et cubiculo Āsyath virginis tres erant fenestrae; et una 15 earum ampla *erat* et aulae opposita, et in orientem spectabat; et secunda in meridiem versa erat, et tertia in septentriones spectabat, in plateam ut praetereuntium spectaculum praeberet. Et lectus qui totus aurum *erat* sub fenestra orientali positus erat, et tegumentis aegyptiis auro [et] ¹ purpura et cocco et bysso textis 20 stratus; et in hoc dormiebat Asyath, nec quisquam in eo unquam consederat. Et aula magna illam domum circumibat; et aulam murus cingebat exstrukione *lapidum* caesorum munitus; et aula quattuor portas habebat ferro obductas; hasque adulescentes armati duodeviginti custodiebant; et aulae arbores pomorum 25 variorum, fructu aestivo maturae, contiguae erant; et, a dextra aulae, fons aquae vivae; et sub fonte cisterna aquae vivae; et ex hac procedebat rivulus, et per mediam aulam transibat, atque omnes illas arbores irrigabat. Et factum est anno 1° septem annorum ubertatis, die 18° mense 4°, *ut* Ioseph ad horreum 30 urbis On pervenerit; et is frumentum annorum septem ubertatis colligebat ac coacervabat. Et, cum urbi On adpropinquasset, ante se duodecim viros ad Putiphare sacerdotem misit et dixit; « Ad
* p. 24. te veniam meridie tempore panis, et ab * aestu meridiei in domo tua requiescam ». Et audivit Putiphare, et gaudio maximo gavisus 35 est; et dixit « Beatus est Deus Ioseph, quod me dominus meus Ioseph hac re dignum aestimavit ». Et vocavit Putiphare procu-

¹ In ms. decidit.

ratorem domus suae, et dixit ei : « Accingere et cenam magnam in domo mea para; quoniam hodie Ioseph potens Dei ad nos venit ».

Et audivit Āsyath patrem suum et matrem ex agro advenisse; et gavisa est, et dixit : « Videbo patrem meum et matrem quod
5 ex agro hereditatis nostrae advenerunt ». Et festinavit Āsyath, et vestimenta byssina et hyacinthos auro textos induit; et manibus suis pedibusque armillas ac catenas imposuit, et cervici suae monilia ac torques pretiosas lapidibus bonis et margaritis versicoloribus *factas*; et nomina atque imagines deorum multorum
10 Aegyptiorum in eis undique inscripta et sculpta erant; et capiti suo coronam imposuit, et theristro cooperta est. Et statim e cubiculo suo descendit, et ad patrem suum et matrem venit, eosque salutavit atque osculata est. Et magno gaudio de filia sua gavisī sunt Putiphare et uxor eius, quod eam ornatam videbant
15 ut sponsam Dei; et omnia poma et fruges quae secum ex agro portaverant protulerunt, et Āsyath filiae suae dederunt; et filia eorum his laetabatur ac delectabatur. Et dixit Putiphare Āsyath : « Filia », et ea dixit : « En ! ego, domine ». Et dixit ei : « Sede apud nos, et audi id quod tibi loquar ». Et sedit Āsyath iuxta
20 ambos; et Putiphare manum Āsyath filiae suae dextra sua prehendit, eamque osculatus est; et dixit ei : « Filia ». Et ea * dixit : « Dic, domine ac pater ». Et is dixit, « Hodie vir fortis Dei Ioseph ad nos venit, et is in omnem terram Aegypti domi-
natur¹; quoniam Pharao rex eum omni terrae praefecit; et ipse
25 est salvator, et frumento ac cibo omni terrae vitam dat ne fame ventura perdatur. Et est Ioseph Dei timens, nobilis et placidus et virgo ut tu hodie; et est Ioseph vir sapientia potens ac scientia valens; quoniam spiritus Dei sancti in eo est, et gratia Domini cum eo. Ideoque age, filia, et te ei in uxorem dabo, et
30 es q̄ sponsa, et is tibi erit sponsus in aeternum tempus ». Et, cum Āsyath haec patris sui verba audiisset, pudor in vultum eius incidit, et ira ac furore patrem suum intuita est et dixit : « Quare dominus meus ac pater haec verba locutus est, se me viro captivo et fugitivo daturum, et vendito nec populari meo ?
35 Nonne hic est filius pastoris de Chanaan, et ipse, cum adulterium in dominam suam adgressus esset, deprehensus est, et dominus eius eum in carcere tenebroso constituit, et Pharao eum e carcere

¹ Cf. *Gen.*, XLV, 26.

extraxit, quia somnium ei interpretatus est ut una ex anibus Aegypti? Minime, pater, ne huic coniungar sed primogenito Pharaonis nubam, quoniam ipse in Aegyptum dominatur ac regnat ». Et Putiphare patientia usus est; et de his *rebus* amplius Āsyath loqui veritus est, quia gloriose cum audacia ei respondit 5 de eis *rebus* quas ei dixit.

Et festinavit adulescens quidam e servis Putiphare, et dixit: « En! Ioseph advenit et ad limen accessit ». Et fugit Āsyath, et a patre suo
* p. 26. ac matre recessit, cum * haec de Ioseph audiisset; et ad turrim ad-
scendit, et cubiculum suum intravit, et iuxta fenestram magnam ad 10
orientem versam stetit, Ioseph patris sui domum intrantem visura.

Putiphare autem et uxor eius et omnes qui in domo eius *erant* Ioseph obviam exierunt. Et portae orientales aulae apertae sunt; et intravit Ioseph curru Pharaonis secundo¹ vectus, cui equi albi iuncti erant, et totus currus auro bono constructus erat. Et Ioseph 15 tunica speciosa *materiae* albae indutus erat, et chlamyde purpureae auro texta amictus; et corona aurea in capite eius *erat*; et in corona erant duodecim sigilla lapidum bonorum; et super lapides radii duodecim aurei ut radii solis fulgentes; et sceptrum regium aureum sinistra tenebat; et in dextra germinabat quasi ramus 20 olivae², et in eo *erant* fructus olivae et lilii pinguedinis³. Et Ioseph aulam intravit, et portae aulae oclusae sunt; quoniam custodes portarum portas studiose occluserunt, et alienos foras expulerunt. Et venerunt Putiphare et uxor eius ac propinqui eius, praeter Āsyath filiam suam, et Ioseph in terra adoraverunt; 25 et Ioseph curru descendit, eosque dextra sua salutavit. Et vidit Āsyath Ioseph, et valde eam paenituit, et anima eius contristata est et genua eius tremuerunt, et articuli lumborum eius soluti sunt, et languide laxata est, et timore magno timuit, et acerbè ingemuit ac flevit; et in corde suo dixit: « Quid faciam misera 30 ac vilis? Quoniam consiliarii mei alieni me fefellerunt qui mihi dixerunt hunc Ioseph qui advenit filium esse pastoris chanaanai,
* p. 27. et nunc video solem a curru eius qui * apud nos ingressus est
coruscare et splendoribus suis domum nostram illustrasse. Ego
autem, audax et stulta, eum contempsi, et fatue de eo locuta 35
sum; quod Ioseph Dei filium esse non sciebam. Quis enim homi-

¹ Gen., XLI, 43. — ² Textus corruptus esse videtur; gr. ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. τῇ δεξιᾷ ἣτις εἶχεν ἐκτεταμένον κλάδον ἐλαίας. — ³ ZACH., IV, 14.

num pulcritudinibus suis ita fulget? quoniam facies eius formosa
filios terrae superat. Et quis *est* venter carnis qui tam formosae
lucis splendores pariat? Ego vilis *sum* atque inepta, quae patri meo
stulte locuta sum. Et nunc quo ibo, et a conspectu eius latebo
5 ne Ioseph Dei filius me videat? Quo fugiam? quod omnis locus
coram eo evidenter manifestus ac patefactus est; quoniam lux
quae super eo *est* splendet. Et nunc parce mihi, Domine Deus
Ioseph, quoniam ignorantia ut una *e mulieribus* ineptis locuta
sum. Et nunc sane pater meus me Ioseph in uxorem det, eique
10 in aeternum tempus serviam! » Et Ioseph domum Putiphare intra-
vit, et in solio consedit et pedes eius lavaverunt; et mensam ante
eum separatim paraverunt; quoniam Ioseph cum Aegyptiis non
comedebat; quoniam hoc respuebat¹. Et Ioseph turrim spectavit et
dixit, « Adulescentulam quae a fenestra prospicit atque audacter
15 spectat amovete »; quoniam Ioseph cavebat ac prohibebat ne
femina ulla ad eum adpropinquaret vel ei haereret; quia multae
filiae primorum ac praesidium instanter ad eum mittebant, eique
ut eum cognoscerent supplicabant, propter pulcritudines divinas
quae in facie eius formosa fulgebant; et harum legatos nuntiosque
20 respuebat, eosque a se iracunde depellebat; quoniam dicebat
Ioseph, « Non peccabo coram * Domino Deo patris mei Israel »; * p. 28.
et recordabatur etiam mandata Iacobi patris sui, qui ei ceterisque
filiis suis mandabat, « Abstinete a muliere aliena; quoniam
commercium cum hac corruptio est atque exitium ». Ideoque
25 dixit Ioseph « Abeat a domo illa et discedat adulescentula quae
a fenestra turris prospicit ».

Et dixit Putiphare: « Mi domine, adulescentula quam in turri
vides non est mulier aliena, sed est filia nostra virgo; et omnem
hominem et virum alienum respuit; nec quisquam horum ullo
30 modo ad eam unquam accessit, nisi quod te hodie intuita est.
Et, si vis, veniet nobilitatem tuam adoratura ac salutatura. Et,
quia filia nostra est, soror tua est ». Et valde gavisus est Ioseph,
quia dixit Putiphare « Virgo est ». Et reputavit Ioseph, « Si haec
virgo sacra est, et omnem virum alienum respuit, non me
35 vexabit ». Et dixit Ioseph Putiphare et propinquis eius: « Si filia
vestra est et virgo testata, veniat; quoniam propinqua mea est,
et diligo eam ab hoc die ut sororem ». Et mater Asyath ad

¹ Cf. *Gen.*, XLIII, 32.

turrim adscendit, et adduxit Āsyath, eamque coram Ioseph constituit. Et dixit Putiphare Āsyath filiae suae: « Adpropinqua, adora, et osculare fratrem tuum; quoniam virgo est tibi similis hodie, et alienam respuit, ut tu virum alienum ». Et dixit Āsyath Ioseph: « Benedicte Dei altissimi, salve! » Et dixit Ioseph: 5 « Dominus causa vitae omnium rerum tibi benedicat ». Et dixit Putiphare filiae suae: « Propinqua, et osculare fratrem tuum ».

* p. 29. Et, cum adpropinquasset Āsyath, Ioseph * dextram suam porrexit, ac pectori eius inter duas mamillas eius incipientes imposuit; et dixit Ioseph: « Haud decet virum Dei timentem, qui Deo vivo 10 benedicit, et panem vitae benedictum comedit, et poculum benedictum immortalitatis atque incorruptionis bibit, et unguento fragrante sanctitatis ungitur, mulieri alienae haerere eamque osculari, quae idolis mortuis vanis benedicit, et de pane fetido strangulati comedit, et de libatione fraudis bibit, et unguento 15 corruptionis ungitur; sed vir Dei timens sororem 'matris suae', et sororem suam filiam tribus suae ac familiae, et mulierem quae ei nupta est osculabitur, et familiaritate utetur earum quae prope sicut is Deum timent ». Et rursus dixit Ioseph: « Nec licet mulieri Dei timenti viro alieno haerere, quoniam hoc turpe est 20 ac respuendum coram Deo vivo ». Et audiit Āsyath haec verba Ioseph; et paenituit eam valde et valde adflicta est; et ingemuit, et intuita est Ioseph; et obstupuit cum aperti essent oculi sui et lacrimis pleni, nec clausi. Et Ioseph eam intuitus est et vidit, et eius misertus est; et Ioseph etiam ingemuit; quoniam ipse placidus 25 erat et probus et qui Deum timebat. Et adlevavit manum suam dextram, eamque capiti eius imposuit, et dixit: « Domine Deus Altissime patris mei Israel, fortis Iacobi qui omnia vivificas, is qui a tenebris ad lumen vocat, et ab errore ad veritatem, et a morte ad vitam, tu huic virgini benedic; eamque spiritu renova; 30 eamque dextra tua secreto recrea eamque vivifica et panem vitae aeternae comedat, et poculum benedictum bibat; et cum populo tuo atque hereditate numeretur, quam a principio elegisti; et

* p. 30. requiem tuam * cum sanctis tuis intret; et vivat in saecula ». Et Āsyath benedictionibus Ioseph magnopere gavisa est; et statim ad 35 turrim rediit ad cubiculum suum, sola secundum morem suum; et lecto suo incidit angore spiritus ac moestitia oppressa; quoniam;

¹ Gr. τὴν ἐκ τῆς μητρὸς αὐτοῦ.

cum verba audiisset quae dixit Ioseph in nomine Dei Altissimi, gaudium eam obtinebat, et afflictatio et timor multus, et tremor et sudor perpetuus; et flevit fletu magno atque acerbo; et conversa atque aversata est a timore deorum quos colebat, et
5 omnes contempsit ac respuit, eosque detestata est atque increpuit; et expectabat dum vesper adesset. Ioseph autem comedit ac bibit, et dixit servis suis eisque qui ei obediebant ut currum pararent et equos iungerent; dicit enim, « Statim proficiscar, et terram circumibo ». Et dixit Putiphare Ioseph ut apud eos maneret, et
10 amplius requiesceret. Et dixit Ioseph: « Statim abiho, quoniam hic est dies primus, quo Deus omnia super faciem terrae facere incepit. Veruntamen post octo dies ad vos revertar, et hic requiescam ». Et dixit Putiphare et propinqui eius: « Nos etiam ad hereditatem nostram in agrum ibimus ». Et mansit Āsyath
15 sola cum septem virginibus aequalibus suis. Ipsa autem tristis erat et flebat, donec sol occidit; nec panem comedit, neque aquam bibit. Et nox adfuit; et omnes qui in domo *erant* dormierunt; et ipsa sola exsomnia erat ac vigilabat, et meditabatur ac flebat, et pectus suum feriebat; et metu ac tremore oppressa
20 est. Et surrexit a lecto suo; et gradus silentio descendit, et in pistrinum ¹ pervenit; Et molitrices ² earumque liberi dormiebant; et velamen * fenestrae detraxit; cineremque in id imposuit, et p. 31.
ad cubiculum suum subvexit, et in solo posuit. Et ostia caute occlusit et etiam seram; et vehementer ingemuit, suspirio ac
25 fletu acerbo oppressa. Et vocem eius audiit virginum una, quae cum ea creverat et cum ea constanter fuerat, et acutius quam sodales eius ei propinqua erat; et sex sodales suas excitavit; et ad ostium una venerunt; et fletum eius ac vocem suspiriorum eius, et gemitus Āsyath audiunt; eique dicunt: « Unde vexaris
30 domina mea? aperi nobis ut intremus ac videamus ». Neque ei aperuit Āsvath, dum dicit: « Caput mihi dolet, et in lecto me sum, et expedit mihi solam esse in silentio animae meae, neque in conversatione; quoniam omnia membra mea etiam languida sunt, nec valeo surgere *et* aperire. Sed revertimini statim ad
35 cubicula vestra, et silentium tenete secundum consuetudines vestras, et relinquitte me ». Et audierunt Āsyath et reversae sunt.

¹ Gr. πύλωνα (lat. « portam »), pro quo legit Syrus μολων (Oppenh.). —

² Gr. θυρωράν.

Et postea surrexit silenter, et cubiculum suum in quo res eius depositae erant intravit, et arcam aperuit, et inde vestem nigram lugubrem deprompsit quam habuerat e quo frater eius minor ¹ mortuus est, et vestem lugubrem ad se sumpsit, et ostium cante occlusit. Et festinavit Āsyath, et vestimenta gaudii sui ac virgi- 5 nitatis exuit, et ornamenta sua a se removit, et cingulum suum aureum solvit, et coronam auream e capite suo detulit, et armillas suas ac catenas a se solvit; eaque cuncta collegit, et de fenestra ad septentriones versa deiecit; et deos omnes idola et sculptos et imagines de locis eorum detraxit, in quibus dispositi 10 erant; et ex eadem illa fenestra proiecit; et sacrificium libationemque mensae eorum, et omnes cibos apparatus eorum * canibus alienis *qui infra erant* ut comederent porro ex eadem fenestra praecipitavit ac proiecit; quoniam dixit in corde suo: « Non expedit cibum hunc pollutum ac fetidum canibus domes- 15 ticis dari, sed alienis ». Et postea cinerem e velamine sumpsit, et in solum cubiculi sui stravit; et lumbos suos sacco cinxit; et cincinnos crinium suorum solvit; et cinerem super eos conspersit ac dissipavit; et pectus suum manibus suis feriebat; et amare flebat, super cinere qui in solo domus eius *erat* totam 20 noctem proiecta. Et mane vidit, et en! a multitudine lacrimarum pupillarum suarum, in fletu magno quem fecerat *effusarum*, lutus compactus erat; et rursus super eundem cinerem cecidit usque ad adventum vespers. Et sic faciebat Āsyath septem dies; et panem non comedit et aquam non bibit his septem diebus 25 paenitentiae et passionis animae suae et humiliationis suae. Et diluculo diei octavi vox avium caeli audita est, et canes in praetereuntes latrabant; et Āsyath caput suum e cinere erexit, quoniam ob paenitentiam compunctionis animae suae et ieiunium et abstinentiam languida ac fessa erat; et surrexit genibus nixa, 30 et oculos suos ad caelum sustulit, et cinerem crinium suorum excussit, dum adhuc flet et pectus suum ferit. Et sub fenestram ad orientem spectantem accessit; et consedit, et caput suum in genua sua declinavit. Et inter abstinentiam cibique paucitatem septem dierum passionis eius os eius clausum erat; et in corde 35 suo dixit ore septem dies clauso: « Quid faciam? quo ibo? et ad quem fugiam? et quid loquar, virgo orphanica et relicta et

* p. 32.

¹ Ita lat. et arm.; gr. πρωτότοκος.

deserta? Omnis caro me odit, et pater meus * ac mater mea * p. 33.
posthac, quod deos odio habui et respui et perdidit et pedibus
hominum conculcari feci. Pater meus et mater mea et propinqui
mei dicent, 'Non est filia nostra Āsyath, quia deos perdidit
5 eosque respuit'. Et ceteri homines mihi invident, quod ego
etiam eos qui me petierunt contempsi; et hac mea humiliatione
in me gavisī sunt. Dominus autem Deus Altissimus potens
sapientis Ioseph odit eos qui idola vana timent; quoniam Deus
est zelotes, et in eos qui deos alienos timent, opus manuum
10 hominum, timendus. Quoniam ego etiam polluta sum eosque
timui eisque libavi, et colui eos, et ab eorum sacrificiis comedi,
non est mihi fiducia, mi Domine, ut Dominum Deum Altissimum
caeli invocem. Sed, quoniam audiui Deum Hebraeorum Deum
verum esse, et miseratorem ac misericordem, et longanimum et
15 gratia ac veritate abundantem, et peccata dimissurum nec disper-
diturum, et abundaturum ut iram suam avertat, nec totum suum
furorem excitaturum ¹, tempore humiliationis hominis qui eum
invocat, audebo ad eum converti; et apud eum confugiam et
peccata mea ac delicta ei confitebor; et petitionem meam coram
20 ea offeram, ut humiliationem ancillae suae fortasse respiciat,
meique misereatur. Quoniam pater est orphanorum, et debiliū
adiutor, et pauperum salvator, loquar, et ad eum clamabo ». Et
surrexit Āsyath ad fenestram orientalem; et manus suas in caelum
sustulit; et timuit os suum aperire et ad Deum Altissimum loqui,
25 et nomen eius sanctum memorare atque invocare. Et iterum
rediit, et iuxta parietem fenestrae orientalem consedit, et vultum
suum feriebat, et pectus suum manibus percutiebat; et in corde
suo dicebat, neque os suum aperiebat: « Ego sum debilis et orphana
'et solitaria, cuius * os sacrificio atque inanitate deorum Aegyp- * p. 34.
30 tiorum popularium meorum inquinatum est; et nunc his lacrimis
meis, et cinere ac pulvere humiliationis animae meae, quam
propter peccata mea paenitentia feci, audebo et os meum aperiam,
et nomen sanctum Dei misericordis invocabo. Et, si mihi irascetur
et me castigabit, Dominus est, et ipse me possidet; et si rursus
35 me percutiet ipse me sanabit ». Et caelum intuita est; et tunc
primum os suum aperuit et dixit: « Domine Deus saeculorum
ac creator eorum, omnia vivificans, is qui [id quod] ² non videtur

¹ Cf. Ps. LXXXVI, 15; LXXVIII, 38. — ² In ms. excidit.

in lucem oriri fecit et eduxit, qui ea quae sunt e nihilo formavit
et caelum erexit et fundamenta eius porro venti dorso imposuit,
et terram super aquas stabilivit; qui in abyssu aquae magnos
lapides posuit, et lapides non mergentur, sed ut folia super ea
feruntur, et sunt lapides vivi et tibi, Domine, oboediunt, et man- 5
data tua servant ac non transgrediuntur, quoniam tu, Domine,
dixisti et tuo verbo vivo atque omnia vivificante omnia facta sunt,
apud te confugio, et cum clamore petitionem meam coram te
effundam et peccata mea ac delicta confitebor. Parce mihi,
Domine, quod in te multum peccavi, et mala coram te feci, et 10
[te] ¹ irritavi et impie egi, et mala locuta sum quae exprimi non
oportet, et os meum foedum est ac pollutum sacrificiis idolorum
libationibusque deorum Aegyptiorum quae errore feci, eosque
colui ac timui, nec digna sum quae os meum coram te, Domine,
aperiam. Ego Asyath filia Putiphare sacerdotis, quae olim virgo 15
* p. 35. honorata et regina et omnibus altior atque illustrior, * nunc vero
orphana et ab omnibus hominibus deserta ac relicta, apud te
confugio, et ad te clamabo. Serva me antequam a persecutoribus
meisprehendar, ut puerum infantem qui terretur et ad patrem
suum fugit, et manus suas expandit eumque recipit, et a terra 20
eum erigit; et pectori suo eum applicat, et puer circum cervicem
patris sui manum iacit, et confirmatur et a timore suo respirat,
et apud eum requiescit, pater eius autem trepidatione infantiae
filii sui laetatur. Ideoque tu, Domine, porrigere manus tuas, meque
a terra leva; quoniam en! fera *est* qui me persequitur leo 25
antiquus; quoniam hic pater est deorum Aegypti, et ego idola
iam odio habui, quoniam liberi eius sunt, eosque omnes abieci,
et perdidi et a me removi, et nimirum mihi iratus est, ac me
persequitur. Serva me a manibus eius, Domine, et e medio
dentium eius me reduc, ne me rursus abripiat ac perdat, et in 30
ardorem ignis me iniciat, et hinc rursus in flammam deferar et
tenebris induar, et šëyul tremam et in imam foveam descendam,
et serpens qui a saeculo *est* me devoret, et peream in saecula.
Sed serva me, Domine, antequam haec omnia mihi incidant.
Serva, Domine, desertam quoniam pater meus ac mater mea me 35
reliquerunt et me denegaverunt, quia deos respui, et sum hodie
orphana ac misera, et spes mea tu solus es, Domine pater

¹ In ms. excidit.

- orphanorum, roborator eorum qui debiles *sunt* et salvator eorum qui persecutionem patiuntur. Domine, miserere orphanæ, miserae, et relictæ; quoniam tu Pater es bonus atque almus. Et quis est porro qui tibi comparabitur, et misericordia sua propinquus est
5 ut tu? Et quis est qui tui instar longaminis est ac misericors? En! enim omnia * dona Putiphare patris mei, quæ mihi in * p. 36. hereditatem dedit, vanitas sunt temporalis; donum autem tuæ ipsius hereditatis, Domine, in saeculum est nec corrumpitur. Paupertatem meam ad te converte, Domine, et miserere mei.
- 10 Inopiam meam respice et in innocentia mea parce mihi, Domine; quoniam en! ego ab omnibus *rebus* discessi et apud te confugi, et omnia quæ in terra *sunt* reliqui et ad te fugi, et sacco ac cinere, regno nudata ac destituta et decore ornatus eius varii diversique, et veste lugubri nigra *amicta* sum, et pulcritudinibus
15 splendidis munditiarum mearum careo. Et apparatus cubiculi mei et corona capitis mei et cingulum lumborum meorum aureum in solo *sunt*; et [in] ¹ cinere animam meam humiliavi; et in sacco palatum meum ciborum cuppedia gementer desideravit et septem dies ieiuna remansi, et cibo destituta sum. Et
20 hic cinis etiam de lacrimis meis lutus factus est, et velut in via transitus. Et cenam meam ex omnibus cibis canibus alienis dedi. Et en! ego septem dies et septem noctes panem non comedi, et aquam non bibi, donec lingua mea tecto palati mei adhaesit, et os meum fefuit ut sepulcrum, et labia mea aruerunt ut testa ²,
25 et species *προσώπου* mei evanuit et oculi mei flendo infirmati sunt, et vires meae a me discesserunt. Et deos quos antea inscieniter colebam respui et abieci et ut ab hominibus conculcentur et surripiantur dedi; et *deos* aureos atque argenteos reliqui, eosque a facie mea removi, et ad te Domine Deus mi
30 fugi. Sed tu serva me; quoniam per errorem in te peccavi, virgo errans atque infans quæ mala vana contra dominum meum Ioseph locuta sum; quoniam * eum esse filium tuum * p. 37. nesciebam; quoniam homines mihi dixerunt eum filium esse pastoris a Chanaan *oriundi*, et ego eis credidi et erravi
35 eumque contempsi. Quis enim hominum talem pulcritudinem gignet, et sapientiam et *ἀρετὴν* et *tale* robur? Domine, eum tibi commendo; quoniam eum magis quam animam meam

¹ In ms. excidit. — ² Ps. xxii, 16.

amavi. Custodi eum sapientia ¹ »
. et invenies ». Et Āsyath conclave suum intravit, et
magnum mellis favum invenit qui plenus erat, et ut nix albus
erat, et in mensa positus; et mel eius ut guttae roris tertii
caeli, et odor eius ut odor suavis spiritus vitae. Et mirata est 5
Āsyath, et dixit in corde suo: « Verumtamen hic favus ex ore
huius viri exiit; quoniam odor eius ut odor suavis oris eius est ».
Et cepit Āsyath favum, et ad virum attulit, et mensae ante eum
paratae imposuit. Et dixit ei vir: « Quare dixisti, 'Non est favus
in cubiculo meo' ? et en! favum mirum attulisti ». Et timuit 10
Āsyath, et dixit: « Mi domine, ego nunquam favum in conclavi
meo habui, sed tu dixisti, et factus est; et ex ore tuo exiit;
quod odor eius ut odor suavis oris tui ». Et vir intelligentia
Āsyath gavisus est; eamque ad se vocavit et manum suam
dextram extendit ac caput eius tetigit. Et Āsyath scintillas ignis 15
timebat quae a manu eius, ut a ferro ardente, exibant. Et vir
delectatus est quando eam timuisse vidit; et dixit: « Beata es,
Āsyath; quod tibi secreta Altissimi revelata sunt; et beati qui
Domino Deo Altissimo paenitentia adhaerent; quod ex hoc favo
comedent, et vivent in saeculum; quoniam hic * est spiritus 20
vitae. Hunc enim apes volucres paradisi Dei, quae est Eden vivi
de rore rosae vitae quae in paradiso est fecerunt; quoniam
angeli Dei de eo comedunt; et omnes electi Dei, et filii Altissimi
de eo comedunt; quoniam favus est vitae; et quicumque de eo
comedet non morietur, sed vivit in saeculum ». Et vir manum 25
suam dextram extendit, et partem parvam de favo sumpsit et
comedit; et reliquum in os Āsyath imposuit. Et vir dixit Āsyath:
« Comede iam panem vitae, et bibe poculum vitae, et ungere
unctione incorruptibilitatis; et ab hoc die et in posterum corpus
tuum flosculos vitae de terra Altissimi germinat; et ossa tua 30
etiam pingua fient, ut cedri paradisi; et robora non languescant
te roborabunt et adulescentia tua manebit in saeculum, nec
videbis senectutem; et pulcritudo tua non obibit in saeculum;
et metropolis eris, muro munita, eis qui apud nomen Regis
Domini Dei saeculorum confugiunt ». Et extendit manum suam 35
dextram, et id quod de favo confregerat in eo suppletum est, et
factus est sicut antequam eum tetigit. Et rursus manum suam

* p. 38.

¹ Duo folia desunt. Deficientia in textibus gr. et lat. legi possunt.

dextram ad favum iterum extendit, eumque digito suo a latere eius
orientali visibiliter tetigit, et portionem eius ad se traxit. Et rursus
manum suam dextram iterum extendit, et digito suo latus favi
occidentale tetigit; et, dum eam ad se admovet, in tramite mellis
5 factus est sanguis. Et rursus manum suam extendit et digito suo
latus septentrionale favi tetigit, et ad se traxit; et rursus in
tramite mellis factus est sanguis. Et rursus extendit manum suam
et * digito suo latus meridiannum favi tetigit et ad se admovit, et * p. 39.
rursus in tramite mellis factus est sanguis. Et Āsyath a sinistra eius
10 stabat, et videbat quidquid vir faciebat. Et dixit vir favo: « Veni, et
appare statim, turba apium volucrum, e domibus quae in favo
mellis sunt ». Et domus innumerae fuerunt, multae myriades; et
ex omni domo myriades myriadum apium et ¹ mille milia ¹ appa-
ruerunt, et vixerunt, quae albae erant ut nix, et alae earum ut
15 color purpurae et hyacinthorum et cocci et byssi auro texti; et
corona aurea in capite uniuscuiusque earum; et aculeos habebant
acutos, nec nocebant. Et circumierunt atque apprehenderunt
Āsyath, eique adhaeserunt, a pedibus eius et usque ad caput
eius. Et apes electae erant et magnae, ut reginae; haeque e
20 sectionibus quae ab ipso favo a viro fractae erant fuerunt; et
vultum Āsyath tenuerunt; et super labia eius favum fecerunt, ad
instar eius qui ante virum positus erat; et mellis plurimum plenus
erat. Et omnes congregatae sunt, et de melle comederunt quod
in favo erat qui super os Āsyath erat. Et dixit vir his apibus:
25 « Ite ad loca vestra ». Et surrexit multitudo earum et volavit; et
sursum tendit ad caelum versus; et quae Āsyath nocere volu-
erunt in terram deciderunt, et mortuae sunt. Et vir baculum
qui in manu eius erat super apes mortuas extendit, et dixit
eis: « Surgite vos etiam, et ite ad loca vestra, ad aulam turri
30 Āsyath propinquam, et in arboribus pomiferis habitate ac
deversamini ». Et dixit vir Āsyath: « Vidistine haec, Āsyath? »,
et dixit: « Vidi, mi domine ». Et dixit ei vir: « Ita erunt omnia
dicta quae tibi hodie locutus sum ». Et rursus * vir manum suam * p. 40.
extendit, et favi sectionem tetigit; et ignis a mensa adscendit, et
35 favum comedit, nec mensae nocuit, neque ea potitus est; et odor
incendii favi per totam domum conclavis Āsyath suaviter fra-
gravit. Et dixit Āsyath viro: « Mi domine, sunt mecum septem

¹ Gr. χιλιάδες χιλιάδων; ita arm.

virgines annis et diebus et educatione mihi aequales, et ego eas ut sorores meas amo. Vocabo eas ad te, et benedic eis, sicut mihi ». Et dixit vir : « Voca eas ». Et Āsyath septem virgines vocavit, et coram eo steterunt. Et dixit eis vir : « Dominus Deus Altissimus vobis benedicet ; et eritis septem columnae in urbe 5 refugii ; et omnes domesticae oppidi domus refugii quae electae *sunt* super vos et in vobis requiescent in saeculum ». Et dixit vir Āsyath : « Aufer nunc mensam ». Et, cum Āsyath mensam abstulisset, vir a conspectu eius evanuit. Et vidit, et en ! currus quattuor equorum qui ad caelum versus in orientem tendebat, 10 et species currus fulgida, et lucida ut ignis, et species equorum ut fulgura ; et vir supra currum stabat. Et dixit Āsyath : « Vere inepta sum atque audax, quod haec locuta sum et virum ad cubiculum meum venisse dixi, et Deum de caelo in conclavi meo apparuisse nescii ; et nunc en ! ad caelum reversus est ». Et 15 dixit Āsyath : « Parce ancillae tuae, quod ignorantia dicta mea locuta sum ». Et, dum haec in corde suo meditatur, adulescens Putiphare intravit, et in domo dixit : « En ! vir fortis Dei Ioseph venit ; et decanus ¹ eius ad aulae portam stat ». Et vocavit Āsyath nutricium suum procuratorem domus patris sui, et dixit 20 ei : « Accingere, et para domum ; et * cenam magnam orna ; quoniam Ioseph fortis Dei hodie ad nos venit ». Et nutricius eius eam intuitus est ; et ob passionem paenitentiae septem dierum *πρόσωπον* eius triste erat ; et dolore adfectus est, et flevit ; eamque manu eius dextra prehendit et osculatus est ; et dixit ei : 25 « Quid tibi, filia mea, quod vultus tuus tristis est ? » Et dixit ei : « Caput mihi valde doluit, et somnus mihi ablatus est. » Et nutricius eius statim abiit, et domum ac cenam paravit. Et Āsyath virum ac dicta eius recordata est ; et statim conclave suum secundum intravit, ubi erant cistae ornamentorum eius, et 30 aperuit, et stolam primam fulgentem deprompsit, et induit ; et lumbos suos cingulo aureo cinxit ; et manibus suis armillas imposuit, et catenas pedibus circumiecit ; et cervici suae monile lapidibus bonis multis diversum, et capiti suo coronam auream *imposuit*. Haec omnia instrumenta simplicia ornamentorum eius. 35 Et in corona eius hyacinthi a fronte eius apparebant, et lapides sex pretiosi. Et velamen sponsae super caput eius *erat* ; et

* p. 41.

¹ δεκανός.

baculum in manu sua cepit. Et recordata est verba nutricii sui eum sibi dixisse speciem vultus eius nigram esse ac tristem ; et ingemuit et valde adfflicta est ; et dixit Āsyath : « Quando me ita videbit Ioseph, me contemnet ». Et dixit virginum uni sodalium
5 suarum ut ei aquam puram de fonte adferret, et trulleo iniecit. Et, cum sese ad lavandum inclinasset, vultum suum vidit ut radijs solis, et oculos suos ut stellam lucis orientem, et maxillas suas ut arva Altissimi, et super eis ruborem ut sanguinem hominis, et labia sua ut rosam vitae e stirpe eius decerptam, et dentes suos
10 ut arma bello parata, et crines capitis sui ut vitem paradisi Dei, * fructibus eius adfluentem, et collum suum ut insulas requietis * p. 42. angelorum qui in caelo *sunt*, et pectora sua ut montes amoris Altissimi. Et vidit Āsyath se ipsam in aqua, et specie ipsa sua obstupuit ; et prae gaudio suo vultum suum non lavavit ;
15 dixit enim, « Ne pulcritudinem hanc decoram abluam ». Et adfuit iterum nutricius eius ei dicturus, « Omnia parata sunt » ; et, cum eam vidisset, agitatus est, nec loqui potuit ; et timore adfectus est, et ante pedes eius cecidit ; et tum demum dixit, « Quae, domina mea, est haec species ἀρετης, et miraculum pulcritudinum
20 divinarum ? Dominus Deus caeli te vere filio suo primogenito sponsam elegit ». Et venit adulescens, et dixit Āsyath : « En ! Ioseph in limine *est* aulae ». Et festinavit Āsyath ; et gradus descendit cum septem virginibus sodalibus suis obviam Ioseph ; et in ingressu domus steterunt. Et Ioseph in aulam venit ; et
25 portae clausae sunt ; et omnes alieni foras remanserunt. Et Āsyath ab ingressu exiit obviam Ioseph. Et vidit eam Ioseph, et etiam is quoque pulcritudine eius obstupuit ; et dixit ei : « Quae es ? Statim me certiore fac ». Et dixit : « Ego sum adulescentula tua atque ancilla tua Āsyath, quae a me idola removi, et deos
30 contempsi et respui. Et hodie vir de caelo ad me venit, et panem vitae mihi dedit, et comedi, et poculum benedictum, et bibi. Et dixit mei, 'Dedi te sponsam Ioseph, et ipse tibi sponsus erit in saeculum'. Et dixit, 'Iam non vocabitur nomen tuum Āsyath, sed vocabitur nomen tuum « oppidum domus refugii » »¹ ; quod apud
35 te populi * et gentes et familiae et nationes ad Deum Altissimum * p. 43.

¹ Fortasse hebr. mānos (refugium), cui nomen Ἀσνὰθ simile videri poterat (Kohler in *Jewish Encyclopaedia*, s. v. Asenath). Sed propius videtur syr. (aram.) ḥesnā (arx).

fugient et protegentur'. Et dixit mihi, 'Ibo etiam ad Ioseph, et loquar ei haec de te dicta'. Et nunc tu scis, mi domine, an vir ad te venerit et tibi de me locutus sit ». Et dixit Ioseph Āsyath, « Benedicta es Dei Altissimi, et nomen tuum benedictum in saeculum; quoniam Dominus Deus muros tuos in alto posuit, 5 muri enim tui adamantis vitae; quoniam filii Dei nostri vivi in oppido domus refugii habitabunt, et Dominus Deus noster super eos regnabit in saeculum; quoniam vir qui ad te hodie venit dixit mihi secundum haec dicta de te. Et nunc veni ad me, virgo pura. Quare procul ex adverso stas? » Et Ioseph manus suas extendit, 10 et nutu oculorum suorum vocavit Āsyath. Et Āsyath etiam manus suas extendit, et ad Ioseph cucurrit; et cervici eius incidit, eumque amplexa est; et spiritu vixerunt, et alter alteri adunati sunt. Et Ioseph Āsyath osculatus est, et dedit ei spiritum vitae; et iterum eam osculatus est, et dedit ei spiritum sapientiae; et 15 tertio eam osculatus est, et dedit ei spiritum veritatis; et manus suas compresserunt, et alter alterum amplexi sunt. Et dixit Āsyath Ioseph: « Veni, mi domine, et domum nostram intra; quoniam ego, mi domine, tibi cenam magnam in domo nostra paravi ». Et manibus suis dextris alter alterum salutaverunt; 20 eumque in domum suam introduxit, et in throno¹ patris sui collocavit; et aquam admovit pedes eius lavatura. Et dixit Ioseph: « Adpropinquent² virginum una, et pedes meos lavent² ». Et dixit Āsyath: « Minime, mi domine. Quare harum una adulescentularum pedes tuos, mi domine, lavabunt²? Sed ego adulescentula 25 et ancilla domini mei pedes lavabo; * quoniam pedes tui pedes mei *sunt*, et manus tuae manus meae, et anima tua anima mea ». Et eum coegit, et pedes eius lavavit. Et Ioseph manus eius aspectabat ut manus vitae, et digitos eius ut digitos scribae periti et amati. Et postea Ioseph dextram eius tenuit, eamque 30 in capite eius osculatus est; et ea a dextra eius consedit. Et pater eius ac mater et propinqui eius omnes ab agro hereditatis suae venerunt; et viderunt Āsyath ut speciem lucis, et pulcritudinem eius ut pulcritudinem caeli; et viderunt eam cum Ioseph sedentem et veste nuptiali indutam; et pulcritudine eius obstu- 35 puerunt; et gloriam Deo dederunt, qui vivificat et suscitatur mortuos. Et postea comederunt et biberunt.

¹ θρόνος — ² Sic textus.

Et dixit Putiphare Ioseph : « Cras primores praesidesque terrae Aegypti vocabo, et nuptias faciam ; et Āsyath uxorem duces ». Et dixit Ioseph : « Ego cras ad Pharaonem regem revertar, quoniam ut pater meus est, et ipse me praesidem super Aegyptum
5 constituit ; et loquar ei de Āsyath, et ipse eam mihi in uxorem dabit ». Et dixit Putiphare : « Vade in pace ». Et mansit Ioseph illo die apud eundum ipsum Putiphare ; nec cognovit Āsyath, quoniam dixit Ioseph, « Non oportet virum Dei timentem ante nuptias sponsam suam cognoscere ». Et dixit Ioseph Pharaoni :
10 « Da mihi uxorem Āsyath filiam Putiphare sacerdotis On ». Et dixit Pharao Ioseph : « En ! haec tibi a saeculo et coram Deo parata erat ». Et Pharao vocavit Putiphare et Āsyath adduxit, et pulcritudine eius obstupuit. Et dixit : « Benedicta es Domini Dei Ioseph ; quoniam ipse est filius primogenitus Dei, et tu filia
15 Domini vocaberis et sponsa Ioseph, posthac * et usque in saeculum ». * p. 45.
Et Pharao Ioseph et Āsyath adpropinquare fecit, eisque coronas aureas quae in domo eius a saeculo conservatae erant imposuit ; et Pharao Āsyath a dextra Ioseph constituit, et manum suam capitibus eorum imposuit, eisque benedixit, et dixit : « Benedicet
20 vobis Dominus Deus Altissimus ; ¹ et benedicet vobis ² et glorificabit vos in saeculum ». Et Pharao eos alterum in alterum convertit et alter alterum osculati sunt. Et post haec fecit Pharao nuptias et cenam magnam, et potationem magnam septem dies. Et vocavit cunctos primores Aegypti, et cunctos reges populorum ;
25 et proclamavit per omnem terram Aegypti : « Omnis vir qui septem diebus nuptiarum Ioseph et Āsyath opus faciet morte morietur ». Et factum est post haec ut Ioseph ad Āsyath ingressus sit ; et Āsyath de Ioseph concepit et peperit Manassen, et post eum Ephraim in domo Ioseph.

30 Hymnus confessionis Āsyath ad Deum Altissimum.

« Peccavi coram te, Domine, multum, ego Āsyath filia Putiphare sacerdotis On urbis solis, qui omnia visit ; peccavi et mala coram te feci. Et tranquilla ² eram in domo patris mei, superba vero ac gloriosa. Peccavi coram te, Domine, et deos innumeros timui ; et
35 de sacrificiis eorum comedi et de libationibus eorum bibi ; nec

¹ Gr. κ. πληθυνετ κ. μεγαλυνετ ; arm. om. — ² Lat. ' vilissima ', unde legendum fortasse *κδελω*. In gr. et arm. hymnus deest.

Dominum Deum caeli cognoveram, neque in Altissimo vivo speravi; sed gloria divitiarum mearum et pulcritudine mea confisa sum; et superba eram ac gloriosa, et omnem virum qui coram me *venit* contempsi, et eos qui me petebant. Peccavi coram te, Domine, multum, et vanitate contra te fatue locuta 5 sum; et superbia mea dixi, 'Non est vir terrae praeses qui me pudefaciet, sed * sponsa ero primogenito regis Aegypti'; donec Ioseph potens Dei advenit, et is me firmitate mea ac superbia nudavit, et robore meo me vacuum reddidit et pulcritudinibus suis me venatus est, et sapientia sua me cepit, ut piscem hamo, 10 et spiritu suo me vitae subiecit, et robore suo me roboravit, et ad Deum me adduxit, Principem ac Dominum saeculorum, et per summum ducem exercituum Altissimi panis vitae mihi datus est, et poculum sapientiae, et facta sum ei sponsa in saecula saeculorum ».

15

Et factum est post haec *ut* septem anni ubertatis praeterierint; et septem anni famis venire inceperunt; et Iacobus de Ioseph filio suo audiit, et venit Israel Aegyptumque intravit cum omnibus in domo sua natis, *die* 21° mensis 2ⁱ anni 2ⁱ famis, et in terra Gessen habitavit. Et dixit Āsyath Ioseph: « Ibo, et patrem tuum 20 Israel videbo, quod ut Deus est mihi ». Et dixit Ioseph: « Mecum patrem meum videbis ». Et venerunt Ioseph et Āsyath in Gessen; et fratres Ioseph eis obviam exierunt, eosque proni in terra adoraverunt. Et ingressi sunt apud Israel in lecto suo sedentem senectute bona; et vidit eum Āsyath, et obstupuit; quoniam 25 Iacobus visu pulcer erat, et senectus eius pulcritudinem adulescentium formosorum superabat, et caput eius album erat ut nix, et crines eius densi *erant* ut Aethiopis ¹, et barba eius inferior, quae alba erat, in pectus eius descendit, et oculi eius hilares erant ac fulgidi, et maxillae eius et humeri eius et brachia eius 30 revera erant ut species angeli, et coxae eius et femora eius ut gigantis; et erat Iacobus ut homo qui cum Deo contendit ². Et vidit eum Āsyath, et mirata est; et prona in terra adoravit. Et

* p. 47. dicit * Iacobus Ioseph: « Estne haec nurus mea uxor tua? benedicta es Dei Altissimi ». Et Iacobus eam ad se vocavit, eique 35 benedixit eamque osculatus est. Et Āsyath manus suas extendit

¹ Potest legi 'avenae', ut scripsit Land (vide n. in textum); sed habet vers. arm. 'Indi'; cet. om. — ² Cf. *Gen.*, xxxii, 28.

et cervicem Iacobiprehendit, et de ea a solo suspensa est, ut qui e bello post longum tempus domum revertitur. Et postea comederunt ac biberunt. Et surrexerunt Ioseph et Āsyath, et domum profecti sunt; et filii Liae, et frater Ioseph, soli eos
5 comitati sunt; filii vero Balae et filii Zelphae, ancillarum Liae et Rachel, eos non comitati sunt; quoniam timuerunt dolum priorem recordati.

Et Levi a dextra Āsyath tendebat, quae manum eius tenebat, et Ioseph a sinistra. Et Āsyath Levi dilexit magis quam omnes
10 fratres Ioseph; quoniam Deo vivo propinquus erat, et vir fuit propheta et intellegens, et oculi eius aperti erant, et dicta litterarum librorum caeli Dei digito scriptorum exploraverat et Dei secreta sciebat, quae ei revelabantur, et de secretis quae mens eius sapiebat Āsyath praenuntiabat quod ad requiem eius in excelsis, et
15 muros eius adamantinos in saecula *duraturos*, et fundamenta eius saxo rupis in septem caelis firmiter olim imposita. Et factum est tempore quodam *ut*, cum Ioseph et Āsyath praeterirent, primogenitus Pharaonis eos ex adverso viderit; et vidit Āsyath et zelotypus fuit, eamque concupivit. Et ingemuit et insanuit propter eius
20 pulcritudinem, dum dicit: « Quare ita? » Et filius Pharaonis nuntios misit, et Simeonem et Levi ad se vocavit; et adfuerunt viri, et coram eo steterunt. Et dixit eis primogenitus Pharaonis, « Scio vos viros esse omni viro qui in terra *est* fortiores, et his
* manibus vestris Sichimam urbem vastasse, et his duobus lanceis' » p. 48.
25 tria milia virorum bellatorum occidis. Et en! ego hodie vobis cum consensu sodalis sum et amicus, et dabo vobis aurum atque argentum et res multas, et hereditates magnas quae bonae *sunt*. Verum unum negotium vos rogo ut mihi misericordia faciatis; quoniam Ioseph frater vester me contumelia adfecit et contempsit;
30 quia Āsyath uxorem meam, quae mihi olim debebatur, sumpsit. Et nunc venite iurate mihi, et cum Ioseph fratre vestro pugnabimus; eumque mea lancea occidemus, et Āsyath mihi uxor erit, et vos fratres et amici veri. Et, si vos dubitabitis et hoc negotium impedietis ac respuetis, en! haec meae lanceae acies in vos
35 stringetur ». Et, cum haec dixisset, lanceam suam fulgere fecit

¹ **سيف** aliter verti non potest, sed hic et infra contextus 'gladium' requirit; gr. *ῥομφαία*.

et aciem ostendit. Et, cum viri Simeon et Levi haec audiissent, quae primogenitus Pharaonis contumaciter locutus est, valde mirati sunt. Et Simeon audax fuit atque iracundus; et gladii sui statim stringendi et primogeniti Pharaonis, quia dure atque impudenter locutus est, ferendi consilium inibat. Et, cum Levi 5 cogitationem cordis Simeonis percepisset, quoniam propheta fuit ac vales, et oculi eius aperti *erant*, tunc in pedem Simeonis calcavit, eique significavit ut sileret, et a furore suo conquiesceret; et Simeoni secreto dixit: « Quare ira ac furore contra hunc virum adfectus es? Et nos Dei timentes sumus, nec malum 10 pro malo retribuere ¹ nobis licet ». Et dixit Levi filio Pharaonis aperte et absque ira placide: « Quare dominus noster haec dicta locutus est ², nobis viris Dei timentibus, quorum pater Altissimo, propinquus ac dilectus est, et Ioseph frater ut filius Dei est et

* p. 49. primogenitus eius? Et quomodo ³ nos hoc malum faciemus et in 15 Deum peccabimus ⁴, et coram patre nostro Israel et Ioseph fratre nostro? Et nunc audi dicta mea. Non oportet ullum virum Dei timentem ulli homini ullo modo nocere, et, si quis viro qui Deum timet nocebit, gladium manu *tenentem* vindictam eius ultione sumere. Et cave tu haec contra fratrem nostrum Ioseph 20 excogites, ne acie lancearum quae in manibus nostris *sunt* cadas ». Et gladios suos ostenderunt, et dixerunt: « Videsne has lanceas caedis? His duobus gladiis ignominiam Dinae sororis nostrae a Sichimitis uli sumus ». Et vidit filius Pharaonis, et timuit valde, et tremuit et prae timore suo ante pedes Simeonis et Levi in 25 solum cecidit. Et Levi manum suam porrexit eumque sublevavit, et dixit ei: « Surge neve timeas. Veruntamen te paeniteat, et a malis tuis convertere, neve contra Ioseph fratrem nostrum dolum excogites ». Et Simeon et Levi a conspectu filii Pharaonis exierunt, et is insaniebat, et valde cruciabatur, propter pulcritudinem 30 eiusdem Āsyath. Et servi eius ei dixerunt: « Ēn! filii Balae et Zelphae ancillarum Liae et Rachel, uxorum Iacobi, Ioseph et Āsyath invident, *eosque* oderunt. Hi consilio tuo oboedient, et voluntatem tuam perficient ». Et misit rursus ad eos nuntios ⁴, eosque ad se nocte vocavit filius Pharaonis; et advenerunt, et 35 coram eo steterunt. Et dixit eis: « Viri estis bellatores ac fortes ».

¹ Rom., xii, 17; 1 Thess., v, 15. — ² Gen., xlii, 7. — ³ Ibid., xxxix, 9.
— ⁴ Ms. 'consiliarios'; gr. ἀγγέλους.

- Et dixerunt ei Dan et Gad fratres maiores : « Loquatur dominus noster; quoniam servi tui audient ¹ et voluntatem tuam perficient ».
- Et filius Pharaonis gaudio magno gavisus est; et servis suis dixit : « Recedite hinc paululum; quoniam sermo mihi cum his
- 5 viris in occulto est »; et discesserunt omnes. Et dixit filius Pharaonis : « En ! vita * coram me est et mors. Sumite vobis * p. 50.
- vitam ²; quoniam viri fortes estis, neque ut mulieres moriemini; sed fortes este, et ultionem ex inimicis vestris exigite; quoniam ego Ioseph fratrem vestrum audiui Pharaoni dicentem : ‘ Filii
- 10 Balae et Zelphae servi mei sunt; et ei me dolo atque invidia vendiderunt; et, simul ac luctus patris mei accesserit, eos ulciscar ³, et a terra eos removebo, ne filii ancillarum cum filiis ingenuarum hereditatem capiant ’; et laudavit eum Pharaon, et dixit ei : ‘ Bene consuluisti de patientia; et illo tempore ego tibi
- 15 in vindicta opem feram ’ ». Et cum viri haec dicta audiissent, conturbati atque afflicti sunt valde; et filio Pharaonis dixerunt : « Te rogamus, mi domine, nobis opem fer ». Et dixit eis : « Ego opem feram, scilicet si mihi consentietis ». Et dixerunt viri : « En ! nos coram te servi stamus. Dic, et voluntas tua a nobis fiet ».
- 20 Et dixit filius Pharaonis : « En ! ego hodie patrem meum Pharaonem occidam, quia Ioseph ut pater amat, et eius loco regnabo. Et vos Ioseph fratrem vestrum interficite; et Āsyath iterum mihi uxor erit secundum concupiscentiam meam ». Et viri se hoc facturos promiserunt; et dixerunt : « Nos Ioseph audivimus Āsyath
- 25 dicentem, ‘ I cras ad agrum hereditatis nostrae; quoniam tempus est vindemiae ’; et cum ea sexcentos viros bello fortes dedit, et quinquaginta decanos ⁵ praeerentes. Et nunc loquemur, et audiat dominus noster, et nobiscum viros det ad bellum ». Et dedit duo milia virorum quattuor principibus, unicuique viro quingenos
- 30 viros; eosque duces quingentorum constituit. Et dixerunt Dan et Gad : « Nos nocte ibimus, et in arundine saltus torrentis insidiabimur; et tu * sagittarios quinquaginta sume, et nos * p. 51.
- praecede; et nos ex insidiis saltus surgemus, et sexcentos viros qui cum ea erunt occidemus; et ubi ipsa super curru fugiet ei
- 35 obviam i, et fac ei secundum voluntatem tuam. Et postea, ubi Ioseph de Āsyath contristatus erit, nos eum occidemus; et duos

¹ 1 Reg., iii, 9, 10. — ² Deut., xxx, 19. — ³ Gen., xxvii, 41. — ⁴ Ibid., xx, 10. — ⁵ δεκανόες.

filios eius ante oculos eius interficiemus ». Et gavisus est filius Pharaonis cum haec dicta audiisset ; eosque a conspectu suo cum duobus milibus virorum armatorum dimisit. Et ad torrentem venerunt, et in arundine saltus insidiati sunt ; et divisi sunt quingenti viri hinc et quingenti inde, et viam in medio relique- 5 runt. Et filius Pharaonis nocte surrexit, et ad patrem suum venit eum gladio occisurus ; et patris eius custodes eum intrare prohibuerunt, eique dixerunt : « Quid mandas, mi domine ? », et dixit : « Patrem meum videre volo ; quoniam ad vindemiam plantationis vineae meae eo ». Et custodes ei dixerunt : « Dolore 10 enim capitis nocte gravatus est pater tuus, et quietem vult ; et mandavit ne quis ad eum intraret, ne tu quidem primogenitus eius ». Et agitatus est filius Pharaonis et reversus est ; et quinquaginta viros sagittarios secum cepit, secundum consilium Dan et Gad ; et praecessit et in loco delituit. Et ¹ dixerunt Nephthali et 15 Aser fratres minores Dan et Gad : « Quare iterum malum excogitatis contra Israel patrem nostrum, et contra fratrem nostrum Ioseph ? quod en ! Dominus eum ut pupillam oculi custodit. Nonne eum antea vendidistis ? et en ! super terram regnat ac dominatur, et triticum cibi dat, et multos servat ac vivificat. Et 20 nunc, si ei malefacere conabimini, ad caelum rursus adscendet, ignemque in vos demittet, qui vos comedet ; quoniam angeli Dei

* p. 52. pro eo contendent * eique opem ferent ». Et irati sunt eis Dan et Gad eisque dixerunt : « Et, si non, ut mulieres moriemur ». Et Āsyath mane surrexit et dixit Ioseph : « Ut dixisti, ad agrum 25 hereditatis nostrae ad vineam ibo ; et timet cor meum quod te privata ero ». Et dicit ei Ioseph : « Animum sume, neve timeas, sed i statim, et Dominus tecum *est* ; teque ut pupillam oculi custodiet, et a facto malo. Et ego eo ad alimentum vitae praeparandum ac dandum, et cibum multorum, ne super terram 30 perdantur ». Et Āsyath viā sua profecta est ; et Ioseph quoque via sua rediit. Et Āsyath ad locum torrentis pervenit, et sexcenti viri cum ea ; et viri ex insidiis surrexerunt, et viris Āsyath se miscuerunt ; et eos occiderunt et quinquaginta decanos ² praeeuntes ; et Āsyath super curru suo fugit. Et Levi fratres suos 35 filios Liae de coniuratione certiores fecit ; et ceperunt unus-

¹ Seqq. ad p. 37, l. 33, a Carrière (*Nouv. Mél. Orient.*, p. 506) de nostro textu gallice versa sunt, itemque p. 39, l. 14-19 (p. 511, n. 2). — ² δεκατόν.

quisque aciem ensis sui super femore suo, et ceperunt scuta, et brachiis suis imposuerunt; et dextris suis hastas suas ceperunt; et statim persecuti sunt, et cito ad Āsyath pervenerunt. Et en! filius Pharaonis fugienti ei obviam venit, et quinquaginta equites
5 cum eo; eumque vidit Āsyath, et timuit, et valde contremuit; et nomen Domini Dei Altissimi invocavit. Benjamin autem cum ea in curru fuit; et Benjamin puer erat et pulcer, et Dei timens, atque animosissimus. Et e curru descendit, et calculos sibi de torrente cepit; et manus suas implevit, et in filium Pharaonis ani-
10 mose iaciebat neque aberrabat; eumque in tempore eius sinistro percussit et graviter eum vulneravit; et filius Pharaonis in terram cecidit¹. Et festinavit Benjamin, et super rupem altam adscendit, et ἡνόχῳ * currus Āsyath dixit: « Porrige mihi calculos de » p. 53.
torrente »; eique calculos numero quadraginta octo obtulit; et
15 unoquoque eorum virum unum occidit, quadraginta octo viros, filio Pharaonis adiunctos. Et filii Liae Ruben² et Simeon et Levi et Iudas, et Issachar et Zabulon post viros insidiarum quae in arundine saltus torrentis fuerant insecuti sunt; et in eos subito inciderunt, eosque cunctos occiderunt. hi sex adulescentes filii
20 Liae. Et Dan et Gad filii Balae et Zelphae fratres eorum a conspectu eorum fugerunt; et dixerunt: « A fratribus nostris perditum sumus. Et filius Pharaonis devictus est et a Benjamin letaliter caesus. Et nunc age occidamus Āsyath et Benjamin fratrem nostrum, et fugiamus, et in saltu arundinis qui in torrente est
25 refugium petamus ». Et venerunt ensibus suis strictis et cruore tinctis; et vidit eos Āsyath, et dixit: « Domine, is qui me a morte vivam fecit, et dixit 'Anima tua in saeculum vivet', me a gladio virorum horum dolosorum eripe ac serva ». Et, cum precem Āsyath audiissent, gladii de manibus eorum ad terram
30 in pulverem ceciderunt. Et, cum filii Balae et Zelphae hoc vidissent, valde timuerunt et contremuerunt; et dixerunt: « Vere Dominus pro Āsyath nobiscum contendit ». Et ad terram ceciderunt; [et]³ adoraverunt, et Āsyath dixerunt: « Miserere, et servis tuis parce; quoniam domina nostra regina est, et nos quod
35 malum est in te fecimus, et Dominus nobis secundum facta nostra retribuit. Et nunc tibi supplicamus, miserere nostri,

¹ Cf. I Reg., xvii, 40, 49. — ² Syr. 'Rubhil'. — ³ In ms. excidit.

nosque a manibus fratrum nostrorum serva; quoniam enī illi contumeliae tuae ultionis exactiores *sunt*, [et]¹ gladium suum contra nos parant ». Et dixit eis Āsyath: « Animum sumite, neve fratres vestros timeatis; quoniam ipsi Dei timentes sunt, et apud

* p. 54. * omnes verecundi. Revertimini ad saltum in torrente *situm*, 5 donec furorem eorum contra vos lenivero; quoniam mala vestra in audacia multiplicastis. Verum Dominus inter me et vos iudicet ». Et Dan et frater eius in saltum fugerunt. Et enī filii Liae accurrerunt et advenerunt, ut hinnulei cervorum; et Āsyath obviam eis descendit, eosque dextra salutavit, dum flet; et illi ceciderunt, et proni in terra adoraverunt; et fleverunt fletu 10 magno; et filios Balae et Zelphae fratres suos postulaverunt. Et dixit eis Āsyath: « Dimittite, quaeso, eos, neve malum pro malo retribuatis; et Dominus mihi propter eos bonum faciet, qui me ab eis servavit et eorum gladios in terram deiecit; et ut cera 15 quae ante ignem dissolvitur² evanuerunt. Et hoc eis sufficit, quod Dominus contra eos contendit. Et vos iam parcite eis; quoniam fratres vestri sunt et filii Israel patris vestri ». Et dixit ei Simeon: « Quare domina nostra de inimicis suis bonum loquitur? Non ita. Hoc gladio eos trucidabimus atque interticiemus; quoniam illi iam bis antea in nos dolose egerunt, et in Israel patrem nostrum, et in Ioseph fratrem nostrum, et hodie in te, domina mea, quae super nos regnas ». Et Āsyath manum suam erexit, et eum barba eius prehendit, eumque osculata est; et dixit ei: « Minime, frater noster. Ne malum pro malo retribuas. 25 Contumeliae nostrae vindictam Domino da; hi enim fratres nostri sunt et patris nostri propinqui; et a conspectu vestro fugerunt ac discesserunt ». Et Levi ei adpropinquavit, et manum eius dextram prehendit, eamque osculatus est; et scivit hunc fratrum suorum salutem velle. Et illi propinqui erant, et in arundine 30

* p. 55. saltus torrentis latebant; et * Levi hoc sciebat, nec fratres suos de eis certiores fecit; timebat enim ne ira sua eos trucidarent atque interficerent. Et filius Pharaonis a terra surrexit, et consedit; et sanguinem adhuc ex ore suo spuebat; quoniam sanguis plagae temporis eius in os eius defluebat. Et Benjamin ad eum accurrit, 35 et gladium filii Pharaonis strinxit (quoniam apud Benjamin non

¹ In ms. excidit. — ² Cf. Ps. LXVIII, 2.

erat ensis) ¹ eumque in pectore ferire volebat. Et Levi festinavit, et manum eius prehendit; et dixit ei: « Hoc noli facere, mi frater; quoniam viri sumus qui Dominum timemus, [et viro qui Dominum timet non licet] ² malum pro malo retribuere, et
5 dolorem occisi augere, et sanguinem in terram effundere, et inimicum ad mortem perdere. Et nunc mucronem in vaginam eius redde, et veni me adiuva, et viri plagam ligemus ac sanemus et vivat; et erit nobis idcirco pater eius Pharaos amicus, ut pater noster ». Et Levi filium Pharaonis sublevavit et sanguinem
10 vultus eius abluit et plagam eius ligavit; eumque equo eius imposuit, eumque adduxit, et coram patre eius Pharaone constituit; et eum de omnibus his rebus certiore fecit. Et Pharaos a solio suo surrexit, et Levi in solo adoravit. Et die 3° mortuus est primogenitus Pharaonis, a plaga pueri parvi Benjamin. Et
15 luxit eum Pharaos; [et] ³ aegrotavit et mortuus est annos CLXXVII natus, et diadema Ioseph reliquit; et regnavit in Aegypto annos XLVIII. Et Ioseph diadema ⁴ filio filii Pharaonis ⁴ legavit, qui lactens erat ubi Pharaos mortuus est. Et Ioseph ut pater erat pueri in Aegypto cunctos dies vitae suae.

20 HISTORIA IOSEPH ET ASYATH UXORIS IOSEPH A LINGUA GRAECA IN LINGUAM SYRIACAM VERSA FINITA EST.

*CAPUT VII, INTERPRETATIO SILVESTRI ⁵ PATRIARCHAE ROMAE QUAE * p. 56.

DISCIPLINAM AC BAPTISMUM CONSTANTINI REGIS PRIMI FIDELIS
DOCET NECNON SANATIONEM ULCERIS QUOD IN CORPORE EIUS ERAT
25 ET DISPUTATIONEM QUAE A DOCTORIBUS IUDAEORUM FACTA EST QUI
A IUDAEA MISSI SUNT ET CUM HELENA CORAM REGE ET συγχλήτω
IN IPSA ROMA CONVENERUNT ⁶.

Bar Pampilās Eusebius caesariensis, quando *Historiam* Ecclesiasticam ⁷ decem libris conscripsit, passiones, ut ita dicamus,

¹ Cf. I *Reg.*, XVII, 50, 51. — ² In ms. excidit; e gr. et arm. inserui. — ³ In ms. excidit. — ⁴ Gr. τῷ ἀρχόνῳ Φ. τῷ νεωτέρῳ; lat. 'filio Ph'. — ⁵ Sic textus. — ⁶ Acta Silvestri graeca a Combefisio (*Ill. Christi martyrum lecti triumph*, p. 258. Parisiis, 1659) edita sunt. Textus lat. in libro antiquo (*Legenda S. Silvestri*) qui Bruxellis anno 1478 editus esse putatur (Brit. Mus. Cat., IB 3885; cf. COPINGER, *Suppl. to Hain's Repertorium*, II, 2359), f. 184, et in Mombritii *Sanctuario*, II, f. 280, vulgatus est. Alius textus syr. in Brit. Mus., Add. 12174, f. 200vo, exstat, qui disputationem iudaicam non continet. Graeci textus excerpta ap. CEDRENUM et GEORG. MONACHUM inveniuntur. —

⁷ ἐκκλησιαστική.

martyrum necnon episcoporum et confessorum, et mulierum
fortium et virginum verecundarum, qui confessione propter
Christum Deum nostrum *facta ἀγῶνα* fecerunt, et gesta quoque
summorum sacerdotum qui alius alii successerunt, hoc est
Romae, itemque Alexandriae, etiam et Antiochia, et Hiero- 5
solythorum et Ephesi, a Petro apostolo usque ad tempora ipsius
Eusebii, quasi ordine disposuit ac rettulit, hanc historiam tantum
Silvestri omisit, quam, ut mihi mandasti, pater noster sancte,
scripturus sum. Et oro ut a Christo Domino nostro petas ut me
adiuvet, ne inobediens fiam et in *κίνδυνον* incidam, quia, si quae 10
culpa mihi in hoc labore inveniatur, meae quidem insipientiae,

- * p. 57. quod si contra etiam * placebit sermo, tum prudentiae vestrae
adscribetur. Silvester vero, cum pueritia sua Quirino presbytero
haereret, ministrabat, et huius sermoni ac moribus adsuefactus
erat, dum et curam domus eius diligenter exsequitur. Accidit 15
vero ut cum *vir* quidam cui nomen Timotheus persecutionis
tempore Romam Antiochia advenisset Dominum nostrum Christum
παῖρρησία proclamaret, et a Silvestro sine timore in domo eius
laete receptus sit; id quod terruit etiam sacerdotes facere; et de
viri moribus et proclamatione et laboribus multos certiores fecit; 20
et hunc Timotheum laudavit, quod diligentia sua multos paganos
ab errore convertit, cum de Christi veritate menses aliquot eos
doceret *eisque* proclamaret. Postremo autem Timotheus a Tar-
quinio *ὑπάρχῳ* urbis comprehensus est, et in carcere inclusus; et
vis multa ei adhibita est ut sacrificaret, et ter flagellatus est, et 25
tormentis variis damnatus est, et postremo caput eius abscisum
est. Et silentio media nocte cadaver eius furtim abstulit et ad
domum suam portavit; idque ostendit dum Miltiadem summum
sacerdotem illius temporis orat ut id splendide vestibibus involvat
ac sepeliat. Et hic ceteros presbyteros et diaconos eadem nocte 30
congregavit, et cum hymnis spiritalibus eum sepelivit, in horto
mulieris cuiusdam fidelis cui nomen Theone, qui templo contiguus
erat in quo depositus erat Paulus apostolus; quae expensis *factis*
oratorium super eo aedificavit. Et prudentes multi Dei dispen-
sationem mirati sunt, quae fecerit ut hic Timotheus discipuli 35
Pauli apostoli cognominis iuxta eum deponeretur. Et haec ita
* p. 58. gesta sunt. * Tarquinius vero *ὑπαρχος*, quia Timotheum aurum
nonnullum habuisse putavit, Silvestrum adprehendit, et dixit ei:

« Nisi dabis mihi quidquid reliquit Timotheus, supplicii afflictionibus te perdam ». Et responsum ei dedit Silvester, et dixit : « Audi verbum evangelii : ' Ilac nocte animam tuam a te auferent '¹, ut scias te Timotheum servum Christi inique dam-
5 nasse ». Et, cum audisset ὑπαρχος, infremuit, et iussit eum duabus catenis vinciri et custodia includi. Et, cum Silvester in carcere custodiretur, et Tarquinius in προαστέιον quod vocatur Sigmatis² prauderet, iudicium Dei eum consecutum est, et os piscis gutture eius inhaesit, neque incantationes eum adiuverunt neque ars
10 medicinae, sed ab ipso prandio usque ad mediam noctem molestatus et vexatus obiit, secundum verbum Silvestri. Et hora, qua Tarquinii cadaver cum afflictione ad sepulcrum efferebatur, Silvester custodia cum gaudio solvebatur, a fidelibus deductus ac laudatus ; [et]³ ad papam Miltiadem eum adduxerunt ; et
15 christianis argumentum magnum ac παῖρρησίαν effecit, paganis autem pudorem atque opprobrium ; et qui eum Tarquinii mandato contumelia adfecerunt pedes eius prensabant et ne mors dira secundum verbum eius eis sicut ὑπάρχω accideret obsecrabant ; et gratia ei haerebat, ut a fidelibus et a paganis amaretur.
20 Et, post tres annos, a Miltiade diaconus consecratus est, et magis quam socii sui in clero clarebat, nec moribus gloriosus erat, nec superbiebat, sed verecundus erat valde * atque humilis, et * p. 59. consuetudinibus suis spiritalibus et caelestibus insignis erat, et facies eius ut angeli nitebat, et sermone suo eloquens erat, et
25 actu suo sanctus erat, et corpore suo sanus, et vitae rationibus suis praestans erat, et fidelis erat et consilio suo magnus, et spe sua patiens erat, et dilectione sua non variabat. Et quoniam cunctas eius virtutes dicere non valeo, ad gestorum eius aliquot narranda sermonem meum converto. Cum igitur sanctus Miltiades
30 obiisset et ad Dominum nostrum discessisset, omnes simul clerici et laici alta voce clamabant dignum esse Silvestrum qui fieret episcopus. Et is quidem detrectabat, et de se ipso ostendebat se adulescentem esse atque indignum ; et, quantum ipse detrectabat, tanto magis ipsi clamabant ; et, ne multa dicamus, Dei voluntate
35 fit episcopus ; et ita populum cottidie admonebat, ut multi idololatriam reliquerint et ad Christum confugerint. Hoc tempus fuit ubi Euphros¹ episcopus Pamphylicae Romam pervenit, reliqui-

¹ Luc., xii, 20. — ² Gr. Σίγμα. — ³ In ms. excidit. — ⁴ Gr. Εὐφρόσυνος.

arium apostolorum sanctorum tantum adoraturus, et pueritiae votum postquam senuit et episcopus erat completurus. Et gratia Dei ei haerebat, ut quicumque morbo tenebatur et ei fide adpropinquabat sanaretur; et daemones in nomine Domini nostri Iesu Christi expellebat; quoniam vir fuit Dei timens, et propter 5 nomen eius multum passus erat. Illic, quando sacrificium oblationis sanguine carentis offerebat, colobium ¹ induebat, quod Iacobi apostoli fuisse dixit, et ‘oportet’ (inquit) ‘eum qui

* p. 60. mysteria oblaturus adpropinquat * non solum spiritu sed etiam corpore splendidum esse et purum et albis *vestibus* indutum’. Et 10 nimirum sacerdotes Romae usque hodie colobiis ² utuntur; sed quoniam in his brachia nuda sunt dalmaticas ³ *μᾶλλον* sibi ad induendum excogitaverunt. Et Silvestrum admonebat oportere sacerdotes omnibus operis mundi vacare, et oratione constantes esse, verbum prophetae recordantes qui dicit: « Convertimini ⁴ 15 et scite me Deum esse » ⁵, et illud apostoli « Qui militat, mundi negotiis non implicatur, ut ei qui eum elegit placeat » ⁶. Et, quoniam scribae nuncupationem septem dierum septimanae a paganis *ductam* reprehendebant, qui vocabantur sol et luna, et Ἄρης, et Ἑρμῆς, et Διὸς ⁷, et Ἀφροδίτη, et Κρόνος, hos appellavit 20 Silvester, pro luna secundam feriam, et pro Ἀρεως tertiam, et pro Ἑρμοῦ quartam, et Διὸς quintam, et Ἀφροδίτης praeparationem, et Κρόνου sabbatum, et diem solis primam feriam vocavit, quo fuit Resurrectio, qui primo septimanae initio ornatur et lucis ortu, quoniam eo dixit Deus « Fiat lux, et facta est lux » ⁸. Et, 25 quoniam controversia inter occidentales et orientales accidit, quoniam orientales sabbato comedunt et occidentales ieiunant, statuit Silvester aequum esse ut sabbato ieiunemus, et etiam quinta feria ⁹; sabbato, quia Dominus noster in sepulcro fuerit, et apostoli ieiunarent; et prima feria qua surrexerit debere nos gaudere 30 ac laetari, et laudare; quinta feria autem oportere nos rursus

* p. 61. * ieiunare, qua oleum unctionis consècretur, et praedicatio nova

¹ κολόβιον. — ² κολόβια. — ³ δαλματική. — ⁴ LXX σχολάσατε. Syrus, eo quod lectionem vers. syr. substituit, citationis vim perdidit. Hinc effici videtur acta graece scr. esse. — ⁵ Ps. XLVI, 10. — ⁶ I Tim., II, 4. — ⁷ Genit. Διὸς ut nomin. intellexit syrus. — ⁸ Gen., I, 3. — ⁹ In gr. et lat. dicitur 5^a feria ieiunare non oportere, quod contextus hic etiam poscere videtur. Eadem incongruitas in 12174 invenitur.

corporis Christi detur, quod nos peccatorum remissione dignos efficiat, nosque a custodia educat. Haec paucis *verbis* de doctrina eius hic notavi; dehinc autem miraculorum quae in nomine Domini nostri Iesu Christi fecit nonnulla interpretabor. Erat draco
5 magnus, in spelunca profunda montis Tarpei, super quo Capitolium aedificatum est. Ad hunc semel mense theurgi quidam et virgines magae quae eis haerebant, trecentis et sexaginta gradibus, in abyssum, ut *ita* dicamus, terrae descendebant, eique cibum deferebant, et ritus magicos faciebant. Et interdum draco ille
10 adscendebat, et extra speluncam non exibat, sed venenum efflabat, et multi inficiebantur qui aderant et aera¹ qui eo inficiebatur inhalabant, et Romae moriebantur, et praesertim infantes. Et, cum Silvester cuni paganis disputaret, et de fide vera quae in Domino nostro Iesu Christo *est* eis ostenderet *eosque* dirigeret,
15 contra eum dixerunt: « Si Christus, quem tu proclamas, Deus verus est et potentia eius magna ac praevalens *est*, descende in nomine eius, et draconem etiamsi unum annum cohibe, ne adscendat [et] homines complures ac multos hic inficiat, et in eum credemus ». Et dixit eis Silvester: « Dominus noster Christus et
20 in hac *re* potentiam suam ostendet. Contumacitas vero vestra haec et alia postulata inveniet, quae ei quidem facilia sunt, vobis autem obstant et impedimento sunt ut convertamini et veritatem sciatis et vivatis ». Tunc Silvester filios ecclesiae sanctae congregavit, viros spiritales ac Dei timentes, et * ieiunium tres dies proclamavit; * p. 62.
25 et oratione constantes fuerunt, et Dominum nostrum Iesum Christum precati sunt ut humanitati sicut semper ab hac bestia exitiali salvator fieret, et nominis sui sancti potentiam ostenderet. Et, cum tres dies complissent, Petrus apostolus in visione Silvestro apparuit, eique dixit: « Sume tecum Theodorum et Dionysium et
30 Felicissimum presbyteros, et Onormatum² et Romanum diaconos, et in ipso ore speluncae oblationem offer; et tunc, cum in speluncam descendes, portas aeneas in ea invenies. Claude eas in faciem draconis, et sera quam ibi depositam invenies obde, et
35 κλειδῶς ibi quacunque vis defode. Et Domino nostro Iesu Christo precatu dic: ' Ita dicit Petrus apostolus: Posthac non aperientur hae portae, usque ad diem tremendum iudicii ' ». Cum autem

¹ ἀήρ. — ² Gr. et MOMB. ' Honoratum ' ; 12174 ' QNTT ' (Conothatus ?).

Silvester descendisset, putaverunt pagani timorem eum occupaturum. Is vero confidenter absque timore descendit et quidquid ei ab apostolo Petro mandatum erat complexit ; et veneno exitiali illius draconis urbs ex illo die liberata est. Et praeteriit mensis unus et duo, et rursus non apparuit neque adscendit ; et draconis 5 ministri eum sancti oratione devictum esse cognoverunt ; et venerunt et ad pedes eius ceciderunt, et crediderunt et in Christo baptizati sunt. Illo tempore mandatum a rege exiit ut christiani ubique persecutionem paterentur, et idola adorarent ; et Silvester ad Soraptium ¹ montem recessit, et cum suis ipsius clericis ibi latebat. Constantinus autem, qui Maximinam filiam Diocletiani
 * p. 63. acceperat, cum christianos * multos persequeretur atque occideret, ulcere [et] ² scabie et squama in corpore percussus est ; et medici multi et incantatores et radicum runcatores, et magi qui e Perside missi erant ei haerebant, nec quidquam ei profecerunt. Tunc 15 adpropinquaverunt sacerdotes Capitolii templi et dixerunt : « Infantes qui non corrupti sunt ex omni regione congregentur, et lavacrum in templo struatur, paratis qui eos sacrificent ; et, cum sanguis eorum iam caluerit, descende rex et lavare, et mundaberis et sanaberis ». Et, cum infantes qui parati erant congregati essent, 20 et rex ad templum ad ipsum Capitolium profecturus exiisset, puerorum matres ei occurrerunt, suspiriis eiulantes et comas solvantes, et scissis vestibus, et cum fletu coram rege propter filios suos clamantes, et terram commoventes, et pulvere quem circumiciebant aera ³ obscurantes. Et, cum rex percontaretur : 25 « Cur quae modo congregatae sunt clamant et cum suspiriis flent ? », dictum est ei : « Matres sunt puerorum qui in eo sunt ut occidantur, quae ob filios flent ». Et suspiravit etiam rex, et victus est et ploravit ; et exclamavit et dixit : « Imperium dominiumque regni Romanorum fons misericordiae ac dilectionis est, et eas 30 vobis ostendam ; quod ego etiam his *rebus* praeditus sum *earumque* volo. Eligo mihi infantium salutem et matrum eorum gaudium, potius quam sanationem quae mihi secundum casum futura erat aut non *futura*. Ergo infantes statim matribus reddantur. Aequum est enim pro his infantibus amatis ac puris mori, neque ut aliquis 35 his occisis ipse sanationem ac vitam consequatur quae incertae

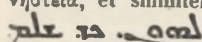
¹ Gr. Σοραπτινῶ, et ita 12174 ; Mombr. 'Sirapti', et ita semper, Ms. hic tantum 'Sorapium'. — ² In ms. excidit. — ³ ἀήρ.

sunt. Cum enim hi matribus suis dilectione reddentur, * suspirio ^{p. 64.}
desinent, et lacrimae pro eis *effusae* [†] in laetitiam convertentur ¹.
Detur vero eis et ἀνάλωμα, quod unicuique earum sufficiet
secundum longinquitatem regionis, et vestes ». Et, cum haec
5 mandasset, ipse ad palatium ² reversus est. Et ea nocte Petrus et
Paulus ei in visione apparuerunt eique dixerunt : « [†]Nos misit
Dominus noster de salute tibi praedicaturos ³ ut vivas. Ideoque
Silvestrum episcopum cum honore arcesse ; qui cum a te fugit in
monte Soraptio latet. Hunc si videbis atque audies et si huius
10 consilia perficies, ipse tibi [piscinam vitae] ⁴ ostendet teque aqua
viva lavabit quae corpus tuum atque animam sanabit, et te vita ac
sanatione aeterna dignum faciet ; quia tu puerorum misertus es,
eosque vivos servasti nec perdidisti ». Et, cum haec cum eo in
visione dicerentur, attonitus est et e somno suo expergefactus
15 est ; et medicum invenit qui secundum morem ulceribus eius
σπλήγιον suaveolens imponere paratus erat ; et dixit ei : « Dehinc
his medicamentis humanis haud delectabor ; sed manum Christi
mihi profuturam credo ». Cum haec dixisset, ad Soraptium montem
statim misit et Silvestrum cum magno honore adduxit ; et, cum
20 intraret, rex coram eo surrexit, eumque salutavit, et dixit : « Multum
gavisus sum quod te valentem venisse vidi ». Et respondit, et dixit
ei Silvester : « Pax tibi a caelo detur et victoria ». Et dixit rex :
« Adiuro te per Deum ut dicas mihi an hi sint di vestri Petrus et
Paulus ». Et sermonem ei reddidit Silvester et dixit : « Nobis unus
25 Deus est, quem timemus atque adoramus, qui mundum e nihilo
fecit, hoc est * caelum terramque et quidquid in eis est. Petrus ^{p. 65.}
vero et Paulus haud di sunt, sed Dei servi qui ei placuerunt et fide
claruerunt, et in praedicatione primi sunt ; et apostoli a Deo
constituti sunt ; et illi primi de deitate Filii Dei Domini nostri
30 Iesu Christi populis proclamaverunt ; et tota ecclesia per eos
initium accepit ; et, cum apostolatus sui ministerium com-
plessent, ad martyrium pervenerunt, et Omnitenentis sunt pro-
nubi ». Et cum rex haec audiisset gavisus est, et dixit : « Oro
te, ut si sunt tibi effigies imaginum eorum mihi ostendas, ut

¹ Ms. 'prudentes delectabunt' ; vide not. ad textum. — ² παλάτιον. —

³ Gr. ἡμεῖς ἐσμέν Πέτρος κ. Παῦλος οἱ πεμφθέντες παρὰ τοῦ Θ. δοῦναι σοι σωτη-
ρίας σύμβολον ; vide l. 23, ubi nomina apostolorum hic non data scit. — ⁴ In
ms. excidit ; cf. p. 46, l. 6.

formas eorum sciam, et an ipsi sint qui mihi dixerunt se a Deo magno ad me missos esse videam ». Et tunc Silvester diaconorum uni mandavit et effigies eorum attulit. Et, cum Augustus eas vidisset, clamare incepit et dicit : « Non est in eis diversitas a specie eorum quos vidi, qui mihi dixerunt 'Silvestrum 5 episcopum arcesse ; et ipse tibi piscinam vitae ostendet, in qua si lavaberis, ulcerum tuorum sanationem consequeris ' ». Et dixit ei Silvester : « Sci baptismum vitae hoc esse, ut in Christum Dominum nostrum e toto corde tuo credas ». Et dixit Augustus : « Nisi credidissem, nec te arcessissem ». Et, dum eum ut baptizetur 10 obsecrat, dicit ei Silvester : « Ieiuna hac septimana, et vestimenta regni tui a te depone, et conclave tuum intra, teque super sacco coram Deo cum lacrimis humilia, et confitere te errore servos eius sanctos occidisse ; et templa paganorum hac septimana claudantur, et sacrificia foeda ab eis intermittant ; et eis qui tributum debent 15 neque habent unde solvant condona. Vincetos dimitte, et in ἑξοπλᾶν * p. 66. pulsos reduc, * et qui passim custodiuntur atque adfliguntur ; et pauperibus eleemosynas fac. Eis qui te recte rogant dona da ; et, ubi haec a te ordine perfecta erint et mihi nota erint, tunc tibi ad Dominum nostrum mediator ero ». Et promisit rex se omnia haec 20 bona voluntate diligenter facturum. Et Silvester manum ei imposuit, eique benedixit et fecit eum catechumenum ut institueretur, et discessit. Et sacerdotes ac fratres ecclesiae vocavit, et ieiunium proclamavit et dixit : « Si Ninivitae praedicatione¹ Ionae ieiunium decreverunt, et mortis comminationem iustam et iram quae 25 super eos erat evaserunt, quanto igitur magis, si animarum fratrum nostrorum saluti studebimus, persecutio ab osore *agitata* a nobis intermittet, et ecclesiis orbis pax erit, et idololatriis dedecus ! » Factum est ergo, consensu omnium qui audiverunt, ieiunium et supplicatio et eleemosynae, secundum facultatem uniuscuiusque, 30¹ dies vero septem ut eos decuit. Et, cum completi essent², ad regem accessit et dixit : « Audi, rex. Haec aqua, invocatione nominum Deitatis adoratae, vim eius divinam accipit, et totius corporis quod oculis extrinsecus videtur sordem mundat, et

¹ Ms. 'ieiunio'. — ² Gr. καὶ τῷ σαββάτῳ ὅτε ἐτελέσθη αὐτοῖς ἡ ὁρισμένη νηστία, et similiter lat. et 12174. Legendum fortasse : 'die autem sabbati, quem eis constituit, cum completum esset (ieiunium)'.

animam interiorē a peccato, ut splendeat magis quam sol et luceat. Itaque, rex, in nomine sancto baptizare, et a peccatis tuis mundare, Constantine ». Et, cum haec dixisset, eum oleo fragrante sancto unxit, et aquas consecravit et precatus est, et secundum
5 ordinem ecclesiae eum baptizavit. Et vox audita est, et lux magna apparuit, et aqua ut in τῆγάνῳ ebullivit; et a corpore regis * squamae, ut a carne piscium multorum, in eam descendunt. Et, * p. 67.
cum rex ex ea adscendisset, corpus eius purum erat ut infantis; et narravit se, cum ipse in aqua esset, manum sensisse quae de
10 caelo descenderit eumque tetigerit. Et albas vestes induit; et die primo νόμον huiusmodi statuit: quicumque in imperio eius in Christum blasphemare ausurus esset, et cuiquam fidelium iniuriam facere, dimidio bonorum suorum mulctatum iri. Et suis ipse
manibus δίκελλαν sumpsit, ut e toto corde christianus esse ab
15 omnibus crederetur; et in palatio ¹ suo Lateranensi vocato formam fodiendo designavit, et ecclesiam in nomen Christi Domini nostri aedificari iussit. Et post haec mandata fecit: quicumque ex omni animo fidelis esse vellet, a δημοσίου eleemosynas et vestes sibi
recepturum si indigeret. Et de hac re diligentes quidam instituti
20 sunt ut prudentes probarent. Et fuit numerus eorum qui e paganis ibi illo anno baptizati sunt duodecim milia virorum, praeter mulieres et pueros; et fidelium pars augebatur ac crescebat, et infidelium pars minuebatur. Et συγχλητῶ, quae regi in ipsa
basilica Olympia ² vocata adpropinquavit credendi causa, talia
25 verba dixit: « Rationes pollutae animarum paganorum radios lucidos ac divinos accipere non possunt, quanto idololatriae tenebris deditae sunt et eis retinentur; eis enim occaecantur atque obscurantur. Et oportet eas luci adpropinquantes tenebras timoris
daemonum atque imaginum respuere, quae ab hominibus fiunt;
30 non enim di sunt qui ab hominibus fiunt, et servantur ne surripiantur. Et * me ipsum nimirum multis exemplum facio, ut Deum * p. 68.
timeant qui ipse nos fecit et ipse nos renovavit; neque ab alio fuit mihi sanatio aut renovatus sum. Ideoque idololatriae error deleatur, quem stultitia quidem peperit, insania autem aluit, et unus tantum
35 Deus adoretur et honoretur, qui in caelis vivit ac regnat. Sufficit nobis eos honorare qui nobis prodesse non possunt, eos quos ipsi

¹ παλάτιον. — ² Gr. Ἰουπία; leg. 'Ulpiana'.

ne laedantur servamus, et ne surripiantur custodimus. Sufficit nobis surdis dicere 'Audite', et caecis 'Videte'. Gaudete vero mecum et exultate omnes, quod Christus quem negabam mihi sanationem ut prius *fuit* dedit. Ergo scientia ac sapientia nostra Romanorum ne diutius desipiat, sed Christum accipiat, eumque 5 adoret; qui Deus est a quo adiuvatur, nec *quem* ipsa conservat. Et, ut omni mundo notum fiat me in Deum verum credidisse, in palatio 'meo ecclesiam recte aedificandam curavi, ut ita omnes qui me cognoverunt prioris erroris nihil in corde meo mansisse sciant'. Tunc δῆμος et σύγκλητος « Christus Deus est » clamaverunt 10 quadragies; et « Ecclesiae aperiantur » clamaverunt decies; et « Qui Christum non timent Augusti inimici sunt » clamaverunt decies; « Qui Augustum sanavit Deus verus est » clamaverunt tricies; « Qui Christum timet semper victor est » clamaverunt vicies; « Qui Christum non adorant urbe expellantur » clama- 15 verunt quadragies. Et, cum siluissent, dixit rex: « Inter Deum et humanitatem haec est differentia; quoniam humanitas subiecta
 * p. 69. est atque indigens, et Deitas * sui iuris et haud indigens, et super omnia regnat, et vult etiam perfectione libertatis hominum ab ea adorari et honorari. Ergo non invitos sed sponte homines christianos fieri volumus, neque ob timorem hominum, sed ex animo 20 perfecto ut magno christianorum societur coetui orare qui paenitentiam agunt ». Et rursus cum φωνᾷ diversas clamassent tacuerunt¹. Et rex ad palatium¹ reversus est, lampadibus² et cereis³ deductus, atque universa urbe decorata. Et hic νόμος statutus est: ne quis a 25 cultu suo vi recederet, neve cultum quod nollet adorare cogeretur. Et fuit gaudium ac laetitia in omnibus ecclesiis; et templa reliquiarum sanctorum decorata sunt, et cuncti fideles qui relegati erant ut ad regiones suas redirent vocati sunt; et regi cari propinquire facti sunt. Ceteras autem res quae factae et dictae sunt taceo nec 30 refero, ne lectori molestus fiam. Quoniam vero postulat historia ut de Helena regis matre quae acciderunt discas, haec in Bithynia fuit, cum duobus filii sui filiis, Constante et Constantio Augustis, ibi degentibus. Et, cum audiissent Iudaei regem disciplina institutum esse et sanatum et christianum factum, adpropinquaverunt 35 eique indicaverunt *eum* non a Christo sanatum esse cum baptizatus

¹ παλάτιον. — ² λαμπάδα. — ³ κηρίον.

esset, sed a Patre, quem illi adorant; et eunuchos qui ei haerebant donis corruerunt, eamque incitaverunt et ad regem filium suum Constantinum ita scripsit: « Victor ¹ ac potens inimicorum nostrorum et Auguste fili mi Constantine, mater tua Helena, salutem.

5 Ratio vera veritatem non statim repellit, nec fides vera unquam in ulla re damnum patietur. Itaque ^{*} a Deo est, mi fili, te eum cognoscere et sanari meruisse, scilicet ab errore idolorum recedentem.

[Ut] ² autem credas Iesum nazarenum Deum esse in caelis, et filium Benedicti, error est, qui vir fuit a Iudaea, et quia decipiebat

10 comprehensus est, et sententiam crucis accepit et mortuus est. Et fidelitati tuae sanatio hoc proposito tributa est, quia idololatriam rex primus eiurasti; et Deus verus Iudaeorum praeter se non esse deum ostendere voluit; et ipse tibi sanationem dedit, ut, dum idola non times, sed ab adoratione eorum recedis, ea adorata

15 non posse prodesse, nec contumeliam passa maleficere [cognosceres] ³. Morbus ergo te reliquit ubi ea reliquisti; et nunc, mi fili, si ad Deum omnitenentem redibis, vires et robur quod non vincitur ac superatur ab eo accipies, et fortis fies ut David, et sapiens ut Salomon, et prophetae quibuscum Deus locutus est tibi

20 auxilio erunt, et quidquid ab eo per eos rogabis impetrabis. Vale semper ac flore, aeternae Auguste ». Et ad haec responsum scripsit ei ita: « Domina mea aeterna, regina, mater mea Helena, Constantinus Augustus. Qui omnia creat et saecula comprehendit, et creaturas tenet et gubernat et vivificat, et potentia omnibus halitum vitae dat
25 ut vivant, humanitatem etiam regibus honorem debitum praestare iussit, et, sicut imperium nostrum inter homines altum est atque excelsum, ita mandatum nostrum in eos regnat. Ideoque omnium hominum oculi et mentes et consilia ^{*} id quod nobis placet ^{*} p. 71.

perficiunt, et id quod non probamus ipsi quoque respuunt. Et
30 nimirum, Augusta mater mea, non solum non turpe fit quod nos fecimus ac probavimus, sed et voluntas nostra aequa est et laudabilis, et quod nolumus turpe est et haud acceptum. Et quae dixi ad dispensationem nostram pertinent; ut Deum vero intellegamus a mente nostra procul est. Absit ergo haec audacia et a

¹ Hic inc. textus lat. a Wicelio (Moguntiae, 1544) editus sub nomine *Disputatio Christianorum et Iudaeorum coram Imp. Constantino*. Textus gr. harum epp. in *P. Lat.*, VIII, 530, legi potest. — ² In ms. excidit.

— ³ In ms. excidit; gr. εὐδέναι ἄχους.

nobis pellatur; et doctores Iudaeorum ac christianorum apud nos congregati una convenient, et coram nobis disputent et quaestionem suam ante oculos nostros ostendant, ut disputationis veritatem fidemque argumentis ipsi inveniamus. Ita enim nobis ipsis ex ipsis sanctis Scripturis persuadere valebunt, et per nos mundum 5 universum ad fidem veram ducere. Vale tu, mater mea, et bonis rebus abunda ». Tum doctores Iudaeorum congregati sunt, et eruditos quosdam elegerunt Romam cum Helena adscensuros, eant comitantes. Et summus sacerdos eorum illo tempore fuit Issachar; et simulavit se infirmum esse, et ab itinere se excusavit; et duo- 10 decim scribas phariseorum misit, qui lingua latina et graeca et hebraica adprime periti erant, et in disputatione prospere se gerere debebant. Et *ab* mense, *ὑπερτέτα* quarta ¹, fuit Romae Iudaeorum et christianorum concilium. Et ab urbibus convenerunt episcopi xxiv, et a Iudaeis congregati sunt sacerdotes cxx, quibus 15 praeerant principes duodecim, quorum nomina haec: Abiathar et ^{p. 72.} Ionas magistri, Godolias ^{*} et Aunan scribae, Doec et Cusich [doctores] ², Benjamin et Ariel *γομμοί*, Iubal et Thare principes phariseorum, Silun et Zambri presbyteri Iudaeorum. Zambri vero theurgus fuit ac magus, ut tandem apparuit; et multum eo 20 confidebant se per eum superaturos; sed spes hominibus nixa vana est. Silvester autem Deo confidebat; et trophaeum in *ἀγῶνι* is cepit et coronatus est. Et, dicentibus *eis* « Christianorum duodecim eligantur disputationi duodecim doctorum Iudaeorum restituri », tum dixit Silvester: « Non hominum multitudine confidimus, 25 sed ad Dei potentiam tantum confugimus, dum dicimus ‘ Surge, Deus, et lites tuas iudica ’ ³. Et, quando hominum auxilio destituimur, Dei potentia confirmamur ». Et respondit Abiathar et dixit: « Hanc sententiam noster propheta dixit. Ergo, si pro Iesu contendis et disputas, noli de nostris loqui, sed de vestris sermonem 30 redde ». Et respondit Silvester et dixit: « Omnia quae hic hodie dicentur de vestris Scripturis contra vos loquemur, neque de nostris victoria in Domino nostro Iesu aperte clarebit, ubi de vestris ipsorum in disputatione superabimini ». Et dixit rex: « Rectum et aequum *est* iudicium quando suo quisque superari 35 apparuit ». Et dixit Abiathar: « Quandoquidem Deus dicit ‘ Videte

¹ Anno 315. — ² In ms. excidit; gr. *διδασκαλοι*; cf. p. 54, l. 8. — ³ Ps. LXXIV, 21.

et scite me esse, et praeter me non est Deus' ¹, quomodo vos dicitis oportere Trinitatem adorare? et dico Deum nostrum, et Iesum quem vos adnuntiat, et Spiritum sanctum. Ergo, dum Trinitatem adoratis, hunc qui dixit 'Non est alius praeter me', necessario
5 * respuitis ² ». Et dixit Silvester: « Nos unum Deum confitemur, * p. 73.
eumque timemus. Non autem censemus, Deitatem eius *facultate* vacuum esse ut in filio a se *orto* laetetur ac gaudeat. Filium autem dicimus eum de quo dixit rursus propheta vester: 'Verbo Domini caelum factum est' ³. Et de Spiritu in quo speramus ipse
10 propheta dixit: 'Spiritu oris eius omnes exercitus eius' ⁴. Filium dicimus eum de quo dixit rursus in propheta, 'Filius meus es, et ego hodie te genui' ⁵. Deus vero, quoniam omnium *rerum* causa est et ante tempora, non habet heri et hodie; et sicut est olim in principio sine initio Deus pater est et genuit. Sin autem, cuiam
15 dixit 'Faciam hominem in imagine nostra ac similitudine' ⁶? Si enim dixisset 'Faciam hominem in imagine mea ac similitudine', iuste confitendum esset ⁷ et vestigium *eum* unam esse hypostasin ⁸. Ergo quia dixit 'in imagine nostra ac similitudine', manifestum est *eum* Filium suum Dominum nostrum ⁹ significasse; fieri enim
20 non potest ut quidquam eo maius esse opinemur quod eum adiuvet, neque imminutionem accipit, quod perfectus est, neque additamentum quod completus est ». Et dixit Rabbi Ionas: « Humana ratione fides non accipienda est. In quem enim deum nobis credere suades, vir qui Patrem et Filium et Spiritum confiteris? »
25 Et dixit Silvester: « Cum in Scripturis leges, invenies dixisse Patrem de Filio 'Filius meus es'; tunc intelleges quod dicitur nostrae Trinitatis confessioni haud alienum esse, cum et de Spiritu audies dixisse prophetam orantem: 'Spiritus sanctum noli a me auferre' ¹⁰; * et rursus alium prophetam 'Spiritus a me procedet' ¹¹; * p. 74.
30 et rursus alium prophetam qui dicit: 'Spiritu oris eius omnes caeli exercitus' ¹² ». Et dixit Constantinus: « Miror Iudaeos, qui, de Scripturis suis ex omni parte superati, quaestionem agere et veritatem obscurare impudenter persistunt. Quare, cum de Patre et

¹ Deut., xxxii, 39. — ² Ms. 'adoratis'; gr. προσκρούουσι; vide praef. ad textum, p. ii. — ³ Ps. xxxiii, 6. — ⁴ Ps. ii, 6. — ⁵ Gen., i, 26. — ⁶ Vel '*eum* unam esse hyp. ac vestigium'; gr. ἑνος προσώπου ἵχνη παρέχειν. Locus fortasse corruptus est. — ⁷ Gr. add. κ. τὴν ἰσότητά, quod contextus sequens requirit. — ⁸ Ps. li, 11. — ⁹ Is., lvii, 16. — ¹⁰ Ps. xxxiii, 6.

Filio et Spiritu verbum veritatis de Scripturis satis cognitum sit, si quid acceptum eis manet, ostendant Iudaei ». Et Godolias dixit : « De eo dicimus de quo scripsit evangelium eorum eum natum esse, et statura ac sapientia crevisse ¹, et a diabolo tentatum esse, et a discipulo suo traditum, et venditum et comprehensum et sugillatum ² et flagellatum, eosque eum deridisse, necnon acetum felle mixtum ei bibendum dedisse, et ei in capite coronam spinarum imposuisse, eumque vestibus eius nudasse, et sortibus divisas esse, et cruci adfixum esse, et mortuum et sepultum ». Et respondit Silvester et dixit : « Haec omnia de Christo Deo nostro perfectum iri prophetarum Scripturis antea proclamatum est, ut statim ostendamus. Dixit enim de nativitate eius propheta Isaias, 'En ! virgo concipiet et filium pariet, et nomen eius vocabitur Emmanuel' ³. Et eum cum hominibus conversaturum, audi rursus prophetam qui dicit : 'En ! Deus noster, cui similis non est alius. Viam sapientiae invenit, et dedit eam Iacobo servo suo, et Israel dilecto suo ; et postremo super terra visus est, et cum hominibus conversatus est' ⁴. Et eum a diabolo tentatum iri, qui ab eo superatus est, dicit Zacharias propheta : 'Vidi Iesum summum sacerdotem stantem, et Satanam a dextra eius stantem ei adversaturum, * [et] ⁵ 20 ei dicit, Increpet te Deus qui Hierosolyma elegit' ⁶. Et eum comprehensum iri sapientia Salomonis dicit : 'Dixerunt impii, Ligemus iustum quod nobis non convenit' ⁷. Et discipulum eius porro eum traditurum dicit psalmista : 'Qui panem meum comedit, is calcem contra me sustulit' ⁸. Eum autem nudatum iri et vestes eius divisum, ipse propheta dixit 'Vestes meas inter se dividerunt, et super vestitu meo sortes iecerunt' ⁹. Et eum a testibus falsis insinulatum iri propheta porro dixit : 'Testes iniquos contra me comparaverunt' ¹⁰. Et spinarum coronam ei impositam esse dicit Ieremias : 'Hic populus spinas peccatorum suorum mihi imposuerunt' ¹¹. Et eum fel comedisse et acetum bibisse dicit propheta : 'Dederunt cibum meum fel, et in sitim meam aceto me potaverunt' ¹². Et eos eum deridisse dicit Ieremias : 'Factus sum in derisum huic populo et ludibrium' ¹³. Et eum ligatum iri, et in ligno a

¹ Luc., II, 52. — ² Vox **συν** hunc sensum habere e p. 62, l. 20, et 63, l. 1, videtur ; CEDR. (p. 481) ἐμπαιθθέντος ; COMB. om. — ³ Is., VII, 14. — ⁴ Bar., III, 35-37. — ⁵ In ms. exidit. — ⁶ Zach., III, 1, 2. — ⁷ Sap., II, 12. — ⁸ Ps. XLI, 9 — ⁹ Ps. XXII, 19. — ¹⁰ Ps. XXVII, 12. — ¹¹ Locus ignotus. — ¹² Ps. LXIX, 21. — ¹³ Lam., III, 14.

- Iudaeis crucifixum dicit Esdras : ' Ligastis me, non ut patrem vestrum qui ex Aegypto vos servavit, coram βήματι iudicis clamantes. Tradidistis me et humiliastis, *ita* ut in ligno suspensus sim' ¹. Et eum sepultum iri dicit Ieremias 'Sepultura eius vivent mortui' ¹.
- 5 Die enim quo Dominus noster Iesus spiritum suum tradidit cum passus esset, sepulcra aperta sunt, et corpora multa sanctorum surrexerunt, et sol obscuratus est die, et facta est nox, et velum templi scissum est, et terra ubique movit ². Et, si ostendere valebis, o Iudaeae, in Scripturis tuis haec omnia in prophetis non indicata
- 10 esse et me mendacem arguis, vincis. Si autem vere a prophetis in Scripturis dicta atque indicata sunt, prophetis tuis obtemperare te oportet, eaque ut vera accipere, etiamsi ^{*} verbis meis contrarius ^{*} p. 76. sis. Et, si de eis dicis mentitos esse *eos* in eis *rebus* quas scripserunt, cultum tuum ac fidem solvis ; quod si vera esse confiteris,
- 15 testes veritatis eos ostendis, et Christum Deum nostrum, quamvis invitus, iuste adorare debebis ». Et Constantinus dicit : « Si haec in Scripturis vestris indicata sunt, supervacuo, Iudaei, de Christi passionibus dolos exercetis, quae in eo secundum proclamationem de eo in prophetis *factam* perfectae sunt. Ideoque si quid aliud
- 20 habent ostendant, [†] quoniam haec recte consequenter acciderunt ³ ». Aunan dicit : « Quod de aliquo sanctorum scriptum est de Iesu praedicat atque adnuntiat Silvester ; sed ostendat *ea* quod natus est et tentatus, et comprehensus et probris laceratus, et illusus et crucifixus, et mortuus et sepultus de eo cuncta perfecta esse ».
- 25 Et dixit Silvester : « Necesse ergo ut cunctas Scripturas iteremus et tibi interpretemur. Veruntamen primum confitere eas esse Scripturas vestras, et nihil falsi eis inesse ». Et dixit Aunan : « Quodcunque a prophetis dictum est verum esse omnes dicimus ; sed, quae de aliis dicta sunt, tu dicis alium esse qui eis conveniat ».
- 30 Et dixit Silvester : « Ergo alium ostende qui a virgine cum conceptus esset natus est et populos ad νόμον tuum convertit, et qui fel comedit et acetum bibit, et cui spinarum corona in capite imposita est, et *qui* crucifixus est et mortuus et sepultus ». Et Constantinus dicit : « Si Aunan alium ostendere non potest qui
- 35 haec sustinuit, sciat se manifesto superatum esse ». Porro Doec dicit : « Promisit Silvester se de nativitate eius et tentatione et

¹ Locus ignotus. — ² MATTH., XXVII, 50-52. — ³ Gr. δεῖ γοῦν κ. ταῦτα δικαίως κ. κατὰ λόγον ἐκβεβλήσθαι ; lat. 'Ista iuste definita sunt'.

- * p. 77. passione rationes idoneas dicturum, * et aequum est eum promissa sua praestare ». Et Silvester dicit : « Quoniam prophetiam veram esse dixistis, confitemini primum Virginem concepisse, et Emmanuel peperisse, quod interpretatur 'Deus noster nobiscum' ». Et tacuit Doec. Et dicit Constantinus : « Non statim taceret Doec, si 5 exempla proferre vâluisset ; et aequum est scire eum quae de Christo scripta sunt vera esse ». Et porro dixit Silvester : « Si alia habent, ostendant ». Et dixit Cusich doctor : « Non igitur natalis rationem nobis explicasti ». Silvester dicit : « Nonne in Scripturis legistis de limo terrae sumpsisse Deum, et hominem primum 10 formasse ? » Et dixit Cusich : « Hoc quicumque legit scriptum esse meminit ». Et dixit Silvester : « Et hoc, serpentis consilio hominem in mortem incidisse et a paradiso lapsum esse, eique cum labore ac doloribus panem edere destinatum esse ? » Et dixit Cusich : « Ita est ». Et Silvester dicit : « Itaque propter transgressionem 15 mandati ex Eden deliciarum pulsus est ». Et dixit Cusich : « Ita est ». Et Silvester dicit : « Terra de qua factus est Adam *utrum* corrupta erat annon ? » Et dicit Cusich : « Virgo fuit incorrupta, ut *ita* dicamus ». Et dicit Silvester : « Bene dixisti. Terra olim virgo fuit incorrupta ; quoniam maledictum spinas tribulosque 20 emittendi non acceperat, nec quisquam in ea sepultus erat, nec reptile ea alebatur ». Et dicit Cusich : « Haec ita sunt ». Et dixit Silvester : « Quia bene consensisti haec vera esse, oportebat a Virgine Maria Adam novum nobis nasci qui serpentem tentantem
- * p. 78. pellere poterat, eum dico qui primum hominem vicit, * eumque a 25 captivitate liberare. Qui enim hominem in Eden vicit, ipse Dominum nostrum in deserto tentavit ; et, quoniam quia serpentis consilio comedit Adam cuncti nati eius morti subiecti sunt, ita propter Domini nostri ieiunium cuncti rursus vitam consequuntur. Et, sicut morti non subiecti sunt nisi qui ex ossibus et carne et 30 sanguine Adam nascebantur, ita vitam aeternam in luce non consequuntur nisi qui ex aqua et spiritu nascuntur, et corpus et sanguinem Domini nostri Iesu Christi recipiunt. Ideoque ipse qui diabolum in tentatione vicit, is paradysum nobis reddidit, et portam vitae quae a saeculo *est* nobis aperuit ». Et tunc Constantinus et σύγκλητος admirati clamaverunt et Silvestrum laudaverunt. Et surrexit Beniamin, et dixit : « Haud tempus est laudari Silvestrum ; quoniam multa nobis sunt cum eo dicenda ; et, quando 35

nobis satis de omnibus explicabit et defensionem iuste faciet, tunc et nos eum qui tandem in disputatione victor videbitur vobiscum celebrabimus ». Et dixit Silvester : « Hoc haud alienum est ut fautores iniquitatis iustos impedian ; sed et, a veritate victis,
5 iudicium verum inter se differre eis cordi est. Sed tu etiam, Benjamin, dic quod vis, ut scias Spiritum sanctum, qui in corde nostro *est*, tibi responsum dare paratum esse ». Et dixit Benjamin : « Cum de Christi nativitate et tentatione eius et traditione, et de passione eius et morte a nobis interrogatus sis, de nativitate eius
10 tantum pauca indicasti ; et convenit ut de omnibus ostendas. Et ob id dixi haud tempus esse te ut victorem celebrari ; quoniam tunc laudatur aliquis, quando perfecte vicerit ». Et dixit ei *Silvester : « Confitere igitur me secundum verbum meum de nativitate eius bene de prophetis ostendisse, et sciam fortasse ita etiam et
15 de ceteris passionibus eius te a me in ἀγῶνι sapientem factum iri ». Et Constantinus dixit : « Aequa est interrogatio sacerdotis Silvestri, et oportet te de eis quae ab eo de nativitate eius dicta sunt confiteri an bene dicta sint, ne rursus eisdem *rebus* detineamur ». Et Benjamin dixit : « Tunc accipiuntur quae dicta sunt
20 quando eis *rebus* quae eveniunt non vituperantur ». Et dixit Silvester : « Dic sequentia ». Et Benjamin dixit : « Potestne fieri ut Filius Dei a malo tentetur, et esuriat et de lapidibus panem facere cogatur, et ad pinnam templi adscendendo ducatur, ut semet deorsum iaciat, et, cum regna et gloriam eorum videt, si ea
25 exoptat, tentatorem adoret ? »

Et dixit Silvester : « Errasti et oblitus es me vobis iam dixisse eum qui Adam vicerit, quia consilio eius ex arbore comederit, a Christo qui esurierit contemptum ac victum esse. Et audi quomodo non natura Deitatis suae, omnibus necessitatibus passionibusque
30 nostris superioris, Christum tentatum esse dicamus, sed quia voluerit et incorporatus sit, et in omni re *unus* e nobis factus et in nostra similitudine praeter peccatum, et semet redemptionis pretium pro multis dederit. Et, quia fieri non poterat ut nudus in Deitate sua tentaretur Filius Benedicti, idcirco nobis cognatus
35 a Virgine factus est, et humanitatis nostrae similitudinem secum consociavit, et homo perfecte factus est, dum est Deus perfectus, et in humanitate nostra ut homo ἀγῶνα fecit cum tentatore, et ieiunavit et vicit. Et animadvertite hominem simplicem * cladem * p. 80.

Adam in lucta *acceptam* ad victoriam restituere non valuisse, neque etiam cum Deo proprie certare potuisse tentatorem, quod et creatura scabellum est sub pedibus eius. Et, sicut hominem primum filium virginis terrae incorruptae vicit tentator, et nos ad mortem ex eo nati sumus, ita ab homine secundo, Filio Virginis 5 Mariae, Christo in quo ‘omnis plenitudo Deitatis corporaliter habitabat’¹, ut scriptum est, victus est, et ceteros Adam natos vitae quamvis invitatus restituit; de qua *re* Dominus noster Iesus Christus dixit: ‘Qui non ex aqua et Spiritu sancto nascitur, vitam aeternam non habet’². Et, ut homo in carne nascitur et morte 10 praeditus est, aliam etiam nativitatem in Spiritu nascitur, et vita aeterna praeditus est; et hanc nativitatem illo tempore Dominus noster nobis donavit. Et malum victum esse animadvertit; et, cum semel in Adam primo vicisset, a Christo ter superatus est. Et, qui semel in Adam vicit, semel quidem superari satis erat; coram 15 autem secundo ter superatus est. Cum enim super pinnam templi post ieiunium et famem staret Christus, et³ malus ei terrae regna ostendisset, ut vanam gloriam exoptaret, qui ieiunio vicit, neque de lapidibus panem fecit, neque angelos vocavit, eum iam super brachia eorum sustenturos ne pede suo offenderetur ut victorem, 20 ut nobis typum ‘pulcrum ostenderet ut in vestigiis eius vaderemus neve malus nos eliceret et πολιτείᾳ ulla una vel duabus virtutis quae in nobis invenitur tantum efflerremur vel superbiremus, et in hoc rursus eum superavit. Solent enim homines, ubi aliquis

* p. 81. ieiunii abstinentia⁴ utitur, ab eis honorari⁵, scilicet a regibus 25 et primoribus terrae, auri munera et donorum honores ei promittentibus; sed bonum ei *est* non adlici et efferi, sed hos quidem redarguere, hos autem admonere, et hiis blandiri⁶, et nocentes ipsum etiam cavere, dum sapienter agit ne rursus cadat. Et idcirco Dñs noster Iesus Christus et hoc tempore etiam manifesto 30 in lucta vicit, cum pecunia et adulatio ei a tentatore offerrentur, eumque rogaret ut fieret veritatis inimicus, eique totum mundum promitteret si caderet eumque adoraret. Sed audiit ‘Vade retro me, Satana. Scriptum est: Dñum Deum tuum adorabis eumque solum coles’⁷. Vide me in eis quae narravi totam rationem 35

¹ Col., II, 9. — ² ΙΟΗ., III, 5. — ³ Clausulis aliquot omissis duas tentationes confudit noster. — ⁴ τύπος. — ⁵ Sic syr. — ⁶ Vox fortasse corrupta. —

⁷ ΜΑΤΘ., IV, 3-10.

passionis tibi ostendisse. Sed crede nunc, o Iudaeae, ut tu quoque tentatorem vincere possis, et Christi victoria nobiscum frui, eo quod in eum credideris et factis tuis iustificatus eris ». Et rursus δῆμος et rex et primores valde laudaverunt, eumque ob haec 5 celebraverunt et laete siluerunt. Et clamavit Ariel, et dixit : « De Scripturis suis se nobiscum disputaturum promisit ; et en ! nostris nos in disputatione vincit ».

Et dixit Silvester : « Meminit Augustus et qui hic stant me a principio promississe me omnem disputationem nostram de Christi 10 passionibus et nativitate eius e Scripturis vestris facturum, quae de Christo antea scriptae sunt ». Et dixit Augustus : « Ariel earum rerum quae dictae sunt immemor factus est, et ad iterationem sermonis disputationis nos revertere voluit. Quare taceat, ne ut pravius poenam accipiat, aut ut errans culpam ».

15 Et Iobab ¹ phariseus dixit : « Miror, ubi ^{*} de Christi tentatione ^{p. 82.} tantum demonstravit Silvester, sapientiam vestram quasi de omnibus rebus dixisset ac vicisset, nunc laudare. Restat enim nobis cum eo quaestio magna, et oportet eum eam scrutari. Dico autem de eo quod a discipulo suo venditus et traditus est, et de 20 illusionem eius, et de eo quod eum nudaverunt, et de spinarum corona quam accepit, et de cruce eius et morte et sepultura ». Et dixit Silvester : « Meminisse debes, o Iudaeae, me dixisse Deitatis natura fieri non potuisse ut Christus pateretur, sed eo quod a Virgine Maria incorporatus sit, ut dicit in Scriptura promississe 25 Deum Abraham : ' In semine tuo benedicentur omnes populi ' ², et promississe David, ' De fructibus ventris tui super sedem tuam collocabo ' ³. In hoc ergo homine perfecto quem adsumpsit dicimus eum passum esse ac traditum, et tentatum esse ut diabolum vinceret, et passiones passionibus suis in carne subiceret, et 30 mortuum esse ut mortem dissolveret et deleret ». Et dixit Iobab : « Ergo duo sunt Filii Dei, unus qui a Virgine natus est, et alter qui a Patre omnitenente generatus est ».

Et Silvester dixit : « Unus Filius est Christus. Sicut enim Filius Dei invisibilis est, ita Filius Dei revera homo visibilis absque muta- 35 tione factus est, ut nobis hominibus salutem perfectam daret ». Et Iobab dixit : « Quomodo fieri potest ¹ ut in homine quem adsumpsit

¹ Ita hic et infra ubique scr. est, sed p. 50, l. 18, 'Iubal', et ita gr. et lat. ubique. — ² Gen., xxii, 18. — ³ Ps. cxxxii, 11.

patiat¹ ? » Et dixit ei Silvester : « Exemplo² quodam in hac re commoneri te oportet, ut scias, cum³ e duabus naturis unio fiat, unam in iniuriam incidere, et alteram hac superiorem esse ».

- * p. 83. * Et dixit Iobab : « Nullo modo potes mihi de his *rebus* explicando mihi persuadere ». Silvester dixit : « Iudaice haec dixisti, 5 quod priusquam ipse quidquam de his *rebus* a me audias mihi respondisti me non valere promissa mea praestare ». Et dixit Iobab : « Fieri non potest ut quisquam exemplo me doceat e duabus *rebus*, cum in una fuerint, et simul nascantur⁴, et simul crucifigantur, unam earum solam iniuriam pati ».

Silvester dicit : « Ergo si quo exemplo de hac re argumentum tibi facere potero, coram his primoribus te victum esse confiteris ». Constantinus dicit : « Invitus nolensque ut consentiat condemnabitur te arguente, cum duae naturae in unum unitae sint, unam earum pati, et alteram passione superiorem esse ». Et dixit 15 Silvester : « En ! ut exemplo utar purpura regali. Fuit haec lana, quae conchylii sanguine mixta est, et ab eo colorem hunc purpureum accepit. Quae ergo cum carminaretur ut aut in fila deduceretur aut stamen ex eo cum torqueretur fieret, quaenam contortionem accipiebat, ἀξία purpurae regalis qua tincta est, 20 aut lana tantum prima, quae etiam priusquam tingeretur existeret ? Et manifestum est ergo non pulcritudinem ἀξίας regalis *hoc passam esse*, sed hanc lanam quae contempta erat priusquam excresceret ac nasceretur (?)⁵ ». Et, his *rebus* ita agnitis,

- * p. 84. oportet nos hominem lanae comparare, * et colorem purpureum 25 Deo Verbo, qui unitus erat et carne atque anima praeditus, et in nativitate et in passione et in cruce, cum ipse natura sua divina non laederetur, aut passioni omnino subiceretur ». Et, cum rex atque universi haec exempla veritatem esse clamassent, dicit Thare pharisaeus : « Hoc exemplum mihi non sufficit, quo- 30 niam in ipsa lana color simul carminatur, et simul netur ». Et, cunctis eum docentibus, cum omnia simul accipiat color, ipsum

¹ Gr. πάσχειν τὸν ἄνθρ. τὸν ἀναληφθέντα ἐκτός τοῦ ἀναλαμβάνοντος αὐτόν. —

² Hic inc. exc. de catena gr. sumptum quod a Mai (*Script. Vet. Nova Coll.*, VIII, II, 26) editum est. — ³ Cetera huius clausulae a Leont. Byz. (*P. Gr.*, LXXXVI, col. 1836) citata sunt. — ⁴ Gr. κατασχεθῆναι. — ⁵ Aliter vertere non possum ; gr. πρὸ τῆς βασιλικῆς ἀξίας ἐν τῇ τίκεσθαι ; lat. 'que nascendo extiterit'.

- omnibus superiorem esse, et tantum lanam carminationi et contortioni et ceteris subiectam esse ac servire, dicit Silvester : « Peto a vobis, filii mei dilecti, silete paulisper, ut alium exemplum idoneum dicam, quod hic Iudaeus reprehendere ac vitu-
5 perare non valebit ». Et adiecit et dixit : « Audi, Thare. Potestne arbor, cum radius solis super ea est, secari ? » Et dicit Thare : « Potest ». Silvester dicit : « Nonne vides cum secetur ferri ictum solem super arbore expansum primum accipere, sed radium cum in ea et cum ea sit non secari nec scindi valere ?
10 Ita et Deitas non recedebat, nec secabatur vel patiebatur, sed in passionem incidit eique subicitur 'lignum quod ' scindi ac teneri potest. Et haec quidem exempla, o Iudaeae, ut homo vilis dixi. Quod vile *est* enim in his *rebus* a vili dictum est, quod prae dispensatione divina obscurum ac parvum *est*, ea
15 autem quae revera acciderunt quantum *fieri* potest fidelibus indicat. Neque ut qui dispensationem comprehendam haec complete dixi ; natura enim creatorum * naturam increatam intellectu * p. 85. comprehendere non potest. Idcirco enim sibi suscepit ut a nobis incarnaretur, ut nos per adoptionem Deitatis suae natura
20 dignos eiusque participes faceret, et naturam nostram sibi adunavit ² ; unionem autem dico inconfusam et immutatam, et incorruptam, quam ipse solus compertam habet » ³. Tunc universus δῆμος ipsorum Iudaeorum eum cum clamore celebrabant. Et, volente Augusto disputationis ἀγών finem facere, tum dixit
25 Silvester : « Šilun et Zambri soli restant ; 'et si et hi de disputatione recusaverint (?) ipsi ' quidquid volunt atque opinantur dicere, famam contra nos spargent nos aut eos sprevisse aut *rationibus* eis non occurrisse ». Et dixit Šilun : « Bene facis quod obiectionem quae a nobis *orta esset* contra te documentum
30 futuram intellexisti. Quare hoc tantum est quod a me *dicetur*. Si de Christo, quem venisse dicis, antea prophetaverunt prophetae, causas earum *rerum* quae scriptae sunt, iniuriae et humiliationis et passionum et mortis, ordine nobis ostende, ut nos etiam confiteamur eum esse de quo dixit Moses, ' Prophetam
35 vobis constituet Deus mihi similem : eum audite » ⁵, et Daniel

¹ Gr. ὁ καθάπερ ξύλον. — ² Gr. ἐνώση. — ³ Hic expl. exc. ap. MA1. — ⁴ Locus fortasse corruptus ; gr. τούτους οὖν ἐὰν ἀπαρνησώμεθα. — ⁵ Deut., XVIII, 15.

venturum esse Christum et occisum iri ¹. Et dixit Silvester :
« Sensum earum *rerum* quae iam dicentur auditores scrutari
opus est. Ergo a vobis peto, filii dilecti, ut verbis meis animad-
vertatis. Non enim huius interrogationi tantum sermonem reddam,
sed propter lucrum salutare fidelium. A principio, quando 5
mundus factus est et homo primus creatus est, et a paradiso
Eden exiit et in vallem humilem terrae dolorum et laboris et
* p. 86. passionis expulsus est, * ex ipsa humanitatis massa loquor ²
Abraham fidelem inventum esse et Dei promissionem consecutum,
qui ei dixerit : ‘ In semine tuo omnes populi benedicentur ’ ³, ut 10
in libro Urāithā ⁴ scriptum est : ‘ Quando dividebat Altissi-
mus populos qui in filiis Adam disseminati erant, statuit
terminum populis numerum angelorum Dei ; et facta est portio
Domini populus eius, filii Iacobi, funis hereditatis Israel ’ ⁵ ». Et
adiecit Silun, et dixit : « Ita dicta sunt ». Et Silvester dicit : 15
« Quare Abraham electus est quia fidem accepit, et per promissionem
generavit Isaac, et Isaac Iacobum ; et hi tres qui crediderunt
Deo absque culpa placuerunt, et Dominus omnitenens eis promisit
se nomen suum in eis nominaturum et in semine eorum, eo quod
dicit : ‘ Ego sum Deus Abraham, et Deus Isaac, et Deus Iacobi. 20
Hoc est nomen meum in saeculum, et haec est memoria mea in
generationes ’ ⁶. Et acciderunt causae quae plures longioresque sunt
quam ut cunctas narremus. Veruntamen filii Abraham in
terram Aegypti descenderunt, et Pharaonis sub dicione facti sunt.
Et Deus foedus suum cum eis *factum* recordatus est, eosque ex 25
Aegypto manu forti et brachio excelso eduxit, et pedibus suis *per*
medium Mare Rubrum transierunt ; et Pharaon et exercitus eius
ante oculos eorum in aquis marinis mersi ac suffocati sunt. Et
Moses eis νόμον dedit ut tauros et vitulos et agnos et capros et
turtures et pullos columbarum sacrificarent, quibus antea etiam, 30
impulsu mali, homines passim idolis sacrificare solebant. Ideoque
necesse erat a Virgine sancte nasci Christum, qui Agnus immacu-
* p. 87. latus vocatus est, qui futurum erat ut pro *salute universi hominum
mundi sacrificaretur. Hic ergo a Virgine natus est, ut nos ab utero
ecclesiae renasceremur ; et tentatus est ut nos redimeremur ; et 35
vinctus est ipse ut nos a vinculis peccati maledictionis solveret ; et

¹ DAN., IX, 25, 26. — ² Sic syr. — ³ Gen., XXII, 18. — ⁴ Gr. πεντατεύχῃ ;
cf. p. 8, l. 10. — ⁵ Deut., XXXII, 8, 9. — ⁶ Ex., III, 15.

illus est ut nos ab illusione daemonum liberaret; et venditus est ut nos emeret; et sese humiliavit ut nos extolleret; et ab hominibus comprehensus est, ut nos a captivitate liberaret; et nudatus est ut nuditatem Adam, qua mors intravit, tegetet; et
5 spinarum coronam ei imposuerunt, ut spinas ac tribulos maledictionis, quam ob transgressionem mandati ab Adam *factam* terra accepit, eradicaret; et fel comedit et acetum bibit, ut nos in terram lacte ac melle fluentem introduceret; et tandem in Golgotha crucifixus est, et sacrificatus est, ut peccata mundi universi deleter
10 atque amoveret. Et his *rebus* cunctae mali artes irritae factae sunt. Vitulum enim pro vitulo, et arietem pro ariete machinatus est et invenit adversarius, sed agnum immaculatum non invenit. Et mortuus est ut mortis dicionem dissolveret; et sepultus est ut sepulcris iustorum benediceret et mortuos resuscitaret eo quod
15 a mortuis surrexit; et in caelos adscendit, ut non solum paradisum quem homo amisit ei restitueret, sed etiam caeli fastigium atque habitationem. Sedit igitur a dextra Patris, ut, dum fidelium petitiones accipit, veniret mortuos vivosque iudicaturus, et unicuique secundum facta eius redderet. Haec est fides ac proclamatio
20 nostra. In his *rebus* quae tibi cum veritate non congruere videntur et a me dicta sunt rursus roga¹, o Iudaeae». Et Šilun dixit: « Confiteor vero te quidem in sermone tuo perfecte omnia a * primo * p. 88. ad ultimum consequenter narrasse et mihi satisfacisse; et nobis aequum ac iustum *est* ut in Christum valde credamus; sed nihil
25 novum facit perversitas nostra, quae omnia semper contra nos facit et machinatur ». Tunc Zambri ei indignatus est, et saepe ei in vultum inspuit; et dixit: « Si rationibus humanis et exemplis utitur Silvester et vincit, en! iam nos patrum nostrorum νόμον relinquere debemus, et virum magum sequi, qui consensu patrum nostrorum
30 comprehensus ac iudicatus est. Sed audi me, domine rex, et taurum robustum gregalem huc venire iube, ut potentiam magnam Dei et nominis eius coram te hodie in eo ostendam. Verborum enim disputationem facere nolo; sed factis vincere paratus sum ». Et taurum quaerere inceperunt. Et dixit Irenaeus unus e συγκαλήτου:
35 « Taurum habeo in grege ab urbe haud multum distante, qui robustus *est* et validus, quemque centum viri vix hic adducent ». Et tunc Silvester regem et primores orare incepit ut taurus veniret;

¹ Sic syr.

et eum comprehendere et venire iussit. Et, dum venit, Silvester et Zambri disputationem inter se fecerunt : « Quare tauro tibi opus est ? » Et dixit Zambri, qui theurgus erat : « Quoniam nomen Dei nostri nulla natura sustinere potest ; et patres nostri quondam, cum tauros robustos sacrificarent, nomen eius in aures eorum 5 susurrabant, et cadebant, et ad sacrificium occidebantur ; quia nihil quod vivit id audire et vivere valet ».

Et dixit Silvester : « Et tu quomodo absque auditu hoc nomen didicisti ? » ¹ Et Zambri dixit : « Non charta ² nec membrana, nec lignum et lapides id in se delineari ferunt, sed statim corrumpuntur ac dissolvuntur ». Et ^{*} rex Zambri mansuete blanditus dicit : « Et tu quomodo id didicisti ? » Et dixit Zambri : « Septem dies ieiunavi, et solus fui ; et tunc aquam currentem (?) in λεχάνην novam argenteam infudi, et benedixi ; et digitum vidi super ea hoc nomen scribentem ac delineantem, a mane ad vesperam ; et 15 memoria ac mente mea id didici. Et cur ^r verbis incitatis ¹ opus est ».

Et, cum haec dicerentur, taurus per viros robustos et funes cornibus eius et collo iniectos in ipsam aulam regiam adductus est. Et, cum vidisset eum Zambri, superbe se gerebat et gloriose loquebatur et Silvestrum sugillabat ; et dicit : « Nunc videantur 20 substantiae verborum tuorum vehementium, et argumentum orationis tuae politae, et factis ea coram rege et primoribus cognoscamus, cum nomen Dei tui in aurem tauri dices et cadet ; et tunc credemus in eum nos et rex et milites eius. Sin autem, dico et fit ; et vincere et crede tu et rex et qui adsunt ». Et, ut *ita* dicamus, 25 eis *rebus* quae a Zambri *dictae sunt* multi e nostrae partis ac fidei adseclis turbati sunt.

Silvester vero animose stabat ; et alacriter dicit : « Etiam ἀγῶνες magni daemonum Deo adiuvante superantur ». Verumtamen fidei initio tentationes et certamina haud pauca fidelibus fiunt, ut 30 experimento probentur. Cuncti autem qui aderant consenserunt ut Zambri nomen Dei sui in aurem tauri diceret ut promisit. Et adpropinquavit et susurravit ; et taurus mugivit et tremuit ; et mortuus est, et oculi eius exsilierunt. Et tunc Iudaei adpropin-

¹ Gr. add. post alia : λέγει αὐτῷ ὁ βασις. Ἀναγνώσκων οὖν ἔμαθε τὸ μυστήριον τοῦτο τοῦ ἐνέματος ; quod contextus requirit. — ² χάρτης. — ³ Gr. μακρὸς ἀνελίττειν λαβυρίνθων λόγους (sic). Legendum fortasse ~~καθάραι~~ (crebris), ut con. Smith ; sed vide p. 2, l. 19 (textum, p. 4, l. 6) et in tomo altero textus, p. 36, l. 23 ; p. 49, l. 5 ; p. 100, l. 26.

quaverunt, et cum Silvestro fortiter rixabantur, eumque suggillabant * et probris lacescebant. Et fidelium coetus divisus est, et * p. 90. alius alium adiuwabatur, ob ea quae acciderant; et fuit clamor ac tumultus circa duas horas. Et interea Silvester genibus nixus
5 precatur, et Deum Christum implorat, et opem rogat; et tandem surrexit, et regem oravit ut *ἐγγον* admoneret, ut a clamoris confusione sileret. Et, cum siluissent, in locum excelsum adscendit, et clamavit, et dixit: « Audite, principes ac primores, et popule qui hic ades. Ego Dominum nostrum Iesum Christum proclamo,
10 qui caecis dedit ut viderent, et surdis ut audirent, et mutis ut loquerentur, et claudis et tabidis ut ambularent, et leprosis ut mundarentur, et paralyticis ut starent, et mortuis ut viverent; et hoc nimirum ut vobis notum fieret hoc nomen quod occiderit et occidat mali esse, non Dei; et, si Dei fuisset, taurum non occideret,
15 sed vivificaret; et hic omnium qui vivunt adversarius est ut eos interficiat, eosque vivificare non valet, quia vitam in hypostasi sua non habet ». Et Zambri tunicam suam discidit, et regi dixit: « Domine, non verbis ego Silvestrum vici, nec socii mei qui ante me cum eo disputaverunt, sed factis; et maiestatem tuam
20 ei negandi *παρρησίαν* non dare aequum est; quoniam omne alienum et novum statim loquitur, et contra nos *verba* effundit, nec silet, dum imperio tuo molestus sit ».

Et dixit Silvester: « Audi Scripturas tuas, Iudaeae, quae dicunt: ' Videte et scite me Deum esse; et praeter me non est alius. Et
25 ego interficiam, et ego vivificabo; ego feriam et ego sanabo '¹. Ideoque interdum interficit, et interdum vivificat. Dic ergo nomen eius in * alteram tauri aurem susurrans, et vivat; et tunc omnes * p. 91. credimus ». Et dixit Zambri: « Nonne dixi, domine rex, verbis neminem Silvestrum vincere? Iube eum non verbis sed et factis
30 ipsum quoque aliquid novum miraculi in nomine Dei sui nobis ostendere ». Et Silvester dixit: « Visne, o Zambri, me ipsum in nomine Domini nostri Iesu Christi vocare, et taurum suscitare eumque vivere? » Et dixit Zambri: « Hoc facere non vales, nec si pennis ut aquila volare possis ». Et dixit rex: « Miror perversitatem
35 tuam, quae superius dixit: ' Relinquantur verba et appareant facta ' ; et hic nunc promittit se factis effecturum id quod tu fieri non posse dixisti. Ergo aequum iustumque est hunc nos et te Deum

¹ Deut., xxxii, 39.

verum confiteri, qui mortuos suscitare ac vivificare valet; adversarium vero consequenter existimemus qui occidit et vivificare non potest ». Et Zambri se ipsum condemnare incepit, dum per regis diadema ac victoriam iurat: « Si poterit Silvester hoc facere ut Christi nomine taurum vivificet et suscitet, omnes statim νόμου 5 consuetudines relinquemus, et eum Deum esse credemus, et christiani fiemus ». Tunc Silvester manus ad caelum sublevavit tempus haud exiguum, et genibus porro nixus cum fletu Dominum nostrum obsecrat. Et surrexit et ad caelum spectavit, et dixit: « Ego voce alta in nomine Iesu Christi voco, ut hic populus, qui 10 hic adest et audit, taurum hunc nomine mali mortuum esse, nunc
* p. 92. vero invocatione nominis sancti Domini nostri Iesu Christi * vivere sciat. Fac ergo, Domine noster, servum tuum audias; postulat enim (et hoc tempore *opportuno*) magnam nominis tui laudati potentiam omnibus fidelibus ostendere; et gratiam tuam obsecro 15 atque imploro ut dextra tua, quae omnia facere valet, hic taurus surgat ». Et, cum haec dixisset, tauro adpropinquavit, et vocavit: « In nomine Domini nostri Iesu Christi, qui diebus Pontii Pilati crucifixus est, surge et mansuete adsta ». Et in tauro anima eius commota est, et per totum corpus quassus est, et tranquille 20 surrexit. Et adpropinquavit, et cunctos nodos ac ligamina funium qui in eo *erant* solvit. Et dixit ei: « I ad gregem tuum mansuete, neve quenquam laeseris, nec te etiam laedet vel occidet quisquam, sed die quem Dominus noster vult morte tua morieris ». Et, cum haec dixisset, spatium ei fecit, eumque diunxit; et taurus ordine 25 libertatis placidae discessit. Tunc omnes Iudaei ante pedes eius provoluti ab eo petebant ut pro eis precaretur, ne quid eis accideret quod ob malitiam suam mererent. Et ipsa regina Helena mandavit; et vela remota sunt, et coram cuncto δῆμῳ exiit; et prensatis Silvestri genibus, ut tempus ei ad paenitentiam daretur, 30 eum orabat. Et quoniam quae fecit plura sunt *quam* ut narremus ea praetermittimus, quoniam in memoria alia *historiae* ecclesiasticae¹ scripta sunt. Verumtamen ea ipsa hora multi in nomine Christi Domini nostri a daemonibus mundati sunt, clamantibus ac dicentibus: « Vicit Silvester ». Et, quoniam principio ἄδῃαρ 35 haec facta sunt, azymis multi ibi Romae baptismo adpropinquaverunt, et ex illo tempore, * Dei auxilio, exhortatione regis chris-

¹ ἐκκλησιαστική.

tianitas in urbe Roma crescebat in nomine Domini nostri Iesu Christi, cui et Patri eius et Spiritui sancto gloria et honor et adoratio et celsitudo in saecula saeculorum Amen!

HISTORIA SANCTI SILVESTRI FINITA EST.

5 ITEM CAPUT VIII, REVELATIO RELIQUIARII STEPHANI, PRINCIPIS MARTYRUM IN CHRISTO, ET NICODEMI, ET GAMALIEL, ET HABBIBH FILII EIUS, DIEBUS THEODOSII REGIS, EX EPISTULA LUCIANI PRESBYTERI KĒPHAR GAMLĀ¹.

Deus misericors gratia sua voluit cornu fidei in Domino
10 nostro Iesu Christo rursus magis extollere, et rursus proclamationem nuntii qui in evangelio est confirmare. Voluit vero ultimis diebus per meam ipsius exiguitatem de servis suis sanctis revelare, dico de illustri ac beatissimo et martyrum principe Stephano, qui est princeps diaconorum sociorum suorum, et dignus fuit qui
15 regnum caeli evidenter videret, et Nicodemum² cuius memoria in evangelio bona est, itemque de Gamaliel cuius in Actibus³ est mentio, [qui]⁴ disciplina νόμου Dei illustris fuit, et Habbibh filium² eius, cuius in Scripturis non est mentio, qui autem extra Scripturas cum sanctis numeratur, ut etiam visio quae
20 exiguitati meae revelata est me certiores fecit; ut, cum * audie-^{p. 94.} tis et credetis, precibus vestris acceptis mihi adiutores sitis, et Deum laudetis, qui visiones revelat hominibus peccatoribus, 'quorum primus sum ego'⁵. Initium vero visionis ita est. Cum ego in loco sancto qui baptismo separatur, ubi armarium gazarum
25 depositum est, dormirem, die qui praeparationem antecedit, hora 3^a noctis, mihi revelatum est. Haec autem facta sunt mense kânun priore, 3° die eius, indictione 14^a, ὑπατεία dominorum nostrum regum victorum, Honorii x, et Theodosii etiam vi⁶. Dum ego adhuc vigilo et in lecto meo oro, vidi, et en! senex quidam, qui

¹ Huius ep. textus gr. a Papadopoulos-Kerameus ('Αναλ. Τεροσ. σταχυλογίας, V, 30) editus est, et duo textus latini in P. Lat., XLI, 807 seqq., et ap. Mombricitum, *Sanctuarium*, II, 271, 481 (correctiones a Nau, *Rev. de l'Or. Chrét.*, XII, 441). Fragn. vers. syro-palaestinensis a Schulthess (*Abh. d. Ges. d. Wiss. zu Göttingen*, phil. hist. Kl., Neue Folge, VIII, 102) editum est. Alius textus versionis qua noster usus est ap. Bedjan, *Acta Mart. et Sanct.*, III, 188, reperitur. — ² Sic syr. — ³ πράξεις. — ⁴ In ms. excidit. —

⁵ I Tim., I, 15. — ⁶ 3 dec. 415, qui erat dies Veneris.

statura laudabilis erat, et stola¹ alba amictus erat cuius stolae fibulae² (?) aureae *erant*, et in cuius calceo *erant* vincula aurea, qui dextra etiam baculum aureum tenebat. Venit autem et prope me stetit, meque excitavit; et ter me nomine vocavit, et dixit mihi: «Luciane, Luciane, Luciane», et ego dixi: «Quis es, domine?» 5 Is autem dixit mihi: «Surge, Hierosolyma statim adscende; et episcopo sancto eius urbis dic, 'Quamdiu inclusi sumus neque aperis nobis, et certamina nostra ac triumphos quae pro Christi fide *gessimus* proclamas? Et tempore sacerdotii tui praesertim revelari debemus. Tu igitur statim aperi nobis ut per te³ Deus 10 ostium misericordiae toti mundo aperiatur. En! enim mundus perire compellitur propter peccata multa quae in eo cotidie perpetrantur, nec nos includi oportet. Nec tantum sollicitus sum⁴

* p. 95. quantum pro eis qui mecum depositi sunt, qui⁵ multo honore ac gloria digni sunt, magis curam ago. Et locus in quo sumus 15 despectus est; et tempore pluviae ossa nostra aqua niadent, et tempore aestus calore solis uruntur; et ossa nostra plane defecerunt, quae a praetereuntibus conculcantur et ab indignis contumeliam patiuntur' ».

Respondi autem ego, vilis Lucianus, et dixi ei: «Quis enim es tu, 20 domine? Et qui sunt ei qui tecum *sunt*? Et in quo loco vos invenire possumus?» Is autem dixit mihi: «Ego sum Gamaliel, is qui Paulum nutrit, et νόμον Hierosolymis docuit. Qui vero iuxta me nunc depositus est Stephanus est sanctus qui a Iudaeis crucifixoribus lapidatus est, et diem et noctem extra urbem in via Cedar 25 abiectus remansit, secundum mandatum summorum sacerdotum impiorum, ut bestiis agri et avibus caeli cibus esset. Ego vero Gamaliel, quoniam viri claritudinem sciebam, et sperabam mihi quoque partem fore in resurrectione eius, noctu surrexi, et arcessivi eos qui in Christi fide erant, eosque rogavi eisque supplicavi ut 30 saltem corpus sancti ferrent, et ad meum vicum, qui nomine meo Képhar Gamlā⁵ vocatur, et ab urbe viginti milia passuum et dimidium distabat, portarent, et sic super ossa eius secundum morem quadraginta dierum solennia facerent; et expensae quae

¹ στολή. — ² κλειδα; gr. γαμμάτια (vide DUCANGE, s. v. γάμμα); lat. A 'gemmae', B 'cruces intextae'. — ³ Gr. ἡμῶν; lat. A 'nos', B 'nostram orationem'. — ⁴ Gr. add. δι' ἡμέ, quod sensus requirere videtur. Ita lat. et fragm. syro-pal., quod hic incipit. — ⁵ Sc. 'vicus cameli'.

- de sepultura eius futurae essent mandavi ut de meo fierent ; et sic in meo sepulcro depositus est, quod etiam nondum perfectum erat. Secundus vero qui in sepulcro depositus est Nicodemus cognatus meus *est* * qui ad Salvatorem nostrum noctu venit et * p. 96.
- 5 catechizatus est, ita ut aqua et Spiritu renatus sit, et profectus est, et a Simone et Iohanne Domini nostri discipulis baptismum accepit. Et, cum summi sacerdotes et pharisaei audissent, ei valde irati sunt ; et consilium inierunt eum occidere, sicut Stephanum sanctum occiderunt, propter meum vero ipsius honorem hoc non fecerunt ;
- 10 sed eum anathematizaverunt, et omnem eius substantiam templi nomine iniuria diripuerunt, eumque ex urbe eiecerunt, et plagis duris morti proximum reliquerunt. Ego vero Gamaliel et hunc quoque secreto tuli, et ad meum vicum eum adduxi, ubi tu, Luciane, gradu presbyterii fungeris, dato mandato ut alimentum
- 15 eius ac vestitus de meo fieret, donec is etiam post paululum obdormivit, et in Dei confessione perfectus est ; et hunc etiam iuxta Stephanum sanctum deponendum curavi. Et tertius qui prope me depositus est Habbibh est filius meus minor, qui mihi dilectissimus erat, qui annos xx natus in νόμος doctior erat quam ego, et Scripturas divinas memoria reddebat ; qui mecum Christi proclamationi credidit, et uno die sancto baptismo illuminati sumus, quem ab apostolis accepimus. Et, cum audiisset uxor mea Elemnā et filius meus maior, valde nobis irati sunt, et a societate nostra lite *facta* recesserunt ; et ad vicum matris suae profectus est, qui vocatur
- 25 Kēphar Šeqyā¹. Et, postquam e mundo exierunt, ibi sepulti sunt ; quoniam haud digni fuerunt qui nobiscum in hoc ipso sepulcro deponerentur ; quoniam Dei voluntas fuit ». Et post haec ego Lucianus * a somno meo surrexi, et Deo gratias egi ; et nocte * p. 97.
- reliqua eum oravi, et dixi : « Domine Deus saeculorum, si a misericordia tua haec visio mihi missa est, manda ut iterum et tertio mihi reveletur ». Et ieiunare incepti velut diebus statutis ac sanctis.²
- Et proxima praeparatione eadem hora noctis qua mihi apparuit, et eodem vestitu vir idem ad me venit, et dixit mihi : « Luciane, quare contempsisti neque Hierosolyma adscendisti, ad Iohannem
- 35 episcopum eius urbis, eique omnia quae tibi dixi narrasti ? » Ego autem respondi, et dixi ei : « Ignosce mihi, domine ; quoniam ob

¹ Sc. ' vicus irrigationis '. — ² Hic expl. fragm. syro-pal.

unam visionem Dei sacerdotem excitare, et populum porro tantum
turbare non poteram. Audiavi enim Scripturam divinam dicentem:
‘ In ore duorum et trium testium stabit omne verbum ’¹. Sed hoc
Dominum nostrum rogavi, ut, si ab eo haec visio ad me missa est,
mihi iterum et tertio repeteretur. Idcirco, domine, adventu tuo ⁵
iterato me laetificasti; si vero tertio repetes, melius facies ». Is
autem manu innuit, et voce dixit: « Tertio repetivimus, tertio
repetivimus »². Et, cum profectus esset ut per ostium exiret, rursus
reversus est et dixit mihi: « Presbyter, aliquid aliud tibi dicere
habeo ». Et ego dixi: « Loquere, domine ». Et is dixit mihi: « Quoniam ¹⁰
in mente tua dubitas, et dixisti: ‘ Si eos quaeram inveniamne eos,
sed quattuor eorum in uno loco depositos? Et quomodo ossa
Stephani sancti ab *ossibus* ceterorum discernere valebo? ’, non
ita sumus ut tu putas, sed unusquisque nostri propriam habet
thecam ». Et ego rursus dixi: « Quomodo, domine? » Et is dixit ¹⁵
* p. 98. mihi: « Animadvertite * et tibi ostendam ». Et manum suam ad
caelum porrexit; et tres calathos aureos mihi ostendit, et unum
argenteum; et calathorum aureorum duo rosis albis pleni erant,
et tertius aureus rosis rubris plenus erat; et calathus quartus
argenteus croco suaveolente plenus erat, et calathorum aureorum ²⁰
uni contiguus erat, et ut gemini videbantur, et reliquis altiores
erant. Calathum vero aureum qui rosis rubris plenus erat a dextra
ad orientem constituit, et qui rosis albis ad septentriones; et
ceteros duo porro geminos mihi ostendit supra septentrionalem
pendentes, et ab eo circa tres cubitos distantes. ²⁵

Et dixit mihi: « Videsne hos calathos? », et respondi, et dixi:
« Video, domine ». Et is dixit mihi: « Illi calathi de ossibus nostris
indicant, et de loco nostro. Et qui rosis rubris plenus est ipse est
calathus domini Stephani sancti; quoniam ipse solus e nobis
martyr fuit. Et qui contra *πρῶτον* tuum domini Nicodemi est; qui ³⁰
fuit in Christo confessor. Et duo qui in uno loco pendent sumus
ego et filius meus ». Ego autem rursus ausus sum, et dixi ei:
« Quare, mi domine, calathus unus argenteus croco plenus est? Et
quare alter rosis plenus est? » Et dixit mihi: « Calathus argenteus
filii mei est; quoniam corpore purus erat, et anima nitidus, ut ³⁵
argentum purum; et in templo Dei educatus est, et mulierem

¹ II Cor., XIII, 1. — ² Aliter verti non potest; gr. συγγνώμην; lat. A
‘acquiesce mihi’, B ‘ignosco’.

nunquam vidit, nisi matrem suam; et hac de causa croco plenus est cuius odor suavis ». * Et, post haec, rursus surrexi, et Deo * p. 99. gratias egi, qui ipse solus sapiens est; et rursus in ieiunio adsiduus fui dum completionem visionis tertiae exspecto. Et praeparatione
5 proxima, noctu eadem hora, vir idem Gamaliel admirabilis coram me stetit, dum mihi minatur atque irascitur: « Quare igitur neglexisti nec profectus es *et* episcopum certiore fecisti? Crede vero, nisi ibis eique dices, habere te id quod non vis tolerare ». Ego autem respondi, et dixi ei: « Mi domine, iam tibi dixi me Dominum
10 nostrum rogasse ut ter me adventu revelationis tuae dignum haberet. Nunc vero, quod me confirmasti, revelationem vestram proclamare iam non morabor ». Et, eo stante ac mihi minante, vidi quasi in urbem raptus sim, et Dei timenti episcopo omnia narraverim. Et in ipsa visione dixit mihi episcopus: « Si ita vidisti,
15 dilecte noster, et ita quoque tibi revelatum est, oportet me magnum bovem plaustrium inde sumere in cultum ac laborem ». Is vero dixit mihi: « Ita est. Quoniam urbi plaustro ministratur, et plaustro magno unus bos deficit, et nomen eius Stephanus, qui apud te est, oportet igitur urbem eum sumere; et tibi duo reliqui boves
20 et vitulus in cultum sufficiunt; et quod necessarium est in vico tuo praebebis ». Et, cum episcopus haec dixisset, vidi rursus in visione ipsum Gamaliel qui venerit, et me manibus meis prebenderit et in vicum meum adduxerit, et mihi diceret, « Si nos invenire vis, quaere nos in loco qui vocatur *locus* Beith-^{*}Gabhrāye¹, quod * p. 100.
25 interpretatur 'n'ql' ²gigantum ». Et, cum visio tertiā vicis mihi apparuisset, e somno meo experrectus sum, et de loco percontatus sum, et rogavi ³ quis esset, cum nemini visionem revelassem. Et profectus sum solus et inquisivi et vidi, et en! locus magnus et latus, et dives, et in medio eius erat tumulus quidam, in quo me
30 eos inventurum putabam.

Et, post haec, ad urbem adscendi, et a presbyteris rogavi ³ quomodo agere deberem. Ei vero mihi dixerunt: « Vides terrae motus et pluviae defectum continuo fieri; et visne *rem* de visione quae tibi revelata est celare? Ne igitur dicere tardaveris; quod

¹ Ms. 'Ebhṛāye (Hebraeorum)'; gr. Δελεγαβρα. — ² BEDJ. «NQ'L'»; lat. 'possessio' (vide not. ad text.); gr. Διαταλλα. — ³ **ال** saepius significat 'rogavit', quam significationem lexica ignorant; vide *P. Or.*, XVII, p. 39, n. 2.

ita misericordia toti creationi fiet ». Et tunc me duxerunt, et episcopo de me dixerunt. Is vero me vocavit, et ¹ dixit mihi an¹ haec ita essent. Ego autem visionem primam ei narraui, et secundam et dimidium tertiae, dum historiam bovis reservo et me aliquid ab eo auditurum exspecto. Is vero respondit, et dixit : 5
« Benedictus es, Domine Deus noster. Si ita vidisti, dilecte noster, et nostris diebus Deo de sanctis suis revelare placuit, oportet me Stephanum sanctum inde sumere, qui princeps est Christi diaconorum, athleta² iustitiae, qui dignus fuit qui regnum caeli aperte videret ». Et sic ego ei de fine visionis narraui, postquam id quod 10 futurum erat ut fieret ab eo didici, et, ut antea apparuit, ita etiam
* p. 101. vidi, auditu ³ quattuor *hominum* (?)⁴. Et ⁵ mihi descendere permisit⁵ et in loco illo fodere, et simul atque invenissem locum illum observare, et deinde ad eum per *hominem* quendam fidum nuntium litteris mittere. Itaque, postquam mandatum accepi, ad 15 vicum profectus sum, et praecones adscendere feci, ut omnes viri mane ad locum fodiendum convenirent. Eadem vero nocte dominus Gamaliel mihi apparuit et dixit mihi : « Presbyter, noli te fatigare et in tumulto illo fodere ; quoniam non ibi sumus ; tumultus enim in testimonium luctus positus est. Sed a septentrionibus vici, 20 iuxta viam, nos quaere ; et a tumulto cubitos quadringentos septuaginta quinque metire ». Necnon et monacho etiam alii simplici apparuit cui nomen Meltesi (?)⁶. Apparuit vero ei eadem nocte dominus Gamaliel ; et dixit ei : « Vade, dic presbytero Luciano : ‘ Noli te frustra in ipso tumulto fatigare ; quoniam non 25 sumus ibi ; sed vade ad septentriones vici ’ », et ostendit ei locum quem exiguitati meae etiam ostendit. Et ostendit nobis in eo duo lectos aureos humiles et unum altum ; et *lectus* altus duo viros continebat, unum senem et unum adolescentem. Strati vero erant ita. *Lectus* altus omnibus vestibibus lucidis stratus erat, quasi 30 ⁷ adfines (?) baptismi⁶ in eo iacerent ; et alter vestibibus lucidis regalibus ornabatur. Mature vero surreximus, et ad tumultum ire volebamus ; et monachus ille nos prohibuit eo quod dixit nobis : « Sic et sic mihi revelatum est ut tibi hodie dicam ». Ego autem,

¹ Sic textus. BEDJ. ‘ me rogavit an ’. — ² ἀθλητής. — ³ Vel ‘ quarto ’. Textus corruptus esse videtur. Nihil simile in gr. aut lat. stat. BEDJ. ‘ visione quarta ’. — ⁴ Syrus vocem ἐπέτρεψεν (commisit) male intellexisse videtur. — ⁵ Gr. Μετέθιος. — ⁶ Gr. νεοφωτιστών.

cum audissem, ¹visionem revera ab eo esse ¹cognovi. Et, quamvis
res ita se haberet, ad ipsum tumulum profecti sumus, et in eo
fodimus usque ad horam tertiam; et ^{*}columnam saxeam ibi ^{*}p. 102.
invenimus, et in ea inscriptionem hebraicam inscriptam. Et
5 virum adduximus qui linguam hebraicam legere sciebat; et dixit
nobis: « Ita hic scriptum est, ' Hic est ager luctus iustorum' ». Et sic
tumulum reliquimus et ad locum illum profecti sumus
ubi eadem nocte nobis apparuit ²; et fodimus, et omnia clare
invenimus, ut nobis ostendit. Inscriptionem etiam ibi invenimus
10 ita inscriptam: Keliel ³ Našoam ⁴ Gamaliel Habbibh; quod
interpretatur Keliel a lingua syriaca Stephanus, et Našoam Nico-
demus.

Eadem vero nocte fuit terraemotus magnus, ita ut ossa domini
Stephani saltaverint ac salierint; et odor suavissimus de theca
15 eius exibat, ita ut nos omnes ad somnum attraheret, et usque
ad decem milia passuum circa odor pervenerit. Sanatio autem et
curationes factae sunt illo die eis qui ibi adfuerunt. Et, cum ego
ad episcopum nuntium misissem, apud ossa sanctorum remansi.
Is autem, cum advenisset, in Domino nostro gavisus est; et
20 mandavit ut sanctum et illustrem dominum Stephanum Hieroso-
lyma portarent, eumque in Sion deponerent; et se martyrium
ubi inventus est, aliudque in urbe, ubi ossa sancti et Dei amici
requiescunt, aedificaturum promisit. Quamobrem vos rogo, omnes
qui auditis, me in precibus vestris sanctis atque acceptis ad Deum
25 recordamini, dum praeterea secundum vires vestras partem etiam
habetis et fratres adiuvatis, qui de martyrio sancti laborant, in
honorem ac gloriam Domini nostri, et requiem ossium sanctorum
ac verorum martyris primi ^{*} et illustris Mār Stephani et comitum ^{*}p. 103.
eius; qui congregati sunt in martyrio Kēphar Gamlā partem
30 habituri, ut fruges bonas habeant in Christo Iesu Domino nostro;
cui gloria et honor in saecula saeculorum.

CAPUT VIII FINITUM EST.

ITEM CAPUT IX DE DOCTORIBUS SYRIS INDICAT, ISAAC ET DĀDHĀ,
QUI DIEBUS ARCADII ET THEODOSII REGUM FIDELIUM FUERUNT.

35 Isaac doctor terrae Syrorum apparuit, qui erat de coenobio

¹ Gr. ὡς αληθῆς αὐτοῦ ἐστὶν ἡ δρασις. — ² Sic etiam gr. — ³ Sc. 'kēlil (corona)'. Nomina gr. litt. scr. esse videntur et in litt. syr. reversa. — ⁴ Sc 'nāṣeh 'am (victor populi)'; lat. A 'Nardam', B 'Nasoom' (v. l. 'Nasuam').

quodam quod *est* monasterium Occidentalium. Et hic studio suo et Romam adscendit, et ad alias urbes perveniebat. Et sunt ei libri lucro omnimodo pleni de sanctis Scripturis, post Ephraim et discipulos eius.

Et Dādhā item monachus erat probatus, de Sāmque vico 5 dicionis Amidae; et, propter captivitatem ac famem quae eius diebus in regione facta est, a populi principibus ad regem missus est, et magnifice receptus est. Et huic etiam, quod ¹ vidimus (?), sunt volumina trecenta plus minus de omnibus rebus *quae* a divinis Scripturis *extrahuntur*, et de sanctis, et mādhrāše ². 10

CAPUT IX QUOD DE DOCTORIBUS SYRIS ISAAC ET DĀDHĀ INDICAT FINITUM EST.

PRINCIPIUM INITII LIBRI II.

Post *Historiam* Ecclesiasticam ¹ Eusebii Caesariensis, et Socrates et Theodoretus in operibus quae deinceps fecerunt, usque ad annum 32um regni Theodosii minoris, gesta ac res quae passim 15
* p. 104. acciderunt, quae discere studuerunt e codicibus et epistulis * et ὑπομνημάτων, et sermone vivo quae perscrutati sunt, scripserunt, in commonitionem et lucrum prudentium, prout potuerunt. Ideoque exiguitas mea etiam in exercitationem fraternitatis, et commodum eorum qui doctrinam amant, et fidelium confirma- 20 lionem, et Domino ac Deo nostro Christo volente et adiuvante et verbum potestatis dante, consilio tuo, magister studiose, frater noster, et si ut cum eloquentia veritatem sine perturbatione ac reprehensione scribam precaberis, prout rogasti scribere incipiam. Dum enim quam maxime astrictē, ne opus producat 25 et lector lassus fiat, et auditor taedio adficiatur, ea quae ex ὑπομνημάτων et πεπραγμένων, vel ex epistulis scire potui refero, veritatem quae explorata est, dum huius libri II scribendi initium facio veritatem resurrectionis corporum diebus Theodosii regis septem adulescentium qui in spelunca *erant* in regione Ephesi, 30 ipsa etiam ὑπομνήματα quae syriace inventa sunt hic litteris mando, et in sanctorum memoriam et in Dei gloriam, qui omnia facere potest, et deinde capitulorum modo rapide, ne narratio earum rerum quae in πεπραγμένοις passim inventis semel separatim

¹ Vel 'quem' (de antiquiore auctore repetitum ?). — ² Commentaria metrica.
— ³ ἐκκλησιαστική.

scripta sunt longa sit, ea quae decem reliquis annis vitae Theodosii acciderunt in hoc libro ut ita dicam scribam, Constantinopoli de Eutyche archimandrita, et Flaviano summo sacerdote, et synodo xxxi episcoporum, et xxii archimandritarum qui καθάρειν ipsius
5 Eutychis fecerunt, qui congregati sunt; itemque de synodo secunda *Ephesi *habita*, quae de Flaviano facta est diebus Dioscori * p. 105. et Iuvenalis¹ et Domni, et cxxviii episcoporum cum eis; et deinde librum III incipiam.

Caput i quod de resurrectione a mortuis indicat septem pue-
10 rorum qui in monte Ἄνκλᾱs *erant* in regione Ephesi *sito*, qui diebus Decii regis impii in eo inclusi sunt, et post annos cxc diebus Theodosii regis filii Arcadii fidelis in signum mirabile et confirmationem resurrectionis a mortuis corporum hominum resuscitati sunt.

15 Caput ii καθάρειν exponit Eutychis archimandritae phantasiastae² qui erat in urbe regia; quae a Flaviano summo sacerdote urbis, et xxxi episcopis qui cum eo in urbe adfuerunt, et archimandritis xxii, qui eum gradu summoerunt, facta est.

Caput iii narratione rapida atque astricta de eis *rebus* docet
20 quae in synodo secunda Ephesi *habita* acciderunt, de Flaviano et Eutyche, qui ambo scripserunt et πεπραγμένα earum *rerum* quae acciderunt et libellos³ ad summos sacerdotes et ad Leonem qui Romae *erat* miserunt; et responsum scripsit eosque⁴ adhortatus est ut ea quae gesta erant coram sacerdotibus probarentur,
25 et vicariis suis quos de his *rebus* cum epistulis misit.

Caput iv ostendit qui fuerint summi sacerdotes post synodum primam Ephesi *habitam*, quae propter Nestorium congregata est diebus Theodosii * regis et Caelestini Romae, necnon Cyrilli * p. 106. Alexandriae, et Iohannis Antiochiae qui postremo advenit, et
30 Iuvenalis Hierosolymorum; quibuscum erant etiam episcopi cxciii, qui Nestorii καθάρειν fecerunt, et loco eius Maximum instituerunt; et post eum *fuit* Proclus; et, post eum, Flavianus; et deinde Anatolius.

Caput v⁵, epistula Procli viri fidelis ad Armenios, in qua est

¹ Ms. 'Ioviniani'. — ² φαντασιαστής. — ³ λιβελλοι. — ⁴ Ms. 'nosque'.
— ⁵ Ms. 'iv finitum est'.

explicatio verax et prudentibus utilis ; quae in hoc capite quinto *bonum* iudicavi ut infra litteris consignetur, in memoriam huius doctoris Procli summi sacerdotis et in exercitium fratrum.

CAPITA QUINQUE FINITA SUNT.

ITEM CAPUT I ὑπομνήματα SEPTEM MARTYRUM QUI RESUSCITATI 5
SUNT DOCET, [QUI] ¹ IN SPELUNCA MONTIS ĀNKLĀS, IN EPHESO REGIONE
SITI, INVENTI SUNT ².

Cum mille anni post Romam conditam completi essent, et
ἄγῳνες mille annorum in ea celebrati essent et bestiae multae
* p. 107. * in theatro ³ occisae essent diebus Philippi regis et filiorum eius, 10
qui tandem post annos septem regni sui a Decio occisus est qui
contra christianos persecutionem grandem fecit, cum Olympiade
257^a regnasset, Carthagine urbe Byzantium Thraces descendit, et
Ephesum urbem ; et ecclesiae regionis clausae sunt, et dissipati
fideles ; et sacerdotes fratresque timuerunt, et a conspectu eius 15
recesserunt. Cum vero Decius Ephesum intrasset, cor eius
sublevatum est, et aras in medio oppido aedificare incepit. Et,
cum in ipso paganismo vehemens esset, oppidi primoribus
mandavit, et populi idolis sacrificabant ; et corpora eorum
sanguine victimarum polluebat ; et coetus densi ab omni loco in 20
medio oppido Ephesi cottidie congregabantur ; et fumus nidoris
victimarum urbem obscurabat ; et vapor thuris incendii nidoris
a medio oppido adscendebat, et muros qui eos cingebant celabat.
In eadem igitur turba festali tristi, quae ibi in paganismo
congregata erat, dolor fuit fidelibus, et capita eorum demissa 25
sunt, dum ob persecutionis timorem vultus suos celant et inge-
munt. Et die 3° rex subito mandavit ut christiani comprehende-
rentur ; et Romanos ⁴ qui regis mandatum exsequebantur pagani

¹ In ms. excidit. — ² De Actis Septem Dormientium vide n. ad textum. Guidi praeter textum Dionysio adscriptum versiones alias orientales addidit, et unicuique versionem italicam adiunxit. Textus Dionysii dictus a Bedjan (*Acta Mart. et Sanct.*, I, 301) denuo editus est cum variationibus a Wright suppletis. Textus syr. alius e cod. Berol. Sachau 321, f. 179 v°, cum versione germanica ab Allgeier (*Oriens Christ.*, nova ser., VI, 2 (1916)) vulgatus est. Vide etiam bibliographiam. Textus gr. a M. Huber (*Beitrag zum Siebenschläferlegende*, 1904-5) editos nonnisi per excepta ab eodem (*Die Wanderlegende v. d. Siebenschläfern* ; Lipsiae, 1910) et a P. Peeters in *Anal. Boll.*, XLI, 369 (1923) data novi. — ³ θέατρον. — ⁴ Sc. 'milites'.

Iudaeique comitabantur, et fideles a latebris et recessibus trahendo extrudebant, eosque tractabant, et ad *locum* ubi coetus ad sacrificium cum rege congregati erant adducebant. Qui autem cruciatus ac mortes timebant, a veritate et celsitudine fidei
5 lapsi sunt, et coram omnibus sacrificare adnuerunt; et, cum fideles de his audirent, propter perditionem animae eorum dolore adfliciebantur. Qui autem constanter se gerebant, * et * p. 108.
in rupe veritatis quae non quatitur animose pro Christo stabant, ‘tela ardentia mali’¹ et cruciatus atque angores in
10 corporibus suis quasi in scutis tolerabant, et corpora eorum perdebantur, et quasi stercus in faciem terrae eiciebantur, et membra carnis eorum secabantur, et in turribus pinnisque murorum suspendebantur, et capita porro columnis ligneis in
15 portis urbis per *totum* circuitum adflegebantur; aves vero carni-vorae omnimodae super oppidum volitabant, cadavera et corporum viscera portantes ac comedentes; et moeror magnus super fideles extensus erat, et adflictio acerba menti prudentium infixa erat, et terror ac metus omnes opprimebat. Fuit enim haec
20 luctatio mirabilis, et ἀγῶν qui spectantibus terroris plenus erat, et certamen stupendum quo superi inferique obstupuerunt. Parietes aedificii querebantur propter facinus atrox quod intra eos fiebat; et tecta porro aedificiorum eiulabant cum ob vocem passionis quae infra se praevalebat se humiliare cogerentur. Plateae urbis ob christianos per eos distractos adflictae erant;
25 et lacrimae in oculis praevalebant, qui avium agmina super cadaveribus dilectorum suorum videbant; et muri urbis propter sanctorum corpora quae super eos iacta erant in eo fuerunt ut caderent. Et qui est moeror vel adflictio quae hac vehementior erat, cum fideles alius apud alium confugerent ut ab hominibus immiseri-
30 cordibus servarentur, patres liberos suos eiurarent, et liberi etiam * patres suos non confiterentur, amici autem ab amicis suis * p. 109.
discederent, et fides quae in Christo *est* in angustia haberetur, et illustres firmitate agnoscerentur, et fideles experimento constantiae sicut aurum in fornace, inter cruciatus diversos a persecu-
35 toribus *inflictos*, in hac tentatione probarentur? Haec autem sunt nomina puerorum qui effugerunt². Achillides autem et Diomedes

¹ Eph., vi, 16. — ² Haec clausula, quae sensum interrumpit, de marg. fortasse irrepsit, sed idem in 14641 legitur.

et Eugenius et Stephanus et Probatius et Sabbatius et Cyriacus, septem pueri periti filii primorum urbis, qui fide Filii Dei firmi erant et passionem crucis eius in corporibus suis portabant, cum haec cottidie viderent, ingemebant et passione *προσώπων* suorum contristabantur et nitor vultuum eorum obscuratus atque immu- 5 tatus est; et ante portam regis vigilia et ieiunio et oratione utebantur, [quoniam] ¹ milites [erant] ¹ et palatini, et inter oppidanos principes ac clari. Et tempestate sacrificiorum quae a rege et coetibus celebrabantur illi fideles tempus surripiebant et domum archivorum ² intrabant, et proni cadebant et capitibus 10 suis pulverem iniciebant et ingemebant cum oratione ad Deum, ut tempus malum praeteriret. Observaverunt autem sodales scholae ³ eorum, et tempestate sacrificiorum, ubi omnes coram

* p. 110. idolis apparebant, ingressi invenerunt eos in domo * solos, corporibus in pulvere prostratis, et vultibus ad solum demissis, et ob 15 fletum lacrimarum oculorum luto formato. Et studiose adpropinquaverunt eosque coram rege iniquo accusaverunt, et dicunt: « Auguste rex aeternae, pax maiestatis tuae etiam longinquos sacrificio deorum adpropinquare facit; et en! propinqui maiestatem tuam spernunt et mandatum tuum contemnunt, et te 20 decipiunt eo quod religionem christianorum furtim celebrant; et princeps eorum est Achillides e generibus *ὑπάρχων*, et sex socii eius filii principum clarorum, et milites huius oppidi». Tum rex infremuit, et misit eosque comprehenderunt, et coram eo adduxerunt, lacrimis eorum adhuc in oculis *permanentibus* et 25 crine capitis eorum pulvere consperso. Et dixit eis rex: « Quare inter sacrificia deorum quae eis offerebamus apud nos non commorati estis, nec vos cum principibus populoque oppidanorum vestrorum consociastis? Sed iam adpropinquate et dis sacrificia perficite ». Tunc Achillides respondit et dixit: « Est 30 Deus occultus cuius caelum et terra plena sunt, cui sacrificia confessionis nostrae secreta et aperta offerimus, et cuius essentiae tus laudis linguarum nostrarum facimus. Ergo tus fumi polluti nos coram idolis non offerimus, et nidore foedo qui coram daemonibus *offertur* spiritus nostros puros et corpora nostra non 35 inquinamus ». Et, cum rex interrogationum serie cum omnibus loqueretur, et confessionem professionis eorum didicisset, man-

¹ In ms. excidit; e 'DION.', 14644, et gr. addidi. — ² ἀρχή. — ³ σχολή.

davit et ζῶναι eorum sectae sunt ; et dixit : « Quoniam regno
deorum nostrorum discordes estis, en ! magnificentia militiae
maiestatis nostrae alieni eritis, donec * opportunitatem habebo et * p. 111.
interrogationibus verborum vestrorum coram me sagaciter proba-
5 bmini. Opportunitatem vero do vobis ut sapientes fiat et
vivatis ». Et eos a conspectu eius extruserunt, dum ' collaria '
ferrea eis iniciunt ². Et Decius rex ad alia oppida exiit, dicionem
suam visitaturus et ad urbem Ephesum reversurus. Et Achillides
eiusque socii opportunitatem habuerunt operis iustitiae perfici-
10 endi ; et argentum atque aurum de domo parentum suorum ceperunt,
et eleemosynas secreto et aperte fecerunt. Et inter se consue-
luerunt, et dicunt : « Nosmet a loco habitato oppidi separemus, et
ad montem eamus ; ibique coram Deo continuo appareamus cum
supplicatione absque perturbatione mundi, ut ubi rex revertetur
15 animose coram eo stemus, et quod Deo placitum est faciamus ». Et
hoc consilium septem perfecerunt ; et nummos argenti residuos
marsupio iniecerunt ac secum ceperunt, et ad speluncam adscen-
derunt quae in monte Ἀνκλᾶς est ; et ibi dies aliquot fuerunt
cum oratione et supplicatione pro salute vitae suae, et ceteris
20 fratribus suis fidelibus. Dionysium vero socium suum, qui
adulescens sapiens ac celer erat, sibi curatorem fecerunt. Et,
cum vestes suas σχῆματι mendici commutasset, argentum suum
secum sumebat et ad urbem descendebat, et de eis rebus quae in
palatio ³ regis fiebant discebat, et ex argento quod apud eum
25 erat pauperibus eleemosynas dabat, et panis alimentum emebat,
et ad socios suos adscendebat, eosque de rebus quae in urbe fiebant
certiores fecit. Et dies adfuit, et Decius rex Ephesum iterum
advenit, et πολιτομένους ⁴ sacrificare iussit ; et Achilliden et socios
eius, * de quibus sollicitus erat, perquirebat ; et omnibus fidelibus * p. 112.
30 qui in urbe remanserant fuit pavor, et a conspectu eius effugerunt.
Et Dionysius etiam, qui tunc adfuit, pavidus factus est et ab urbe
effugit ; et aliquantulum alimenti secum sumpsit, et ad socios
suos in speluncam rediit, eosque de regis ingressu certiores fecit,
et eos iussos esse ac quaesitos esse ut cum πολιτομένοις sacrifi-
35 carent. Et, cum audiissent, pavidus facti sunt, et precibus enixis,
quas Deo faciunt, adsidui erant. Et surrexit Dionysius, et aliquan-

¹ κολλάριον. — ² Gr. ἐπῆραν τὰ κλοιὰ τὰ σιδηρὰ ἐκ τῶν τραχήλων αὐτῶν. —

³ παλάτιον. — ⁴ Sic pro πολιτευομένους. Similiter infra.

tulum alimenti quod emerat et attulerat instruxit eisque apposuit ;
 et eis supplicabat ut alimentum sumerent et roborati ad
 pugnam tyranni accingerentur. Et vultus suos sustulerunt, atque
 una consederunt cum fletu et passione, et alimentum sumpserunt.
 Vesperis tempestate, dum inter se colloquuntur et sollicitudine 5
 atque aerumna opprimuntur, una sopiti sunt et obdormierunt.
 Et Deus cura sua et praescientia mortem subito placidam ac
 lenem mandavit, miraculi causa quod futurum erat ut post
 tempus revelaretur, in spem resurrectionis a mortuis, et in lucrum
 fidelium ; et una obierunt, et inscientes requieverunt, dum 10
 Christum confitentur, et argentum eorum apud eos repositum
manet et pariter humi iacent. Mane vero diei rex eos requisivit,
 et in palatio ¹ quaesiti sunt, et per totum oppidum, et non inventi.
 Et dixit rex primoribus suis : « Discessu horum septem adoles-
 centium multum ad afflictatus sum. Putaverunt enim maiestatem 15
 nostram eis iratam esse, propter transgressionis eorum prioris
 delictum. Et misericordia nostra delictum eorum qui transgre-
 diuntur et ad deos convertuntur non recordatur ». Responderunt
 * p. 113. primores, * et regi dixerunt : « Propter adulescentes contumaces,
 rex, noli contristari ; quoniam adhuc, ut audivimus, audacia 20
 qua prius utuntur ; et tempus invenerunt, et argentum atque
 aurum in plateis urbis distribuerunt, et ipsi delituerunt ; et ex
 illo tempore nobis non visi sunt. Et, si coram maiestate tua
 requiruntur, parentes eorum adprehendantur, eique nobis noti-
 tiam de eis praebeant ubi lateant ». Et, cum rex haec audisset, 25
 furore commotus est, et parentes eorum arcessivit eisque dixit :
 « Ubi sunt hi contumaces filii vestri, qui in maiestatem nostram
 contumacia usi sunt et mandatum nostrum contempserunt et
 deos contumelia adfecerunt ? Et, nisi eos adducetis, debetis pro
 audacia eorum mori ». Responderunt parentes eorum, et regi 30
 dicunt : « *Maiestatem* tuam timendam obsecramus, domine. Nos
 qui mandatum maiestatis tuae non contempsimus, et deorum
 timorem non reliquimus, quare pro contumacibus mortem
 incurremus, qui argentum aurumque nostrum praedati sunt ac
 distribuerunt ? Et en ! ut audivimus, in spelunca montis *Ānklās* 35
 latent, loco qui ab urbe nostra haud modicum distat. Et

¹ παλάτιον.

miratione utimur utrum vivant an mortui sint his diebus quibus nobis non visi sunt ». Tum rex cum intellexisset parentes eorum a conspectu suo dimisit ; et meditabatur quidnam fidelibus faceret. Et consilium iniit quasi a Deo motus esset oris speluncae
5 illius lapidibus obstruendi, in sepulturam corporum sacrorum ac sanctorum ; nec datum est ei corpora quae requieverant movere, quae a Deo praescientia eius conservabantur, ut ceterae humanitati nostrae resurrectionis praedicatores fierent. Et dixit rex : « De illis contumacibus mando ut, propterea quod mandata mea
10 contempserunt et deos contumelia adfecerunt, * gloriae maiestatis * p. 114. nostrae extranei fiant, neve amplius in mundo videantur, sed speluncae os lapidibus integris obstruatur, et vita eorum crucietur, et inter miseriam moriantur in carcere aeterno » ; cum putaret rex et oppidum universum hos pueros in carcere suo vivere.
15 Athenodorus vero et Rabhnos (?) ¹ regis eunuchi ², qui christiani erant, et ob regis timorem se celabant, inter se consuluerunt, et dicunt : « Confessionem horum fidelium fratrum nostrorum in tabulis plumbeis scribamus, et tabulae in theca aenea reponantur, et inter lapides in ore ipsius speluncae deposita sigilletur, ut casu
20 fortasse Deus ante adventum suum aliquid mandet eo quod spelunca aperiatur, et corpora horum sacrorum ob testimonium in tabulis *scriptum* honorentur ». Et, cum haec perfecissent, spelunca obstructa est. Mortuus est autem et rex Decius post annum unum et menses tres, cum filio suo apud Bêrutā ³ occisus ;
25 et regnavit post eum Gallus et Olusianus, ut chronicon refert ; et factum miraculi futuri usque ad annum 38um ipsius regni Theodosii regis ⁴ filii Arcadii ⁵, et Olympiadem 34^{am}, post annos centum nonaginta⁵ plus minus, productum ac conservatum est. Anno 38° regni Theodosii quaestio vitae mortuorum a disputato-
30 ribus et doctoribus sedulo agitabatur, cum hi a libris Origenis de corruptione corporis * dicerent elementa eius quando dissoluta * p. 115. essent cum ceteris *partibus* uniuscuiusque elementorum magnorum e quibus composita essent commixta esse, nec surgere *corpus* atque iterum ex eisdem elementis coniungi *ita* ut corpus
35 uniuscuiusque nostri in prototypo eius in resurrectione agnos-

¹ Gr. Βάρβος, Ουάρβος, Πουφίνος ; 'DION', 14641 'Warbos' ; MICH. 'Domnus' ; Cod. Berol. « 'RBXWS ». — ² Litt. 'fideles' ; gr. κουβικουλάριοι κ. πιστοί ; cf. III, iv. — ³ Sc. Abrytum. — ⁴ Ms. 'post A' ; cf. p. 73, l. 12. — ⁵ Ms. '20' ; cf. p. 73, l. 11.

catur, sed speciem solam spiritaliter, sicut mutationem in monte speciei Domini nostri Iesu Christi et Mosis et Eliae qui tribus discipulis apparuerunt, et alii verba sua et a propheta Ezechiele comprobarent ac confirmarent qui de vita mortuorum scripsit ¹, et a Resurrectione Christi Dei nostri, primogeniti e mortuis ², ⁵ qui corpus suum Thomae ostenderit idque tetigerit et dixerit : « Vide et cognosce me esse; et spiritus carnem et ossa non habet, ut vides et tangis me habere » ³, itemque ab apostolo qui de semine ad Corinthios scribat corrumpi in terra moriens, et ipsum vivere et surgere ⁴, itemque a scriptis Methodii episcopi Olympi ⁵, et Eustathii Antiochiae, et Epiphanii Cypri. Et dubitabat rex et conturbabatur verbis disputationis quae alia alia insequerantur. Et tum Deus misericors, qui non vult quenquam a via veritatis perire ⁶, mentibus aegri medicinam praebere quaesivit, et resurrectione dormientium qui ad hoc tempus, praescientia eius, ¹⁵ conservabantur vitae promissionem revelare, et lucem in filios ecclesiae coruscare *facere*, et in Theodosium regem consolationem. Et subito Deus in mentem Adolii ⁷ (?) illius νομῆς domini quae
* p. 116. speluncam continebat in qua confessores * obierant imposuit ut pecori suo septum ibi studiose aedificaret; et servi operarii 20
diem ac duo ibi laborabant, et lapides ex ore aliorum sepulcrorum revolvebant, et ex ore speluncae illius in aedificationem septi. Et nocte diei secundi, cum ostii speluncae os perruptum atque apertum esset, Deus vivificator dormientibus, qui in ea inclusi erant, septem adolescentibus, vitam inspiravit atque ²⁵
instillavit; et gaudio et nitore προσώπων suorum se erexerunt et consederunt, et sicut mane omnis diei alius alium salutabant, cum nota mortuorum in eis non appareret; vestes enim eorum in corporibus eorum ita erant ut quando obdormierunt amicti erant ⁸, et corpus et caro personae eorum nitida erat ac ³⁰
firma, [et] ⁹ quasi a vespere ad mane dormissent et experrecti essent putabant, et cura ac sollicitudo vespere in eis vigilabat, cum Decium regem de eis cogitare censebant. Et tristitia ac fletu alius alium intuiti sunt; et Dionysio curatori suo dixerunt ut de

¹ Ez., xxxvii, 12. — ² Col., i, 8. — ³ Luc., xxiv, 39. — ⁴ I Cor., xv, 36-38. — ⁵ Ms. 'Olympiae'; cf. p. 10, l. 9. — ⁶ Cf. II Petr., iii, 9. — ⁷ Ms. '(H)elladii'; gr. et cet. text. syrr. ut supra. — ⁸ Ita sensus; vide not. ad textum. — ⁹ In ms. excidit; e 'DION.' et 14641 addidi.

eis *rebus* quae in urbe heri accidissent eos certiores faceret ;
eisque rettulit. Et respondit Achillides, et dixit eis : « Fratres,
omnes coram βήματι Christi staturi sumus ; sed ne hominum
mortalium iudicium tremamus, neve fidem quae nobis est in
5 Filio Dei eiuremus ». Et curatori suo dixerunt : « Iam hora est
ut alimentum nobis in tempus debitum compares ; et ad urbem
vade in robore Domini nostri ; et simul de eis *rebus* quae a Decio
de nobis mandantur inquire, * et cito veni quod esurimus ; * p. 117.
quod parvum fuit alimentum quod nobis attulisti, nec nobis
10 vespere sufficit ». Et mane diei, dum subobscuro est, curator
spelunca exiit, et in manu sua argentum *erat* ab impressione
monetae ¹ ante ducentos annos *facta* ; et, cum lapides vidisset
depositos, miratus est, neque in animum induxit quid ei acci-
disset. Et de monte descendit et per invia iter faciebat, ne quis
15 eum agnosceret. Et, cum ad portam urbis pervenisset, oculos
sublevavit et vidit, et en ! signum crucis super ea infixum erat
et attonitus est ; et furtive respiciebat idque silenter intuebatur.
Et reputavit, et ad aliam portam circumiit ; et ita vidit et
obstupuit. Et totam urbem extrinsecus ambivit, et insigne
20 crucis portis eius impositum invenit ; et urbs in oculis eius
transformata erat, aedificiis diversis quae ei nunquam visa erant.
Et progrediebatur et mirabatur ; et mentem suam colligebat, et
corpus suum tangebat, dum dicit : « Fortasse somnium est ; quod
en ! heri insigne crucis secreto abscondebatur, et hodie ante
25 oculos hominum παρρησία apparet ». Et, cum per plateam
transiret, multos audiebat qui, cum inter se colloquerentur, in
nomine Christi iurabant ; et dicebat : « Quidnam est hoc ? Nescio.
Fortasse non est Ephesus quod en ! aedificiis suis et consuetu-
dinibus etiam transformata est ; et aliam urbem non cognovi nobis
30 propinquam. » Et virum quendam rogavit, et dixit ei : « Huic
urbi quomodo nomen *se habet* ? » Et dixit : « Ephesus ». Et
putavit aliquid sibi accidisse, et se mente errasse et desipuisse ;
et in animo habuit statim exire et sociis suis narrare. Et, dum
exire festinat, eis qui panem vendebant σχήματα mendici adpro-
35 pinquavit, et argentum extraxit, eisque dedit ; * idque contemplati * p. 118.
sunt, et viderunt monetam ¹ esse antiquam ; idque ab alio ad

¹ μονήτα.

aliud transtulerunt, dum susurrant et dicunt : « Hic vir ¹ thesaurum invenit, qui a multis annis absconditus erat ». Is vero eos de se susurrantes seque contemplantes intuebatur, et ob timorem suum contremiscebat ; putavit enim eos eum agnovisse et ad domum regis Decii eum adducere velle, quia vultui eius 5 etiam adpropinquabant eumque intuebantur. Et tremefactus dixit eis : « Argentum vobis datum est nec panem quaero accipere ». Et manus ei iniecerunt eumque adprehenderunt, et eum rogarunt : « Unde es ? Thesaurus enim regum priscorum a te inventus est. Sed ostende nobis et tibi participes simus ; et de te 10 celabimus, ita ut te in iudicium mortis non tradamus ». Is vero anima sua obstupuit, et dixit : « Et id etiam quod non timebam mihi in terrorem additum est ». Dicunt ei illi homines : « Intellege thesaurum non absconditum remansurum, o adolescens ». Et conturbatus est, nec scivit quid eis diceret. Et pallium eius 15 prehenderunt, et cervicem eius circumiecerunt. Et, dum eum trahunt, fama per oppidum cucurrit : « Quidam hic captus est qui thesaurum invenit ». Et multitudines se effuderunt, et ad eum venerunt ; et vultum eius intuebantur, et dicunt : « Hic adolescens extraneus est, neque a nobis unquam visus est ». Et 20 is putabat se parentes et cognationem ² in urbe habere, et velut insanus hunc et illum intuebatur, dum sibi fingit se familiarium suorum aliquem visurum et non est. Et fama ad episcopum divulgata est et ἀνθύπατον, qui casu apud eum fuit secundum voluntatem Dei qui eos convenire fecit, ut thesaurus vitae 25 mortuorum ceteris populis per eos revelaretur ; et mandaverunt ^{p. 119.} ambo ut * adolescentem illum et argentum caute adducerent. Et, dum eum ducunt, huc et illuc spectabat, eumque ut insanum irridebant. Is vero censuit eos eum ad regem Decium perducere. Et, cum ad ecclesiam pervenisset, ¹ summus sacerdos et ἀνθύπατος 30 argentum de manu eius ceperunt, idque mirati sunt ³ ; et dixerunt ei : « Ubi est thesaurus unde argentum manibus tuis tenes ? » Et dixit adolescens : « Thesaurum nunquam inveni, ut vos de me putatis, sed a nummis huius oppidi est argentum ; et quid menti meae acciderit nescio ». Et dixit ἀνθύπατος : « Unde es et 35

¹ MICH. (qui hunc locum e Zach. citat) 'puer'. — ² γένος. — ³ MICH. 'stupor eum occupavit, et factus est ut surdus. Oravit vero et summus sacerdos' (sic).

cuius filius ? Et quis te cognovit ? Veniat testificetur de te ». Et dixit [« De Epheso sum » ; et dixit] ¹ nomen parentum suorum ; nec quisquam eos cognoverat neque eum. Et dicit ἀνθύπατος : « Mendax es, nec veritas tibi inest ». Is autem stabat caputque
5 demittebat, et tacebat. Et dicunt, « Insanus est ». Alii autem dicebant « Ipse se pueriliter gerit ut ab ἀνάρχης evadat ». Et dixit ἀνθύπατος : « Quomodo te aestimabimus, insane ? Aut quomodo tibi credemus ? quod en ! impressio et moneta ² et inscriptio quae in argento *est* ducentos annos excedit, a tempore
10 Decii regis, nec monetae ² temporum nostrorum quae accipitur ac datur similis est. Et vis tu adulescens nos senes sapientesque Ephesi decipere ? Ergo mando ut vinculis tradaris, donec confiteberis ubi sit thesaurus quem invenisti. » Tum Dionysius pronus cecidit, et dixit : « Unum quod vos rogo dicite mihi, et
15 omne quod in corde meo *est* vobis revelabo. Decius rex qui in hac urbe erat ubi est ? » Et dixit ei episcopus : « Non est hodie rex in terra cui nomen Decius, nisi * unus qui ante * p. 120. ducentos annos plus minus mortuus est ». Et pronus iacens dixit : « Ergo, domine, me vertigines tenent, et sermo meus a
20 nullo homine credetur. Surgite, mecum venite, et socios meos vobis ostendam qui in spelunca *sunt* montis Ἀνκλᾶς ; et ab eis discetis nos a tempore Decii regis qui huc ingressus est iam *multos* dies ibi fuisse. An vero haec urbs Ephesus sit nescio ». Et percepit episcopus novam esse revelationem quam Deus in
25 mundo ostendisset ; et cum ἀνθυπάτω et nobilibus et primoribus oppidi et multitudine festinavit, et iumentis insederunt, et cum adulescente ad speluncam pervenerunt. Et, dum per ostium ingrediuntur, a parte meridiana eius thecam aeneam sigillatam invenerunt, eamque aperuit et tabulas ex ea extraxit, et legit :
30 « A conspectu Decii regis persecutoris hi adulescentes fugerunt, et in hac spelunca inclusi sunt, Achillides, Dionysius, Eugenius, Stephanus, Probatius, Sabbatius, Cyriacus ». Et, cum scripturas legissent, mirati sunt, et Deum laudaverunt et alta voce *ei* gratias egerunt. Et ingressi invenerunt illos confessores nitore sedentes,
35 et πρόσωπα eorum luci similia, et ceciderunt eosque humi adoraverunt ; et didicerunt etiam a sermone eorum vivo de

¹ In ms. excidit ; e MICH. addidi. — ² μονήτα.

omnibus *rebus* quae acciderant. Et continuo litterae ad regem missae sunt quae haec omnia quae supra scripta sunt ordine indicabant. Et studio commotus est dum Deum laudat ipse et summi sacerdotes et primores, et cito Ephesum pervenerunt, et urbs ei obviam exiit, et *χώρας* episcopus et primores, et ad 5 speluncam venerunt; et confessores obviam regi alacriter prodierunt et * eo valde gavisī sunt. Et rex intravit, et pronus ante pedes eorum cecidit, eosque amplexus est, et in cervicibus eorum flevit, et coram eis humi consedit; eosque intuebatur, et loquebatur et Deum laudabat et dicebat: « Faciem vestram intueor 10 ut regem Christum, ubi Lazarum vocavit et sepulcro exiit. Et mente mea iam audio ac video adventum gloriae eius, cum mortui ei obviam sepulcris exhibunt, ut nictus oculi, cornu quod per archangelum de caelo sonabit ¹ absque mora ». Et dixit Achillides regi: « Ergo in pace permane hac ipsa perfectione 15 fidei tuae; et Christus Iesus Filius Dei maiestatem tuam a perturbationibus mali custodiet. Verumtamen noveris propter te Dominum nostrum nos a pulvere excitasse ante diem magnum resurrectionis, nos qui ut infans *eramus* qui in ventre matris sui quiescit, neque honorem aut contumeliam sentit, aut vivos aut 20 mortuos. Ita nos etiam silebamus et quiescebamus ut dormientes vita carentes ». Et postquam haec dixit, rege ac nobilibus eos intuentibus, sopiti sunt omnes et obdormierunt, et capita sua pulvere fulserunt, et spiritum suum tradiderunt, mandato Dei. Et rex super eos cum fletu stetit, et vestitum suum regium super 25 eos stravit, et septem thecas aureas corporibus eorum fieri iussit. Et eadem nocte ei in somnio apparuerunt eique dixerunt: « E pulvere corpora nostra resuscitata sunt, neque e magnificentia auri. Igitur in eodem loco super pulvere nos relinque in spelunca; quoniam Deus nos iterum ab eo suscitabit ». Tum rex mandavit, 30

* p. 122. et tesseras aureas ibi infra eos fecit, * eosque ibi reliquit, ad hunc diem, templo magno super ipsam speluncam in honorem aedificato, et domo in qua preces et officium super corpora eorum fierent. Et in concilio episcoporum factum est festum magnum in memoriam eorum, et eleemosyna magna pauperibus 35 regionis a rege data est; et sacerdotes qui vincti erant liberati

¹ I Cor., xv, 22.

sunt, et alii propter causam transgressionis. Et cum gaudio regem Constantinopolim comitati sunt, dum Deum laudant *eique* benedicunt. Amen et amen !

CAPUT II DE HAERESI EUTYCHIS PRESBYTERI ET καθαρίσεως eius.

- 5 Eutyches presbyter quidam et archimandrita ex eis qui Constantinopoli habitabant inclusus diebus Theodosii regis ¹, hic visitabatur cum quasi propter verecundiam et Dei timorem multi qui in ipsa urbe aderant ad eum convenirent, et praesertim milites ² palatii ³ doctrinae amantes ; quoniam illo tempore
10 Nestorius qui expulsus erat ob foeditatem doctrinae iuste vituperabatur ; qui de incorporatione Dei Verbi sordide opinabatur ac docebat, et duas naturas post unionem separatim intellegebat in Christo Deo nostro, et prioritatem infantis qui in Virgine conceptus ac formatus est opinabatur, et hunc Iesum et Christum
15 vocabat, et Deum Verbum postea in eum supervenisse putabat, propemodum ut Paulus Samosatensis, et ut doctrina Diodori et adsecularum eius, cui studebat ac consentiebat et *quam* diligebat ; semper Virginem autem sanctam Mariam statim Deiparam vocare recusabat, ut doctores veri qui ante eum *erant*, Athanasius et
20 Gregorius, et Basilius et Iulius ⁴ et ceteri, sed et eos reprehendebat, ut epistula testificatur quam ab Oasi ad clericos et cives scripsit ⁵. Ideoque, cum multi doctrina eius offensi essent, et synodus etiam Ephesi congregata esset cxciii centum nonaginta trium ⁶ episcoporum, et doctrinam eius scrutata esset, eumque
25 secundum ordinem canonum ecclesiae ter vocasset ut defensionem faceret et interpretationes suas reprehenderet, et Iesum Deum Verbum qui incarnatus est unam hypostasin ac naturam sicut doctores sanctae ecclesiae probate docent confiteretur, et noluisset, ut Socrates etiam haec breviter de eo scribit ⁶, πεπραγμένα autem
30 fuse, et ob hanc causam καθαρίσεις eius facta esset diebus Caelestini et Cyrilli et Iuvenalis priusquam adveniret Iohannes Antiochiae et episcopi qui cum eo *erant* qui cunctati sunt, tempore nimirum fere quod praesens erat, cum Eutyches unam naturam in Christo confirmare vellet, veritatem corporis a Virgine *orti*, quod Deus

¹ Ita clausula incompleta relicta est. — ² Sensu civili. — ³ καλάντων. —

⁴ Cf. Rev. de l'Or. chr., XV, 275. — ⁵ Ita num. in textu iteratus est. — ⁶ SOCR., VII, xxxiv.

Verbum in ea et ab ea adsumpsit, repudiabat, et colloquio suo cum eis qui ad eum commeabant hic Eutyches dogma¹ haud accuratum adfirmabat, cum haud exercitatus esset, sed ut aera² qui venti vi corpus induat et imber vel nix fiat, vel ut aquam quae aere³ sicco glacies fiat multos docebat [fuisse]⁴. 5 Et, cum fama doctrinae eius foedae pervulgata esset, ab Eusebio
* p. 124. episcopo Dorylaei qui * in urbe adfuit investigata est, et Flavianum summum sacerdotem de ea certiore fecit et scriptum ei dedit. Et ab episcopis xxxi qui ibi adfuerunt, et archinandritis xxii ter vocatus est ut veniret et de opinionibus suis defensionem 10 faceret, easque retractaret, et scriptum verae confessionis daret. Et primo quidem noluit, dum modo dicit se regula obstrictum esse ut in inclusione in saeculum sit, et rursus se aegrotare et tussi dolere, et senem esse, cum militum palatii⁵ familiarium suorum auxilio consideret. Et rex de his *rebus* didicit. Postremo 15 autem, cum decretum esset ut καθαίρεσις eius fieret, coactus est et ad concilium episcoporum pervenit; et voluntatis suae perfectione *opinionēs* suas non retractavit, sed dicere solebat: « Ut duas naturas in Christo docetis, ita dico ». Et en! haec omnia diserte apud πεπραγμένα eius synodi fuso sermone ordine scripta 20 sunt. Et ut nos sermonem non producamus, sed paucis *verbis* multa comprehendamus, ut dixit sapiens⁶, ea iterum separatim narrare eaque hic scribere supersedemus. Facta est ergo καθαίρεσις eius. Et inquisitiones contra eum *factae*, et διαλαλιάι, et praesertim in eis *rebus* quae [ab]⁶ Eusebio Dorylaei cum eo dicebantur, 25 duas naturas post unionem diserte docebant, paene ut in Nestorii doctrina; et διαλαλιά Flaviani eadem opinabatur. Et, cum Eutyches Flavianum et Eusebium et socios eorum qui eum gradu
* p. 125. summo verunt declinasset, libellos⁷ * Romam misit, ad Leonem summum sacerdotem eius urbis, dum obsecrat ut de eo gesta 30 in alia synodo explorentur, [et]⁶ responsum accepit. Et, cum Flavianus et socii eius audissent, ipsi quoque scripserunt, et πεπραγμένα de Eutychē ad Leonem miserunt; et *is* fecit epistolam ad Flavianum quae vocatur Tomus, in qua sunt capita multa quae a doctoribus dogmaticis⁸ vituperantur, quae illo tempore 35

¹ δόγμα. — ² ἀήρ. — ³ In ms. excidit; e MICH. addidi. — ⁴ παλάτιον. —

⁵ SIR., xxxv, 8. In textu syr. a Lagarde edito non invenitur. — ⁶ In ms.

excidit. — ⁷ λίβελλοι. — ⁸ δογματικοί.

a Dioscoro *eisque* qui cum eo *erant* reprehensa sunt, et rursus a Timotheo magno eius successore, et operibus multis aliorum, quae hic rursus citare et scribere praetermittimus.

CAPUT III BREVITER DE SYNODO SECUNDA EPHESI *HABITA* INDICAT,

5 PROPTER FLAVIANUM SUMMUM SACERDOTEM ET EUTYCHEM MONACHUM.

Congregata est ergo synodus propter Flavianum et Eutychem secunda Ephesi, praesentibus eis qui vicarii Leonis cum epistula eius missi sunt; et ad eam convenerunt CLXXXVIII episcopi, quorum principes, duces eorum, sunt Dioscorus Alexandriae, et
10 Iuvenalis Hierosolymorum, et Domnus Antiochae; et πεπραγμένα de Eutyche quae Constantinopoli *facta sunt* explorata sunt, et relegatus est Flavianus et Eusebius. Et clamor ab episcopis ibi *collectis* factus est, et anathematizaverunt quicumque dicat duas naturas in Christo post unionem. Et facta est porro ibi quaestio
15 de eis *rebus* quas scripsit Theodoretus * Cyrri in reprehensionem * p. 126. duodecim κεφαλαίων quae fecit Cyrillus contra Nestorium, qui antea eiectus est, et de epistula Hīb̄hā Edessae, quam ad Māri Persam scripsit de Cyrillo et propter Nestorium, et de eis *rebus* quas in interpretationibus suis de Iesu Christo et Maria dixit, ut
20 eius ipsius diaconi accusatores eius testificati sunt. Et Iohannes *urbis* Geyos¹ etiam et socii eius et alii gradu summoti sunt. Eutyches vero archimandrita receptus est quoniam Ephesi libellos² paenitentiae synodo ibi *habita*e fecit, et fidem veram confessus est. Fecit autem synodus Constantinopoli pro Flaviano Anatolium
25 et dissoluta est.

CAPUT IV QUOD κατάστασιν SUMMORUM SACERDOTUM INDICAT A SYNODO PRIMA EPHESI *HABITA* DONEC THEODOSIUS REX MORTUUS EST DIEBUS VALENTINI, EIQUE SUCCESSIT MARCIANUS, QUI SYNODUM CHALCEDONIS BITHYNIAE CONGREGAVIT ANNO 764 ALEXANDRI GRAE-

30 CORUM.

Quoniam vero κατάστασιν summorum sacerdotum a synodo prima Ephesi *habita* donec Theodosius mortuus est operi nostro consentaneum est narrare, sunt hi. Romae, post Caelestinum, factus est Leo annos XXI et dies insuper XLIII. Et Alexandriae,

¹ Sc. Aegearum; vide n. ad IX, XXI. — ² λίβελλοι.

post Cyrillum, Dioscorus annos VIII et menses III. Et Constantinopoli Maximus annos II et menses II; et, post eum, Proclus, annos II et menses II; et, post eum, Flavianus annos VI; et, post eum, Anatolius, annos VIII. Antiochiae, post Iohannem, Domnus; et, post eum, Maximus. Et Hierosolymis, Iuvenalis, annos XXXVI, 5
* p. 127. * qui idem tribus synodis adfuit; quoniam tempus annorum eius productum est.

CAPUT V IN QUO EST EPISTULA PROCLI SUMMI SACERDOTIS IPSIUS
CONSTANTINOPOLIS AD ARMENIOS, [QUAE] ¹ PRAESTANTISSIMA EST ET
VIRI FIDEM INDICAT. ET IN MEMORIAM [EIUS] ¹ EAM HIC EXSCRIPSIMUS 10
IN UTILITATEM FRATRUM NOSTRORUM FIDELIUM ².

Epistula Procli.

Mysterium fidei verae, dilecti mei, dilectio est et confessio
pura dubitationis expers Trinitatis aequalis quae non dividitur
neque additamentum accipit, et mens firma quae fide sua 15
ergo Deum nullo pacto variatur, fide quam non in tabulis
lapideis ut in typo ³ tenemus, sed in tabulis cordium nostrorum
quasi mysterio portamus, tabulis quae cruci adfixae sunt, et
aspersione sanguinis Dei exscriptae. Nec credere tantum nos
oportet, sed etiam virtutes currendo insequi, et mores fide 20
dignos. Virtus enim omnibus eligenda est, praesertim eis quorum
animae pulcritudo vita odibili libidinum haud corrupta est.
Species enim virtutis multae sunt. Etiam pagani enim errore
suffocati et intellectu gubernatore spoliati de virtute scripserunt,
* p. 128. sed in *eis rebus* quas doctrina sua scripserunt * naturam appa- 25
rentem ac continenter fluentem solam tetigerunt; a perceptione
autem vera et a virtute recta aut temporis spatio oculis
hebetes facti sunt aut errore caecati ⁵. Dicunt enim illi doctrina
sua quattuor esse virtutis species, hoc est, iustitiam et temperan-
tiam et sapientiam et fortitudinem; quae, etsi pulcra esse 30
videntur, infra tamen gradiuntur, et in terra sunt. Dicunt enim

¹ In ms. excidit. — ² Haec ep. graece in *P. Gr.*, LXV, 856, et latine in *P. Lat.*, LXVII, 409, legi potest. Textus syr. eiusdem vers. in Add. 14557, f. 161 v°, unde a Bedjan (*Le livre d'Héraclide*, p. 596; Parisiis, 1910) editus est, et alius vers. in Add. 12156, f. 63 r°, exstat. Usque ad 'dignos' (l. 21) noster textus cum his nihil commune habet, et inde ad 'caecati' (l. 28) valde ab eis discrepat. — ³ τύπος. — ⁴ II Cor., III, 3. — ⁵ Sic clausula in syr. constructa est.

fortitudinem certamen esse cum natura dura, et temperantiam
victoriam de passionibus, et sapientiam regimen illustre urbium,
et iustitiam divisionem rectam. Mundum quasi νόμος ordinaverunt
et constituerunt, et iniuriam ab utraque parte cohibuerunt. Quod
5 vero hoc visibili praestantius et. altius est non intellexerunt, nec
describere etiam potuerunt; sed caecitate mentis suae ipsi
virtutem constrinxerunt, eamque in hoc quod videtur tantum
incluserunt. Christiani¹ vero quorum oculi cordium fide eorum
illuminati sunt, quorum magister ac doctor est beatus Paulus,
10 virtutem dixerunt esse id quod ad Deum elevet, et quae in terra
sunt ordinatim regat. Hic igitur ipse in omnibus *rebus* beatus
Paulus multas aestimavit esse virtutis species², de tribus autem
illis praecipue proclamavit, quae sunt fides et spes et dilectio³.
Fides enim id quod natura humana altius est hominibus dat,
15 * eumque qui corporis natura passionibus abundante adhuc * p. 129.
indutus est spiritalibus commiscet. Eius enim quod angeli et
potestates spiritales propter magnitudinem eius nescierunt fides
scientiam dedit hominibus, qui humi ambulant, et in pulvere
volutantur, et regni throno⁴ eos adpropinquare facit, eosque de
20 illa natura quae initio ac fine caret, et radio e se *emisso* tene-
brarum caliginem anima expellit, et, postquam cunctam obscuri-
tatem ac densitatem de corde abstersit, tunc id quod invisibilitate
sua comprehenditur, itemque incomprehensibilitate sua videtur
perspicue videndum praebet certiores facit. Spes vero non ut
25 in somnio, potest aliquis dicere, sed fortiter ex hoc tempore quae
futura sunt ostendit, et quod futurum est sine dubio in mente
confirmat quasi videretur, et, ut dicere licet, quod aliquis
expectat ante oculos eius depingit. Spes enim omni impedimento
altior est, et quod expectatur ei qui id expectat sine obstaculo
30 adpropinquare facit. Dilectio autem omnium mysteriorum nostro-
rum principium est. Ipsa enim Deo Verbo suasit ut, dum semper
in terra est, et omnibus propinquus est et cum omnibus est,
eoque et caelum etiam et terra plena sunt, incorporaretur et per
corpus veniret; et, dum Deus est, homo etiam factus est. *Quod*
35 suum *est* propter se conservavit, et nobis similis propter nos
factus est. ⁵ Ambae igitur altera alteri congruunt; fides enim

¹ Gr. lat. et 12156 om. — ² Gal., v, 22, 23. — ³ I Cor., xiii, 13. —

⁴ θρόνος. — ⁵ Cet. textus om.

dilectionis speculum est, et dilectio etiam fidei perfectio est. Credimus igitur Deum Verbum sine mutatione incorporatum esse, et iuste credimus. Hoc enim salutis nostrae fundamentum est¹; nec

- * p. 130. natura eius * mutationem accipit neque in Trinitate additamentum facit. ¹ Etenim ita etiam credimus. ² Omnis igitur christianus qui fide et spe et dilectione non dives est, non est id quod nominatur, sed, etsi videatur corpus suum subiecisse et animae suae passionibus liberatus esse, coronam victoriae non meretur; quoniam σχῆμα visibile virtutis conservavit, victorum autem coronatori non adpropinquavit, qui fide et spe et dilectione pro virtute fortiter luctati sunt. Fides igitur secundum id quod diximus omnium *verum* bonarum principium est. Sine fraude igitur conservetur, neve eam falsitate cogitationum humanarum inquinemus, neve vocibus turbantibus confundamus, neve etiam interpretatione eorum qui sapientes esse videntur; ³ quoniam fides non interpretatur — fides mysterium est. ² Maneat igitur intra terminum evangelii apostolorum, neve quis interpretatione sua cum fide luctari audeat quā salvatus est, quamque per litteras linguae suae in baptismo confessus est. Fidei enim altitudo omnem impetum et impudentiam et audaciam repellit, non solum hominum, sed etiam omnem naturam spiritalem. Et beatus Paulus testificatur eo quod clamat: « Si nos aut angelus de caelo vobis praedicabit praeter quod recepistis anathema sit » ³. Ministrandi enim causa statutus est angelus, non doctrinae proclamandae; et ei qui in eo quod mandatum est non perstat, sed id quod natura eius altius est tentat poenam adfert; sed, etsi naturae suae altitudinem ostendat, proclamationis eius novitas ne accipiatur. Quod igitur accepimus sine dormitione custodiamus,
- * p. 131. et * fidei nostrae luce oculus animae nostrae semper apertus sit. Quid enim nisi hoc de Scriptura divina accepimus, Deum verbo suo mundum e nihilo creasse, et creaturam quae non esset ad essentiam produxisse, et ¹ imagine sua ac similitudine hominem fecisse, eumque ⁴ naturae νόμῳ honorasse, et libertati porro mandatum dedisse, eique utilitatem eius ostendisse ut electione boni malum fugeret; et inclinationem hominis ad malum

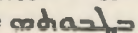
¹ Gr. add. ἀλλὰ κ. ἀγαπῶμεν τὸν δι' ἡμᾶς τὴν τοῦ δούλου μορφὴν λαβόντα; ita lat. et syrr. — ² Cet. om. — ³ Gal., 1, 8. — ⁴ Gr. τὸ λογικὸν ζῶον; ita lat. et 12156; 14557 'hominem'.

voluntate *effectam* inobedientem Paradiso expulisse ; necnon per patres et patriarchas et per νόμους et iudices et prophetas Opificem nostrum naturam nostram instruxisse ut peccato abstineret, et bonum curaret et exerceret ; postremo autem, cum
5 peccatum voluntate nostra in nos regnasset, quoniam νόμος naturae corruptus esset, et νόμος scriptus contemptus esset, et prophetae ut homines de actibus monuissent, sed corporis nostri humanitatem e profunditate malorum non sustulissent, ipsum Deum Verbum, qui sine initio ac sine fine sit, et incomprehen-
10 sibilis, et invisibilis, et omnipotens, Deum Verbum venisse et incorporatum esse — valebat enim quod voluit fieri ? Incorporatus est igitur 'Deus Verbum, qui unus *est* e Trinitate '. Incorporatus est autem quod voluit ; et e Virgine natus est quod se revera hominem factum esse ubique ostendere voluit. Non enim dixit
15 evangelista eum hominem perfectum intrasse, sed de naturae initio dixit eum carnem factum esse ², et ad nativitatis principium recurrisset. Quemadmodum enim homo qui naturaliter nascitur * perfectione actionis completus non statim procedit, sed ipsum * p. 132. semen naturae primo corpus fit, et postea gradatim post multum
20 tempus vim passionum adsumit, et totius actionis, ita Deus Verbum ad ipsum initium ac radicem nativitatis recurrit. Deus igitur Verbum homo perfectus factus est, ea ratione ut naturam immutabilem miraculo quod effecit, quod in cor nunquam adscendit, non imminuerit. Sed haec fide discimus, neque
25 inquisitione comprehendimus. Et homo factus totum genus ³ hominum corpore suo salvum fecit, et peccati debitum persolvit, eo quod ut homo pro omnibus mortuus est ; eum autem qui malum mortis dominium tenebat, qui est Satan ⁴, ut Deus mali osor destruxit. Νόμου vero 'possibilitatem ostendit ⁵ eo quod
30 omnem iustitiam complevit ⁶, et naturae nostrae pulcritudinem eius pristinam dedit, et eo quod homo factus est naturam terra *ortam* honoravit, 'seque eius formatorem esse ostendit ⁷. Unus igitur est Filius. Trinitatem enim quae in una essentia *est* adoramus, et quartum in hunc numerum non introducimus ; sed
35 unus est Filius qui a Patre suo genitus est, sine initio 'et sine

¹ Cet. om. — ² Ioh., I, 14. — ³ γένος. — ⁴ Hebr., II, 14. — ⁵ Lat. 'quod erat impossibile fecit esse possibile' (Rom., VIII, 3). — ⁶ MATTH., III, 15. — ⁷ 14557 'cuius formator est'. Cet. similem sensum dant.

fine ¹, per quem saecula facta esse ² credimus, qui ex illa radice est, qui sine fluxu e Patre suo emicuit ³, Deus ⁴ Verbum qui sine discessu a Patre procedit, et manet ut est; etenim, et[si] ⁵ 'homo factus est et ⁶ in terra visus ⁷, tamen ab eo qui eum genuit non discessit. Voluit igitur Deus Verbum eum quem 5 formavit salvum facere et in utero habitavit, qui universae naturae porta communis est, eumque salvum fecit; [et habitatione sua] ⁸ utero benedixit ⁹, et exitu suo eum sigillavit, suaeque supra naturam nativitate de se ipso ostendit se supra rationem incorporatum esse. 'In superis enim et in inferis qui sciunt quomodo 10 incorporatus sit non sunt. ' Non igitur alius est Christus et alius Deus Verbum — absit! Natura enim divina duo filios necit. Unicus igitur ab uno genitus est; ubi enim parentum coitus non est, ibi dualitas naturarum non invenitur. « In nomine Iesu Christi omne genu flectetur, quod in caelo *est* et in terra et sub 15 terra » ⁶. Si enim Christus alius est, neque ipse est Deus Verbum, Christum hominem simplicem esse ἀνάρχῃ *est*; et quomodo natura sublimis caelestium genu flectunt ⁷ et nomen eius adorant ⁸, 'nisi Deus est de Deo ⁹? aut quomodo prophetarum voces accipiemus clamantes, « Deus in terra visus est et cum hominibus 20 conversatus est » ⁹? De incorporatione enim eius dixit eum visum esse, et eum conversatum esse de conversatione eius cum hominibus 'fine saeculorum ¹⁰ indicavit, qua ipsa 'is qui magnitudine sua excelsus est ¹¹ omnipotentiam suam ostendit, et, ut omnitenens 'cui omnia facilia *sunt* ⁸, id quod est propter se 25 mansit, et quod voluit propter nos factus est. Si quibus vero causa offensae fiunt panni, et reclinatio in praesepio, et corporis augmentum, et dormitio in nave, et lassitudo in itinere, et fames quae interdum fuit, et quaecunque ei qui revera homo factus est acciderunt, sciant se *utpote* contra passionem eius discordes 30 dispensationem negare; quando autem dispensationem negaverint, incorporationem non credere; quando autem incorporationem non

* p. 134. crediderint, ⁹ vitam suam perdidisse. Si enim ¹ a fundatione mundi

¹ Cet. om. — ² Hebr., 1, 2. — ³ Ibid., 3. — ⁴ BAR., III, 38. — ⁵ In ms. excidit: e gr. et 14557 addidi. — ⁶ Philipp., II, 10. — ⁷ Sic syr. — ⁸ Cet. om. — ⁹ BAR., I. c. — ¹⁰ Gr. ἐπὶ αἰποῦ, et ita lat. et 12156. — ¹¹ Gr. ὁ ἀφθονός; lat. '(cuius) sine invidia bonitas'. Legendum fortasse ('hospitate sua').

nullus homo natus sit qui talem nativitatis viam gressus sit ¹, contentiosi ¹novi Iudaei ² nobis ostendant; et tum fatuitas importunitatis eorum manifestabitur. Quod si hoc naturae communis initium est et Deus Verbum homo revera factus est, 5 quomodo, cum dispensationem nobiscum confitentur, passiones negant? Unum igitur de duobus sibi eligant, ut aut, cum passiones negant, dispensationem negent, ut cum impiis censeantur, aut, si lucrum accipiunt quod a dispensatione *fit*, passionum eos non pudeat. Miror vero caecitatem cordis eorum 10 qui noviter erroris viam calcaverunt. Ego enim e sanctis Scripturis unum Filium novi, et iuste didici, et unam naturam ³ Dei Verbi qui homo factus est credo; et idem passiones sustinuit, et miracula fecit; et ipse a Patre suo ante omnia genitus est, et ipse sine saeculorum incorporatus est, ⁴et e Maria Deipara natus 15 est; ² et eum esse ¹super omnia Deum ⁴ confitemur, neque alienum quidquam in Deitatis naturam introducimus; in ¹Trinitate enim unius essentiae ⁵ nihil superfluum est ⁶, sed idem Dominus Iesus Christus, per quem omnia facta sunt, et ipse passiones nostras sustinuit, et infirmitates nostras acce- 20 pit, ut dixit propheta ⁷, et idem miracula fecit et pro nobis passus est. Sed fortasse ¹contentione sua novi illi Iudaei ² contra nos tumultuabuntur, dum rationes aranea debiliores fingunt: « Si Trinitas una essentia est, ergo passionis expers est Trinitas. Et ¹Dominus noster Iesus Christus ² in Trinitate ^{*} numeratur, ^{*} p. 135. 25 ¹et ipse est ² Deus Verbum. Ergo passionis expers est; et qui crucifixus est alius esse invenietur, neque ipse Deus Verbum, qui passionis expers est ». Vere « telam araneae texunt » ⁸ qui ita dicunt; et super aquas scribunt qui haec nova argumenta meditantur; et, « cum putarent se sapientes esse, stulti facti sunt, et cor 30 eorum haud intellegens obscuratum est » ⁹. Oculus enim hebes ipsum radium solis pure intueri non valet, et mens aegra fidei celsitudinem non recipit. Quid igitur dicimus? Secundum rationem Deitatis Trinitatem unam esse essentiam, et passionibus

¹ Gr. ἐξωλισθησεν ἀπὸ γενέσεως κόσμου εἰς τὸν βίον ἀνθρ. ἑτέραν παρὰ ταύτην φύσεως βαδίσας ὁδόν; ita lat. et 12156. — ² Cet. om. — ³ Gr. ὑπόστασιν; ita cet. — ⁴ Syrr. cet. 'Filium'. In gr. et lat. clausula om. est. — ⁵ Gr. τῇ θρόνῳ; ita lat. et 12156; 14557 'throno essentiae'. — ⁶ Seqq. ad. 'est' (l. 21) in gr. et lat. om. sunt. — ⁷ Is., LIII, 4. — ⁸ Is., LIX, 5. — ⁹ Rom., I, 21, 22.

superiorem esse. Cum dicimus Filium passum esse, naturaliter non dicimus eum passum esse; natura enim eius passionibus superior *est*; sed, cum confitemur Deum Verbum unum e Trinitate incorporatum esse, intellegendi facultatem damus eis qui fide rogant, «Quare incorporatus est?». Quoniam 'homo qui Dei imagine consti- 5 tutus est, cuique libertas absoluta data est, ipsa libertate erravit, et consilio deceptoris ductus est, et se errori dedit, et libidinum passionibus servus factus est, passionibus quae in omnes compositos dominantur — passiones sunt quarum finis est mors, — quasque inter creatos nemo est qui aboleat, ¹ Deus Verbum passiones 10 quarum finis est mors ² abolere voluit. Voluit ¹ autem 'incorporari et compositus fieri, hoc est, homo perfectus, in omni re nobis similis, praeter peccatum; quoniam ¹ ut natura incorruptibilis

* p. 136. 'et inadprehensibilis et invisibilis ¹ passiones acciperet fieri * non poterat. Omnes enim passiones omnium compositorum certamina 15 sunt — apud naturam enim altam Deitatis, quae sola omnibus *rebus* superior *est*, compositio deest. Passio igitur eo pervenire non poterat, ubi compositio etiam non invenitur. Voluit igitur Deus Verbum passiones in naturam passibilem regnantes abolere, ut antea diximus, quarum arx erat mors, et corpus e Virgine 20 factus est, ut novit Deus Verbum, et homo factus est perfecte, 'dum est Deus super omnia. Non enim suum reliquit et nobis similis factus est; sed dum est Deus homo factus est; ³ ita enim ei placuit. Sponte ¹ igitur se exinanivit in forma servi ⁴, 'et homo factus est et sponte pro nobis passus est, ³ quamquam 25 Deitas eius nullo modo inclusa est; itaque omne genus ⁵ hominum salvum fecit. Idcirco Gabriel etiam, dum potentiam atque auctoritatem eius qui natus est adnuntiat, Mariae dicit: «Ipse populum suum a peccatis eorum salvum faciet» ⁶. Populus vero non est hominis sed Dei, nec potest homo mundum a peccatis 30 liberare, quoniam ipse etiam in corruptione mundum intravit, sed necessario idem, non in duo divisus — absit! — sed, dum unus est, eo quod e muliere natus est, se revera hominem *esse* ostendit; eo autem quod sine coitu fuit, et genetrici suae virginitatem conservavit, se Deum esse indicavit. Mundum igitur salvum fecit 35 Dominus Iesus Christus, qui in mundum venit «et cum hominibus

¹ Cet. om. — ² Rom., vi, 21. — ³ Cet. om. — ⁴ Philipp., ii, 7. — ⁵ γένος.
— ⁶ MATTH., i, 21.

conservatus est »¹, 'ut * sanctae Scripturae testificantur². Si autem * p. 137.
Christus homo est, neque est ipse Deus Verbum, quomodo a principio omnia creavit, cum non esset? Si enim homo creaturis iunior erat, constat Christum eos qui ante eum *fuere* in
5 existentiam non protulisse; et quomodo Paulus clamat et dicit, « Unus est Dominus Christus, in quo omnia facta sunt »³? Si enim omnia per Christum facta sunt, constat Christum esse ipsum Deum Verbum. Et testificatur evangelista dum dicit: « In principio erat Verbum; et Verbum apud Deum erat; et Verbum Deus
10 erat. Hic erat in principio apud Deum, et omnia in eo facta sunt »⁴. Si igitur evangelista clamat omnia in Verbo facta esse, et Paulus hoc interpretatur et dicit: « Unus est Dominus Iesus Christus, in quo omnia facta sunt », constat Christum esse ipsum Deum 'super omnia⁵. Si vero adversarii voces Scripturarum contra nos citabunt
15 in quibus homo vocatus est, Petri dicentis: « Iesum a Nazareth virum »⁶, et Pauli dicentis: « In viro in quo Deus praeфинivit ut crederemus »⁷, et ipsius Domini nostri de se ipso dicentis: « Cur me occidere quaeritis virum? »⁸, sciant se aut propter segnitiam suam ad Scripturae intelligentiam non pervenisse, aut propter
20 malitiam suam id quod bene scriptum est secundum pravitatem suam pervertere. Etenim Christus vere homo factus est, sed factus est cum antea non esset, sed tantum Deus. Sicut enim Deus est increatus, ita * idem est revera homo, 'hypostatice et vere * p. 138.
sine mutatione, et sine passione et⁹ sine phantasia¹⁰. Nec corpus
25 Domini nostri de caelo esse confitemur, et quicumque ita dicit excludimus; sed confitemur de Spiritu sancto *id esse*, et Altissimi potentia, quae in Virginem sanctam, Mariam Deiparam, illapsa sit.¹¹ Quod si Virgo Deum non peperit, neque admiratione digna est ea quae sine corruptione mansit. Quod si linguae prophetarum,
30 cum mysterii nostri incomprehensibilitatem antea proclamaverunt, clamabant « En! virgo concipiet et filium pariet, et nomen eius vocabunt Emmanuel »¹² — quod est « Deus noster nobiscum », — quare genetricis eius gloriam praecedunt 'quia is qui natus est condescensionis modo [natus est] qui est Deus super omnia¹³? Sed

¹ BAR., III, 38. — ² Cet. om. — ³ I Cor., VIII, 6. — ⁴ IOH., I, 1-3. — ⁵ Gr. λόγος; ita lat. et syrr. — ⁶ Act., II, 22. — ⁷ Ibid., XVII, 31. — ⁸ IOH., VIII, 40. — ⁹ Cet. om. — ¹⁰ φαντασία. — ¹¹ In cet. nulla Eutychianismi mentio est, et textus a nostro valde discrepat. — ¹² Is., VII, 14. — ¹³ Cet. om. Uncis inclusa in ms. exciderunt.

fortasse adversarii hoc contra nos dicent : « Quodcunque nascitur ei quae id peperit eiusdem est naturae. Si igitur ea quae peperit homo est, homo etiam necessario est qui natus est ». Bene dicitis, o socordes; sed tum proles ei quam dolores ferunt eiusdem est naturae, quando is qui nascitur secundum naturam progreditur. 5 Partus vero naturalis corruptio est ab initio ; quoniam coitus etiam corruptionem antecedit. Qua autem hoc dedecus ne in cor quidem adscendit, sed miraculum factum est quod non exprimitur, qua partus extra naturam fit, ibi qui nascitur Deus est. Confitemur
* p. 139. [igitur]¹ * eundem esse qui mundos creaverit et νόμον dederit, 10 et Spiritum etiam in prophetis dederit, et fine temporum, propter vitam et salutem hominum, incorporatus sit et homo factus, et ' Spiritum apostolis inspiraverit, eosque² in vitam populorum et gentium emisit. Fugiamus igitur, fratres mei, turbidos erroris rivulos ; doctrinas dico cum Deo contententes, hoc est, insaniam 15 Aarii qui Trinitatem dividit quae non dividitur, et audaciam Eunomii, qui naturam quae non comprehenditur sub scientia includit, et vesaniam Macedonii qui Spiritum sine discessu separatum³ a Deitate separat, ' cum ceteris haereticis errore eorum perditis,⁴ praesertim hanc doctrinam novam et blasphemiam fabricatam Nestorii⁵, quae blasphemia sua Iudaeos multum exsuperat. Prisci⁶ enim Filium qui ' ab aeternitate et a saeculo cum Patre suo⁴ est infitiantur et radicem fructu eius spoliunt ; ' doctores autem qui hodie sunt,⁶ praeter eum qui ' ab aeternitate et a saeculo⁴ est, ' qui propter salutem nostram homo factus est, 25 doctrina sua⁷ alium introducunt, ita ut naturam incorruptibilem ' et unicam quae ab uno est⁷ multorum filiorum patrem constituent. Nos igitur cum Paulo dicamus « Christus est qui duo unum fecit »⁸. Iudaeos enim et paganos per baptismum in unum hominem novum creavit, et potentia sua id quod libertate sua 30 divisum erat unum fecit. Timeant igitur sententiam doctores illi impietatis, quod, si id quod divisum erat in consociationem venit, Unus tamen qui duo unum fecit, quod ad eos attinet, * p. 140. divisus est. Sed iam multitudinem * verborum omittamus, et ad compendium verae doctrinae veniamus. Quisquis scire vult ipsum 35

¹ In ms. excidit ; e gr. et 14557 addidi. — ² Cet. ' apostolos '. — ³ Ita 14557 ; cet. ' procedentem '. — ⁴ Cet. om. — ⁵ Gr. οὐ μὲν ; ita cet. — ⁶ Gr. οἱ δὲ ; ita cet. — ⁷ Cet. om. — ⁸ Eph., II, 14.

- esse solum revera Filium unicum, qui esset antequam fieret Abraham¹, qui idem fine temporum incorporatus sit, Paulum roget et ipse 'voce sua² tonabit dum iuste ostendit eum qui e Iudaeis in carne natus sit ipsum esse Deum qui a saeculo *est*.
- 5 Cum enim Iudaeorum ingratitude, et populi cum Deo certationem diceret atque ostenderet, et radicem quae est Abraham³ et semen quod est Christus Dominus noster, ita dixit : « Quorum fuit adoptio » — Deus enim per prophetas suos clamabat « Israel filius meus *et* primogenitus meus *est et gloria mea* »⁴ ;
- 10 glorias enim immensas a crebris miraculis carpebant, et a διαθη-
κῶν⁵ ad Abraham *factis* quae de populi multitudine et de bene-
dictionibus indicabant, — « et legislatio » — quae in monte Sinai⁶
data est, quae Dei digito scripta est, — « et promissa » — tum terra
Palaestinae tum *promissum* in semine Abraham populos bene-
15 dictum iri,⁷ — « e quibus patres » — qui nocte erroris orti sunt, et
ut stellae fidei, — « e quibus Iesus⁸ Christus in carne apparuit qui
est Deus super omnia⁹ »⁹. Neque hoc tantum dixit et satis. Et-
enim neque e quo nativitas de Maria est, ex illo *tempore* est
initium Dei Verbi, qui est sine initio, 'et sine fine¹⁰. Quis est
20 igitur hic Christus ? qui a 'Patre ante saecula genitus est,
quemadmodum mens creatorum non comprehendit, et fine
temporum incorporatus est, et e Maria⁸ Virgine 'Deipara homo
factus est¹¹, qui 'in ventre^{*} et⁸ in spelunca contentus est ut ipse^{*} p. 141.
scit, qui in praeseptio iacebat, qui carne crescebat, qui usque ad
25 inferiora terrae descendit, et qui sponte omnes hominum passiones
sustinuit, ut homo factus esse crederetur, neque alius est
praeter eum qui descendit, sed idem est, qui descendit et
qui adscendit. Non enim prius adscendit sed descendit ; non enim
incremento factus est Deus — absit ! — sed dispensatione factus
30 est homo ; hoc enim genus¹² hominum indigebat. Neve a me hoc

¹ Ioh., viii, 58. — ² Gr. τὴν εὐσέβειαν ; ita lat. et 12156 : 14557 om. — ³ Ms. 'Pater' ; e ceteris correxi. — ⁴ Ex., iv, 22. καὶ ἡ δόξα pars citationis ex ep. ad Rom. est, sed error in cod. gr. stetit videtur. — ⁵ αὶ διαθηκαὶ pars citationis est. — ⁶ Gr. lat. et 12156 om. — ⁷ Gen., xii, 18. — ⁸ Cet. om. — ⁹ Rom., ix, 4, 5. — ¹⁰ Gr. ἀλλ' εὐθὺς ἐπήγαγε τὸ κατὰ σὰρκα, ἵνα ὑποσημαίνῃται τὴν κατὰ σὰρκα φαγέρωσιν, ἀλλ' οὐ κατὰ τὴν θεότητα γέννησιν. Ita cet. Hoc sensui necessarium est. — ¹¹ Gr. γεννηθεὶς ; ita cet. — ¹² γένος.

audiveris aut ab alio, sed a Petro et a Paulo, Petro cum dicit : « Tu es Christus Filius Dei vivi » ¹, et Paulo item, qui revelatione de Filio a Patre didicit et dicit : « Cum voluit Deus, qui me a ventre matris meae segregavit, et me gratia sua vocavit, Filium suum per me revelare » ². Hic te vere docebit quis sit Iesus 5 Christus, eo quod clamat et dicit : « E quibus Christus in carne, qui est Deus super omnia, benedictus in saecula saeculorum ». Quem calumniae aditum non expellit, eis qui calumniam amant, verbum 'Petri et ³ Pauli ! Dixit eum enim 'Christum' ut ostenderet eum hominem vere factum esse. Dixit eum 'qui a Iudaeis 10 in carne fuit', ut ostenderet eum non e quo incorporatus sit ex illo *tempore* tantum esse. Dixit eum 'qui est', ut eum sine initio esse verbo suo nobis indicaret. Dixit eum 'qui super omnia est', ut eum *rerum* creatarum Dominum proclamaret. Dixit eum 'qui est Deus', ne propter *σχῆμα* et passiones ut naturam eius 15

* p. 142. incorruptibilem negaremus induceremur. Dixit eum * 'benedictum', ut adoraremus ut omnitenentem, neve eum ut conservum aestimaremus. Dixit eum 'qui in saecula', ut ostenderet eius qui verbo suo omnia creaverit, 'quae videantur et quae non videantur, ³ in eis Deitatem glorificari. Habemus igitur Christum 20 qui est Deus super omnia; quem adoremus et ad haereticos dicamus, « Qui in se spiritum Christi non habet, hic eius non factus est. Nos enim mentem Christi habemus » ⁴. Et idcirco « revelationem Dei Salvatoris nostri, Domini Iesu Christi, expectamus » ⁵, qui ipse bonorum *operum* actoribus victoriae coronam retribuet, 25 infitatoribus vero audaciae eorum retributionem. 'Videte autem, fratres mei, ³ ne quis vos verbo impietatis spoliaret, et ⁶ scientia falsa ⁷ vos a simplicitate et sinceritate purae pulcritudinis fidei pervertat. Sed rursus vobis verbum Pauli recito, « Videte ne quis vos philosophia vana traditionis hominum spoliaret » ⁸, vanarum *rerum* 30 inventorum ⁹, qui non ut docent prophetae et apostoli docuerunt, sed sapientia animae suae erraverunt, et post interpretationem mentis suae profecti sunt. Idcirco doctrina eorum Dei ecclesiae

¹ MATTH., XVI, 16. Citatio et mentio Petri in cet. desunt. — ² Gal., I, 15, 16. — ³ Cet. om. — ⁴ Rom., VIII, 9; I Cor., II, 16. — ⁵ Tit., II, 13. — ⁶ Haec in cet. aliter expressa sunt. — ⁷ I Tim., VI, 20. — ⁸ Col., II, 8. — ⁹ Cf. Rom., I, 30. Pro seqq. ad 'emit' (p. 99, l. 1) habet gr. κ. οὐ κατὰ Χρ.; ita cet.

offensa est, quam sanguine suo pretioso emit ¹. « Fundamentum enim aliud » fidei verae « nemo potest ponere, praeter id quod positum est »², « unum esse Deum Patrem omnitenentem, et unum esse Dominum Iesum Christum, in quo omnia facta sint, qui ab
5 aeterno et a saeculo cum Patre suo sit, de eo et eiusdem naturae, et unum Spiritum sanctum Dominum et vivificatorem qui a Patre procedat, et cum Patre et cum Filio adoretur et glorificetur³. State igitur in uno spiritu et in una anima, * et pro fide⁴ p. 143. contendite, « neve in ulla re ab eis qui ex adversa stant terrea-
10 mini »⁵; sed traditionem custodite quam a patribus nostris beatis accepistis⁶, qui ex omni creatione congregati sunt, operatione Spiritus sancti, et fidem veram et immaculatam nobis proclamaverunt, quam a finibus terrae usque ad fines terrae habemus.

15 EPISTULA QUAM SCRIPSIT BEATUS PROCLUS, EPISCOPUS CONSTANTINOPOLIS, AD ARMENIAM MAGNAM PERSARUM DE VERA FIDE FINITA EST.

Vixit autem Theodosius ut chronicon indicat annos L. Ex eis regnavit annos XLII, quoniam annos VIII natus regnavit. Et gesta triginta duorum annorum regni eius in *Historia Ecclesiastica* ⁶ Socratis narrata sunt; et reliquorum decem annorum porro
20 compendii modo in hoc libro II superius notata sunt. Mortuus est ergo Olympiade 308^a, et regnavit post eum Marcianus. Et anno 764, secundum computum Graecorum Alexandri, synodum DLXVII episcoporum Chalcedonem congregavit; quorum gesta in hoc libro III infra exarato, et in capitibus quae in eo *sunt* quam
25 brevissime scribemus, maximam partem ex opere Zachariae viri disertis qui id graece scripsit ad *virum* quendam Eupraxium vocatum, qui in domo regia habitabat, et in regis ministerio versabatur. Corpus vero sancti Iohannis episcopi Chrysostomi vocati ab ἐξορίας relatum est, * et Constantinopoli pompa hono-
30 ratum. Et Eudocia regina, Theodosii uxor, Hierosolyma orationis causa profecta est et reversa, et deinde mortua est. Zirzericus⁷ autem Carthaginem Africae expugnavit et in ea regnavit. Et Iohannes στρατηλάτης a servis Arebindi⁸ occisus est; et terrae-
motus passim fuerunt. Et deinde Theodosius mortuus est.

¹ Act., XX, 28; I PETR., I, 19. — ² I Cor., III, 11. — ³ Gr. ὅς ἐστιν ἱ. Χρ.; ita cet. — ⁴ Philipp., I, 28. — ⁵ Reliqua in cet. discrepant. — ⁶ ἐκκλησιαστικῇ. — ⁷ Sc. Gaisericus. — ⁸ Sic textus.

INITIUM LIBRI III, quasi ex opere Zachariae viri fidelis qui ad virum quendam Eupraxium nomine, militem ¹, et in regis ministerio versatum graece scripsit, ea commemorat quae in synodo acciderunt quae post Theodosii mortem, diebus Marciani, Chalcedonem congregata est, anno 764 secundum computum 5 Graecorum, episcoporum DLXVII quasi studio et epistula Leonis Romae ad regem et Pulerchiam ² uxorem eius *missa*, et Dioscorum Alexandriae Gangra Thraces ³ relegavit, et Pretorium ² eius loco fecit, et Leonis epistulam quae Tomus vocatur accepit. Et cetera gesta quae Hierosolymis vel Alexandriae vel in aliis locis vita 10 Marciani acciderunt, quae *est* sex anni et dimidium, en! separatim hic notata sunt, in libris his duodecim qui *infra sunt* et in capitibus quae in eis sunt ¹. Caput I ea docet quae in synodo Chalcedonis acciderunt, usque ad προσφώνησιν regis Marciani ad episcopos ibi *congregatos*. Caput II de Dioscori ad *urbem* Gangra 15 ἐξορίας indicat, et Pretorii eius loco χειροτονίας, et eis *rebus* quae

* p. 145. Alexandriae eius introitu acciderunt. Caput III ea docet * quae in Palaestina propter Iuvenalem Hierosolymorum facta sunt, qui cum promissa sua transgressus esset a Dioscoro separatus est, et synodo consensit; et, quod Hierosolymitae hoc audissent, et 20 monachi Palaestini, Theodosium eius loco fecerunt, monachum quendam qui zelo [s]ynodo aderat et ad Palaestinam pervenit et quae Chalcedone acciderunt indicavit. Caput IV Petrum commemorat ἔμμηρον filium regis Iberorum, qui a Gazensibus prehensus est et ad Theodosium Hierosolymorum adductus, qui eum fecit 25 eis episcopum, virum mirabilem. Caput V de Theodosii Hierosolymorum a regis minis fuga indicium praebet, et de Iuvenali, qui cum exercitu Hierosolyma reversus est, cuius introitu multi occisi sunt. Caput VI de Samaritano quodam caeco nuntiat, qui sibi portionem sanguinis eorum qui occisi sunt illeivit, cuius 30 oculi aperti sunt. Caput VII indicat Christum visione Petro ibero Gazae apparuisse eique dixisse ut recederet et ipse etiam sponte expelleretur. Caput VIII de Salomone quodam monacho docet, qui dolum excogitavit et apud Iuvenalem Hierosolymorum intravit, et pulverem qui σπυρίδα complebat capiti eius iniecit eique 35 increpavit. Caput IX indicat Theodosium Hierosolymorum pre-

¹ Sc. aulae (sensu civili). — ² Sic textus ubique. — ³ Sic textus.

hensum esse, et in domo in qua esset calx inclusum, et in ea vitam finiisse. Caput x de haeresi Iohannis Rhetoris ¹ *qui* ex Alexandria *fuit*, indicium praebet, eamque a Timotheo Alexandriae anathematizatam esse, qui post [Pretorium] ² factus est episcopus.

5 Caput xi, de Iohanne silentiario a rege Alexandriam misso.

Caput xii de *Anthimo et Severo et Olybrio, et Leone iuniore * p. 146. indicat, et eo quod septem annis regni eorum accidit. Liber xiii de regno Marciani indicat, et de concilio episcoporum quod Chalcedonem venit, et eis *rebus* quae in concilio acciderunt 10 usque ad regis ad episcopos προσφώνησιν. ³

CAPUT I EIUSDEM LIBRI DE EIS REBUS QUAE IN SYNODO ACCIDERUNT INDICIUM PRAEBET, [QUASI] ⁴ EX OPERE VIRI CUIUSDAM CUI NOMEN ZACHARIAS, QUI GRAECE AD EUPRAXIUM ITA SCRIBERE INCIPIT.

Quoniam tibi acceptum ac gratum est, Christum amans Eupraxi, 15 ut, dum in domo regia degis et in regis ministerio versaris, et id discas quod sanctae Dei ecclesiae Marciani regno accidit, et qui sint qui alius post alium Alexandriae et Romae et Constantinopoli et Antiochiae et Hierosolymis summi sacerdotes facti sint a tempore concilii Chalcedone *habiti*, quod quasi ob causam 20 Eutychis haeresim Nestorii introduxit et auxit et universum orbem conturbavit et malis malum addidit, et duas haereses alteram alteri opposuit, et terram habitabilem discidiis implevit, et traditionem fidei apostolorum confudit, et ecclesiae εὐταξίαν, et tunicam Christi perfectam desuper contextam in myriadas 25 fragmentorum scidit, igitur nos, dum duas has haereses anathematizamus, et omnem foedam doctrinam spuriam quae contra Dei ecclesiam surrexit, et contra ⁵ fidem orthodoxam trium synodorum sanctarum, quae * veram doctrinam perite custodierunt, * p. 147. historiam ⁶ quam nos *scribere* incitasti tunc adgrediemur. Post- 30 quam obiit sanctus Cyrillus Alexandriae, qui contra multas doctrinas spurias ἀγῶνα fecit easque detexit, thronum ⁷ post eum accepit Dioscorus vir pacabilis et ἀγωνιστής, quamquam etiam Cyrilli facilitatem et παρρησίαν non habebat. Hoc tempore Theodoretus et Hibhā, qui in synodo secunda quae propter

¹ ῥήτωρ. — ² Ms. om.; textus corruptus est. — ³ Sic textus. Caput i libri III hic iterum describitur. — ⁴ In ms. excidit; e praef. libri additi. — ⁵ Mich. 'recipimus'. — ⁶ ἱστορία. — ⁷ θρόνος.

Eutychem et Flavianum diebus Theodosii Ephesi congregata est cum Flaviano Constantinopolis et Eusebio pulsi sunt, quia Theodoretus Cyrrhi duodecim reprehensiones in Cyrilli contra Nestorium *κεφάλαια* conscripsit, et Hlibhā Edessae epistulam ad Māri Nisibis, in qua Cyrillum vituperabat, et ambo doctrinam 5 Theodori et Diodori sustinebant, ¹ Theodoretus ad Leonem Romae adscendit, eumque de omnibus *rebus* certiore fecit; et dono quod [« oculos sapientum » ut dicitur] ² « occaecat » ³ [*μᾶλλον*] ² oculos animae [omnis *hominis* qui ad id abripitur, et verbis dolosis] ² eum subiecit, [et ira contra Dioscorum et ceteros 10 episcopos veros implevit;] ² et epistulam ad Flavianum fecit quae Tomus vocatur, et quasi contra Eutyichis doctrinam scripta

* p. 148. est. Scripsit autem Leo et * Theodoretum regi Marciano benigne commendavit, et Pulerchiae uxori eius, qui Nestorii doctrina delectabatur et ad eam inclinaverat. Et misit Nestorium ab 15 ἑξορίας Oasis per Iohannem tribunum ⁴ vocaturus, et Dorotheum episcopum qui cum eo *erat* concivem Marciani ⁵. Et accidit ut, cum reversus esset ut veniret, Virginem sanctam Deiparam irrideret, et diceret: « Quid, Maria? Num posthac Deipara vocaberis? ». Et statim rectum Dei iudicium ei supervenit, ut et 20 Ario olim accidit qui in Filium Dei blasphemavit. Ergo de iumento cecidit, et Nestorii lingua secta est, et os eius vernibus scatuivit, et in via mortuus est; et Dorotheus etiam qui cum eo *erat* mortuus est. Et, cum didicisset rex, contristatus est, et de eis *rebus* quae acciderunt meditabatur, et haesitabat. Veruntamen 25 litterae regis Marciani Dioscoro et Iuvenali per Iohannem tribunum ⁴ datae sunt, quae eos ut congregarentur vocabant; et Iohannes de eis *rebus* quae Nestorio et Dorotheo acciderunt eos certiores fecit. Et, cum episcopi ex omni loco se parassent, qui ut Nicaeam convenirent primo vocati erant, *προνοία* eis non 30 permisit, quoniam rex iterum mandavit, et Chalcedonem congregati sunt, ne * Nicaea apostatis locus congregationis fieret. Nestorii ergo fautores regem instigaverunt, dum ei auctores fiunt ut Theodoretus synodo adsidue praesideat, et cunctae res eius arbitrio in ea statuuntur. Et, cum Chalcedonem coissent, intrabat 35

¹ Clausula aliter continuatur. — ² In ms. deest; e MICH. addidi. —

³ *Deut.*, xvi, 19. — ⁴ *τριβῶνος*. — ⁵ Nomen urbis Marcianopolis male intellexit auctor.

Theodoretus et in ea cum παρρησίᾳ degebat, ut episcopus honoratus; qui paulo ante sacerdotio per eos amotus erat. Et propter hanc arrogantiam qua vir usus est indignabatur atque iratus erat Dioscorus et episcopi nonnulli, nec, cum canones ab
5 eo et ab Ilibhā, opere vicariorum Leonis qui Roma *venerant* et eos adiuvabant, contemni viderent, propter regni potentiam impedire potuerunt. Et, cum Dioscorus fidei doctrinam in synodo proclamaret, et Iuvenalis qui cum eo *erat*, et Thalassius Cappadox, et Anatolius et Amphilichius¹ Sides, et Eusebius Ancyrae et
10 Eustathius Byreti² — et cum eis et Eusebius Dorylai quasi miraculo consensit, — qui doctrinam Nestorii duarum naturarum auxilio Iohannis Germaniciae confirmari et constabiliri viderunt, qui multum contra eos certabat qui disputatione ibi *facta* dicebant unam naturam incarnatam e duabus oportere nos
15 Christum confiteri, ut ceteros patres, neque alienum quidquam innovare et fidei adicere, propterea Iohannes Germaniciae, et ceteri Nestorii adseclae, quibus praeerat Theodoretus, Dioscori *καθαίρεσιν* fecerunt quia dixit: « E duabus naturis aequum est ut Christum incorporatum esse credamus, neque oportet * nos * p. 150.
20 duas post unionem confiteri similiter Nestorio »³. Et Anatolius porro urbis regiae episcopus verbis ita clamavit: « Propter fidem Dioscorus non amovetur, sed quoniam cum summo sacerdote Mār Leone non communicat »⁴. Et post multorum clamorem et ea quae dicta sunt, quae in πεπραγμένοις *synodi*
25 ibi *congregatae* notata sunt, tandem episcopi coacti sunt, et Dominum nostrum Iesum Christum in duabus naturis definierunt, et Tomum Leonis laudaverunt, eumque columnam orthodoxam vocaverunt⁵, qui duas hypostases et duas naturas, et proprietates atque operationes earum declarat. Et, cum haec ita *facta essent*,
30 homines qui paulo ante, diebus beati Theodosii, in synodo secunda Ephesi *habita* — sacerdotes qui congregati erant — saepe clamaverunt: « Qui dicit duas naturas in duo *seca* »⁶, vi flagitati sunt ut subscriberent. Et, cum per Iohannem principem silentiorum Dioscoro nuntiarent ut his *rebus* adsentiretur et subscri-
35 beret et thronum⁶ suum reciperet, animose dicit: « Si sanguis

¹ Sic textus ubique. — ² Sic ubique. In Cod. Theod., VII, XIII, 11, et passim, nomen in aliquibus codd. 'Byrito' vel 'Byritho' scr. est. — ³ MANSI, VI, 692. — ⁴ Id., VII, 104. — ⁵ Ibid., 113. — ⁶ Id., VI, 637. — ⁷ θρόνος.

manuum eius in chartam ¹ fluet statim abscisarum, hoc non faciet Dioscorus ». Et ob hanc causam Gangra in ἐξορίαν pulsus est, quoniam Nestorii fautores de eo adfirmant eum sicut Eutychem censere. Et idoneum mihi visum est, multis expositionibus eius praetermissis, quae loquebatur ac scribebat tum 5 ad Domnum Antiochiae, tum in synodo ipsius Chalcedonis,

* p. 151. quae de viri fide testificantur, * fidem eius ut Athanasium ² et Cyrillum ² et ceteros doctores ² fuisse, hic [etiamsi pauca] ³ ex eis rebus exscribere quae ab ἐξορίας ad Secundinum scripsit, dum ita dicit ⁴: « Ut e rebus necessariis multa 10 praetermittam, haec nota facio, ne quis dicat corpus sanctum quod e Maria Virgine per Spiritum sanctum adsumpsit Dominus noster, ut ipse novit, corpori nostro alienum et extraneum fuisse. Et, cum hoc ita sit, Paulum mendacem faciunt qui dicunt Christum corpus nostrum non sumpsisse, quoniam 15 dixit « Non ab angelis cepit, sed a semine domus Abraham » — cui Maria haud aliena erat, ut Scripturae nos docent, — et « Oportebat eum in omnibus rebus fratribus suis similari » ⁵; et qui in omnibus rebus *similis est* nostrae naturae nihil omisit, quoniam nervis, et crine, et ossibus, et venis, et ventre, et corde 20 et renibus, et iecore et pulmone, et, ut *cuncta* simul dicamus, ex omnibus rebus quas nos possidemus constitit caro anima praedita Salvatoris nostri qui e Maria cum hac anima rationali atque intellegente natus est, sine semine viri et voluptate ac concubitu somni. Si enim haec non ita acciderunt, ut effutiant 20 haeretici, quomodo frater noster nominatus est, si corpore nostro *corpori* alieno usus est? et quomodo rursus verum

* p. 152. est quod Patri suo dicit: ‘ *Nomen tuum fratribus meis notum faciam ’ ⁶? Talia sentientes ne a nobis repellamus et respuamus. Factus est enim nobis similis propter nos apud nos, non phan- 30 tasia ⁷ et simulacro, secundum haeresim Manichaeorum, sed μᾶλλον veritate, e Maria Deipara. Ortus est nobis [ut] ⁸ voluit, et quia ad nos pervenit vas quod fractum erat renovavit, et ut Emmanuel agnitus est, qui propter nos pauper factus est,

¹ χαρτης. — ² Sic syr. — ³ In ms. excidit; e Mich., addidi. — ⁴ Haec (in ep. Timothei Alex. citata) in Add. 12156, f. 49 v°, alia vers. syr. exstant. Aliunde haec ep. incognita est. — ⁵ Hebr., II, 16, 17. — ⁶ Ps. XXI, 23. — ⁷ φαντασία. — ⁸ In ms. decedit.

secundum verbum Pauli, ut nos humiliatione ¹ eius divites fieremus ². Dispensatione nobis similis factus est, ut nos misericordia eius ei similes fieremus. Homo factus est, neque id quod natura ad eum pertinet Dei Filium esse perdidit, ut nos Dei
5 filii gratia fieremus. Haec sentio ac credo ; et, si quis non ita sentit, fidei apostolorum alienus est ». Et, cum in hac confessione ab initio vitae versaretur hic vir apostolicus, amōtus est et in ἐξορίαν pulsus, quia imaginem duorum vultuum quae a Leone et concilio Chalcedonis statuta est adorare noluit, et quia cum
10 Theodoretō et Hibhā qui propter blasphemias suas pulsī erant sese non consociavit. Fertur autem eum, cum tempore quodam Theodoretum vidisset in throno ³ in concilio sedentem loqui, neque * ut virum sacerdotio canonice amotum defensionem * p. 153.
stantem facere, ipsum a throno ³ surrexisse, et in saxo consedis-
15 et dixisse : « Cum malis non consedi, et cum stultis non intravi » ; et ob hoc clamavisse Theodoretī fautores : « Ipse se amovit » ; ceteros autem episcopos clamavisse : « Fides perit ⁴. Si Theodoretus recipitur, qui Nestorii adsecla est, Cyrillum eicimus ⁵ » ; et tunc surrexisse Basilium episcopum Traianopolis ⁶ et dixisse :
20 « Theodoretum ipsi amovimus » ⁵. Ferunt autem Amphilichium ut subscriberet verberibus in capite caesum esse ab Aetio diacono, qui noctu ad Theodoretum profectus est, et σύμβολον duarum naturarum ei exaravit. Et, postquam ab episcopis acceptum est, eique adsensi sunt, superbe se gerebat Theodoretus eosque
25 irridebat et dicebat : « Quid ? Ius fermenti doctrinae Nestorii eos gustare feci, eoque delectati sunt ». Eustathius Byreti ubi subscripsit σημείοις scripsit : « Haec vi scripsi absque adsensu ». Et multum flebat is et alii qui vim proclamaverunt et * fidem * p. 154.
studii personarum detexerunt ; quoniam principes συγλήτου
30 disputationibus subinde aderant et synodo intererant, et postremo ipse rex et Pulerchia uxor eius, qui in martyrio Euphemiae προσφωνῆσαι fecit ita : « E quo ab initio electi sumus et a Deo regno digni aestimati sumus, inter curam negotiorum δήμου nulla
res nos se implicari fecit, sed ut fidem veritatis christianorum hono-
35 raremus et hominum animas pure in ea adsuesceremus elegimus,

¹ MICH., et 12156 'paupertate'. — ² II Cor., VIII, 9. — ³ θρόνος. —

⁴ MANSI, VI, 589. — ⁵ Ibid., 592. — ⁶ Ms. et MICH. 'Tripolis' ; ex Actis correxi ; ita Chabot ad MICH.

variatione doctrinarum falsarum e medio sublata, et opinionibus quae cum probata patrum doctrina non consentiunt. Quare synodum hanc sanctam convocavimus ut omnem caliginem purgaret et sordem rationum removeret ut sic ratiocinatione pura fidei doctrina quae in Domino nostro Iesu Christo est 5 stabiliretur » ¹; et cetera. Talia cum rex προσφωνῆσαι fecisset, episcopi eum et σύγκλητον laudaverunt, et epistulam Leonis, de qua adfirmabant eam cum fide Petri apostoli esse consonam ².

CAPUT II DE ΕΞΟΡΙΑΣ DIOSCORI INDICAT ET PRETORII EIUS LOCO χειροτονίας ET CAEDIBUS QUAE EIUS INTROITU FACTAE SUNT ET 10 SUMPTIBUS QUOS IN ROMANOS FACIEBAT QUI EUM ADIUVABANT EX OPIBUS QUAE IN ECCLESIIS ERANT, QUAE AD PAUPERES PERTINEBANT.

Cum synodus huiusmodi finem accepisset, Dioscoro confessori interdictum est, et relegatus est ut Gangris habitaret, et eius 15 * p. 155 loco constitutus est * Alexandriae Pretorius; qui presbyter cum eo erat, et antea multum contra synodum certabat, sed, ut sedem sibi arriperet, proditor factus est, ut Iudas, magistri, et ut Abessalom, patris. Et lupo rapax in grege apparuit, et multos opprimebat et iniuriis adiciebat ut ei inviti adsentirentur, et in 20 ΕΞΟΡΙΑΝ relegabat, et bona eorum auferebat, per rectores qui regis mandato ei parebant; ita ut ob hanc causam [summi sacerdotes] ³ et sacerdotes et monachi et δῆμος magna pars, cum fidem deformatam esse perciperent, et Dioscori depositionem iniquam, et Pretorii audaciam et improbitatem eius, privatim in 25 monasteriis congregarentur, et ab eo separati sint, et Dioscorum proclamarent, et nomen eius in libro vitae scripserint, ut Dei sacerdotem probatum ac fidelem. Et Pretorius turbatus est, et in manum Romanorum ⁴ pretium dedit, eosque in populum armavit et manus eorum sanguine hominum fidelium qui occisi 30 sunt implevit; qui et ipsi infremuerunt et pugnam fecerunt, et multi ea mortui sunt, in sacrario et in baptisterio, qui aufugerunt et refugium ceperunt.

¹ MANSI, VII, 132. — ² Ibid., 113. — ³ In mss. excidit; e MICH. addidi. Summi sacerdotes sunt fortasse episcopi relegati. — ⁴ Sc. ⁴ militum⁵.

CAPUT III QUOD DE EIS *REBUS* DOCET QUAE IN PALAESTINA FACTA
SUNT, PROPTER IUVENALEM HIEROSOLYMORUM, QUI PROMISSA SUA
VIOLAVIT ET A DIOSCORO SEPARATUS EST ; ET MONACHI ET HIEROSO-
LYMITAE A THEODOSIO QUODAM MONACHO DIDICERUNT, QUI ZELO
5 *CHALCEDONE ADERAT, DUM EA QUAE ACCIDERUNT SCRUTATUR, [ET] ¹ * p. 156.
HIEROSOLYMA VENIT ET *EA* INDICAVIT, EUMQUE EPISCOPUM LOCO
IUVENALIS VI FECERUNT.

Et in Palaestina talia mala et peiora facta sunt ; qua autem
causa dicam. Cum Iuvenalis Chalcedonem vocatus esset, et regis
10 voluntatem a Iohanne tribuno ² didicisset, et Nestorium mortuum
esse, qui ut adscenderet vocatus esset, dum ab ἐξορίας revertitur,
quoniam Iuvenalis de foeditate doctrinae quae in Tomo *continetur*
persuasum habebat, quae Nestorii opinioni favet, clericos convo-
cavit, et monachos ac populum congregavit, et hanc doctrinae
15 fraudem detexit eamque anathematizavit, et animas multorum
in fide vera confirmavit, et omnes iussit, si in synodo mutaretur,
secum non amplius communicare. Et ab initio quidem, ubi cum
Dioscoro advenerat, ἀγῶνα magnum pro fide fecit ; quoniam
autem regni ἀνάγκη premebat, et blanditiae et illecebrae, quod
20 rex ad mensam ipse episcopis ministrabat et humilitatem eis
ostendit, et se in honorem sedis Hierosolymorum tres provincias
Palaestinae daturum promisit, tunc oculos rationum suarum
obscuravit, et Dioscorum ἀγωνιστήν solum reliquit, et a parte
adversa stetit, et iuramenta per Deum *facta* sprevit, et adsensus
25 est et subscripsit ipse et episcopi qui cum eo *erant*. Et, cum
haec didicisset Theodosius monachus et qui cum eo *erant*, qui
ei haerebant * et quae in synodo *facta sunt* zelo scrutabantur, * p. 157.
statim ad Palaestinam reversi sunt, et Hierosolyma venerunt et
fidei prodicionem indicaverunt. Et cunctos monachos convocave-
30 runt et certiores fecerunt, et congregati sunt et se accinxerunt,
et Iuvenali ubi advenit occurrerunt eumque promissorum eius
commonuerunt eumque reum factum esse ; et hoc ab eo roga-
bant, ut ea quae acciderunt reprehenderet et anathematizaret. Is
vero Pilatum imitatus est eo quod dixit : « Quod scripsi scripsi » ³.
35 Et dixerunt ei monachi : « E quo iuramenta tua ac promissa violasti
te iam non accipiemus ». Et is ad regem reversus est. Conventus

¹ In ms. excidit. — ² τριβούνος. — ³ ΙΟΗ., XIX, 22.

autem monachorum et clericorum Hierosolyma redierunt, et populum et episcopos qui cum eis *erant* congregaverunt, et deliberabant quidnam facerent; et consilium inierunt ut alium episcopum eius loco crearent. Et, cum de verecundis Romano et Marciano monachis verba facerent, et aliis viris mirabiliter eximiis, 5 tandem placuit ut Theodosium crearent, qui acer inventus erat, et ante annos pro fide certaverat; eumque vi comprehenderunt, dum detrectat et adiurat et orat ut eum ei quem constituturi sint adiutorem esse sinant; neque obtemperaverunt, eumque consecraverunt et throno ¹ imposuerunt. Et, cum didicissent ceterae 10 urbes Palaestinorum, quoniam hunc virum virtute florentem sciebant, et veritatis studiosum, nonnullos ad eum adduxerunt quos eis consecraret et sacerdotes faceret.

* p. 158. *CAPUT IV DE PETRO IBERO INDICIUM PRAEBET QUOMODO IS ETIAM A GAZENSIBUS COMPENSUS SIT, ET AD THEODOSIUM ADDUCTUS SIT 15 ET FACTUS EIS EPISCOPUS.

Inter hos erat etiam Petrus iberus, vir mirabiliter in orbe celebris, regis filius, qui Theodosio *δμηρος* datus erat, et ab eo amabatur, et ab Eudocia uxore eius propter mores suos eximios; et in domo regia educatus erat, et equis regiis praepositus, 20 munus autem deposuit et sese exercitio in Christo dedit, ipse et Iohannes eunuchus, sponsor eius baptismi et pater ex aqua et Spiritu. Et prospere se gesserunt et Deus signa per eos Constantinopoli fecit; et inde effugerunt, et ad desertum Palaestinae profecti sunt, et monachismum dilexerunt ac coluerunt. Et, cum 25 ita celari vellent, valde celebres facti sunt, et ut apostoli signa fecerunt. Et, cum a loco in locum migrarent, ad regionem Gazae et Maiumae pervenerunt; et exierunt viri et mulieres et multitudo omnium aetatum, et Petrum corripuerunt, et Hierosolyma ad Theodosium duxerunt, quem imploraverunt ut eum eis episcopum 30 faceret. Et is culpis multis sese culpabat et detrectabat, et invito eo manum capiti eius imposuit eumque consecravit, quoniam virum cognoverat. Et, cum agitatus esset, haereticum se vocabat; et paulisper cunctatus est Theodosius eique dixit: « Iudicium inter me et te coram *βήματι* Christi est ». Et verbum suum 35

¹ *θρόνος*.

revocavit et dixit : « Haereticus quidem non sum, sed peccator ». Et Theodosius, qui virum cognitum habebat, eum Gazensibus sacerdotem consecravit. Erant vero *alia opera eximia a viro * p. 159. facta, quae ne sermonem producam omitto.

5 CAPUT V DE FUGA THEODOSII HIEROSOLYMOREUM A REGIS MINIS
DOCET, ET DE IUVENALI QUI CUM EXERCITU ROMANORUM REVERSUS EST,
CUIUS INTROITU MULTI OCCISI SUNT.

Et, cum Theodosius his *rebus* prospere se gereret, fama
omnium *rerum* quas operabatur a Marciano rege audita est ; et
10 Iuvenalis reversus est adiuncto comite Dorotheo et exercitu, qui
Theodosium adprehenderet et in vincula coniceret, et omnem
episcopum quem in ditione sua fecerat relegaret, et monachos
ac populum puniret, eosque ob causam arrogantiae et audaciae
expelleret, quod Theodosium Hierosolymis episcopum fecerant ;
15 tantum Petrum iberum Gazae, propter reginae deprecationem,
relinqueret, etiamsi cum ceteris episcopis communicare nolle.
Et, cum Neapolim pervenisset, tum monachos multos ibi invenit,
et initio blanditiis cum eis utebatur, hominibus simplicibus
quorum arma et galea fides vera erat et opera integritatis,
20 eosque orabat ut cum eo consociarentur ; et, cum hoc aspernati
essent, nisi quae Chalcedone vi effecta erant anathematizaret,
dicebat : « Regis voluntas est » ; et detrectabant. Et Romanis ac
Samaritanis mandavit, eosque feriebant et occidebant, dum canunt
et dicunt : « Deus, populi haereditatem tuam intraverunt, et
25 templum tuum sanctum polluerunt, et en ! Hierosolyma vastita-
tē faciunt » ¹. Et Romanorum alii * misericordia superabantur et * p. 160.
flebant ; alii autem cum Samaritanis monachos multos occidebant,
et sanguis eorum in terram effusus est.

CAPUT VI DE SAMARITANO QUODAM CAECO INDICIUM PRAEBET, QUI
30 FIDE ADPROPINQUAVIT ET PORTIONEM SANGUINIS EORUM QUI OCCISI
SUNT OCULIS SUIS ILLEVIT ET APERTI SUNT.

Samaritanus vero quidam caecus eum a quo ducebatur fefellit,
et dixit : « Quoniam oculi mei sanguinem caedis horum christia-
norum non vident. ut eo delecter, fac me adpropinquare et

¹ Ps. LXXVIII, 1.

tangam ». Et, cum eum adpropinquare fecisset et tetigisset eum, manus suas adpersit, et in terra adoravit ; et flevit dum precatur et orat ut martyrii eorum socius fiat. Et surrexit et portionem sanguinis eorum oculis suis illevit ; et manus ad caelum elevavit, et aperti sunt et visum accepit. Et qui haec perceperunt admirati 5 sunt et in Deum crediderunt ; caecus etiam baptizatus est. Qui autem regis mandato serviebant eos quos vivos reliquerant adprehenderunt eosque ex omni ditione ¹ expulerunt.

CAPUT VII, DE EO QUOD DOMINUS NOSTER PETRO IBERO GAZAE APPARUIT ET DIXIT EI UT CUM EXPULSIS RECEDERET. 10

Ferunt vero Petruin celebrem in quiete fuisse, a nullo depulsum, propter regis mandatum, et reginae pro eo curam ; vidisse autem Dominum nostrum in visione indignanter ei dicentem : « Quid, Petre ? Num ego in servis meis fidelibus expellor, et tu sedes et quiescis ? » Et Petrus paenitentia actus paruit ; et 15 surrexit et Gazam reliquit, et cum expulsis fuit et recessit.

* p. 161. *CAPUT VIII DE SALOMONE QUODAM MONACHO ACRI DOCET, QUI DOLUM EXCOGITAVIT ET APUD IUVENALEM INTRAVIT, UT AB EO BENEDICTIONEM ACCIPERET, ET PULVEREM QUI σπυρίδα COMPLEBAT CAPITI EIUS INIECIT EIQUE INCREPAVIT. 20

Et, cum Iuvenalis cum παρατάξει exercitus Romanorum fideles et monachos qui in χώρα erant expulisset, et Hierosolyma pervenisset, et throno insedisset, nec promissa sua et caedes quae introitu eius acciderunt et periurium suum curasset, monachus quidam nomine Salomon, σχήματι honorato verecun- 25 diae vestitus, spiritu suo agitatus est, et quasi a summo sacerdote benedictionem accipere vellet dolum excogitavit, et σπυρίδα pulvere et cinere complevit, et alae suae subiecit, et Iuvenali adpropinquavit ; et eius ad se introitu gavisus est. Et, cum eum recepisset, dicit ei Salomon : « Benedicat dominus meus ». Et, 30 cum Romani eum adpropinquare et prope ad eum accedere sivissent, pulveris σπυρίδα deprompsit, eamque in caput eius evacuavit ; et dixit : « Ignominia, ignominia adfectus es, periure ac persecutor ». Et, quando eum ferire voluerunt, Iuvenalis haud

¹ Sc. patriarchatu.

permisit; nec perturbatus est, sed ob hoc paenituit eum, et caput suum excussit; et monachum a facie eius eiecerunt. Et mandavit ut ἀνάλωμα ei daretur, et a regione recederet. Is vero non accepit, sed recessit.

5 CAPUT IX INDICIUM PRAEBET QUOMODO, CUM THEODOSIUS A ROMANORUM EXERCITU QUAERERETUR, ET PREHENSUS SIT ET IN DOMO INCLUSUS IN QUA CALX ERAT, ET TANDEM MORTUUS SIT.

Theodosius * autem, cum regis διατάγματι per totam ἐπαρχίαν¹ * p. 162. quaeretur, Romanorum σχῆμα cepit, et in capite crines et ga-
10 leam; et circumibat et stabiliebat, dum fideles confirmat. Tandem vero, cum ad Sidonis viciniam pervenisset, a noto quodam suo prehensus est et Romanis traditus. Et taliter contra eum furore commoti sunt Nestorii adseclae, quod per totam terram habitabilem, cum circumiret, doctrinae eius fraudem detegebat et
15 anathematizabat. Et ad regem adscenderunt, eumque oraverunt ut vir eis ad custodiendum daretur; et ceperunt eum et in domo quadam parva monachorum incluserunt, in qua erat calx viva. Et Nestorii adseclae per catervas veniebant et cum eo disputabant, cum putarent ob angustias magnas fore ut eum
20 paeniteret et voluntati eorum adsentiretur; et cunctos vincebat et pellebat, et pudore confusi ac turbati a praesentia eius recedebant. Et dicebat: «Quamdiu halitus in naribus meis est, etiam si vinctus sum quominus per regiones secundum consuetudines meas circumeam, Dei tamen verbum in me non vinctum
25 est, sed veritatem et sinceritatem in aures auditorum proclamat». Opinabantur autem et Eutychis fautores eum eis adsentiri; et ei etiam ad eum confluebant, et cum eo disputabant; et similiter insperato eis ostendebat eos Valentino et Māni et Marcioni, adsentiri, et haeresim eorum foedam esse, et *haeresibus* Pauli
30 Samosatēni et Apollinaris et Nestorii foediorē. Itaque et hi et illi a praesentia eius recedebant ab eo superati. * Et, quoniam ei * p. 163. angustias angustias addebant, et anima eius in ἀγῶνι constantissima erat, in notitiam eius venerunt et ea quae scripsit Iohannes Rhetor² ex Alexandria, quae fraudis et detrimenti
35 plena sunt, et haeresis sunt; et vir eam detexit et anathe-

¹ Requiritur ἐπαρχίαν. — ² ῥήτωρ.

matizavit. Et, cum cursum suum consummasset et in ἀγῶνι certasset, et fidem suam custodisset ¹, tandem *vita* in carcere finita obiit, et ad Christum Dominum nostrum recessit, et fidelibus exemplum confirmationis reliquit.

CAPUT X HAERESIM IOHANNIS RHETORIS ² QUI ALEXANDRIAE ERAT ⁵
COMMEMORAT, QUOMODO ACCIDERIT ET ANATHEMATIZATA SIT.

Iohannes Palladio sophistae alexandrino haerebat, eique secundus erat, et ob hoc Rhetor ² vocatus est, quoniam ab *arte* sophistica ad rhetoricam philosophus nomine appellatur (?). Hic diebus Pretorii, qui Dioscoro successit, totam urbem Alexandrinorum, 10 hos quidem fidei zelo, hos autem quia rapinam et persecutionem ab eo patiebantur ut synodo adsentirentur et Tomum acciperent, Pretorium odio habere vidit; et ipse etiam multis placere studuit, et famam acquirere et aurum colligere, et gloria hac vana laudari. Et, cum Scripturas sanctas non legeret, nec vim mysteriorum 15 quae in eis *sunt* intellexisset, nec doctoribus antiquis ecclesiae sanctae exercitatus esset, cum quid diceret et de quibus rebus contenderet ³ ignoraret, inflatus est ut quasi argumentum scriberet Deum Verbum *ut* semen in corpore crassum factum esse, et natura sua passum esse, si passus esset. Negat vero eum 20
* p. 164. corpori humano adunatum esse, nec naturas e quibus * unus Christus apparuit confitetur, sed verba parat et carpit: « Neque etiam fieri potest ut natura vocetur, quandoquidem sine semine viri in Virgine incorporatus est »; et dicit « Ergo neque in ea et ex ea »; neque ecclesiae doctoribus adsensus est qui 25 dicunt Deum Verbum naturam humanam sibi adunasse et hominem factum esse. Et talia vana verba effutiebat, et scripta sibi contraria scripsit, interdum quidem Apollinari adsensus, interdum autem Eutychi, interdum autem aliquid novum ⁴. Et, quoniam ille dubitabat de eis *rebus* quas scribebat ne reprehenderentur, cum nomine suo libros suos non scripsit, sed interdum nomen Theodosii episcopi Hierosolymorum huic inscribebat, et interdum nomen Petri iberi alii inscribebat, ut fideles etiam eis deciperentur et eos acciperent. Dicunt vero tempore quodam Petrum iberum unum eorum in monasterio quodam reperisse nomine 35

¹ II Tim., IV, 7. — ² ῥήτωρ. — ³ I Tim., I, 7. — ⁴ Sic syr.

CAPUT XI QUOMODO IOHANNES SILENTIARIUS A REGE MISSUS SIT
ALEXANDRINOS ADMONITURUS POSTQUAM DIOSCORUS GANGRIS MORTUUS
EST UT PRETORIO ADUNARENTUR.

Cum autem Alexandrinis de Dioscoro auditum esset eum
obdormisse, dolor magnus fuit ac tristitia; et post mortem
eius, ob suum erga eum amorem, ut vivum eum proclamabant,
et in diptycho nomen eius positum erat; sed nemo eorum
quibus ea quae ordinis accuratione non fiunt vituperare curae
est reprehendat. * Qui vero partis fidelium *erant* episcopum eius
loco facere voluerunt, et Marciani regis minas timuerunt, qui
litteras in omnes partes, et comminationes contra eos qui synodo
non adsentirentur nec Tomum acciperent emittebat; qui ita,
cum de Alexandrinis quibusdam audisset eos episcopum sibi
post Dioscori mortem facere paratos esse, Iohannem silentiariorum
principem cum litteris suis misit Alexandrinos ut Pretorio
adunarentur admoniturum. Et hic Iohannes vir fuit qui regi

൧. തലമുറ. ൨. ൩. ൪. ൫. ൬. ൭. ൮. ൯. ൧൦. ൧൧. ൧൨. ൧൩. ൧൪. ൧൫. ൧൬. ൧൭. ൧൮. ൧൯. ൨൦. ൨൧. ൨൨. ൨൩. ൨൪. ൨൫. ൨൬. ൨൭. ൨൮. ൨൯. ൩൦. ൩൧. ൩൨. ൩൩. ൩൪. ൩൫. ൩൬. ൩൭. ൩൮. ൩൯. ൪൦. ൪൧. ൪൨. ൪൩. ൪൪. ൪൫. ൪൬. ൪൭. ൪൮. ൪൯. ൫൦. ൫൧. ൫൨. ൫൩. ൫൪. ൫൫. ൫൬. ൫൭. ൫൮. ൫൯. ൬൦. ൬൧. ൬൨. ൬൩. ൬൪. ൬൫. ൬൬. ൬൭. ൬൮. ൬൯. ൭൦. ൭൧. ൭൨. ൭൩. ൭൪. ൭൫. ൭൬. ൭൭. ൭൮. ൭൯. ൮൦. ൮൧. ൮൨. ൮൩. ൮൪. ൮൫. ൮൬. ൮൭. ൮൮. ൮൯. ൯൦. ൯൧. ൯൨. ൯൩. ൯൪. ൯൫. ൯൬. ൯൭. ൯൮. ൯൯. ൧൦൦.

Ῥητορ Πάλλδιος σοφιστὰς Ἀλεξανδρῖνος ἱδὲ τῶν ἰσοκρίτων « Iohannes Rhotor Palladii sophistae Alexandrini discipulus erat; et temporibus Protorii (*sic*), cum orthodoxorum persecutionem vidisset, et universam urbem ut *ita* dicamus contra Protorium certare, ob vanam gloriam et lucrum concupivit, et sese cum orthodoxis commiscuit, et, quandoquidem sophista erat, cum divinis ecclesiae doctrinis non exercitatus esset, nec sciret ea quae dicebat neque ea de quibus contendeat, et patribus sanctis contrarius staret, libros multos composuit, et nunc quidem Apollinaris *opinionibus* adhaesit, nunc autem Eutychis, necnon interdum doctrinam novam reperit, et Deum Verbum essentialiter passum esse dicit. Nec nomen suum operibus inscribebat, sed nomina magnorum quorundam eis imponere audebat, Theodosii archiepiscopi Hierosolymorum, et Petri episcopi iberi, et aliorum doctorum, ut ob haec nomina simplices deciperet. Accidit vero ut Petrus monasterium quoddam intraverit, et tractatum 'Petri' inscriptum ei dederint; et, cum eum legisset, vehementer exclamavit, et qui eum scripsit anathematizavit, et nihil harum *rerum* eius esse (*sic*). Et scripto et sine scripto eum saepe anathematizavit, Alexandriae et in Palaestina. Anathematizavit eum vero et Timotheus episcopus Alexandrinorum. Et haec omnia indicat Zacharias in Ecclesiasticis suis, dum narrationes ecclesiasticas synodo Chalcedonis posteriori conscribit». In eodem opere (124 vob, 125 vva) duae de Ioh. citationes datae sunt, quarum prior in tit. Timotheo adscripta est.

eadem sentiebat et sollers erat. Et, cum advenisset et ὄχλον vidisset, monachos multos verecundia et sermonis facilitate, et defensione pro fide *facienda insignes*, et δῆμον hominum fidelium potentem, quibuscum res ei fuit, perculsus est et dixit : « Si Dominus noster
5 volet, regem docere eique de vobis suadere paratus sum ». Et δέξαν ab eis accepit quae de fide eorum docebat, et omnibus *rebus* quae per Pretorium eis acciderunt, et de viri improbitate et iniuriis, et sumptibus quos ex ecclesia ultro expendit, verbis prolixis quae hic exscribere praetermitto, ne lectorem taedio
10 adficiam. Et, cum Iohannes ad regem reversus esset, eumque de his *rebus* docuisset, dixit ad eum : « Nos quidem te misimus ut Aegyptiis admonitione usus suaderes ut voluntati nostrae obtemperarent ; tu autem absque voluntate nostra ad nos reversus es, cum te Aegyptium invenerimus ». Verumtamen, cum de eis *rebus*
15 quae de Pretorio in petitione quam miserunt monachi scriptae essent intellexisset, audaciam eiusdem viri et malitiam eius reprehendebat. Et cum ipse in his *rebus versaretur* mortuus est, cum sex annos et dimidium regnasset. Mortuus est autem et Maiorianus qui cum eo annos quattuor regnavit, et post eum * regnum * p. 166.
20 acceperunt Anthimus et Severus et Olybrius, et post annum unum cum eis Leo primus, ut sit vita quattuor eorum anni septem.

CAPUT XII DE ANTHIMO ET SEVERO ET OLYBRIO ET LEONE DOCET,
QUI ALIUS CUM ALIO SEPTEM ANNOS ORDINE REGNAVERUNT.

25 Cum regnasset Anthimus annos quinque, a Ricimere occisus est ; et Seyerus cum annum unum cum eo regnasset mortuus est ; et Olybrius qui post Severum cum Anthimo unum annum regnavit mortuus est, et Leo primus cum tres annos cum Anthimo regnasset et post eum duo. Anno autem 1° Leonis
30 Antiochia terraemotibus qui acciderunt eversa est, et fuit incendium magnum. Et anno 2° regni eius SWLYPWS¹ tyrannus Gothus occisus est. Et anno 3° regni eius occisus est Aspar στρατηλάτης, et filii eius.

Est autem in libro hoc III, et in capitibus quae in eo supra
35 sunt χρόνος annorum tredecim et dimidii ita :

¹ Conic. Krüger et Ahrens 'Aiulfus' (HYDATIUS, 180, 187).

Marciani [et] ¹ Maioriani anni sex et dimidium ; et Anthimi et Severi et Olybrii et Leonis primi qui ordine et alius cum alio regnaverunt anni septem ; quandoquidem ab anno 3° Olympiadis 307^{ae} incepit, et Olympiade 308^a finitus est.

Item liber IV quasi ex eodem opere Zachariae diserti ea quae 5
post mortem Marciani et Maioriani et Anthimi et Severi et
p. 167. Olybrii *gesta sunt* (et omnes, * ut chronicon indicat, annos
duodecim regnaverunt), capitibus duodecim quae in eo *sunt*
quae infra separatim notata sunt, ea docet et indicat quae
Alexandriae et Ephesi per annos viginti diebus Leonis et Leonis 10
acciderunt de χειροτονίας Timothei magni, qui vocabatur ‘mus-
tela’, et quomodo occisus sit Pretorius, qui post Dioscorum a
synodo Chalcedonis factus est, et post mortem eius clericos eius
libellos ² Timotheo dedisse, et ut ad ecclesiam venirent rogasse, 15
nec sacerdotes acres qui cum eo *essent* et δῆμον eis permisisse, 15
et ob hoc Romam se contulisse, et Leonem docuisse ; *eumque*
epistulas ad Leonem regem fecisse Timothei χειροτονίαν repre-
hendentes. Docet vero etiam de Timothei ad Leonem epistula,
quae additamentum in synodo *factum* et Tomum reprehendebat,
itemque de Iohanne qui Ephesi Bassiano successit qui sese 20
abdicavit, et de Leonis regis litteris encycliis, qui episcopis
scripsit ut ei scriberent quid de eis quae in synodo definita sunt
censerent ; et scripserunt et laudaverunt praeter Amphilichium ³
Sides ; et Timotheum Gangra relegatum esse, et Gangris Cher-
sonem ; et a fautoribus eiusdem Pretorii factum esse post eum 25
Timotheum qui ‘φακιόλου tremensis’ vocaretur ; necnon de
Isaia episcopo et Theophilo presbytero, qui *ut* eutychianistae
apparuerunt, et de epistula quam Timotheus de eis fecit eosque
detexit.

Caput I de Timothei magni qui vocabatur ‘mustela’ χειροτο- 30
νίας indicat, et eis quae acciderunt.

Caput II ostendit quomodo Pretorius occisus sit et tractus, et
cadaver eius igne crematum sit.

* p. 168. Caput III docet, * postquam Timotheus solus exstitisset epis-
copus, ceteros etiam Pretorii clericos per libellos ² ad ecclesiam 35

¹ In ms. excidit. — ² λαβέλλοι. — ³ Sic semper.

venire voluisse, nec [δῆμον]¹ eis permisisse, nec clericos acres qui cum Timotheo *essent*.

Caput iv indicium praebet hos viros, postquam haud recepti essent, se accinxisse et Romam adscendisse, et *rem* Leoni summo
5 sacerdoti indicasse.

Caput v de Timotheo commonet et eis quae Ephesi Iohanni acciderunt qui Bassiano successit.

Caput vi de Timothei δεήσεως ostendit itemque reprehensione quam in ea de Leone et de epistula eius regi scripsit.

10 Caput vii de eis docet quae episcopi Leoni regi scripserunt quae in encycliis *sunt* quod ad synodum, et de Amphilichio qui in eis quae scripsit ceteris episcopis non adsensus est.

Caput viii de Anatolii ad regem epistula indicat, ipsum episcopos adhortatum esse quid de synodo scriberent.

15 Caput ix de Timothei ἐξορίας adnuntiat, et de eis quae eius ab *urbe* Alexandria exitu acciderunt.

Caput x de Timotheo alio ostendit qui a Pretorii fautoribus episcopus factus est et 'φαρισαίου trementis' vocabatur.

20 Caput xi indicat quomodo Gangris Chersonem deportatus sit Timotheus.

Caput xii, de Isaia et Theophilo Eutychianistis, et de epistulis quas de eis scripsit Timotheus eosque detexit.

In hoc libro autem est χρόνος temporis ex annis Leonis primi, anni duo vel tres, et anni Leonis alterius, anni septemdecim,
25 duobus mensibus deductis, ut chronicon indicat; quoniam duo annos plus * minus Timotheus magnus Alexandriae episcopus * p. 169. fuit, et tunc Gangra relegatus est, et, post duodeviginti annos, ad sedem suam reversus est, et statim mortuus est.

LIBER IV DE TIMOTHEI χειροτονίας, ET DE EIS QUAE DIEBUS
30 LEONIS REGIS PRIMI ACCIDERUNT ET LEONIS ALTERIUS.

CAPUT I LIBRI IV QUOD DE TIMOTHEI MAGNI QUI VOCABATUR
AELURUS χειροτονίας docet, ET EIS QUAE ACCIDERUNT.

Cum κατάστασις ecclesiae Alexandriae ita se haberet, subito fama audita est mortuum esse Marcianum; et omnes confirmati
35 sunt, et cum universo ordine monachorum deliberabant quemnam

¹ In ms. deest; e p. 116, l. 15, addidi.

a parte fidelium episcopum facerent; quoniam hoc tempore Dionysius στρατηγός ibi non erat, sed in Aegypto ¹ degebat. Et de Timotheo cogitaverunt, viro ieiunatore et πρακτικῷ ², qui a Cyrillo e deserto vi adductus erat et presbyter consecratus, et fidem Dioscori participavit, et in omni veritate fidei doctorum ³ ecclesiae versabatur. Hunc populus Alexandrinorum itemque monachi corripuerunt, eumque ad ecclesiam magnam quae vocatur Καίσαρος adduxerunt. Et secundum ordinem canonum ex episcopis tres desiderabant qui eum consecrarent; et, quoniam duo

* p. 170. Aegyptii aderant, alium etiam * inveniri oportebat. Et, cum hunc ⁴ quaererent, nonnulli e δῆμου de Petro ibero didicerunt qui, cum a Palaestina recessisset, ibi Alexandriae degebat. Et raptim cucurrerunt et virum corripuerunt, eumque super humeros suos portaverunt, ut terram non tangeret. Et, cum eum adducerent, vocem quemadmodum Philippus de eunucho Candacis reginae ⁵ audierunt; [et] ⁶, consensu cleri et monachorum et urbis populi fidelis, vi eum invitum consecraverunt, et in throno ⁷ Marci collocaverunt. Et corpore debilis erat ob ascesim multam; *ita* ut propter maciem eius ‘mustelam’ eum iocandi causa vocare solerent Pretorii fautores. Et, cum Dionysius στρατηγός ea quae acciderant didicisset, quod ⁸ putavit fore ut, ubi rex auditurus esset, reprehenderetur quod duo essent in urbe episcopi, cum advenisset, universum Romanorum exercitum duxit, et Timotheum adprehendit, et multi occisi sunt. Et mandavit ut eum ad locum qui vocatur Qabhrsirin ⁹ portarent. Et, cum abiisset, civium contra Romanos pugna invalebat, et ¹⁰ στάσις crescebat, et erant cottidie caedes; praesertim quod Romanos qui vocantur οἱ ῥῶμῃ ¹¹, qui iracundi erant et ariani, instigabat eisque minabatur; et similiter qui ecclesiae bonis praeerat ea in Romanos expendit, et cum δῆμῳ certabant. Accidit autem ut pars magna eorum et mulieres eorum pugna ceciderint ¹² et trucidati sint; et ipsi alii contra alios divisi sunt, et certamen fecerunt. Et, cum huiusmodi tumultus urbem aliquot dies tenuisset,

* p. 171. set, Dionysius coactus est et Longinum adduxit, * monachum

¹ EVAGR. II, VIII (de ZACH.) τὴν ἀνω Αἴγυπτον. — ² Sc. ‘miraculorum actore’; cf. V, IX; VI, III. — ³ Act., IX, 29. — ⁴ In ms. excidit. — ⁵ ἑρῶνος. — ⁶ Syrus Ταπόσιριν ut ‘sepulcrum Sirin’ male intellexit. — ⁷ Legendum fortasse ‘PDRῆWN’ (φοιδερᾶτων).

quendam verecundia et virtute celebrem, et Timotheum ei commisit ut eum rursus ad urbem et ad ecclesiam eius reduceret ea condicione ut contentio desineret et caedes quiescerent. Et, cum Timotheus ad ecclesiam magnam reductus esset, e qua vi
15 remotus erat, et Pretorius ecclesiam quae vocatur Quirina¹ occupasset, et tempus azymorum advenisset, pueri innumeri baptizandi ei oblati sunt, ut ob multitudinem eorum ei qui nomina eorum scribebant et legebant fessi sint, et Pretorio quinque tantum oblati sunt; et δῆμος Timothei amore magis delectatus est, ut
20 eum etiam e Quirini ecclesia expulerint, et caedes factae sint.

CAPUT II OSTENDIT QUOMODO PRETORIUS OCCISUS SIT ET PER URBEM TRACTUS ET DENIQUE CADAVER EIUS IGNE CREMATUM SIT.

Et, cum Pretorius Romanis comminaretur qui ab eo aurum accipiebant, nec manus suas sanguine replebant eisque iratus
15 esset, Romanus quidam anima infremuit, et indignatus est, et dum Pretorium vocat ut corpora occisorum iacentia conspiciat eique ostendat gladium subito clam distrinxit, eumque per costas transfodit cum Romanis sodalibus suis eumque occiderunt. Et eum ad Tetrapylum trahebant, et de eo nuntiabant, « Hic
20 Pretorius est »; et alii insidias dolosas esse putabant. Et Romani cadaver eius reliquerunt et discesserunt. Et, cum hoc intellexisset, δῆμος etiam infremuerunt, et cadaver traxerunt, et in Iippodromo igne cremaverunt. Huiusmodi finis mortis Pretorio accidit, qui Alexandrinos male tractavit, ut Georgius arianus, et illius
25 exemplo ab eis passus est, et ei factum est.

* CAPUT III POSTQUAM TIMOTHEUS SOLUS EXSTITISSET EPISCOPUS * p. 172.

CETEROS ETIAM CLERICOS PAENITENTIAE MODO PER LIBELLOS² EI ADUNARI VOLUISSE NEC PERMISSISSE δῆμον NEC SACERDOTES ACRES QUI CUM EO ESSENT.

30 Timotheus autem, cum Alexandriae summus sacerdos solus exstitisset, factis ostendit qualem sacerdotem esse oporteat; et argentum aurumque, quod diebus Pretorii Romanis dabatur, in pauperes et viduas et hospitium peregrinorum expendit, et in eos qui in urbe egebant; ita ut brevi tempore, cum eius pulcra

¹ Sic. — ² λίβελλοι.

gesta percepissent, divites quidam οὐσίας ei obtulerint dilectione et amore et aurum et argentum. Presbyteri vero et clerici qui cum Pretorio fuerant, qui cunctas virtutes eius et mores angelicos sciebant, et civium erga eum amorem, coniuncti sunt, et libellos¹ fecerunt, eumque ut reciperentur oraverunt; et promiserunt se Romam ad Leonem iter facturos eumque de eo quod in Tomo innovavit ac scripsit commonituros, eo [quod]² hi viri prompti erant et diserti et divitiis abundabant, et honore, et genere³ nobiles erant, et a Cyrillo ad clerum vocati erant, et apud filios Romae honorabantur. Et Eustathius Byreti⁴, cum petitionem pro eis scripsisset, Timotheo obtulit, ut reciperentur. Sed invidia civium et odium contra viros ob ea quae diebus Pretorii acciderant crevit, et propter horum aerumnas diversas ut viri reciperentur non permiserunt, sed alios paraverunt qui clamarent: « Nemo eorum huc pedem feret, nec recipiuntur transgressores ».

* p. 173. * CAPUT IV INDICAT QUOMODO III VIRI SE ACCINXERINT ET ROMAM ADSCENDERINT ET QUAE EIS ACCIDERANT DOCUERINT.

Hoc causa fuit cur res subverterentur et turbarentur. Cum enim hi viri contempti essent et non recepti, Romam pervenerunt, et Pretorii mortem terribilem indicaverunt et contemptum canonum; [et]² eum propter synodum et Leonis honores mortuum esse; et se ipsos contumelias multas sustinuisse; et Timotheum contra νόμον exstitisse et sacerdotium acceperisse. Et rem apud Leonem odiosam ac turpem reddiderunt, eumque in Timotheum concitaverunt.

CAPUT V EA DOCET [QUAE]² DE TIMOTHEO GESTA SUNT ET QUAE EPHESI IOHANNI ACCIDERUNT QUI BASSIANO SUCCESSIT.

Quomodo autem Timotheum diffamandi occasio facta sit referam. Postquam Marcianus rex mortuus est et Anthimus et Severus et Olybrius per brevem annorum vitam in Italia et regionibus superioribus regnaverunt, hic Leo primus cum eis et post eos in regione Europae regnum accepit, vir fidelis quidem et potens, fide autem simplex. Et, cum mala quae in Aegypto facta erant, itemque Alexandriae et in Palaestina et ubique

¹ λιβελλοι. — ² In ms. excidit. — ³ γένος. — ⁴ Vide p. 103, n. 2.

didicissent, multi propter synodum turbati sunt. Et Ephesi etiam multae caedes factae sunt Iohannis introitu postquam Bassianus sese abdicavit et fugit ne Chalcedone subscriberet. Iohannes vero sedis eius urbis iura atque honores prodidit, 5 quod principatum appetiit, quem usque hodie Ephesi proditorem vocant, * et cuius nomen libro vitae eraserunt. Voluit * p. 174. ergo rex Leo qui a Timotheo Alexandriae litteras accepit synodum congregare; eumque impedivit Anatolius urbis regiae episcopus, non quod ea quae a Timotheo scripta sunt reprehendere potuit, sed commotus est, ne, si synodus congregaretur, omnia quae Chalcedone acta sunt abolerentur, non propter fidem, sed propter iura et honores quae sedi urbis regiae contra νόμον data sunt. Suasit ergo Anatolius regi ne synodum congregaret, sed *ut* per epistulas litterarum quae vocantur encyclia de 15 synodo et de Timothei χειροτονίας episcoporum sententiam exquireret. Et de Timotheo et de synodo Chalcedonis epistulis encycliorum episcopis scribere incepit ita: « Sacerdotes in dicione nostra *viventes* qui eadem sentitis, absque timore hominum, et absque partium studio, et absque fraude porro et favore, Dei 20 timore solum ante oculos vestras posito, eo quod vos ei soli defensionem facturos et responsum daturis reputatis, id quod vobis placet mihi breviter indicate, ea quae Chalcedone acta sunt perscrutantibus, et de χειροτονίας Timothei Alexandriae ». Et, epistulis huiusmodi regis Leoni Romae datis, Leoni regi duas 25 epistulas scripsit, unam de Timotheo, et aliam pro Pretorii fautoribus, in qua de clericis Constantinopolis etiam indicabat eos Timothei opinionem participare, et Anatolium segnem vocabat ¹. Et * de Tomo etiam qui ab eo propter Eutychem factus erat, qui * p. 175. in concilio Chalcedonis receptus est, defensionem fecit. Verum- 30 tamen de Christi inhumanatione etiam in hac quoque epistula similia distincte scripsit ²; quam Leo rex ad Timotheum Alexandriae misit; et, cum eam recepisset, regi δέησιν scripsit huiusmodi.

CAPUT VI QUOD IN TIMOTHEI δέήσει FIDEM EIUS INDICAT, ET REPREHENSIONES QUAS IN LEONIS EPISTULAM FECIT.

35 « Quoniam hominibus prudentibus, rex tranquille ac serene, nihil honoratius est anima, sed et quae corporis sunt contemnere

¹ Ep. CLVI, VI (P. Lat., LIV, 1132). — ² Ep. CLXV (*ibid.*, 1155).

didicimus, neque animae detrimentum facere ¹, idcirco etiam quantum valeo animam meam custodire studeo, ne ante tempus iudicii ut amans corporis sui condemner, et ipse in me ignem gehennae parem. Et hoc puto cunctos prudentes pulcre velle, id quod fratribus eorum odiosum est non accidere ; et hac de *causa*, 5 dum hanc petitionem scribo tranquillitatem tuam certiore facio me a pueritia mea Libros sanctos didicisse et mysteria divina quae in eis sunt considerasse, et usque adeo fidem veram mihi semper curae esse, secundum [doctrinam et] ² traditionem apostolorum et patrum meorum doctorum. Dum his gratia Dei Salvatoris nostri 10 haereo, ad hanc aetatem perveni, et unam fidem confiteor quam Salvator et Creator noster Iesus Christus tradidit, quando inhumanatus est et beatos apostolos misit et dixit : « Ite docete omnes populos, baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus
* p. 176. sancti » ³. Trinitas * enim perfecta est et unius gloria et beatitu- 15 dine naturae, in qua nihil est minus aut maius. Ita enim et beati patres cccxviii docuerunt, et de vera incorporatione Domini et Salvatoris nostri Iesu Christi eum inhumanatum esse quemadmodum ipse dispensationem suam cognovisset ; et haec cum eis sentio ac credo, et omnes qui in fide veritatis florent. Nihil enim difficile in 20 ea est nec definitio praedicationis fidei patrum nostorum sanctorum additamento eget ; et qui haec non sentiunt sed haeresi corrupti sunt a me respuuntur, et ipse etiam eos fugio. Morbus enim qui animam perdit est doctrina Apollinaris, et Nestorii blasphemiae, et qui ⁴ de incorporatione Iesu Christi qui a nobis incarnatus est 25 errant, et divisionem in dualitatem in eam introducunt, et dispensationem etiam unici Filii Dei scindunt, et ei porro qui dicunt de corpore id e caelo adsumptum esse, vel Deum Verbum mutatum esse, vel in natura sua passum, neque eum corpori humano atque animali e nobis *adsumpto* adunatum esse confitentur. Et eis qui in 30 unam ex his haeresibus inciderunt dico : ‘ Valde erratis, et Scripturas nescitis ’ ⁵, neque eorum societate utor neque eos ut fideles diligo ; et fidei Nicaeae *editae* adhaereo eamque teneo, et ut veritatem aestimo et ita mihi curae est *ut* vivam. Cum vero Diomedes clarissimus silentiarius ad me pervenisset, atque epistulam episcopi 35 Romae mihi dedisset, et eam perscrutatus sum, et quae in ea *sunt*

¹ MATTH., XVI, 26. — ² In ms. deest ; e MICH. addidi. — ³ MATTH., XXVIII, 19. — ⁴ Sic syr. — ⁵ Id., XXII, 29.

mihi non placuerunt ; et, ne ecclesia turbetur, o Christi amans,
usque [adeo] ¹ eam coram eis non legi aut reprehendi. Credo autem
*Deum serenitatem tuam in eam mentem impulsurum ut quae in ^{p. 177.}
hac epistula fidelibus offensam faciunt corrigantur, quoniam
5 Nestorii doctrinae adhaerent et adsentiantur et propinqua sunt
qui condemnatus est quia incorporationem Domini nostri Iesu
Christi in naturas et hypostases et proprietates, et nomina et
operationes scidit ac divisit, et verba Scripturarum de duobus
interpretatus est ; quae in fidei confessione trecentorum duode-
10 viginti non sunt. Unicum enim Filium Dei qui Patri suo connatu-
ralis est descendisse proclamaverunt et incarnatum esse et inhu-
manatum et passum, et surrexisse et in caelum adscendisse, et
venturum ut vivos ac mortuos iudicaret, neque in eo ² naturas et
hypostases et proprietates commemoraverunt et diviserunt, sed
15 divina et humana in dispensatione unius esse confessi sunt. Ergo
eis quae Chalcedone acta sunt non adsentior, quoniam in eis
divisionem ac scidium in dispensatione inveni. Et nunc, o rex
victor, accipe me, quod pro veritate haec confidenter loquor, ut
imperium tuum in caelo etiam sicut in terra floreat. Et petitionem
20 meam clementer accipe quoniam has ab occidente litteras momen-
tum offensae pervadit, quae dispensationem scindunt ; et oro ut
omnibus linguis infirmentur ut pure confessio fiat Christum Deum
revera in carne passum esse, et sine passione in Deitate sua
mansisse, quam cum Patre et Spiritu habet. Et caput tuum
25 honoratum oro atque imploro ut ad omnes mittatur *mandatum*
ut patrum nostrorum cccxviii fidei definitionis confessionem
teneant, quae brevitate ^{*} verborum omnibus ecclesiis veritatem ^{p. 178.}
proclamat, et cunctam haeresim et fraudem doctrinarum offensae
infirmat, nec correctione eget. Sed quae mihi in hac epistula
30 corrigi debere videntur » — quae non exscripta sunt — « sunt haec ».
Et, quoniam fuse et cum $\chi\rho\acute{\iota}\varsigma\epsilon\alpha\iota$ contra se *citatis* dicta sunt, ea
hic non exscripsimus, ne lectorem taedio adficiamus ; quoniam
reprehensiones a fidelibus ubique reperientur quae in ea a
prudentibus factae sunt ; et primo a Dioscoro, et post eum ab
35 hoc Timotheo, et post eum a Petro, et ab Aksēnāyā *episcopo*
Mābbugh et a Severo diserto summo sacerdote Antiochiae in eis

¹ In ms. excidit. — ² Ita MICH. ; ms. 'eis'.

quae contra Grammaticum *scripsit*, et a Cosma¹ et a Simeone *archimandrita* Lëghine², et epistula Alexandrinorum³.

CAPUT VI FINITUM EST.

CAPUT VII QUOD EA ETIAM INDICAT QUAE CETERI EPISCOPI PRAETER AMPHILICHII SIDES LEONI SCRIPSERUNT; [QUI]⁴ SECUNDUM SYNODI⁵ DOCTRINAM ADFIRMAVERUNT EIQUE ADSENSI SUNT.

Timotheus autem de Leonis epistulis et de synodo Chalcedonis talia confidenter scripsit. Ceteri vero episcopi metropolitani ubique *positi*, cum regis litteras encyclias acceperant, ea quae ab eis Chalcedone facta sunt adfirmaverunt, eisque adsensi sunt, 10 et Timothei *χειροτονίαν* reprehenderunt; Leo autem Romae episcopus eum Antichristum nominabat. Ferunt vero ceteros etiam episcopos adhortatione Anatolii et litteris eius ad eos *scriptis* ut haec scriberent incitatos esse. Solus autem Amphili-
* p. 179. chius Sides veritate ac rectitudine sine timore usus est; * et 15 ipse et episcopi dicionis eius confidenter scripsit⁶ et quae in synodo facta sunt et Tomum⁶ reprehendit⁷ et vituperavit⁸; et de vi et partium studio quod ibi fuit docuit, cum citationibus et verbis copiosis e sanctis Scripturis et patribus *extractis*, dum regem implorat ut quae Chalcedone *facta sunt* infirmentur, 20 quoniam 'causa offensae fidelium itemque perturbationis sunt'. Verumtamen Timothei *χειροτονίαν* reprehendit, eamque haud canonice factam *dixit*⁷. Hic quidem, cum de synodo regi talia cum veritate confidenter adfirmasset, ob malitiam et dolum qui ei a Nestorii fautoribus factus est, quippe qui ipse solus e cunctis 25 episcopis synodum ac Tomum, et quae in ea facta sunt vituperare ausus esset, in *κίνδυνον* pervenit, nisi Aspar *στρατηλάτης* illius temporis, quamquam et arianus erat, tamen eum⁸ orasset ac rogasset, ne huiusmodi sacerdos, qui veritatem loquebatur, in *κίνδυνον* veniret; itaque Amphilichius e *κινδύνου* liberatus est. 30 Rex autem, cum mala quae diebus Marciani acta sunt corrigere quaesisset, ab episcopis impeditus est; propter quos de Timotheo etiam sententia data est ut Gangra in *ἐξορίαν* relegaretur. De eo

¹ Vide VII, x. — ² Sc. 'lagenae'; cf. VIII, v (p. 80 textus), et X, praef.

— ³ MANSI, VII, 536 (?) — ⁴ In ms. excidit. — ⁵ Sic syr. — ⁶ Ms. 'in Tomo'.

— ⁷ Huius ep. excerpta a Mich. (p. 251) data sunt inter res e nostro sumptas. Forsitan a scriba om. sint (vide praef. in textum, p. iv). — ⁸ Sc. imperatorem; cf. p. 155, n. 2.

vero quod Anatolius qui Constantinopoli erat episcopis etiam causa fuerit ut haec in encycliis regi adfirmarent ex hac epistula quam infra exscripsi, quam regi scripsit, disces.

CAPUT AUTEM VIII DE ANATOLII EPISTULA AD REGEM DE
5 SYNODO SCRIPTA INDICAT, EUM EPISCOPOS INCITASSE * ET AD EOS * p. 180.
SCRIPSISSE¹.

« Fidei et Christi amanti regi victori Augusto Leoni αὐτοκρά-
τορι Anatolius episcopus Constantinopolis. Opus orationis mihi
est, Christi amans fidelis rex ». Et post pauca dixit : « Quae
10 Alexandriae praesumpta sunt mihi ut quiescerem non permi-
serunt, sed maiestatis vestrae voluntatem pacificam sequens,
quae canones patrum nostrorum vult non contemni, sed et νόμους
stabiliri, ut me oportebat virum sacerdotem huius regiae vestrae
15 politanis in imperio vestro *constitutis* indicavi, dum canones
ploro qui Timothei actis pravis contempti sunt, ut ὑπομνήματα
quae ad maiestatem vestram de eo missa sunt indicaverunt ;
qui ecclesiae et mundi νόμους conculcavit et arrogantiam dilexit
ut dixit Scriptura, ‘ Impius etiam ubi in profunditatem malorum
20 incidit contemnit ’² ». Et cetera quae in epistula eius *sunt*,
ita ut ex hoc intellexerimus, eum episcopis causam fuisse cur in
litteris suis ad regem *scriptis* eis quae in synodo acta sunt
adsentirentur. Et multi e συγχλήτου et civibus ab Anatolii
societate se separaverunt cum haec de eo didicissent.

25 CAPUT IX DE ΕΞΟΡΙΣ ΤΙΜΟΘΕΙ, ET DE EIS QUAE EXITU PORRO
EUS AB URBE ALEXANDRIA ACCIDERUNT.

Quoniam autem regis πρόσταγμα de Timothei exitu Alexan-
driam mittitur, hoc tempore στρατηγός etiam ob hoc turbabatur
et operam dabat * ut multa pateretur, neve urbs sacerdotem * p. 181.
30 hunc amitteret ; [et]³ cum caedes videret quas ei Pretorii
factores minabantur, praesertim quod apud regem confugerant
et a cunctis episcopis adiuvabantur, consilium cepit idem Stilas
στρατηγός ad baptisterium ecclesiae magnae confugere, ipse et
episcopus, duarum *rerum* causa : unius ut ipsi conservarentur,
35 et alterius ne hominum perditionis et caedium occasio fierent.

¹ Latine ap. MANSI, VII, 537. — ² *Procr.*, XVIII, 3. — ³ In ms. excidit.

Et, cum Timotheus ad fontem baptismi confugisset, clerici Pretorii fautores viri sacerdotium et verecundiam et senectutem et ascesim et labores non honoraverunt, nec locum porro ad quem confugerat, sed summum sacerdotem ab ipso fonte cum exercitu abriperunt et abstraxerunt. Et, cum hoc δῆμῳ auditum 5 esset, plus quam decem milia ibi occidebant¹, ut sacerdotem ab eis abriperent. Et, cum Romani multos Alexandrinos mactarent, vir [cum Romanis]² ex Aegypto in Palaestinam deportatus est et exiit, *ita* ut iter eius iuxta mare Phoenices esset. Cum vero urbes Palaestinae et Παράλου³ et incolae earum audissent, adpropin- 10 quabant ut sanctificarentur et aegri inter eos per Dei gratiam quae viro adhaerebat morbis suis sanationem lucrarentur, et vestium eius *partes* rapiebant ut fragmenta pannorum ex eis *sumpta* eis amuleta fierent. Et, cum Byretum⁴ pervenisset, Eustathius episcopus cives adhortatus est, [et]² cum cantico [ei 15 occurrerunt]²; et, cum urbem intrasset, ei pro urbe supplicabat ut pro ea oraret. Et in media urbe stetit, et pro ea precatus est

* p. 182. et Deum oravit * et urbi benedixit. Porro autem Auxonius ipsius Eustathii frater, qui illo tempore νόμων interpretis erat, quasi consilio fratris sui totam noctem apud eum mansit; dum de fide 20 et contra Nestorium integre loquitur; et per haec omnia Timotheus silebat, et ea audiit. Et, cum Auxonius vix post multa tacuisset, dixit ei Timotheus: « Quis mihi persuadebit ut hi tres digiti mei in χάρτη Chalcedonis scribant? ». Et, cum audisset Auxonius, contristatus est, et flevit. Et eius et Eustathii fratris 25 eius qui postea adfuit confirmandorum causa dixit eis Timotheus: « Sequimini me, et simul pro fide ἀγῶνα faciamus, et vincamus; ut aut sedes nostras recipiamus, aut ab adversariis expulsi in ξενίᾳ cum Deo sincere habitemus ». Et praetextum arripuit dedicationis ecclesiae quam aedificaverat Eustathius templi magni 30 quam vocavit Anastasiam. Et dixit Timotheus: « Si dedicationem templi in terra *siti* exspectamus, [Hierosolymis supernis expellimur:]² sed si mihi parebis Hierosolymis quae in caelo *sunt* festum celebrabimus ». Et Timotheus per totam viam usque Gangra ita honorabatur.

35

¹ Locus vix sanus. Vult, ut videtur, dicere ΧΜ civium a militibus occiso, esse. Coniec. Chabot ملاح (incumbabant); sed Mich. idem habet. —

² In ms. deest; e Mich. addidi. — ³ Sc. Phoenices Maritimae. — ⁴ Vide p. 103, n. 2.

CAPUT X DE TIMOTHEO ALIO OSTENDIT, QUI A PRETORII FAUTORIBUS EPISCOPUS FACTUS EST QUI VOCABATUR 'φακιολίου VACILLANTIS'.

Pretorii autem fautores quoniam regis πρόσταγμα habebant et urbis rectores mandato oboedientes virum quendam e se elegerunt qui et ipse * Timotheus vocabatur 'φακιολίου vacillantis' * p. 183. eumque in throno collocaverunt. Et erat vir δημοτικός, et moribus humilis erat et factis debilis, ut ostenderunt ea quae acciderunt. Cum vero universus urbis populus ecclesiam reliquisset et in monasteriis congregarentur cum clericis fidelibus, hic non indignabatur neque infremebat. Et, ubi clerici eius populum exercitu Romanorum cohibere voluerunt, ipse non permisit. Accidit autem ut mulier quaedam ei occurreret quae filium suum portabat a fidelibus modo baptizatum qui secundum morem pompa vehebatur. Et qui ante eum ibant mulieri irati sunt; et mandavit ut eam pacate ei adpropinquare facerent; et puerum cepit, eumque osculatur, et matrem eius adhortatus est ut, si qua re indigeret, eam sumeret. Et comitibus suis dixit: « Illi christiani sunt, et nos. Omnis homo ut vult credat, et Dominum nostrum honoret ». Verunitamen, etiam cum haec faceret, civium iram non placavit, et sine Romanis non ambulabat metu eorum quae Pretorio acciderunt. Et, quanto Timotheum fidelem diligebant, ita etiam hunc odio habebant, nec desinebant clamare et regem orare ut Timotheus ab ἐξορίας eis redderetur. Ferunt vero de hoc 'φακιολίου vacillantis' cum Alexandrinis persuadere studuisse ut eius societate uterentur, et quasi synodum eiceret Dioscori nomen in diptycho scripsisse; et Leonem Romae, cum audisset, eum prohibuisse. Et tempore quodam, cum Constantinopolim adscendisset, contra Gennadium qui post Anatolium factus est episcopus coram rege magnam contentionem habuit, et dixit « Synodum non accipio quae sedem tuam post * Romae * p. 184. secundam faciat, et meae honorem contemnat ». Et risit rex cum eos vidisset et duo sacerdotes de principatu contententes audisset. Et hanc quaestionem scripsit et episcopo Romae notam fecit; et scripsit illo tempore: « Iura unicuique sedi reddantur ut antiquitus »; et regi hoc indicavit. Et Timotheus hic φακιολίου vacillantis ita fecit.

LIBER ¹ X FINITUS EST.

¹ Sic.

CAPUT XI, QUOMODO GANGRIS CHERSONEM DEPORTATUS SIT
TIMOTHEUS ODIO IN EUM CHALCEDONIORUM.

Gennadius autem Constantinopolis et adseclae eius Timotheum laedere non desinebant, dum in ἔξορά est ; et regem adhortati sunt, et mandavit ut Gangris Chersonem iret, ubi habitant 5 homines barbari atque inculti. Adsentiebatur vero huic proposito etiam episcopus Gangrorum, invidia erga Timotheum fidelem, et eximium et miraculorum actorem, et in pauperes misericordem, cum Alexandria et ab Aegypto et a ceteris fidelibus donum acciperet, et id egenis liberaliter daret. Et, cum navem conscen- 10 disset et in mare vectus esset quod media hieme turbidum erat, Chersonem sine κινδύνου pervenit. Et, cum causam didicissent, regionis incolae eum admirati sunt ; et fidem eius participaverunt, eique oboediebant. Odium autem in eum Nestorii fautorum ob hoc fuit, quia operam dabat, et semper in synodum et Tomum 15 vituperationes et reprehensiones scribebat, et in omnes partes mittebat et fideles confirmabat, dum verba sua de sanctis Scrip-
* p. 185. turis et ecclesiae doctoribus a Christi praedicatione * usque ad dies suos stabilit ; ut propter haec ei etiam qui haec intellexerunt se a Gennadio Constantinopolis separaverint et Acacio cuidam presby- 20 tero orphanorum nutritori coniunxerint, ^r qui se Timocleto ¹ poetae coniunxit et cum parte nestorianorum certavit ; et hymnos composuit ² et eos canebant. Et populus delectabatur, et crescebat in orphanotrophium congregatus. Rex vero beatam Mariam Deiparam proclamari iussit et in libro vitae inscribi, propter Martyrium 25 Antiochiae qui aperte nestorianus erat, neque haec docere nunc adnuebat ; qui etiam gradu amotus est. Vocatus est autem a rege Gregorius Nyssae, vir fidelis et eximius, Gregorii deserti cognominis, ut opinionem Nestorii adseclarum infirmaret ³. His diebus monachi ad regem propter Martyrium adscenderunt ; et mortuus est 30 Gennadius, et eius loco fuit Acacius hic orphanotrophus. Et promissum ab eo factum erat eum Tomum Leonis infirmaturum, et synodum Chalcedonis, et fidei innovationem et additamentum quod in ea fuit.

¹ Ms. 'fratri Timocleti' ; e MICH. correxi. De T. vide THEODOR. LECT., I, XIX, ubi vocatur Timocles. — ² Sc. Timocletus. — ³ Zach. fortasse male intellexit Syrus.

CAPUT XII DE ISAIA EPISCOPO HERMOPOLIS ET DE THEOPHILO
PRESBYTERO ALEXANDRIAE EUTYCHIANISTIS, ET EPISTULA QUAM TIMO-
THEUS DE EIS FECIT EOSQUE DETEXIT.

Et res quidem ecclesiae urbis regiae ita factae sunt. Timotheus
5 autem non solum in Nestorii adseclas scribebat, dum ipse in
ἐξοπλᾷ est, sed etiam in eutychianistas. * Et hoc manifestum est ex * p. 186.
eis quae Alexandriam et ad Palaestinam scripsit in eos qui Eutychis
opinionem tenent, nec Christum in carne nobis connaturalem
confitentur, qui in deitate Patri connaturalis est. Et, quod et de
10 Isaia episcopo Hermopolis et de Theophilo presbytero Alexandriae
didicerat, qui in urbe regia degebant, quasi propter amorem pecu-
niae, et eutychianistae erant, et de ipso etiam Timotheo spargebant
eum opinionum eorum participem factum esse, epistolam in doctri-
nam Eutychis et Nestorii cum subscriptione sua illuc scripsit, et,
15 cum baiuli eius cogniti essent, ab his accusati sunt et in *κλῆδονον*
venerunt, quod Isaïas et socii eius contra eos dixerunt eos decep-
tores esse. [Et] ¹ iterum epistolam aliam de eis scripsit quam
patrum *χρήσεις* confirmavit, ita :

Epistula Timothei ².

20 « Dominus et Deus noster Iesus Christus, [quando ortus est] ³
ut nos a Satanae imperio salvaret et liberaret, et caeli bonis
dignos redderet, νόμον nobis earum rerum quae ei placent per
sanctos patres statuit ; et ne quis dum se honorare putat 'miseri-
cordiam eius' ⁴ iniuria adficeret sed ut dispensationem [humilia-
25 tionis eius] ⁵ nostrae salutis causa *factam* acciperet mandavit et
dixit : ' Ne declines, neve ad dextram, neve ad sinistram ; sed
in via regia ambula' ⁶ ; et rursus dixit : ' Ne sis iustus multum
'et sapiens fias nimium, ne labaris ; neve impie agas multum, * p. 187.
neve durus sis, ne ante tempus moriaris' ⁷ ; quod est, ' ne quid
30 malus contra mandata mea tibi obiciat et scandalum tibi ponat
in via regia in qua ambulas et te occidat' ; quoniam dicit,
' In via gressuum meorum laqueos mihi abscondiderunt' ⁸. Con-
templare ergo te ipsum, neve a via regia declines et aberres

¹ In ms. excidit. — ² Huius ep. alia versio syr. in Add. 12156, f. 30 ro, exstat. — ³ In ms. excidit ; e MICH. additi ; 12156 ' volens'. — ⁴ Ms. ' misericordem' ; e MICH. correx. Cf. p. 130, l. 24. — ⁵ E MICH. additi. — ⁶ Num., xx, 17 ; Prov., iv, 27. — ⁷ Eccl., vii, 17, 18. — ⁸ Ps. cxli, 4.

Hoc enim mali voluntas est ; qui si impietatem magnam perficies tibi occurret, et in κίνδυνον incidēs. Sicut enim aliquis urbem aquis circumdatam intrare quaeret, et, [si] ¹ pedibus eas transibit, profunditate earum mergetur ac suffocabitur, et, si rursus eas transire metuet, urbem intrare non poterit, sed, si vadum 5 idoneum explorabit, per id transeundo urbem intrabit, ita etiam nos qui Hierosolyma superna intrare studemus, nisi Dei νόμον, quem a sanctis doctoribus didicimus, sequimur, in rupe ducis nostri Petri Cephae fide vera stare non possumus. ‘Tu’ enim ‘Cephas vocaberis, et super hanc petram ecclesiam meam aedifi- 10 cabo, et μοχλοὶ šěyul in eam non praevalēbunt’ ². Ne quis a malo deceptus putet se fidem veram diruere valere ; et, si contendit, contra se ipsum contendit, nec quidquam depellere potest. Et hoc est ‘μοχλοὶ šěyul in eam non praevalēbunt’. Quare, si quis super fidei veritatem non stabit, sed iustus multum 15

* p. 188. fit, dum se honorare putat, contumelia adficit ; * μᾶλλον, nisi νόμον Domini nostri, qui per sanctos nobis statutus est, accipiet, ad abyssos mortis et in os šěyul recidet. Didicimus enim nos absque signo fidei Deo placere non posse ³. Haec scripsi quoniam nonnullos contendere audiui nec νόμος Domini nostri obtemperare 20 qui per sanctos nobis statutus est, Dominum nostrum incorporatione sua in carne a nobis *accepta* nobis connaturalem factum esse ; qui etiam eos anathematizaverunt, si ita non censerent. Ergo ne quis dum se Deum honoraturum sperat misericordiam eius contumelia adficiat, eo quod doctrinae patrum nostrorum 25 sanctorum non obtemperat, qui Dominum nostrum Iesum Christum carne nobis connaturalem factum esse dixerunt, et cum carne sua unum esse. Audiui enim et sanctum apostolum docentem et dicentem : ‘Quoniam filii carnem et sanguinem participaverunt, ita etiam ipse ut per mortem suam mortis dominium aboleret quod est 30 Satanas, et omnes qui mortis timore tenebantur et subiugabantur solveret, ut in saeculum viverent. Non enim ab angelis cepit, sed a semine Abraham cepit. Et oportebat eum in omnibus *rebus* fratribus suis similem fieri, ut misericors esset, et apud Deum pontifex fidelis, et populi peccata expiaret. Eo enim quod 35 ipse passus est ac tentatus est eos qui tentantur adiuvare potest’ ⁴.

¹ In ms. excidit ; e MICH. addidi. — ² MATTH., XVI, 18. — ³ Hebr., II, 6. —

⁴ *Ibid.*, 14-18.

Quod enim in omnibus *rebus* nobis similis factus est cunctos qui caeli bona mereri volunt et salvari incorporationem Domini nostri Iesu Christi e Maria fuisse Virgine sancta Deipara confiteri docet, qui * corpore ei connaturalis factus est et nobis, qui * p. 189.

5 deitate sua Patri connaturalis est. Patres enim nostri anathematizaverunt et nos eos secuti anathematizamus eos qui sicut ei non cissent. Infra autem in epistula nostra χρήσεις etiam eorum doctrinae confirmandae causa exscripsimus.

Athanasii. 'Hoc enim et apostolus expresse scribit : « Funda-
10 mentum aliud nemo ponere potest [praeter id quod positum est]¹, quod est Christus. Cunctus homo autem videat quomodo aedificet ». Fundamentum vero necesse est compactione et forma tale esse qualia ea quae super id aedificantur. Deus quidem Verbum, quoniam Verbum est et unicus, socios sibi similes
15 deitatis participes non habet ; quia autem homo factus est de nostra natura et corpus nostrum induit, nos ei connaturales facti sumus. Ergo quod ad humanitatem nostram fundamentum est, ut nos saxa pretiosa fieri possimus, et super eum aedificari, et templum habitationis Spiritus sancti fiamus. Quemadmodum enim
20 ipse fundamentum est et nos saxa super id aedificata, ita ipse vitis est, et nos palmites qui ex ea et in ea pendent, non natura deitatis — hoc enim fieri non potest, — sed humanitate. Oportet enim palmites viti similes esse ; quoniam nos etiam *ei sumus* qui corpore quod e nobis sumpsit ei similes sumus². Et confi-
25 temur eum esse Dei Filium et spiritu Deum, et corpore hominem, neque unum Filium duas naturas, unam quae adoratur et aliam quae non adoratur, sed unam naturam Dei Verbi quae incorporata est et cum carne quam induit una adoratione adoratur³.

* Eiusdem ex epistula ad Epictetum. 'Valde reprehendentur et * p. 190.
30 erubescunt qui putant, si Domini nostri corpus e Maria esse dicturi simus, in Trinitatem quaternitatem nos introducturos ; et, si corpus Verbo connaturale esse dicturi simus, manere [Trinitatem]⁴ Trinitatem, cum nihil alienum ei addatur, et, si corpus eius humanum dicturi simus, quoniam corpus Dei naturae
35 alienum sit, cum Verbum in eo sit, fieri pro Trinitate quaterni-

¹ Ms. et Mich. om. — ² Or. III contra Ar., LXXIV, II. — ³ P. Gr., XXVIII, 25. — ⁴ In ms. excidit ; e Mich. addidi.

tatem necesse esse, propter corporis additamentum. Cum haec ita dicunt, quomodo verba eorum solvantur et a se ipsis subvertantur haud percipiunt. Si enim neque e Maria corpus *esse* dicent, [sed Verbo connaturale,]¹ nihil minus quam aliquid distinctum (?), ipsi quoque quaternitatem dicere apparebunt. 5 Quemadmodum enim Filius Patri connaturalis est, neque est Pater sed hypostasi Filius, et Patri connaturalis, ita, etiam si corpus Verbo connaturale est, non est ipsum Verbum; et, cum aliud sit, Trinitas, etiam secundum ipsorum rationem, quaternitas reperietur. Trinitas autem vera et indivisibilis et completa 10 additamentum non accipit, sed ea quae ab his fingitur. Et quomodo christiani sunt, qui praeter eum qui est Deus alium comminiscuntur ?².

* p. 191. * Eiusdem ex eadem epistula. 'Corpus natura humanum re et veritate factum est corpus Salvatoris nostri e Maria; quoniam 15 ut nostrum factum est, quia Maria soror nostra est; quoniam nos omnes e patre nostro Adam sumus'.³

Iulii Romae. 'Et in natura divina nulla variatio est; non enim minuitur nec crescit. Et, quando dicit «Glorifica me», vox *est* 20 quae a corpore *est* et de corpore. Gloria enim de eo toto dicitur; quoniam totus unus est. [Et rursus «Gloria»⁴ quam apud te habebam, antequam fieret mundus], de deitate sua quae semper glorificatur praedicavit, ad quam haec pertinet, quamquam etiam de eo toto pariter dictum est. Ita spiritu Patri connaturalis est 25 invisibiliter; et, quoniam corpus etiam natura sua ei adunatum est, nomine pariter dicitur. Et rursus 'deitas eius etiam nomine comprehenditur'⁵, quia naturae nostrae adunata est; neque adunatione et societate nominis naturae natura corporis in naturam Dei commutata est, ut societate corporis humani et nuncupatione corporis nobis connaturalis natura deitatis non commutata est'⁶. 30

Eiusdem ex epistula ad Dionysium. 'Qui autem confitentur Deum de caelo e Virgine incorporatum esse, eumque cum carne sua unum esse frustra turbas faciunt contra adversarios qui dicunt, ut audiavi, ipsi etiam duas naturas, cum Iohannes Domi-

¹ In ms. deest; e MICH. et gr. addidi. — ² Ad. Epict., VIII, IX. —

³ Ibid., VII. — ⁴ In ms. excidit; e MICH. addidi. — ⁵ Gr. ἀνθρώποις ἐμοσούσιος; συμπεριλαμβανομένης κ. τῆς θεότητος τῷ σώματι (pro quo legit noster ἐνέματι); vers. syr. apud FLEMMING et LIETZMANN (Apollinarische Schriften, p. 20)

'cum corpore'. — ⁶ P, Lat., VIII, 874.

num nostrum unum ostenderit eo quod dixit : « Verbum caro factum est », et Paulus, « Unus est Dominus noster Iesus Christus, per quem omnia *facta sunt* ». Si enim * is qui e Virgine natus * p. 192. est Iesus nominatus est, et ipse est is per quem omnia facta sunt,

5 una est natura, quoniam una est hypostasis in duas non divisa; quoniam non discreta est natura corporis, et rursus natura deitatis separatim in incorporatione; sed, quemadmodum homo una natura est e corpore et anima, ita is etiam qui in forma hominum factus est unus est Iesus Christus' ¹.

10 Gregorii miraculorum actoris. 'Quicumque dicit specie Christum in mundo apparuisse, neque eum in corpore venisse confitetur ut scriptum est, anathema sit.

Quicumque de Christi corpore dicit id anima et mente carere, neque eundem completum confitetur ut scriptum est, anathema
15 sit.

Quicumque dicit Christum partem hominis cepisse, neque eum in similitudine nostra omnibus rebus factum esse confitetur praeter peccatum, anathema sit.

Quicumque dicit Christum commutabilem esse aut converti-
20 bilem esse, neque eum spiritu non commutatum esse nec carne corruptum ut scriptum est, anathema sit.

Quicumque dicit Christum hominem completum factum esse separatim ², nec Dominum nostrum Iesum Christum unum confitetur, anathema sit.

25 Quicumque dicit alium fuisse qui passus esset et alium fuisse qui non passus esset, nec Deum Verbum impassibilem carne sua passum esse ut scriptum est, anathema sit.

Quicumque dicit alium esse qui ante saecula *fuert* Filium Dei, et alium esse qui novissimo tempore, neque eum qui ante
30 saecula ipsum esse qui novissimo tempore confitetur, ut scriptum est « Christus * heri et hodie » ³, anathema sit. * p. 193.

Quicumque dicit Christum e viri semine fuisse ut ceteri homines, neque eum e Spiritu sancto et e Maria virgine incarnatum esse et inhumanatum e semine domus David confitetur ut
35 scriptum est, anathema sit.

¹ Ad Dion., I, II (P. Lat., VIII, 929, 937). — ² Gr. ins. κ. θ. Δ. διατρέτως.
— ³ Hebr., III, 18. In gr. citatio deest.

Quicumque dicit Christi corpus deitati eius connaturale esse, nec Deum qui ante saecula *fuert* semet exinanisse et servi formam adsumpsisse confitetur ut scriptum est, anathema sit.

Quicumque dicit Christi corpus increatum esse, nec Deum Verbum haud factum e creatione humanitatis incarnationem et 5 humanitatem accepisse confitetur ut scriptum est, anathema sit.

Quomodo enim corpus non factum dicit? quod enim increatum *est* non patitur, nec sauciatur, nec tractatur. Christus autem, cum e mortuis surrexisset, clavorum cicatrices et lanceae vulnus, et corporis tactum discipulis ostendit; quamquam etiam clausis 10 foribus ingressus est, ut deitatis potentiam et corporis veritatem ostenderet. Fieri enim non potest ut caro quae post tempus *fuit* deitati quae ab aeterno *est* connaturalis dicatur; hoc enim connaturale est, quod natura et proprietate ¹ variatione caret'. ²

[Eiusdem.] ³ 'Et est Deus verus incorporeus qui in carne 15 completus apparuit, in deitate completa, non duae hypostases nec duae naturae. Non enim quattuor adoramus, Deum et Filium * p. 194. Dei, et hominem et Spiritum sanctum; * sed et eos qui adeo impii sunt et hominem in Dei gloria etiam collocant anathematizamus. Nos enim dicimus Dei Verbum hominem factum esse 20 propter salutem nostram, 'ut eius qui de caelo *est* formam adsumeremus et in forma eius qui natura verus Dei Filius est, carne autem homo Dominus noster Iesus Christus deificare-mur'. ⁵

Basillii Caesareae. 'Quod fit non e natura factoris sui est. Quod 25 autem gignitur ex οὐσίας genitoris sui est. Ergo non unum est quod creatur et quod gignitur'. Et rursus 'In genitis eadem natura est eius qui gignit, quamvis etiam qui genitus est aliter existat. Abel enim qui e coitu genitus est haud alius est quam Adam qui non genitus est sed formatus'. Et rursus 'Si qui 30

¹ Gr. αἰδιότητι, pro quo legit noster ἰδιότητι. PITRA (vide not. seq.) ἁἰδιότητι ('aeternitate'). — ² P. Gr., X, 1128. Alia versio syr. de variis mss. apud PITRA, *Anal. Sacra*, IV, 95 (vers. lat., p. 357), edita est. Hic et in graeco anathemata verso ordine dantur, sed in versione syr. apud LAGARDE, *Anal. syr.*, p. 16, nostro ordine. Duae ult. clausulae duorum primorum anathematum explicationes sunt. — ³ In ms. excidit; e MICH. addidi. — ⁴ Ms. (corrupte) 'qui formam eius qui e nobis est adsumpsit et venit in forma eius qui . . . Chr.'; e gr. correxi. — ⁵ P. Gr., X, 1117; PITRA, *op. cit.*, VI, 89, 352; FLEMMING-LIETZMANN, p. 40.

creatione sua variationem habent οὐσίαι variant, ergo homines alius alii natura non similes sunt; quod alia est creatio Adam qui e terra formatus est, et alia Hevae [quae]¹ e costa facta est, et alia Abel qui e coitu est, et alia eius qui e Maria qui e virgine
5 sola est. Ita autem de avibus et bestiis².

Gregorii fratris eius. 'Naturam enim eorum quae gignuntur necesse est ut genitores eorum esse'.³

Gregorii Nazianzi. 'Haec quidem communia sunt eius qui nobis altior est et propter nos nostra cepit, et homo factus est, non
10 solum ut per corpus corpore contineretur — * sed non contentus * p. 195.
est, propter naturam suam quae sensibus percipi non potest; — sed ut in se ipso hominem sanctificaret ut fermentum toti massae factus est eamque ad se traxit, et quod condemnatum erat debito⁴ eius solvit. Omnia pro nobis ut nos factus est praeter peccatum,
15 corpus, anima, mens, quibus homo vulgaris mortalis constat, Deus qui conspicitur propter id quod intellectuale est, Filius autem hominis propter Adam et Virginem e quibus fuit, quod ex illo quidem atavo fuit, haec autem legitime mater eius fuit, et supra naturam sine lege⁵ eum peperit'.⁶

20 Iulii Romae. 'Praeterea de Salvatoris nostri in carne dispensatione credimus Deum Verbum cum absque variatione mansisset carnem factum esse, ut humanitatem renovaret. Dum autem Dei verus Filius secundum nativitatem aeternam est, homo factus est nativitate sua e Virgine orta; et est unus [et]⁷ idem Deus
25 perfectus deitate sua, [et]⁷ Patri connaturalis, idemque homo perfectus nativitate e Virgine orta et hominibus corpore connaturalis. Quicumque vero dicit Christum corpus e caelo habuisse, aut corpus eius ei connaturale esse, anathema sit. Quicumque Domini et Salvatoris nostri carnem e Virgine esse nobis connaturalem non confitetur, anathema sit. Quicumque de Domino et Salvatore nostro, qui e Spiritu sancto et e Maria virgine in carne factus est, eum simplicem esse dicit et sine perceptione et sine ratione et sine mente, anathema sit. Quicumque dicere audebit Christum deitate passum esse, et non carne ut scriptum est,

¹ In ms. excidit; e Mich. supplevi. — ² P. Gr., XXIX, 673, 680, 681. —

³ Id., XLV, 601. — ⁴ Vel 'damnatione' (gr. κατακρίματος), sed vox hoc sensu non cognita est. — ⁵ νόμος. — ⁶ Or. Theol., IV, xxi. — ⁷ In ms. excidit; e Mich. et gr. addidi.

*p. 196. * anathema sit. Quicumque Dominum et Salvatorem nostrum separat ac dividit et dicit alium Filium esse Deum Verbum et alium hominem quem ceperit, nec confitetur eum unum [atque] ¹ eundem esse, anathema sit'. ²

Iohannis Chrysostomi. 'Qui ab omnibus mentibus remotus est, ⁵ et omnes ratiocinationes superat, et angelis altior *est* et omnibus potestatibus intellectualibus, voluit et homo factus est, et carnem quae de terra et luto formata erat cepit, quando uterum virgineum intravit et conceptus est, *per* spatium novem mensium, et, postquam natus est, lac suxit et in cunctis *quae* hominum *sunt* passus ¹⁰ est'. ³

[Eiusdem.] 'Quare vocatus est mensa? Quia dum mysteria quae super eum *sunt* comedo delector. Quare vocatus est domus? Quoniam in eo habito. Quare vocatus est inquilinus? Quia templum ei factus sum. Quare vocatus est caput? Quia membrum eius ¹⁵ factus sum'. ⁴

[Rursus.] * 'Quando meretricem concupivit, quid fecit? Non vocat eam sursum. Meretricem enim ad caelum evehere nolebat. Sed ipse deorsum descendit. Quoniam ut ipsa adscenderet fieri non poterat, ipse ad eam deorsum descendit, et ad tugurium eius ²⁰ venit eumque non puduit; et eam ebriam invenit. Et quomodo venit? Non natura sua aperte, sed ut est meretrix factus est, natura, non voluntate, ne cum eum videret contremere et turbata fugeret. Homo factus ad eam venit. Et quomodo factus est? In utero concipitur, et paulatim crescit'. ²⁵ ⁵

*p. 197. * Eiusdem. 'Hodie qui ab aeterno est natus est, et factus est homo id quod non erat, cum ab eo quod Deus erat non commutatus sit. Non enim deitatis commutatione factus est homo, neque incremento ex hominibus factus est Deus. Sed, dum Verbum est passione expers, caro factus est nec natura eius commutata est. ³⁰ Qui in throno alto ac sublimi sedet in praesepio depositus est. Qui simplex est atque incorporeus et non tractatur hominum manibus comprimitur. Qui peccati catenas secat fasciis involvitur'. ⁷

Athanasii. 'Si quis extra haec de sanctis Scripturis docet et

¹ In ms. excidit; e MICH. et gr. addidi. — ² VITALIS, ap. CYR., ed. PUSEY, VII, 165. — ³ Ed. Par. 2^a, III, 26. — ⁴ In ms. excidit; e MICH. addidi. — ⁵ *De capt. Eutr.*, VIII (ed. Par. 2^a, III, 469). — ⁶ *Op. cit.*, XI (*ibid.*, p. 471). — ⁷ Ed. Par. 2^a, VI, 459, 462.

dicit alium esse Filium Dei, et alium esse qui e Maria hominem, qui gratia sicut nos filius factus sit, ut essent duo Filii, unus Deo connaturalis ¹ et Deus ¹, et unus qui gratia homo e Maria, et qui Domini nostri corpus desuper esse dicit, neque e virgine Maria, 5 aut deitatem in carnem conversam esse, aut confusam esse aut immutatam, aut Domini nostri deitatem passam esse, aut corpus Christi non adorari utpote quod ab hominibus sit, sed ² adorandum esse corpus utpote quod Domini et Dei nostri sit, hunc anathematizamus, dum apostolo obtemperamus qui dicit: « Quicumque 10 vobis praedicabit praeter quod vobis praedicavimus, anathema sit ». ³

Ambrosii episcopi. ' Idem loquitur, et non * uno modo semper; * p. 198. sed intende in eo nunc quidem gloriam Dei, nunc autem hominum passiones. Quasi Deus docet divina, quia Verbum est; et quasi 15 homo docet humana quia in nostra natura loquebatur'. ⁴

Theophili Alexandriae. ' Deus Verbum vivum, et omnia vivificans, saeculorum factor, non ut ὕλην pretiosam [corpus] ⁵ caeleste induit et ad nos venit, sed in luto artis peritiam suam magnam ostendit, eo quod hominem qui de luto formatus erat renovavit 20 et reparavit. Nascitur e virgine ut homo, dum in omnibus nostris rebus praeter peccatum excurrit, et, cum modo mirabili factus esset, nobis ortus est, et naturae humanae benedixit'. ⁶

[Eiusdem.] ⁷ ' Verumtamen et primus homo modo alio a nobis diverso factus est, eo quod congressio ac commercium viri et 25 feminae creationi eius non servierunt. Et, si illi permittunt ut Dei voluntate e terra fiat, cum parentes non sint qui coitione maris et feminae nativitati serviant, quare de Domini ac Salvatoris nostri e virgine incorporatione contendunt? Et, cum in hac re quidem contra nos dicunt, dicimus eis « Quid facilius, ut homo e 30 terra fiat cum non sint parentes, aut Christus Salvator noster e virgine cum carne atque anima sensibiliter nascatur? » Et homo quidem primus, qui e terra factus est, omnem * similitudinem * p. 199. suam humanam participavit in carne et sanguine. Salvator autem

¹ Ms. 'in Deo'; e MICH. correxi; gr. (pro 'Deo - Deus') κατὰ φύσιν υἱὸν Θ.

— ² Gr. καὶ μὴ; MICH. 'vel'. — ³ P. Gr., XXVIII, 28. — ⁴ De Fid., II, VII (vers. gr. MAXSI, IV, 1192). — ⁵ In ms. excidit; e gr. addidi. — ⁶ Ep. fest. VI (MAXSI, IV, 1189). In 12156 (vide p. 129, n. 2) ep. XXI vocatur, —

⁷ In ms. excidit.

noster potestate sua carne et sanguine corpus anima praeditum et sensibile sibi e virgine creavit ac confinxit. Et confitemur eum cum hominibus conversatum esse, et voluptatem ac congressionem viri et mulieris in sancta eius incorporatione partem non habuisse. ¹

Eiusdem. 'Deo enim Verbo haud difficile erat e corpore virgineo 5 templum sibi propter salutem nostram confingere. Considera autem nunquam coitu naturae pollui Deum homines creantem. Quantum ergo e sanguine virgineo propter salutem nostram misericordia sua incarnatur'. ²

Cyrilli. 'Ita revera, cum Christum miraculo peperisset, Deipara 10 virgo mansit; qui sicut nos carnem et sanguinem participavit [nobis connaturalem et humanitate nostram e carne eius, non enim] ³ sibi ipsi connaturalem ut dicunt haeretici, sed nobis connaturalem, quoniam dixit « Semen Abraham adsumpsit » ⁴. ⁵

Eiusdem. 'Corpus ipsius Verbi factum esse dicimus, neque alius 15 hominis distincte ac separatim, qui Christus Filius non esse putetur. Et, sicut corpus uniuscuiusque nostri ipsius esse dicitur, ita et de uno Christo censemus. Et, quamquam de genere ⁶ nostro ac natura nostra corpus cepit, quia e virgine generatus est, sed corpus ipsius esse putatur ac dicitur; et, quoniam Deus Verbum 20 natura sua vita est, corpus suum vivificum ostendit, et hac re factus est nobis benedictio vivifica'. ⁷

* p. 200. '[Eiusdem.] ⁸ Sin autem, quomodo sicut nos factus est? Et, quamquam mansit ut est Deus Verbum, verumtamen da ei in 25 unione hypostasis corpus eius non separari, neve eum carne eius nudes; et ita unum Filium iuste adorabis divine quidem Patri connaturalem, humane autem eundem nobis ipsis connaturalem. Et, qui haec censere contenti sunt ⁹, Christus scientiam eorum mysteriis suis conlustrabit atque illuminabit'. ¹⁰

Eiusdem. 'Bonum vero nobis est dicere et censere Deum Verbum 30 missum esse et hominem factum nobis connaturalem, et Deo Patri connaturalem mansisse. Est et mansit ut est; et ubi homo factus

¹ In 12156 de *ep. fest.* XXII citatur. Graece non exstat. — ² In 12156 deest. Graece non exstat. — ³ In ms. excidit; e MICH. addidi. — ⁴ *Hebr.*, II, 16. — ⁵ Hanc citationem non inveni. — ⁶ γένος. — ⁷ Ed. PUSEY, VI, 356. — ⁸ In ms. excidit; e MICH. addidi. — ⁹ Vox *κινδυνεύω* hoc sensu lexicis incognita (cf. p. 140, l. 34); 12156 *κινδυνεύω* (volunt). — ¹⁰ In 12156 (31 vº) e libro contra Theodorum, cap. II, citatur. Graece non exstat.

est haud mutatus est, et missus est « captivis redemptionem » proclamaturus « et caecis lucem »'.¹

Eiusdem ex epistula ad Succensum. ' Dicunt « Si Christus Deus perfectus est et homo perfectus, et idem deitate Patri
5 connaturalis putatur, et humanitate nobis, [quomodo]² completus est si natura humana non apparet? et quomodo nobis connaturalis si hypostasis id est natura nostra non apparet? » Sufficit perceptioni eorum solutio quam [priore]² capite fecimus. Si enim, cum « unam naturam Verbi » dixissemus, « incarnatam » dicere
10 abstinuissemus, dispensationem expellentes, speciosus esset sermo eorum: « Quomodo humanitate et natura completus est? » Quoniam vero * sermo noster *eum* et humanitate et natura * p. 201.
perfectum indicat quod dicit eum incarnatum esse, ergo sileant neve arundini confractae innitantur'.³

15 Eiusdem. ' Tetigit autem manum filiae Iairi deitatis suae auctoritate, dum dicit: « Puella surge »', nec verbo tantum mandavit, et secundum voluntatem eius opus perficiebatur,⁵ sed ut crederemus corpus eius sanctum nostro connaturale factum esse, venerandum autem fuisse ac divinum, et norma nostra
20 sublimius, et cum eius factum esset eum in eo operatum esse; quamobrem corpus suum panem vitae vocavit'.⁶

Ideoque patres nostri sancti hi et huiusmodi una anathematizarunt quicunque doctrinae eorum non pareat. Et Alexandrian scripsi, ad clericos et monachos et sorores in Christo virgines,
25 et populum fidelem, et epistolam ad dilectionem vestram misi, ut quae scripsi vobis nota sint. Timotheus salutem manu propria obsigno. Quicunque secundum traditionem Filii Dei Domini nostri Iesu Christi, quam patres nostri sancti docuerunt, non credit anathema sit. Oportet enim nos aut in fide stare et in ea
30 vivere, aut pro ea mori et in saecula saeculorum vivere. Anatolius presbyter frater meus vos salutatur, et Theophilus et Cyrus, et Christodorus et Gennadius diaconi, et fraternitas quae mecum est. »

Hanc epistolam superius *datam* et *χρήσεις* quae in ea *sunt* hic scripsimus; quam cum legerint * et intellexerint doctrinae * p. 202.

¹ Ed. PUSEY, VII, 157, 159. — ² In ms. excidit; e gr. supplēvi. — ³ Ep. XLVI, III. — ⁴ MARC., v, 41; LUC., VIII, 54. — ⁵ Huc usque textus gr. deest. — ⁶ Contra Synusistas, fr, III (In Ioh. Evang., ed. PUSEY, III, 479).

amantes, eam Nestorii opinionem, qui duas naturas in Christi unione dicit, et Eutychis doctrinam, qui Deum Verbum hominem perfectum factum esse, et Deum Verbum unam hypostasim quae incarnata esset sine commutatione mansisse non confitetur, apte diluere invenient. Et post eam etiam hanc porro epistulam eius 5 exscribimus quae indicat quomodo recipi debeant qui ab haeresi paenitentiam agunt et convertuntur.

Epistula Timothei quam Alexandriam scripsit, in qua Isaiam et Theophilum a societate fidelium separavit. ¹

« Timotheus Dei amantibus episcopis et presbyteris et diaconis 10 et archimandritis, et sororibus et populo fidei in Domino nostro salutem. Quoniam Isaias et Theophilus, *qui* tempus nonnullum haeretici occulti *fuere*nt, quos ut sanctae patrum nostrorum doctrinae adsentirentur epistulis admonui, neque epistulis paruerunt quas eis Constantinopolim scripsi cum citationibus de 15 Scripturis et ecclesiae doctoribus, Dominum nostrum lesum Christum in corpore nobis connaturalem factum esse, neque ἐξορίαν etiam nostram a loco in locum reveriti sunt, sed in epistulae nostrae baiulos dolose egerunt, et ὑπάρχους etiam de eis certiores fecerunt, et alios incitaverunt illam φάλλον esse ², 20 cum chirographum meum quod in ea *erat* cognovissent, tum eos tempus haud breve expectavimus, cum voluntatem eorum didicissemus, nec nobis responderunt, nec sermone nec litteris. Et iterum visum est mihi nos ad eos scribere oportere; et
* p. 203. scripsimus ut paenitentiam agerent et fidem * veram confiterentur 25 hortantes, dum eos commoneo Deum paenitentes non culpae aut reicere et ostendo sanctos etiam nonnullos peccasse et Dominum nostrum negasse, et postremo paenituisse eos, et Deum paenitentiam eorum accepisse, et potestate eorum priore eos dignos aestimasse, David et Petrum et Paulum. Talia eis 30 scripsimus, si paenitentiam acturi essent et corpus Christi nobis connaturale confessuri, nos in eadem illa erga eos dilectione et amore nostro perstituros, eosque in honore ordinis eorum retenturos; nec contenti fuerunt ³ sed nos respuerunt. Et rursus quattuor annos eos oppertus sum, nec nominibus eorum eos detexi, et 35 inoboedientia usi sunt, neque eos paenituit, nec patrum nostrorum

¹ In 12156 (32ro) haec ep. longior est. — ² Sic syr. — ³ Vide p. 138, n. 9.

sanctorum doctrinam acceperunt nec nos, sed haereticis quibusdam adhaerent, qui aperte dicunt Dominum nostrum corpus humanum non cepisse, neque hominem perfectum de nobis factum esse, et 'inter domos irrepunt',¹ et amore pecuniae et
5 [ventris], qui Deus eorum aestimatur², tenentur, dum in urbe regia degunt. Et scripsimus eis ut inde exirent, et noluerunt; et simplices quosdam decipiunt et alias contra nos famas spargunt ut nobis mala diversa faciant. Et, *quamvis* contristatus et moerore de eis afflictus, eos nominibus eorum separare coactus sum ne
10 multos offendant et decipiant; et notum facio ut Isaiae et Theophili, qui Domini nostri corpus ei connaturale esse dicunt nec de nostro fuisse, neque eum revera hominem factum esse, et semet a communione patrum nostrorum sanctorum et nostra alienos fecerunt, nemo societate utatur; quoniam Iohannes
15 evangelista mandat et dicit: 'Fratres mei, ne omnibus spiritibus credatis, sed spiritus probate si e Deo * sint; quoniam multi * p. 204. prophetae falsi in mundo apparuerunt. Et hoc agnoscitur spiritus qui e Deo *est*. Omnis spiritus qui confitetur Iesum Christum in carne venisse e Deo est; et omnis spiritus qui Iesum non
20 confitetur e Deo non est; et hic falsi Christi spiritus est; quoniam multi deceptores in mundo exierunt, qui non confitentur Iesum Christum in carne venisse. Hic deceptor est et falsus Christus'; et rursus 'Si quis venit ad vos et hanc doctrinam non proclamat, ne eum in domo recipiatis, neve eum salutetis.
25 Et qui eum salutatur operibus eius malis communicat';⁴ et propter apostolum qui dicit: 'Quicumque vobis plus praedicabit praeter quod vobis praedicavimus anathema sit, si apostolus sit sive angelus de caelo'⁵. A sanguine eorum innocens sum et ab eis qui eorum societate utuntur. Non enim silui et quid eos deceret
30 non secundum Dei voluntatem ostendi; quoniam Paulus admonet et dicit: 'Post unam et duas vices quibus haereticum admonebis et non recipiet, eum devita, quoniam hic corruptus est, et condemnatus est dum peccat'.⁶ Beatus etiam Dioscorus confessor in epistula ad Secundinum quoque cum patrum nostrorum
35 sanctorum *dictis* consentientia de talibus scripsit'⁷.

¹ II Tim., III, 6. — ² Philipp., III, 19. — ³ I Ioh., IV, 1-3; II Ioh., 7. — ⁴ II Ioh., 10, 11. — ⁵ Gal., I, 8. — ⁶ Tit., III, 10, 11. — ⁷ In 12156 sequitur excerptum cuius pars supra (p. 104) data est.

Et cetera porro epistulae. « Obsecro vero vos, fratres mei, per Dominum nostrum Iesum Christum et per spiritus dilectionem, de eis qui ab haeresi diphysitarum paenitentiam agunt, ut anno praeterito in epistula scripsi, ut eos adiuvetis et manum eis in Domino nostro detis, vos episcopi et clerici et ceteri fideles, 5
* p. 205. quicumque vobis subiecti sunt. *Qui convertitur post annum unum paenitentiae suae in gradu suo constituatur, et honor eius ei detur. Et, si episcopus fidelis non est, clerici Dei dilectione locum impleant, aut episcopi qui quolibet modo in regione adsunt fideles, etsi paenitentes eis ditione non subiecti sint. Idem vero statutum 10 atque interdictum unius anni observavit Cyrillus et Dioscorus, de episcopis et presbyteris etiam et diaconis qui convertuntur et deinde in gradibus suis prioribus constituuntur. Orate pro nobis, ut Deus nos in hoc ἀγωνί adiuvet. Dominus noster vobiscum amen ! » 15

Huiusmodi epistulas scribebat, et admonebat, ut eos qui a parte Pretorii venirent acciperent. Et adeo celebris erat etiam apud Indiae incolas, ut, postquam episcopus eorum mortuus est, rogationem ad eum miserint ut episcopum eis facerent ; quoniam fidei eius participes facti erant. Verumtamen Alexandrini a clamo- 20 ribus et petitionibus non abstinebant, quos ad regem de eo identidem mittebant, et σάσεις faciebant. Miserunt enim monachos quosdam probatos, Paulum sophistam et Iacobum et Theopompum, cum Leonem iam mortuum esse et ei successisse Basiliscum didicissent. 25

Summi sacerdotes autem a synodo Chalcedonis usque ad
* p. 206. Basiliscum, et Encyclia quae fecit is et Marcus, et regnum Zenonis qui αὐτοκράτωρ factus est sunt hi. Romae Leo ; et post eum Hilarius. * Alexandriae Pretorius qui occisus est ; et post eum Timotheus magnus qui relegatus est ; et, donec per Encyclia 30 reversus est, Timotheum alium fecerunt, qui 'φακιολου trementis' vocabatur. Constantinopoli Anatolius ; et post eum Gennadius et post eum Acacius. Ephesi Iohannes qui loco Bassiani intravit ; et Paulus qui relegatus est, et rursus per Encyclia reversus est, et iterum relegatus est. Antiochia Domnus ; et post eum Maximus ; 35 et, post eum, Martyrius qui expulsus est ; et post eum Iulianus ;

et post eum Stephanus; et post eum Stephanus alius qui expulsus est; et Petrus qui ab ἐξορίας duas et tres vices reversus est. Et Hierosolymis Iuvenalis; et post eum Anastasius. ¹

Et Leo rex αὐτοκράτωρ mortuus est; et steterunt post eum
5 Basiliscus et Marcus, et Zeno qui paulum tempus ad arces σιμῶν recessit, et reversus est et αὐτοκράτωρ factus est; et expulsi sunt Basiliscus et Marcus.

Liber V in capitibus his duodecim, quae infra singillatim
exscripta sunt, de Basilisco et Marco ἐπιφανεστάτου ² docet; et de
10 litteris eorum encycliis quas ad episcopos dicionis suae fecerunt,
in qua ³ synodum Chalcedonis et Tomum anathematizaverunt,
postquam duodeviginti annis elapsis Timotheus magnus ab ἐξορίας
Gangrae et Chersonis rediit, et Constantinopolim advenit, et
Basiliscum de Encycliis adhortatus est ipse * et Paulus sophista, * p. 207.
15 et Iacobus, et Theopompus, monachi eius probati; et de litteris
δεήσεως quas miserunt episcopi Asiae, qui Ephesum congregati
sunt et Encycliis subscripserunt; et de monachis eutychianistis qui
Constantinopoli adfuerunt et in Timotheum dolos finxerunt, ipsi
et Zenonis uxor regis, ut eum iterum in ἐξορίαν relegarent; et
20 Ephesum recessit et in synodo quam congregavit Paulum restituit
et ibi collocavit, eique δίκας patriarchatus dedit, quas ei synodus
Chalcedonis abstulit et sedi urbis regiae dedit propter adsentationem
et proditionem Iohannis quem fecit pro Bassiano, qui
sese abdicavit et recessit et in ἐξορίαν pervenit; et Timotheus
25 pompa receptus est, et absque malitia recepit eos qui paenitentiam
egerunt de parte Pretorii et Timothei φακιολίου tremensis
qui regis mandato ante eum ipsum expulsus est. Indicat vero et
quae Constantinopoli egerit Acacius in στάσει et seditione quam
in Basiliscum fecit, et ecclesias occupavit, eumque Antencyclia
30 facere coegit, et litteras priores negare. Et his Antencycliis etiam
episcopi subscripserunt praeter Amphilichium Sides et Epiphanium
Magdali; et deinde Zeno rediit, et αὐτοκράτωρ factus est;
et Basiliscum expulit et νόμους quos fecit abrogavit, omnia quae
mandaverat; et, cum Timotheum relegare voluisset, in sede sua
35 requievit, et pro eo factus est Petrus, qui a Zenonis minis delituit;

¹ Seq. in ms. 'Liber IV'. — ² Sic syr.; cf. p. 146, l. 17. — ³ Sic.

- * p. 208. et rediit Timotheus * φακιολίου trementis et ecclesiam occupavit, et Petrum quaerebat. Docet autem et de Iohanne quodam archimandrita qui ad Zenonem missus est cum δέήσει fautorum eiusdem huius Timothei φακιολίου trementis, ut *id* mandaret ut post mortem ipsius Timothei fautorum eius aliquis Alexandriae 5 episcopus fieret; et hic Iohannes sedem exoptabat, et didicit Zeno; et, cum eum exploraret, iuramentum ab eo postulavit coram συγχλήτῳ et Acacio praeterea episcopo eum episcopum non fore; et, postquam Alexandriam reversus est cum regis mandatum portaret ut post Timotheum episcopus fieret ex eius fautoribus 10 quemcunque urbs vellet, accidit *ut* eodem tempore hic Timotheus φακιολίου vacillantis mortuus sit; et Iohannes iuramentum violavit, dato pretio ut ibi episcopus fieret; et, cum Zeno per fideles quosdam *qui* inter monachos eius urbis illustres *erant* audisset, qui ad eum adscenderunt eumque de omnibus *rebus* 15 quae e tempore synodi *factae erant* docuissent, quidnam Alexandriae accidisset, et percussus est et eum mente paenituit et fecit scriptum Henotici, et de Petro mandavit ut ad locum suum rediret, si Henoticon accepturus esset, et Iohannes mendax expelleretur; qui Romam recessit, et se propter synodum et 20 Tomum loco suo expulsum esse docuit; et Zeno patriarchae eius urbis scripsit, et Iohannem detexit. Reversus est vero et Petrus Antiochiae, et synodum fecit, et Henoticon accepit; et Acacius Constantinopolis, et Martyrius Hierosolymorum, qui Anastasio successit; et epistulas synodicas scripserunt et se Petro Alexan- 25
- * p. 209. driae coniunxerunt, praeter * sedem Romae. Monachi autem acres quidam se a Petro separaverunt, et facti sunt ἀποσχισταί, quia Henoticon accepit, in quo synodi anathema expresse non erat; et Petrus eos monasteriis eorum eiecit; et nonnulli eorum ad Zenonem adscenderunt eumque oraverunt, et misit cum eis 30 Cosmam spatharium, et rem eorum perscrutatus est, et secunda vice Arsenium ὑπαρχον; et fuerunt inquisitiones multae. Haec autem in capitibus duodecim huius libri V expresse enarrata sunt, qui ab eodem Zachariae opere, ut *ita* dicamus, e graeco interpretatus est, et hic lingua syriaca exscriptus, in exercitium et 35 scientiam studiosorum, ut quae temporibus nobis antiquioribus acciderunt intellegant.

LIBER V.

CAPUT I EIUSDEM LIBRI INDICAT QUOMODO TIMOTHEUS POST LEONIS MORTEM AB ἐξορίας REDIERIT, EUMQUE BASILISCUM DE ENCYCLIIS ADHORTATUM ESSE.

- 5 Cum Timotheus annos duodeviginti ἐξορία retentus esset, et Leo αὐτοκράτωρ mortuus esset, et post eum regnasset Zeno, et cum hanc regni eius occasionem percepissent Alexandrini, δέξιν miserunt per monachos quosdam probatos, ut *ita* dicamus qui inter eos illustres ac clari *erant*, Amun qui vocabatur ‘taurus
10 ferus’, et Paulum qui fuerat sophista¹, et Theorianum et Iacobum virtutum actores, et Theopompum fratrem μαγίστρου. Verumtamen seditione quae in Zenonem facta est a Basilisco Verinae Leonis uxoris fratre, qui * diebus Leonis στρατηγὸς cum Zenone erat, * p. 210. Zeno² ad arces ΣΛΜΩΝ vocatas recessit et Basiliscus diadema
15 induit; et Theoctistum medicum suum alexandrinum, huius Theopompi monachi fratrem, μαγίστρον fecit. Et cum hi monachi coram eo intrassent rex eos admiratus est, et primores et regina; et Theoctistus μαγίστρος etiam eos adiuvabat et Acacius episcopus. Et mandavit Basiliscus ut Timotheus rediret.
20 Et Acacius ecclesiam Irenen vocatam ei hospitium adornavit, et principio clericorum suorum *nonnullos* in viri comitatum ac ministerium seposuit. Quoniam autem tandem rursus suspicatus est Acacius eorum in animo esse ut Theopompum pro
25 eo in urbe regia crearent, turbatus est et ira commotus. Et, cum Timothei adventum impedire quaesivisset, *id facere* non potuit; rediit enim et pompa magna receptus est, a nautis alexandrinis, et a populo qui Constantinopoli adfuit; et in domo
regia deversatus est; et populus multus ei adpropinquabat ut benedicerentur et sanctificarentur et sanationem ab eo lucrarentur.
30 Et, ubi Timotheus et qui cum eo et propter eum ibi adfuerunt cum Basilisco et uxore eius colloqui sunt, regem oraverunt et Encyclia facere adnuit, in quibus Tomum et additamentum quod Chalcedone factum est anathematizabat, quoniam Paulus monachus ea contexuit, vir facundus et sophista; qui, ubi cum Acacio
35 patriarcha disputavit, in disputatione haeresim Nestorii et Eutychis unam esse ostendere valuit, quamvis etiam altera alterae contra-

¹ Cf. P. Or., VIII, 113. — ² Ms. ‘Leo’.

riae esse putentur, eius quidem quod vituperationis modo dicat
* p. 211. Deo probrum esse ut e muliere * nascatur, et in omnibus *rebus*
nobis similis fiat, dum carnem et sanguinem participat, sed
nomine tantum eodem et auctoritate et descensione et operatione,
huius autem quod, dum Deum liberat et elevat, ne per corpus 5
humanum probro et contumelia adficiatur, eum e sua ipsius
essentia crassum factum esse et corpus caeleste cepisse adfirmet,
et, ut in cera nulla pars sigilli et in luto nulla pars annuli aurei
remaneat, *rerum* humanarum nullam partem Christo adhaesisse.
Et, cum haec dixisset, Acacius ob veritatem viri sermonis miratus 10
est, et adsensus in sententiam concessit. Et ad Timotheum pro-
fectus quasi de iure sedis cum eo amanter locutus est; et cum a
Timotheo flagitaretur ut Encycliis subscriberet haesitavit.

CAPUT II DE ENCYCLIIS BASILISCI ET MARCI INDICAT, QUAE ITA
SE HABENT¹.

15

« Ἀδτοκράτωρ Basiliscus rex fidelis et victor et triumphator (?)
semper Augustus, et Marcus ἐπιφανέστατος² Caesar Timotheo
reverendo et Dei amanti archiepiscopo Alexandriae urbis magnae.
Cunctos νόμους quos reges fideles ac memorabiles qui ante nos
fuerunt iuste et recte statuerunt, in salutem et correctionem 20
mundi universi, pro fide vera ducum nostrorum apostolorum et
patrum nostrorum sanctorum, stabiliri volumus nec subito aboleri,
μᾶλλον vero consequenter ac si nostri essent tenemus, eisque
adsentimur. Et, cum plus quam cunctas hominum res Dei timo-
rem honorare studeamus zelo pro Domino nostro Iesu Christo 25
* p. 212. Deo nostro, * qui nos fecit et elevavit et glorificavit, dum concor-
diam gregis eius nobis et populo nostro salutem esse, et veritatis
fundamentum quod non quatitur, et murum altum regni nostri
persuasum habemus, propterea prudenter moti Christi ecclesiae
unionem et concordiam offerimus, in omni regione imperii nostri, 30
confirmationem et definitionem vitae humanitatis, fidem cccxviii
episcoporum qui antiquitus a Spiritu sancto parati sunt et
Nicaeam convenerunt; quam nos et omnes qui ante nos *fuerunt*
tenemus et in quam credimus et baptizati sumus, ut ea obtineat

¹ Textus gr., qui a nostro valde discrepat, ap. EVAGR., III, IV, invenitur. —

² Sic; cf. p. 143, l. 9.

et universas ecclesias cum canonibus earum probatis regat, quae
 omni religione et fide vera perfecta et completa est, et cunctas
 haereses respuit, et delegit et ecclesia pellit; quam CL episcopi
 qui hic convenerunt, contra eos qui cum Spiritu Domino sancto
 5 contendunt, ratam fecerunt cuique adhaeserunt et adsensi sunt,
 et ea etiam quae Ephesi gesta sunt a duobus conciliis quae cum
 summis sacerdotibus Caelestino et Cyrillo et Dioscoro Romae et
 Alexandriae *congregata sunt*, contra Nestorium haereticum, et
 contra eos qui post eum ei similiter opinati sunt et ecclesiae
 10 ordinem confuderunt, et mundi pacem turbaverunt et unionem
 diruperunt, Tomum Leonis dicimus et ea quae Chalcedone, vel
 definitione fidei, vel doctrina vel interpretatione vel additamento
 vel alio quolibet *modo*, contra fidem et definitionem trecentorum
 duodeviginti nuper ¹ dicta ac gesta sunt. Ideoque mandamus ut
 15 vel hic vel in alio loco doctrina quae in horum scriptis invenitur
 anathematizata igne comburatur; quoniam talia ² mandata reges ³ p. 213.
 beati qui ante nos *fuere* Constantinus magnus et Theodosius
 mandaverunt et statuerunt. Et confirmaverunt tantum fidem
 Nicaeae *datum* et definitioni verae quam fecerunt adsensae sunt et
 20 synodi tres quae post eos *congregatae sunt* CL episcoporum qui
 hic *convenerunt* et duae quae Ephesi. Anathematizamus autem
 quisquis non confitetur unicum Dei Filium per Spiritum sanctum
 et e Maria virgine revera incorporatum et inhumanatum esse
 neque de caelo specie vel phantasia ⁴ corpus cepisse, et cunctam
 25 doctrinam spuriam omnium haeresium quae contra fidem veram
 patrum nostrorum sunt. » Et cetera quae in Encycliis. His litteris
 Timotheus adsensus est *eisque* subscripsit, et Petrus Antiochiae
 et Paulus Ephesi, qui ab ἐξορίᾳ vocati sunt, et episcopi Asiae et
 Orientis, et Anastasius Hierosolymorum et *episcopi* dicionis eius,
 30 ut invenirentur qui Encycliis subcribebant episcopi circa septin-
 genti ⁵ plus minus; et Tomum Leonis et synodum anathemati-
 zaverunt, et ad Basiliscum et Marcum δέησαν ⁶ huius-
 modi.

¹ Vel 'insolite'. — ² παντασία. — ³ EVAGR. πεντακοσίων. — ⁴ Sc. episcopi Asiae, ut dicit Evagr. (e ZACH.), et ut a cap. seq. liquet. Nomen aut a syro nostro aut a scriba om. est.

CAPUT III QUOD DE δεήσεως EPISCOPORUM EX ASIA DOCET QUI
EPHESUM CONGREGATI SUNT, ET ENCYCLIIS SUBSCRIPSERUNT, ET AD
BASILISCUM ET MARCUM ITA SCRIPSERUNT. ¹

« Fideles et Christi amantes victores reges Basilisce et Marce
Augusti, Paulus et Pergamius et Gennadius et Zenodotus et Zoticus 5
et Gennadius et Theophilus et ceteri episcopi qui Ephesum congre-
gati sunt. In omnibus rebus, reges fideles et Christi amantes, cum
vera fides improbitate hominum persecutionem pateretur, cum ea
* p. 214. passi esse visi estis. Homines *enim contumaces et superbi quorum
mens corrupta est, et desipiunt et fide Dei Filii carent, qui pro 10
nobis humiliatus est et inhumanatus et nos adoptione dignos
reddidit. Ergo exsultate et gaudete, et laetamini, et laudate, quod
digni redditi estis qui cum fide persecutionem patiamini ². Illis
enim iudicium aeternum ignis devorantis reservatum est persecu-
toribus, et rectitudinis vestrae contra eos comminatio quod nos 15
spreverunt et contempserunt et diffamaverunt et doctrinae suae
adsentiri vi coegerunt. Iam vero, ubi fidei lux nobis orta est, et
erroris caligo a nobis discussa est, maiestati vestrae et mundo
universo fidem nostram veram in hac ἀναγορά notam facimus
nos libertate et adsensu voluntatis nostrae et auxilio ducis nostri 20
evangelistae Iohannis his Encycliis ³ subscripsisse, et his et omni-
bus quae in eis sunt sine vi et metu et gratia hominum adsentimur,
et, si quando iterum vis nobis a quoquam adhibebitur, ignem et
gladium et ἐξοπλῶν et direptionem contemnere, et cunctas corporis
passiones spernere parati sumus, et fidem veram sequi, cum 25
anathematizavimus et anathematizamus ea quae Chalcedone facta
sunt et Tomum Leonis, quae sanguinis multorum effundendi et
confusionis et tumultus et perturbationis, et toti mundo discidio-
rum et contentionum causa fuerunt. Sufficit enim nobis doctrina
et fides apostolorum [et] ⁴ patrum nostrorum sanctorum CCCXVIII 30
episcoporum, quam secuti sunt et ratam fecerunt concilium
venerandum CL episcoporum quod in urbe regia, et duae ceterae
synodi sanctae quae Ephesi congregatae sunt; et cum eis Nestorium
anathematizamus, et quisquis non confitetur unicum Dei Filium
* p. 215. e *Spiritu sancto et e Maria virgine incorporatum esse, et 35

¹ Excerpta ab Evagr. (III, v) dantur. — ² MATTH., v, 12. — ³ Vox hic fem.
sing. est, infra masc. plur., et p. 149, l. 12, fem. plur. — ⁴ In ms. excidit.

hominem perfectum factum esse, simul autem mansisse eundem sine mutatione Deum perfectum, neque e caelo specie vel *φαντασία* incorporatum esse, et ceteras omnes haereses ». Scripserunt vero et alia ¹ et *φωνᾶς* clamaverunt et laudaverunt. Fecerunt autem et
5 *ἀναφορὰν* aliam et ceteri etiam episcopi regionum cuius initium ita se habet : « Consensu animi cccxviii patribus nostris episcopis maiestatem vestram undevicesimam *additam* tenemus, qui fidem eorum veram inter omnes populos in ditione vestra celebrari et proclamari studueritis ».

10 CAPUT IV EIUSDEM LIBRI V NARRAT QUAE POST ENCYCLIA CONSTANTINOPOLI ET EPHESI ACCIDERUNT.

Cum regis litterae huiusmodi encycliae omnibus notae essent monachi qui in urbe regia adfuerunt qui ut Eutyches censebant ad Timotheum confluerunt, cum de eo putarent eum cum eis
15 consentire, et de eis quae in Encycliis scripta sunt quae anathematizant quicumque dicit Christum specie incorporatum esse cum eo contendebant. Et, cum eis dixisset « Vos autem quomodo de incorporatione censetis ? », annuli exemplum ei protulerunt cuius impressionis nulla pars in cera vel luto maneat. Et, postquam
20 mentem eorum cognovit, eos commonuit et certiores fecit in omnibus rebus Scripturas nos docere Christum nobis similem factum esse, et perfecte connaturalem exceptis peccati motibus, *et supra naturam quidem natum esse sine coitu, verumtamen * p. 216.
hominem perfectum factum, et in ipsa virgine Maria conceptum
25 et ex ea natum, per Spiritum sanctum, et eundem sine mutatione mansisse Deum qui incarnatus esset. Et, cum omni sermone eorum qui ad eum commeabant didicisset Timotheus quid censerent, ipse in epistulis quas scribebat Christum in eis quae ad humanitatem pertinent nobis in omni re similem esse docebat et scribebat. Et
30 deinde monachi eius urbis ab eo secesserunt, et dicunt : « Cum Alexandrinis societatem non habemus ». Et ceteri reliqui, qui eum cum Eutychis opinione non consentire cognoverant, ei adhaeserunt. Et qui eutychianistae facti erant sodalibus suis additi sunt, et Zenonae ² quae fidem eorum participabat regis Basilisci uxori

¹ Quae e ZACH. ab Evagr., ed. BIDEZ et PARMENTIER, p. 105, l. 16-28, citantur apud nostrum desunt. — ² Sc. Zenonidi,

suaserunt ut Timotheus iterum relegaretur. Et, cum didicisset Theoctistus μάγιστρος id quod ei fieri futurum erat, eum adhortatus est ut urbe exiret et se Alexandriam statim conferret. Et exiit; et, cum abiisset et Ephesum pervenisset, synodum congregavit, et Paulum, qui episcopus ibi fuerat, et illo tempore relegatus 5 erat, quia Chalcedonis decreta non accepit, inthronizavit; et iura sedis eius quae concilium Chalcedonis ei eripuit, et throno¹ urbis regiae adsentatione dedit ei canonice restituit. Et Alexandriam se contulit; et pompa magna cum facibus receptus est itemque cantibus ab hominibus omnium ordinum et linguarum eius 10 urbis, etiamque a parte Pretorii, qui urbis erga virum dilectionem viderunt. Τάγμα vero sacerdotum et monachi et sorores in Christo, et totus plane populus cantando dicebant: « * Benedictus qui venit in nomine Domini »²; eumque in ecclesiam magnam introduxerunt, quoniam Timotheus παριούλου tremantis regis 15 mandato ante eum recesserat. Et, quoniam vir mitis fuit ac lenis, et sermonibus etiam humilis erat, neque iracundus erat, Pretorii fautoribus tempus paenitentiae remisit, quod ab ἐξορίας de paenitentibus ab ei scriptum et definitum erat³, et Prolatium(?)⁴ illum qui eum a fonte baptismi abstraxit similiter incunde et 20 pacate recepit, cum fleret et de eis quae praesumptione audacter in eum fecerat eum confirmaret. Talis enim ecclesiae rectorum ordo est, dilectio erga proximos quae 'non quaerit suum', et 'non irritatur'⁵, quam Timotheus erga multos factis ostendit. Nonnulli vero qui iura dilectionis divinae nesciebant se ab eo 25 separaverunt, propter modestiam eius et humilitatem erga eos quos paenituit, nec⁶ quidquam ab eis postulavit nisi ut synodum et Tomum anathematizarent, et fidem veram confiterentur, et quia ne paulum quidem tempus eos a societate 'qua privati'⁷ erant separavit. Et caput eorum erat Theodotus⁸ Ioppae epis- 30 copus, qui ante hoc tempus a Theodosio creatus erat, e quo invidia commotus est quia ipse etiam non ad sedem suam rediit et receptus est. Et en! Petrus celebris, iberus, Gazam non reversus est, nec talia censuit, sed et viro amore adhaesit, et mores eius

¹ θρόνος. — ² MATTH., XXI, 9. — ³ Supra, p. 142. — ⁴ Corrigendum fortasse περιθεύτην vel 'parabolanum'. Si nom. propr. est, melius esset 'Probatium'. — ⁵ I Cor., XIII, 5. — ⁶ Sic syr. — ⁷ Vel 'de qua secti' (vide textum, II, 130, l. 26). Excidit fortasse ⲙⲁⲓⲃⲟⲩ. — ⁸ Ms. 'Theodoretus' (vide p. 151, l. 2).

ac gesta Dei voluntati congruere persuasum habebat. Adeo autem desipuerunt ἀποσχισταί qui cum Theodoto *erant* ut * eos * p. 218. etiam denuo ungerent; et vocabantur anachristonovatiani. Dilectio vero populi erga Timotheum crescendo augebatur, quia ossa
5 Dioscori et Anatolii fratris eius secum in theca argentea regis mandato attulit, quam cum pompa sepelivit et in loco episcoporum deposuit, eum ut confessorem veneratus. Et viri dilectio adeo abundabat ut ipse sponte sua statuerit ut Timotheo qui expulsus erat denarius unus per diem in impensam et usum ex
10 ecclesia daretur, cum ipse manuum suarum labore nutriretur eo quod σπρίδας texebat et vendebat et primoribus ac principibus urbis dabat; et in unamquamque earum munus tria παξαμάτια imponebat; et ipsi regi Basilisco et patriciis ita solum mittebat. Et tempore quodam, ubi πρακτῆρ cum regis litteris ad eum
15 advenit, ita ei dedit. Et respondit ille et dixit: « Denariorum munere mihi opus est ». Et dixit ei: « Haec ad impensas orphanorum et viduarum ecclesiam conferre oportet ». Δῆμος vero, qui ὑπαρχον¹ eius urbis nomine Boetium (?) eutychianistam esse didicit, in ecclesia clamaverunt²: « Papa, dic, 'Anathema Nestorius
20 et Eutyches' ». Et statim eos sermone vivo coram ὑπάρχῳ anathematizavit; et vir ab hac suspicione liberatus est, ὑπαρχον cum eo ut eutychianista societatem habere. Et haec Alexandriae gesta sunt.

CAPUT V EIUSDEM LIBRI V DE EIS INDICAT QUAE PARAVIT ACACIUS
25 CONSTANTINOPOLIS, ET DE ANTENCYCLIIS, ET DE PETRO ET PAULO ANTIOCHIAE ET EPHESI, QUI *CUM ZENO REX REDIISET ET BASILISCUS* p. 219. EXPULSUS ESSET ITERUM AMOTI SUNT.

Acacius autem Constantinopolis, cum de Paulo Ephesi didicisset sedis eius dicionem ut antiquo tempore *erat* ei a Timotheo
30 adiudicatam esse, et Petrum Antiochiam reversum esse, eosque synodum contra eum Hierosolymis facere parare eumque amovere et loco eius Theopompum fratrem μαγίστρου constituere, monachos excitavit eosque adhortatus est et Daniele³ columnam deduxit, et ecclesias occupavit et seditionem contra Basiliscum
35 fecit eo quod dixit, « Haereticus est ». Et coactus est Basiliscus

¹ Sic ubique. Requiritur ὑπαρχος. — ² Sic syr. — ³ Vide vita meus apud Anal. Boll., XXXII, 121.

qui cum his *rebus* audiverat etiam Zenonem cum exercitu magno rediisse, et Antencychia fecit, et litteras suas priores rursus abrogavit. Et, cum Zeno reversus esset et Basiliscus expulsus esset, νόμον statuit ut abrogarentur omnia quae Basiliscus fecerat. Petrum autem Antiochiae¹ et Paulum Ephesi² relegavit, et in 5 Timotheum minas multas fecit. Verumtamen obiit eo quod ad Dominum suum recessit, et pompa magna humatus et sepultus est a Petro qui post eum canonice creatus est ab episcopis χάρας. Episcopi vero Asiae libellos³ ad Acacium fecerunt, in quibus Encyclia reprehenderunt, et Antencycliis similiter subscrip- 10 serunt. Et Orientales libellos³ ad Calandionem fecerunt, qui Petro successit, et ipsi quoque etiam Encyclia anathematizaverunt. Anastasius autem Hierosolymorum in constantia sua perstitit, dum Palaestinae tres provincias tenet, neque his *rebus* obsecutus est, neque Encyclia abiuravit, quamquam etiam cum 15 episcopis qui ad eum commeabant simpliciter communicabat.

* p. 220. Ita et Epiphanius Magdali * Pamphyliae ipse ob magnanimitatem suam Alexandriam recessit et in monasteriis eius urbis degebat, et a Timotheo et Petro successore eius honorabatur. Cum vero Zeno rex de Petro didicisset, valde iratus est, 20 et minas misit, quas antea didicit; et delituit in ipsa quidem urbe, dum de domo in domum migrat. Mandato autem regis Zenonis Timotheus φαρισσαίου trementis qui expulsus erat reversus est et ecclesiam magnam recepit; et introitu eius facta est στάσις et caedes. Et Theoctistus⁴ urbis ὑπαρχος Petrum quaerebat 25 ut eum adprehenderet; et vox audita est quae dixit: « Celabo eum, et protegam eum. Quoniam nomen meum cognovit me invocabit eumque exaudiam. Die tribulationis eum corroborabo, eumque honorabo »⁵. Timotheus vero omnibus modis ac rationibus populum sibi devincire studebat; et fidem Nicaeae et 30 *patrum* proclamabat; et ea quae Ephesi gesta sunt confitebatur eisque adsentiebatur; et Nestorium anathematizabat; et in diptycho quando legebat nomina Cyrilli et Dioscori inscripsit; et alia etiam faciebat, nec populum ad se adlicere potuit.

¹ Ms. 'Ephesi'. — ² Ms. 'Antiochiae'. — ³ λαβῆλοι. — ⁴ Legendum fortasse 'Theognostus' (cf. p. 154, l. 34); LIBERAT., (xvi) 'Anthemio'. —

⁵ Ps. xc, 14, 15.

CAPUT VI EIUSDEM LIBRI DE MARTYRIO, QUI HIEROSOLYMIS ANASTASIO SUCCESSIT, INDICAT, EUM ETIAM FIDEM VERAM POPULO PROCLAMASSE, ET NESTORIUM ET SYNODUM CHALCEDONIS ANATHEMATIZAVISSE.

- 5 Et Martyrius item Hierosolymorum ipse quoque inter eos fuit qui post Anastasium decessorem suum se [ab]¹ Antencycliis separavit² et populum concordem reddere multum studebat. Et Marcianum monachum quendam bonum oravit; et hic, cum accepisset, socios suos admonebat; *et qui eum non receperunt * p. 221.
10 eiecit. Et ferunt, postquam mortuus esset, discipulum eius — et vir fuit lumine captus — Deum oravisse: « Si magister noster bene censebat, ubi oculos meos cadaveri eius applicabo, lumen accipiant »; et acceperunt.

Προσφώνησις Martyrii.

- 15 « Christus 'pax nostra est qui duo unum fecit, et maceriam quae in medio *erat* solvit, et inimicitiam in carne sua abolevit'.³ Ecc! enim ecclesia filios suos rursus accipit qui nunquam sponte sua ab ea distabant, et hoc iam facto nobis *ostenderunt*. Et tempus est nobis dicere: 'Gloria Deo in excelsis, et pax super
20 terram'.⁴ Quapropter praesentibus episcopis Dei amantibus hos verecundos archimandritas et eximios clericos recepimus⁵, ut ceteris fratribus nostris coram vobis persuadeamus nos definitionem fidei firmam non habere nisi eam in qua baptizati sumus et baptizamur; ipsi enim etiam ita baptizati sunt et ut nos credunt.
25 Quisquis ergo huic fidei definitioni cccxviii patrum nostrorum sanctorum episcoporum qui Nicaeae *congregati sunt* contraria sentit, quam secuti sunt et confirmaverunt cuique adsensi sunt et cl. episcopi qui in urbe regia *convenerunt* fideles et veri, et synodus quae Ephesi *habita est*, aut sensit aut docuit⁶, anathema sit, si
30 aliam doctrinam vel disciplinam habet quae in variis locis facta est, sive Arimini sive Sardicae sive Chalcedone, sive alibi, ut dicit apostolus: 'Si quis vobis proclamabit plus quam quod vobis *proclamavimus*, anathema sit'.⁷ » Et idem porro * ita dixit: « Si * p. 222:
quis huic doctrinae probatae et orthodoxae fidei horum sanctorum
35 cccxviii, et cl. episcoporum, et eorum qui Ephesi *convenerunt*

¹ In ms. excidit. — ² Sic syr. — ³ Eph., II, 14. — ⁴ Luc., II, 14. — ⁵ Ita correxi. Textus corruptus est. — ⁶ Ms. 'didicit'. — ⁷ Gal., I, 8.

contrarium quidquam docet aut noviter profert aut sentit, aut interpretatur, aut aliam definitionem vel fidem habet, hic sanctae ecclesiae alienus est. Et en! coram Deo et Christo eius, et Spiritu sancto et electis angelis vos obtestor¹; ne quis vos ab hac fide declinare faciat. Confessio autem chirographo vestro en! superne 5 est in caelo; et coram βήματι² terribili iustitiae rationem reddetis, si fidei additamentum aut deminutionem accipietis. A sanguine vestro purus sum. Vobis dicere non abstinui ».

Talibus *verbis* utebantur episcopi, et admonebant eos qui se ab eis separaverunt. Alexandriae autem nemo e fidelibus cum Timo- 10 theo et eius adseclis societatem inire adnuebat. Monachi vero et disertis quidam ac prudentes consilium ceperunt, et urbis principibus ἐντεύξιν fecerunt, et oraverunt ne, si moriturus esset Timotheus, alium quemquam ex eius fautoribus episcopum rursus acciperent, sed ut sufficeret eis Petrus fidelis, qui ut *feri* oportet 15 episcopus factus erat et latebat. Et, cum Timothei fautores haec audiissent, regi δέξιν fecerunt, et per Iohannem quendam martyrii Μάρ Ιοηαννίς Baptistae presbyterum monachum, itemque tiberinosiotam² miserunt, et in ea oraverunt ne, si moriturus esset Timotheus, episcopus eis ullus fieret nisi e 20

* p. 223. parte eius, neve Alexandrini Petrum reciperent. Et, cum * regi visus esset, quasi eum tentaret, dixit ei: « Bonum est in oculis nostris ut tu ibi episcopus fias ». Antea enim didicerat rex eum Iulio³ στρατηγῷ adhaerere qui seditionem in regem parabat cum Leontio et Euprepio⁴; quoniam ipse regis exercitibus imperabat. 25 Et id ipsum Iohannes Iulio revelavit. Et dixit regi: « Haud dignus sum ». Et eum consilium capere iussit. Et, cum Iulium docuisset, dixit ei: « Propositum tuum cela, neve id coram regi revelaveris ». Et coram Acacio et συγκλήτῳ iuravit se nunquam fore episcopum. Et rex mandatum fecit idque Iohanni dedit, ut post Timotheum 30 is fieret episcopus quem clerus eius et urbis populus elegisset. Et, cum urbem pervenisset, epistolam a Iulio Theognosto urbis ὑπάρχῳ dedit, qui et ipse Iulio conscius factus erat; et promisit, si episcopus futurus esset, se vestes⁵ regias daturum quas Arcadius rex dedicavit et Theophilo illius temporis episcopo 35

¹ I Tim., v, 21. — ² Sc. tabennesiotam (LIBERAT., XVI). — ³ Sc. Illo. — ⁴ Sc. Pamprepio. — ⁵ Vel. 'vasa'.

obtulit, et ecclesiam ibi aedificavit, eamque nomine eius nominavit.

CAPUT VII EIUSDEM LIBRI V DE IOHANNE INDICAT QUI MENTITUS EST, ET PRETIUM DEDIT ET EPISCOPUS POST TIMOTHEI MORTEM FACTUS
5 EST; ET DE CYRO QUODAM PRESBYTERO QUI EI ADHAESIT, ET QUOMODO PETRUS AD SEDEM SUAM REDIERIT.

Timotheus, cum paucos dies vixisset, mortuus est; et Iohannes Theognosto ὑπάρχῳ pretium obtulit, et iuramentum suum violavit et episcopus factus est. Cyrum vero quendam presbyterum ad se
10 adlexit eorum qui aliquando Dioscoro adhaerebant, et is etiam eum reliquit cum principatum exoptaret, et modo Acacio Constantinopolis se adiunxit, modo * huic Timotheo qui mortuus * p. 224.
est; et aliquando Timotheum magnum et Petrum successorem eius illudebat et vituperabat. Et Alexandrini eum ob mutationes
15 irridebant, et in platea dactylos immaturos ei ostendebant, eumque de matrona (?) conviciis adficiebant. Hunc execratus Dioscorus beate mortuus ei dicit: « Fidelis est Deus, quod Cyrus vir laicus morietur »; et ita ei accidit, ut infra scriptum est. Rex vero, cum haec de Iohanne audiisset, indignatus est, quia
20 iuramentum suum violavit et episcopus factus erat. Erant autem illo tempore Constantinopoli monachi probati, qui de Petro orabant, et calamitates quae Alexandriae et in Aegypto et in ceteris regionibus finitimis propter synodum identidem acciderunt litteris de eis *scriptis* ei ostendebant. Et rex eos recepit et mandatum
25 fecit ut Iohannes sede sua ut mendax pelleretur, et Petrus ad ecclesiam rediret, hoc est, si Henotico subscripturus esset quod scripsit Zeno et illuc et ad Aegyptum et ad Pentapolim misit, et ceteros episcopos recepturus esset qui Henotico adsensuri essent, et cum eis societatem initurus, et qui ibi pretoriani vocabantur,
30 qui et ipsi confitebantur se ea sentire quae in Henotico *sunt*; quod Acacii episcopi consilio factum est et per Pergamium ὑπάρχῳ missum est, qui Alexandriae pro Theognosto nuper constitutus erat; qui, cum ad urbem pervenisset, rem sapienter curavit. Iohannem enim fugisse invenit; et Petrum quaesivit,
35 eumque de eis quae rex mandaverat certiore fecit; et

* Zenoni (p. 156, l. 36). Excidit fortasse aliquid.

Henoticon ei ostendit, et dixit: « Oportet te, cum id explo-
* p. 225. raveris, ei subscribere et adsentiri, dum * episcopos et ceteros
qui a parte Pretorii *venient* absque ulla malitia recipis, si
ipsi omnibus quae rex in Henotico mandavit adsentientur ». Et, cum Petrus ea quae in ipso scripto *erant* intellexisset, omni 5
iustitia fideliter mandatum esse invenit; dubitabat vero quia non
clare et expresse anathematizata est in eo synodus et Tomus,
propter populum ne offenderentur. Verumtamen id accepit, quia
fidei definitionem trecentorum duodeviginti [accipiebat] ¹ et pro-
clamabat, et veritatem CL episcoporum confitebatur, et Cyrilli 10
duodecim capitibus adsentiebatur, et Nestorium et Eutychem
anathematizabat, et Christi e Virgine corpus nobis connaturale
factum esse confitebatur; eique subscripsit, et promisit porro, si
et ceteri homines paenitentia usuri essent, et omnia quae in
Henotico essent recepturi et populo persuasuri, se eos de omnibus 15
ταγμάτων in societatem accepturum. Et congregati sunt ad eum
ubi erat ὑπαρχος et dux et primores eius et clerus, et monachi,
et sorores, et populus fidelis, eumque bigae imposuerunt; et,
cum pompa deduceretur et laudaretur, utpote qui fidei veritatem
custodiret, et ante eum ministrarent, eum ad ecclesiam magnam 20
duxerunt. Et Pergamius eum adhortabatur ut ceteros qui de illa
parte *erant* acciperet. Is autem primo interpretationem sensus
scripti Henotici populo proclamavit, idque explanavit eo quod
dixit: « Bene ac fideliter scriptum est eo quod Cyrilli capita
duodecim accipit et Nestorium et Eutychem anathematizat, et 25
Christi e Virgine corpus nobis connaturale esse confitetur, et
eiusdem Christi Dei esse passiones in carne et miracula quae fecit,
* p. 226. [et] ¹ ipsum scriptum omnem opinionem * Chalcedonis et Tomum
infirmat ac vituperat; quoniam Dioscorus etiam et Timotheus
magnus talia opinati et interpretati sunt. » Et populo porro 30
προσφωνῆσαι fecit ita: « Nos omnes cum mulieribus et liberis
eloquentia gratiarum actionis preces atque orationem Domino et
Deo nostro offerre oportet pro regno fideli Zenonis regis victoris,
quod ipsa gesta pulcra et exempla virtutum eius prudentes omnis
regionis ad hoc exhortantur. Cum enim patres nostri verecundi 35
monachi petitionem ei de fidei correctione obtulissent, et quae

¹ In ms. excidit.

hic identidem turbulenter eveniunt eum docuissent, nobiscum
doluit et flevit, et caelum intuitus est; et Deum invocavit [ut]
eum adiuveret, et *id* in mentem eius imponeret, ut Dei voluntati
consona in lucrum generis humani et populi concordiam manda-
5 ret, cum offensas quae propter ea quae [Chalce]done audacter
novata et per additamentum facta sunt cunctis ecclesiis fuerant
abolere studeret. Et in his litteris fidelitatis eius quae iam coram
vobis recitabuntur, et auribus vestris audientur, filii dilecti, lux
rectae fidei patrum nostrorum sanctorum nobis nimirum [orta
10 est]; quoniam, cum in his *litteris* fidem veram confiteatur et
beati Cyrilli capita duodecim accipiat, et Nestorium et Euty-
chem anathematizet, [et] Deum Verbum qui incarnatus sit,
passiones et miracula, unam esse naturam proclamet, omnem
opinionem diphysitarum respuit; quoniam doctrina eorum
15 et Tomi his *rebus* contraria est; contra quos patres nostri
sancti Dioscorus et Timotheus veri Christi martyres ἀγῶνα
fecerunt. Sed orate pro eo, *ut Dominus noster in vero * p. 227.
typo dilectionis et fidei eius eum custodiat. Speramus enim
misericordia Christi Dei nostri, cum laudes precesque vestrae ab
20 eo audientur, eum nihil nobis omissurum eorum quae ab eo
posthac iuste rogabimus, sed petitionem vestram libenter accep-
turum, et rogationibus vestris responsum daturum. Audite
litteras venerandas Henotici, quas fideliter mandavit, quae nunc
coram vobis recitabuntur ».

25 ITEM CAPUT VIII QUOD EST HEXOTICON ZENONIS.¹

« Αὐτοκράτωρ Caesar Zeno rex fidelis victor, victoria illustris,
maximus venerandus perpetuo Augustus, episcopis et populis
qui Alexandriae sunt et in Aegypto et in Libya, etiamque in
Pentapoli. Initium et statum et potentiam invictam maiestatis
30 nostrae scimus esse fidem quae sola recta est etiamque vera,
quam per afflatum divinum statuerunt quidem qui Nicaeae
congregati sunt cccxviii patres sancti, firmaverunt autem eodem
modo qui Constantinopoli quoque convenerunt cl patres sancti,
dum noctu ac die precibus continuis et studio et νόμος utimur,
35 ut per eam ecclesia sancta catholica et apostolica quae ubique

¹ Graece (de ZACH.) ap. EVAGR., III, XIV; latine ap. LIBERAT., XVII.

est augeatur, quae sceptri maiestatis nostrae mater incorruptibilis
atque indissolubilis est, ut populi fideles, dum in pace ac
concordia erga Deum perseverant, pro maiestate nostra preces
* p. 228. acceptas offerant, cum *sacris sanctisque episcopis [et]¹ clericis
Deum timentibus et archimandritis et monachis. Cum enim Deus 5
magnus ac Salvator noster Iesus Christus, qui etiam e Virgine
sancta ac Deipara Maria incorporatus est, glorificationem et
culturam consensu *factum* laudat [et]² libenter accipit, γέννη
quidem inimicorum peribunt et delebuntur, cuncti autem homi-
nes imperio nostro quod post Deum *est* cervicem suam inclina- 10
bunt, pace et bonis quae ex hac *oriuntur* et aeris³ mixtura pulcra
et fructuum ubertate et omnibus *rebus* quae hominibus utiles *sunt*
large datis. Ita igitur, cum fides immaculata nos et res Romano-
rum conservet, ab archimandritis Deum amantibus, et aliis
quibusdam eremitis petitiones nobis oblatae sunt, qui cum 15
lacrimis exorabant ut unio sanctarum ecclesiarum fieret, et
membra membris coniungerentur, quae osor *rerum* bonarum
iampridem separare festinat, eo quod, si cum corpore ecclesiae
perfecto pugnaturus esset, se victum iri cognoverat. Accedit enim
generationes innumeras quas tot vitae annis tempus removit 20
alias quidem lavacro regenerationis privatas abiisse, alias autem,
cum communione divina non participaverint, ad exitum a *rebus*
* p. 229 humanis inevitabilem deductas esse, et caedium myriadas *prae-
sumptas, et copia sanguinis pollutam esse non solum terram,
sed iam etiam et ipsum aera¹. Haec quis est qui non oraret ut 25
in bona mutaremus? Haec igitur de causa scire vos studuimus et
nos et sanctas ubique orthodoxorum ecclesias, et sacerdotes Dei
amantes qui eas gubernant, aliud symbolum aut doctrinam, aut
fidei regulam, aut fidem praeter id quod supra dictum est
symbolum sanctum cccxviii patrum sanctorum, quod firmaverunt 30
qui hic convenerunt, et patres, non habuisse neque habi-
turos, nec quemquam habere cognovisse, et, si quis tenet,
alienum eum aestimare. Hoc enim solum, ut diximus, maiestatem
nostram custodire confidimus, et omnes populi qui baptismum
salutare merentur cum hoc tantum accipiunt baptizantur; cui 35

¹ In ms. excidit; e Mss. addidi. — ² In ms. excidit; e gr. et lat. addidi.

— ³ ἀήρ.

adhaeserunt et omnes patres sancti qui Ephesi congregati sunt,
qui impii Nestorii etiam *καθάρσαι* fecerunt et eorum qui post
eum sicut is opinabantur. Quem eundem Nestorium cum Eutyche,
utpote qui eis quae dicta sunt contraria opinati sint, anathema-
5 tizamus, dum recipimus etiam duodecim capita quae a memo-
rabili et Dei amante * Cyrillo dicta sunt, qui ecclesiae catholicae * p. 230.
Alexandriae episcopus fuit. Confitemur autem unicum Filium Dei
et Deum, qui vere inhumanatus est, Dominum nostrum Iesum
Christum, qui deitate Patri connaturalis est, et idem humanitate
10 nobis connaturalis, qui descendit et e Spiritu sancto et e Maria
virgine deipara incorporatus est, unum esse Filium, nec duo
factum esse. Unius enim unici Filii Dei dicimus esse miracula et
passiones quas sua sponte in carne toleravit. Eos enim qui separant
aut confundunt, aut phantasiam ¹ introducunt prorsus non reci-
15 pinus; quoniam incorporatio e Deipara vera et peccato carens
Filii additamentum non fecit. Mansit enim Trinitas [Trinitas] ²
etiam quando unus e Trinitate Deus Verbum incorporatus est.
Scientes igitur nec sanctas ubique orthodoxorum ecclesias, neque
eos qui eas gubernant sacerdotes Dei amantes, nec maiestatem
20 nostram symbolum aliud aut regulam fidei praeter dictam
doctrinam sanctam non ³ recepissemus aut recipere, concordem estote,
haud dubitantes. Haec enim scripsimus, non quod fidem novamus,
sed quod vobis persuademus. Quisquis autem aliud quidlibet
opinatus est aut opinatur nunc aut aliquando, aut Chalcedone
25 aut in alia quolibet synodo, anathematizamus, praesertim dictos
Nestorium et Eutychem, et qui sicut ei opinantur. Coniungimini
igitur * matri spiritali ecclesiae, communionem divinam nobiscum in * p. 231
ea delectati, secundum regulam fidei, quae una sola est, praedictam
eorundem patrum sanctorum. Mater enim nostra sanctissima
30 ecclesia ut filios dilectos vos exspectat ut vos amplectatur, et
vocem vestram dulcem post longum tempus audire exoptat.
Festinate igitur vosmetipsos. Hoc enim facientes, et Salvatoris
nostri Christi Dei nostri benignitatem ad vos attrahetis, et a nostra
ipsorum maiestate laudabimini ».

35 CAPUT IX EIUDEM LIBRI V DE ἀποσχιστῶν.

His rebus ita gestis, fervidorum nonnulli moleste tulerunt,

¹ φαντασία. — ² In ms. excidit; e MICH. addidi. — ³ Sic syr.

quia in ipso etiam scripto Henotici regis anathema eorum quae Chalcedone per additamentum acta sunt expresse non erat. Verumtamen omnes Petri societate utebantur propter defensionem eius erga se *factam*, et praesertim quod dixit « Rex nihil nobis omittet eorum quae ab eo rogabimus ». Cum viderent 5 reliqui pretoriani ea quae gerebantur, ad *προάστειον* iuxta urbem *situm* quod vocabatur Canobus abierunt, et *φωνάς* indecoras clamabant. Pauci enim et obscuri *erant* hi, eisque praefuerunt *ἀναγνώσται*, et Cyrus presbyter de quo diximus eum Dioscoro olim adhaesisse eumque reliquisse. Et, cum haec 10 audiisset Pergamius, Cyrum adduxit et cum eo locutus est; et

* p. 232. * id quod ei dictum est facere adnuit. Et reversus est eisque qui cum eo Canobi *erant* studiose dixit: « Oportet nos cum sociis nostris concordare fieri, et regis mandato obtemperare ». Et cum audiissent sacerdotes acres fideles qui cum Petro *erant* multum 15 turbati sunt, et Cyri societatem etiam detrectabant. Et, cum multos eorum qui cum eo *erant* recepissent qui Henotico subscripserunt, et quicumque, extra ea quae in eo *dicta sunt* opinaretur anathematizaverunt, Cyrum detrectaverunt, [et,]¹ cum ipse etiam subscripsisset, eum non receperunt, eo quod 20 Pergamio dicunt: « Facies eius sufficit ut facta eius populo in memoriam revocet et multos offendat ». Et mansit Cyrus laicus, et ita mortuus est, secundum maledictum sancti Dioscori. Et omnes pariter cum Petro communicabant, et Petrus iberus vir mire celebris, et Isaias monachus *πραχτικός*², et ceteri Palaestini 25 beati quidam monachi *monasteriorum* Romani et Theodori. Et Petrus Alexandriae episcopus Paulum qui vocabatur Arcadius de rebus nonnullis quae correctione *egerent* ad regem misit. Iohannes vero qui episcopus factus est qui Romam recessit ibi et flebat et Simplicio patriarchae quae ei acciderunt indicabat dicens 30 propter Tomum et synodum se in *κίνδυνον* pervenisse. Et, cum rex audiisset, ad eundem ipsum Simplicium per Uranium *πραχτήρα* epistulas fecit, in quibus eum omnem pravitatem et mendacia Iohannis docuit, et mandato suo propter populi concordiam Petrum ibi Alexandriae constitutum esse episcopum indicavit. 35

* p. 233. Calandion * autem Antiochiae, cum quae Alexandriae *facta erant*

¹ In ms. excidit. — ² Marg. 'miraculorum actor'.

didicisset, turbatus est et ad Acacium et ad Zenonem regem scripsit, et ad Simplicium etiam Romae, dum Petrum moechum vocat, et Tomum et synodum laudat, potius et Nestorium benevole habebat, ob id quod in litteris suis Cyrillum stultum
5 vocabat ¹. Verumtamen, quoniam Iulium et Leontium et Euprepium adiuuabat, qui in regem Zenonem seditionem fecerunt, et tandem in Oriente [occisi sunt] ², loco suo pulsus est, et, regis mandato, Petrus ad sedem suam rediit, qui pro fidei veritate semel et bis ἀγῶνα fecit; et Antiocheni eum pompa magna et
10 laudibus receperunt quasi Simonem Cephā. Et synodum etiam dicionis suae congregavit, et divisos concordēs reddidit et adunavit, et correctiones fecit. Synodus autem quam congregavit Petro Alexandriae epistolam concordiae canonice scripsit ita.

CAPUT X EIUDEM λόγου V DE EPISTULA SYNODICA DOCET QUAE
15 A CONCILIO ANTIOCHIAE DIEBUS PETRI URBIS EPISCOPI CONGREGATO AD PETRUM ALEXANDRIAE SCRIPTA EST.

« Pater noster Dei amans sancte archiepiscopo Petre, synodus quae Antiochiae congregata est. Iesus Bar Nun στρατηγός, mysteriis Iesu Christi Dei nostri amictus, propter dicionem tribus Ruben ³
20 et Gad et Manassis anxietate ac sollicitudine oppressus est, an secundum Mosis mandatum, qui ei principatum commisit, Iordanem armati cum fratribus suis in terram promissionis quam hereditaverant transituri essent eosque * bello adiuturi, donec * p. 234.
Deus ibi fratres eorum sicut eos pace relaxaret ⁴. Ita et prudentiam
25 tuam, vir sacer, curam habere iudicamus, an nos etiam Antiochiam armati perventuri simus, donec et fratres nostri orientales ecclesiarum suarum a Deo hereditatem hereditent. Et sumus episcopi ex Arabia, et Libano Phoenices ⁵ et Syria secunda, et Euphratesia et Cilicia, qui ob causam laborum et ἀγώνων qui
30 nobis acciderunt pacem exoptamus, et regis sereni litteris ut Antiochiam congregemur nunc vocati sumus. Et haec tibi indicabit et filius tuus dilectus et clarus Uranius πρακτής, qui, regis voluntatem et mandatum exsecutus, nobis litteras quoque explanavit et ostendit quae ab eo ad sanctitatem tuam et τάγμα

¹ MANSI, IV, 893 (?). — ² In ms. excidit. — ³ Syr. 'Rubhil'. — ⁴ Ios., I, 13-15. — ⁵ Sic syr. pro 'Phoenice Libani'.

monachorum verecundorum et populum fidelem scriptae sunt. Cum vero convenissemus et a patre nostro fideli Petro patriarcha debitis dilectionis divinae recepti essemus, qui nobis suavitatem et humilitatem perspicue ostendit, de omnibus rebus ei concordēs facti sumus et is nobis, et in spiritus ministerio consociati sumus, 5 et a populo quoque urbis eius honorati sumus, qui gaudio et laetitia, et laudis ¹ acclamationibus viro occurrit eumque excepit, dum eum ut Petrum Cepham ducem nostrum apostolum glorificat. Ea vero quoque quae in urbe regia *facta sunt* nobis indicata sunt, e dicione sancti archiepiscopi Acacii mandato regis congregatos 10 esse, et concordia eorum cum eo et alius cum alio; qui etiam ipse beatitudini tuae scripsit, dum voluntatem regis fidelis ostendit et explanat, et quae in litteris eius venerandis Henotici *continentur*,
 * p. 235. * quae omni veritati fidei patrum nostrorum sanctorum Nicaeae *congregatorum* consona sunt, cui et centum quinquaginta qui 15 in urbe regia *convenerunt* adhaeserunt, quamque confirmavit quoque concilium Ephesi quod diebus Caelestini et Cyrilli *habitu est* qui duodecim capitibus cunctam fraudem doctrinae ipsius Nestorii et Eutychis et ceterarum haeresium detexit et anathematizavit. Haec ergo Aegyptios cum Orientalibus concordēs reddiderunt, 20 *μᾶλλον* autem omnes qui ubique pacem amant et concordiam et fidem veram diligunt. Et credimus et compertum habemus sanctitatis tuae studium et preces haec populo ubique fideli parasse, voluntate Domini et Dei nostri Iesu Christi; et imploramus eum ut vitam verecundiae tuae nobis custodiat, virtutibus 25 fulgentis et eis in Domino nostro gaudentis quae introitu fratris tui venerandi et patris nostri verecundi hic gesta sunt, studio huius filii tui Uranii, quem dilectioni tuae divinae commendamus, ut regi fideli gratiarum actionem scribas quod mandato eius e totis viribus suis inservit et obsequitur, et Christi ecclesias concordēs 30 reddere studet, et filiis eius dilectis pacem donare. »

CAPUT XI, EPISTULA ITEM ACACII CONSTANTINOPOLIS AD PETRUM ALEXANDRIAE.

Acacius, cum de voluntate sua priore destitisset quae synodum adiuwabatur et ea quae in Henotico *erant* dilectione et adsensu 35 habuit, et ipse etiam Petro Alexandriae scripsit ita :

¹ Ms. ' ministerii '.

« Sacer et Dei amans comminister noster frater noster Petre,
 Acacius salutem. Nomen quidem pacis gratum *est*, res autem
 dulcissima. Cum vero de concordia et fide *ecclesiae perficitur, * p. 236.
 gratiam magnam prudentibus magis dat, et laetitiam magna
 5 praedicantem in eis efficit. Et, cum ecce! in coetibus urbis
 nostrae gaudiis huiusmodi delectaremur, nuntii de fide tua ad
 nos pervenerunt nosque excitaverunt, et multos monachos
 verecundos qui hic *sunt* commoverunt et perturbaverunt, et
 populum et clerum nostrum eximium. Verumtamen, cum litterae
 10 tuae venerandae nobis datae et adlatae essent, et principibus
 illustribus, omnem rumorem falsum qui contra te *factus erat*
 detexerunt et nubis caliginem removerunt, et lucem ac claritatem
 pulcritudinum tuarum divinarum ostenderunt; et tempus est
 nobis dicere: ‘Gloria Deo in excelsis’¹; pacem enim quae in
 15 terra fidei nostrae *est* et spem bonam inter homines Deus magnus
 et Salvator noster Dominus noster Iesus Christus efficit et
 ostendit. Ideoque carmen quod primo angeli de caelo coetibus
 suis super terram apud Bethlehem in auribus pastorum canta-
 verunt, idem pastores et opiliones gregis cum eo² manibus inter
 20 se prehensis concordia sua ac consensu nunc Deo Domino nostro
 cantant, qui est gregis verus princeps ac pastor. Stella vero
 Christi lucida ex oriente *orta* et nunc rex est fidelis et Deum
 timens; et, quemadmodum hos³ illo tempore ad Christum Deum
 nostrum ducebat, ad speluncam coituros et munera in honorem
 25 adorationis eius oblaturus, ita et hic splendorem fidei verae toti
 speluncae dicionis suae ostendit et coruscare fecit, et ‘maceriam
 quae in medio erat’ solvit, qui concordiam membrorum ecclesiae
 *sanctae separabat et discindebat, eamque in hominem statura * p. 237.
 completa perfectum nutrit; qui in una hypostasi et uno typo
 30 unum corpus ostendit, et e duobus unum fecit⁴. Intelleximus
 enim et a litteris gratiarum actionis sanctitatis tuae hunc etiam
 sicut David prophetam existentem et regem Goliath⁵ nunc in
 agro occidisce cruce sola, et malum funda ictum obruisse, et
 litteris quidem fidelibus quas fecit deiecisse, et gladio veritatis
 35 spiritus⁶ quem ostendit haereses et offensas praecidisce et

¹ Luc., II, 14. — ² Sc. ‘grege’. — ³ Sc. pastores, qui cum magis confun-
 duntur, nisi reges (Magos) innuit. — ⁴ Eph., II, 14-16; IV, 13. — ⁵ Syr.
 ‘Gulyadh’. — ⁶ Eph., VI, 13.

abolevisse, quae sunt capita serpentis quem 'in tenebras externas' deiecit, et in abyssis infimis terrae inclusum vinxit. Ergo gaudeant Hierosolyma superna, mater primogenitorum, et ecclesiae filiabus laetentur, et cantent, Deum laudantia et de regis victoria orantia, et dicentia: 'Cantate Domino splendido; magnifice enim glorificatus est' ². Et nos enim Dei victoriam admirati, quod ab epistula tua didicimus epistulas Henotici ad te pervenisse quae nobis praesentibus per Pergamium sanctitudini tuae missae sunt teque eis adsensum esse, fidem tuam celebravimus; et oramus ut Dominus noster vitam huius regis fidelis nobis custodiat, qui nos veritati univit. Et, dum verecundiam tuam saluto, et clericos eximios et monachos verecundos et populum fidelem, ego et qui mecum *sunt*, in litteris responsum reddentibus haec notavi. »

EPISTULA ACACII CONSTANTINOPOLIS FINITA EST

CAPUT XII DE EPISTULA EIUSDEM MARTYRII HIEROSOLYMOREUM 15
DOCET, QUAM PETRO QUI ALEXANDRIAE FACTUS EST SCRIPSIT ITA:

« Sacer et Deum amans summe sacerdos domine mi ac frater,
* p. 238. et comminister mi Petre, Martyrius * Hierosolymorum. Tempus
est nobis et nunc ut prophetam dicere: 'Domine Deus, te
confitebor, et nomen tuum cantabo, quod miracula fecisti, quae
sunt voluntas tua vera quae antiquitus *est*, amen!' ³, Domine
noster. 'Os' enim nostrum 'gaudio repletum est et lingua nostra
laudatione' ⁴, quod reapse in manibus Domini vidimus cor regis ⁵,
qui voluntati eius veritate perpetuo obsequitur, et membrorum
divisionem concordem reddidit, et porro quod dilectionis tuae
litteras accepimus, sicut hic propheta nobiscum et nunc clamat,
'Leva in circuitu oculos tuos, et vide liberos tuos ad te congregatos' ⁶,
quod in his ut iustum est laetamur. Et sanctitudinem
tuam in Domino salutamus; et cum propheta David canentes
dicimus: 'Adiciat vobis Dominus, vobis et filiis vestris. Benedicti
vos a Domino qui fecit caelum et terram' ⁷. Sacerdotes qui cum
verecundia tua *sunt*, et populum fidelem, et sacros monachos
ego et qui mecum sunt in Domino nostro optime salutamus ».

HAEC EPISTULA MARTYRII EPISCOPI HIEROSOLYMOREUM FINITA EST. ⁸

¹ MATTH., XXII, 13. — ² Ex., XV, 1. — ³ Is., XXV, 1. — ⁴ Ps. CXXV, 2.
— ⁵ Prov., XXI, 1. — ⁶ Is., LX, 4. — ⁷ Ps. CXIII, 22, 23. — ⁸ Addidit scriba
(sine prioris tomi textus) « Gloria Trinitati gloriosae Patri et Filio et Spiritui
sancto nunc et semper et in saecula saeculorum amen! »

INDEX TOMI V.

HISTORIAE ECCLESIASTICAE ZACHARIAE ADSCRIPTAE.

LIBER I.

INDICULUS CAPITUM	1
CAPUT I. (Praefatio auctoris) ¹	1
CAPUT II. Quaestio de chronologia libri Genesis	4
CAPUT III. Responsum ad quaestionem	5
CAPUT IV. Quaestio de libro Ioseph et Asebeth, epistula ad Mosen ingilenum	12
CAPUT V. Responsum ad epistolam	13
CAPUT VI. Historia Ioseph et Aseneth	15
CAPUT VII. Versio Actorum Silvestri	39
CAPUT VIII. Epistula Luciani presbyteri de inventione reliquiarum Stephani et aliorum	65
CAPUT IX. De Isaac et Dādha doctoribus syris	71

LIBER II.

EXORDIUM	72
INDICULUS CAPITUM	73
CAPUT I. Acta Septem Dormientium	74
CAPUT II. De Eutychis haeresi et a gradu depositione	85
CAPUT III. De synodo secunda Ephesi	87
CAPUT IV. Catalogus episcoporum	87
CAPUT V. Epistula Procli ad Armenios	88
APPENDIX (Notitiae historicae)	99

LIBER III.

EXORDIUM ET INDICULUS CAPITUM	100
CAPUT I. De synodo Chalcedonis	101
CAPUT II. De Dioscori exilio et de Proterii ordinatione et violentia	106
CAPUT III. De reiectione Iuvenalis Hierosolymorum et ordinatione Theodosii	107

¹ Quae uncis inclusi in ipso titulo non commemorata sunt.

CAPUT IV.	De Petri iberi in episcopum Gazae ordinatione	108
CAPUT V.	De Theodosii fuga et de reditu Iuvenalis	109
CAPUT VI.	De Samaritani cuiusdam caeci sanatione	109
CAPUT VII.	De visione Petri iberi, propter quam in exilium abierit .	110
CAPUT VIII.	De Salomone monacho, qui Iuvenalem contumelia adfecerit	110
CAPUT IX.	Quomodo Theodosius captus et inclusus sit et postea obierit	111
CAPUT X.	De haeresi Iohannis Rhetoris	112
CAPUT XI.	De missione Iohannis silentiarii ut Alexandrinos conciliaret	114
CAPUT XII.	De Anthemio, Severo, Olybrio, et Leone	115
APPENDIX (Libri chronologia)	115

• LIBER IV.

EXORDIUM	116
INDICULUS CAPITUM	116
CAPUT I. De ordinatio Timothei Aeluri	117
CAPUT II. De Proterii caede	119
CAPUT III. Quomodo proteriani Timotheo adunari voluerint et a populo impediti sint	119
CAPUT IV. Quomodo proteriani Romam profecti sint	120
CAPUT V. De rebus Timothei, de Iohanne Ephesi, (et de Encycliis Leonis imp.)	120
CAPUT VI. Timothei ad Leonem imp. petitio	121
CAPUT VII. De episcoporum ad Encyclia responsis	124
CAPUT VIII. De epistula Anatolii CP. ad imp.	125
CAPUT IX. De Timothei exilio	125
CAPUT X. De ordinatione Timothei Salofacioli	127
CAPUT XI. Quomodo Timotheus Gangris Chersonem transmissus sit.	128
CAPUT XII. De Isaia et Theophilo eutychianistis et de epistulis Timothei in eos scriptis	129
APPENDIX (Catalogus episcoporum et imperatorum)	132

LIBER V.

EXORDIUM	143
CAPUT I. De Timothei reditu, et quomodo eius suasionem Basiliscus Encyclia fecerit	145
CAPUT II. Encyclia Basilisci	146
CAPUT III. De episcoporum Asiae ad Basiliscum petitione	148
CAPUT IV. De rebus quae Cpoli et Ephesi evenerunt (et de Timo- thei Alexandriam reditu)	149

CAPUT V.	De rebus quas fecit Acacius, de Antencycliis, de expulsionem Petri Antiochiae et Pauli Ephesi, (et de morte Timothei Aeluri et reditu Salofacioli)	151
CAPUT VI.	De Martyrio Hierosolymorum et de legatione Iohannis monachi ad imp. Zenonem	153
CAPUT VII.	De (morte Timothei Salofacioli et) Iohannis ordinatione, de (Henotico Zenonis, et de) reditu Petri	155
CAPUT VIII.	Henoticon Zenonis	157
CAPUT IX.	De schismaticis alexandrinis (et de expulsionem Calendionis Antiochiae et reditu Petri)	159
CAPUT X.	Epistula synodi Antiochiae ad Petrum Alexandriae	161
CAPUT XI.	Epistula Acacii ad eundem	162
CAPUT XII.	Epistula Martyrii ad eundem	164